

ආර්ථික විද්‍යාව

ගුරු මාර්ගෝපදේශය

12 ශ්‍රේණිය

(2017 වර්ෂයේ සිට ක්‍රියාත්මක වේ).

වාණිජ දෙපාර්තමේන්තුව
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය
මහරගම
ශ්‍රී ලංකාව

web : www.nie.lk
Email : info@nie.lk

ආර්ථික විද්‍යාව

ගුරු මාර්ගෝපදේශය

12 ශ්‍රේණිය

වාණිජ දෙපාර්තමේන්තුව
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය
මහරගම
ශ්‍රී ලංකාව

web : www.nie.lk

ආර්ථික විද්‍යාව

12 ශ්‍රේණිය - ගුරුමාර්ගෝපදේශය

© ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය
ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2017

ISBN :

වාණිජ දෙපාර්තමේන්තුව
විද්‍යා හා තාක්ෂණ පීඨය
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය

මුද්‍රණය :

පටුන

	පිටුව
අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්තුමියගේ පණිවුඩය	iii
නියෝජ්‍ය අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්ගේ පණිවුඩය	iv
විෂයමාලා කමිටුව	v-vii
ගුරු මාර්ගෝපදේශය පරිශීලනය කිරීම සඳහා උපදෙස්	viii
ඉගෙනුම් පල හා ආදර්ශ ක්‍රියාකාරකම්	1-271
මූලාශ්‍ර ග්‍රන්ථ	272

අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්තුමියගේ පණිවිඩය

ජාතික අධ්‍යාපන කොමිෂන් සභාව විසින් නිර්දේශිත ජාතික අධ්‍යාපන අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීම සහ පොදු නිපුණතා සංවර්ධනය කිරීමේ මූලික අරමුණ සහිත ව එවකට පැවති අන්තර්ගතය පදනම් වූ විෂයමාලාව නවීකරණයට භාජනය කොට වර්ෂ අටකින් යුතු වක්‍රයකින් සමන්විත නව නිපුණතා පාදක විෂයමාලාවෙහි පළමු අදියර, වර්ෂ 2007 දී ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය විසින් ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රාථමික හා ද්විතීයික අධ්‍යාපන ක්ෂේත්‍රයට හඳුන්වා දෙන ලදී.

පර්යේෂණවලින් අනාවරණය වූ කරුණු ද, අධ්‍යාපනය පිළිබඳ ව විවිධ පාර්ශවයන් ඉදිරිපත් කළ යෝජනා ද පදනම් කොට ගෙන සිදු කරන ලද විෂයමාලා තාර්කිකරණය කිරීමේ ක්‍රියාවලියක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස විෂයමාලා වක්‍රයේ දෙවැනි අදියර අධ්‍යාපන ක්ෂේත්‍රයට හඳුන්වා දීම 2015 වසරේ සිට ආරම්භ කර ඇත.

මෙම තාර්කිකරණ ක්‍රියාවලියේ දී සියලු ම විෂයයන්ගේ නිපුණතා පදනම් මට්ටමේ සිට උසස් මට්ටම දක්වා ක්‍රමානුකූල ව ගොඩ නැගීම සඳහා පහළ සිට ඉහළට ගමන් කරන සිරස් සංකලනය භාවිත කර ඇති අතර විවිධ විෂයයන්හි දී එක ම විෂය කරුණු නැවත නැවත ඉදිරිපත් වීම හැකිකාක් අවම කිරීම, විෂය අන්තර්ගතය සීමා කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කළ හැකි ශිෂ්‍ය මිතුරු විෂයමාලාවක් සැකසීම සඳහා තිරස් සංකලනය ද භාවිත කර ඇත.

ගුරු හවතුන්ට පාඩම් සැලසුම් කිරීම, ඉගෙනුම්-ඉගැන්වීම් ක්‍රියාවලියෙහි සාර්ථක ව නිරත වීම, පන්ති කාමර මිනුම් හා ඇගයීම් ප්‍රයෝජනවත් පරිදි යොදා ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය වන මාර්ගෝපදේශ ලබා දීමේ අරමුණින් නව ගුරු මාර්ගෝපදේශ හඳුන්වා දී ඇත. පන්ති කාමරය තුළ දී වඩාත් ඵලදායී ගුරුවරයෙකු ලෙස කටයුතු කිරීමට මෙම මාර්ගෝපදේශ උපකාරී වනු ඇත. සිසුන්ගේ නිපුණතා වර්ධනය කිරීම සඳහා ගුණාත්මක යෙදවුම් හා ක්‍රියාකාරකම් තෝරා ගැනීමට ගුරුවරුන්ට අවශ්‍ය නිදහස මෙමගින් ලබා දී තිබේ. එමෙන් ම නිර්දේශිත පාඨ ග්‍රන්ථවල ඇතුළත් වන විෂය කරුණු පිළිබඳ ව වැඩි බර තැබීමක් මෙම ගුරු මාර්ගෝපදේශවල අන්තර්ගත නොවේ. එම නිසා මෙම ගුරු මාර්ගෝපදේශය වඩාත් ඵලදායී වීමට නම් අධ්‍යාපන ප්‍රකාශන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සකසා ඇති අදාළ පාඨ ග්‍රන්ථ සමඟ සමගාමී ව භාවිත කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.

තාර්කිකරණය කරන ලද විෂය නිර්දේශ, නව ගුරු මාර්ගෝපදේශ හා නව පාඨ ග්‍රන්ථවල මූලික අරමුණු වන්නේ ගුරු කේන්ද්‍රීය අධ්‍යාපන රටාවෙන් මිදී සිසු කේන්ද්‍රීය අධ්‍යාපන රටාවක් හා වඩාත් ක්‍රියාකාරකම් මත පදනම් වූ අධ්‍යාපන රටාවකට එළඹීම මගින් වැඩ ලෝකයට අවශ්‍ය වන්නා වූ නිපුණතා හා කුසලතාවන්ගෙන් යුක්ත මානව සම්පතක් බවට ශිෂ්‍ය ප්‍රජාව සංවර්ධනය කිරීමයි.

නව විෂය නිර්දේශ සහ ගුරු මාර්ගෝපදේශ සම්පාදනය කිරීමේ දී ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනයේ ශාස්ත්‍රීය කටයුතු මණ්ඩලයේ ද, ආයතන සභාවේ ද, රචනයේ දී දායකත්වය ලබා දුන් සියලු ම සම්පත්දායකයින් හා වෙනත් පාර්ශවයන්ගේ ද ඉමහත් කැපවීම ඇගයීමට ද මෙය අවස්ථාවක් කර ගනු කැමැත්තෙමි.

ආචාර්ය ජයන්ති ගුණසේකර
අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය

නියෝජ්‍ය අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්තුමාගේ පණිවිඩය

අතීතයේ සිට ම අධ්‍යාපනය නිරන්තරයෙන් වෙනස් වීම්වලට භාජනය වෙමින් ඉදිරියට ගමන් කරමින් තිබුණි. මෑත යුගයේ මෙම වෙනස් වීම් දැඩි ලෙස ශීඝ්‍ර වී ඇත. ඉගෙනුම් ක්‍රමවේදවල මෙන් ම තාක්ෂණික මෙවලම් භාවිතය අතින් හා දැනුම උත්පාදනය සම්බන්ධයෙන් ද ගත වූ දශක දෙක තුළ විශාල පිබිදීමක් දක්නට ලැබුණි. මේ අනුව ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය ද 2015 ට අදාළ අධ්‍යාපන ප්‍රතිසංස්කරණ සඳහා අප්‍රමාද ව සුදුසු පියවර ගනිමින් සිටී. ගෝලීය ව සිදු වන වෙනස්කම් ගැන හොඳින් අධ්‍යයනය කර දේශීය අවශ්‍යතා අනුව අනුවර්තනයට ලක් කර ශිෂ්‍ය කේන්ද්‍රීය ඉගෙනුම්-ඉගැන්වීම් ප්‍රවේශය පාදක කර ගනිමින් නව විෂයමාලාව සැලසුම් කර පාසල් පද්ධතියේ නියමුවන් ලෙස සේවය කරන ගුරු භවතුන් වන ඔබ වෙත මෙම ගුරු මාර්ගෝපදේශය පුද කරන්නේ ඉතා සතුටිනි.

මෙවැනි නව මග පෙන්වීමේ උපදේශන සංග්‍රහයක් ඔබ වෙත ලබා දෙන්නේ ඒ මගින් ඔබට වඩා හොඳ දායකත්වයක් ලබා දිය හැකිවේය යන විශ්වාසය නිසා ය.

මෙම උපදේශන සංග්‍රහය පන්ති කාමර ඉගෙනුම්-ඉගැන්වීම් ක්‍රියාවලියේ දී ඔබට මහඟු අත්වැලක් වනවාට කිසිම සැකයක් නැත. එසේ ම මෙය ද උපයෝගී කර ගනිමින් කාලීන සම්පත් ද්‍රව්‍ය භාවිතයෙන් වඩාත් සංවර්ධනාත්මක ප්‍රවේශයක් ඔස්සේ පන්ති කාමරය හසුරුවා ගැනීමට ඔබට නිදහස ඇත.

ඔබ වෙත ලබා දෙන මෙම ගුරු මාර්ගෝපදේශය මැනවින් අධ්‍යයනය කර වඩා නිර්මාණශීලී දරු පරපුරක් බිහි කර ශ්‍රී ලංකාව ආර්ථික හා සමාජීය අතින් ඉදිරියට ගෙන යාමට කැපවීමෙන් යුතුව කටයුතු කරනු ඇතැයි මම විශ්වාස කරමි.

මෙම ගුරු මාර්ගෝපදේශය නිර්මාණය වූයේ මෙම විෂය ක්ෂේත්‍රයට අදාළ ගුරු භවතුන් හා සම්පත් පුද්ගලයින් රැසකගේ නොපසුබට උත්සාහය හා කැපවීම නිසා ය.

අධ්‍යාපන පද්ධතියේ සංවර්ධනය උදෙසා නිම වූ මෙම කාර්යය මා ඉතාමත් උසස් ලෙස අගය කරන අතර මේ සඳහා කැපවී ක්‍රියා කළ ඔබ සැමට මගේ ගෞරව්‍යාන්විත ස්තූතිය පිරිනමමි.

එම්.එල්.එස්.පී. ජයවර්ධන
නියෝජ්‍ය අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්
(විද්‍යා හා තාක්ෂණ පීඨය)
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය

උපදේශකත්වය හා අනුමතිය

ශාස්ත්‍රීය කටයුතු මණ්ඩලය

ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය

විෂය සම්බන්ධීකරණය

ඩී. එල්. සී. ආර්. අපිත් කුමාර මයා

කටිකාවාර්ය

ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය

විෂයමාලා උපදේශක කමිටුව

කේ. ආර්. පද්මසිරි මයා

අධ්‍යක්ෂ, වාණිජ දෙපාර්තමේන්තුව,

ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය.

ඩී. එල්. සී. ආර්. අපිත් කුමාර මයා

කටිකාවාර්ය, වාණිජ දෙපාර්තමේන්තුව,

ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය.

සම්මානිත මහාචාර්ය ඩී. අතපත්තු මයා

ආර්ථික විද්‍යා අධ්‍යයන අංශය,

රුහුණ විශ්ව විද්‍යාලය.

මහාචාර්ය ඊ. දයාරත්න මයා

වාණිජ විද්‍යා අධ්‍යයන අංශය,

ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්ව විද්‍යාලය.

මහාචාර්ය ප්‍රසන්න පෙරේරා මයා

ආර්ථික විද්‍යා අධ්‍යයන අංශය,

පේරාදෙණිය විශ්ව විද්‍යාලය.

ආචාර්ය එම්. ගනේශමුර්ති මයා

ආර්ථික විද්‍යා අධ්‍යයන අංශය,

කොළඹ විශ්ව විද්‍යාලය.

එම්. කමනි පෙරේරා මිය

අධ්‍යාපන අධ්‍යක්ෂ, වාණිජ ශාඛාව,

අධ්‍යාපන අමාත්‍යාංශය.

එල්. අපත්තා විතාරණ මිය

විශ්‍රාමික නියෝජ්‍ය විදුහල්පති,

ගෝතමී බාලිකා විද්‍යාලය, කොළඹ.

අයි.පී.එස්. පද්මිණි මිය

ගුරු සේවය I,

ශාන්ත පෝසප් බාලිකා විද්‍යාලය, කෑගල්ල.

ඩබ්. ලයනල් මයා

ගුරු සේවය I,

විශාඛා බාලිකා විද්‍යාලය, කොළඹ.

එ. එච්. ඩී. එ. විජේවර්ධන මිය

ගුරු සේවය I

ගුරු මධ්‍යස්ථානය, තබුන්තේගම

බී.එස්. තිලකරත්න මයා

ගුරු සේවය I,

ස්වර්ණමාලි මහා විද්‍යාලය, මහනුවර

හමිනා මුසාදික් මිය

ගුරු සේවය I,

ගුද්ධ වූ පවුලේ කන්‍යාරාමය, බම්බලපිටිය.

විෂයමාලා කමිටුව

කේ. ආර්. පද්මසිරි මයා

අධ්‍යක්ෂ, වාණිජ දෙපාර්තමේන්තුව,
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය.

එම්. ඒ. අයි. පී. පෙරේරා මිය

ජ්‍යෙෂ්ඨ කටීකාවාරිය
වාණිජ දෙපාර්තමේන්තුව,
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය.

කේ. ප්‍රභාකරන් මයා

කටීකාවාරිය, වාණිජ දෙපාර්තමේන්තුව
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය

ඩී. එල්. සී. ආර්. අපිත් කුමාර මයා

කටීකාවාරිය, වාණිජ දෙපාර්තමේන්තුව,
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය.

ආනන්ද මද්දුමගේ මයා

කටීකාවාරිය, වාණිජ දෙපාර්තමේන්තුව,
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය.

එස්. ආර්. රත්නජීව මයා

සහකාර කටීකාවාරිය,
වාණිජ දෙපාර්තමේන්තුව
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය

මහාචාර්ය කේ. යූ. එ. තෙන්නකොන් මිය

ආර්ථික විද්‍යා අධ්‍යයන අංශය,
කැළණිය විශ්ව විද්‍යාලය.

ආචාර්ය බී. එම්. සුමනරත්න මයා

ආර්ථික විද්‍යා අධ්‍යයන අංශය,
රුහුණ විශ්ව විද්‍යාලය.

එ. එච්. පී. එ. විජේවර්ධන මිය

ගුරු සේවය I
ගුරු මධ්‍යස්ථානය, තබුන්තේගම

එම්. එල්. මදනියා මිය

නියෝජ්‍ය අධ්‍යාපන අධ්‍යක්ෂ,
දකුණු පලාත් අධ්‍යාපන දෙපාර්තමේන්තුව
ගාල්ල

කේ. පී. කරුණාරත්න මයා

ගුරු සේවය I,
තේරපුත්ත ජාතික පාසල, අම්බලන්තොට.

එල්. ඩී. ටී. නිෂානි මිය

ගුරු සේවය 1
ගෝතමී බාලිකා විද්‍යාලය, කොළඹ.

පී. ආර්. එස්. රාජසිංහ මිය

නියෝජ්‍ය විදුහල්පති
පොලේගොඩ මහා විද්‍යාලය හොරණ

පී. එල්.ඒ. නන්දසේන මයා

ගුරු සේවය 1
සවුත්ලන්ඩ් බාලිකා විද්‍යාලය, ගාල්ල

පී. ඩී. ධම්මිකා මිය

ගුරු සේවය II
පොලේගොඩ මහ විද්‍යාලය, හොරණ

එම්. පී. ජේ. පවිත්‍රානි මිය

ගුරු සේවය II
සිරිමාවෝ බාලිකා විද්‍යාලය, කොළඹ

බාහිර සම්පත් දායකත්වය

එල්. අජන්තා විතාරණ මිය

විශ්‍රාමික නියෝජ්‍ය විදුහල්පති,
ගෝතමී බාලිකා විද්‍යාලය, කොළඹ.

ඊ. එම්.එම්. කේ ඒකනායක මයා

සංඛ්‍යා ලේඛනඥ,
ජනලේඛන හා සංඛ්‍යා ලේඛන
දෙපාර්තමේන්තුව
සංඛ්‍යා ලේඛනඥ,
ජනලේඛන හා සංඛ්‍යා ලේඛන
දෙපාර්තමේන්තුව

එ. වීරතුංග මයා

ඩබ්. ලයනල් මයා

ගුරු සේවය I,
විශාඛා බාලිකා විද්‍යාලය, කොළඹ.

අයි. පී. එස්. පද්මිණී මිය

ගුරු සේවය I,
ශාන්ත ජෝසප් බාලිකා විද්‍යාලය,
කෑගල්ල.

එ. එච්. ජී. එ. විජේවර්ධන මිය

ගුරු සේවය I
ගුරු මධ්‍යස්ථානය, තබුන්තේගම

බී. එස්. තිලකරත්න මයා

ගුරු සේවය I,
ස්වර්ණමාලී මහා විද්‍යාලය, මහනුවර

කේ. පී. කරුණාරත්න මයා

ගුරු සේවය I,
තේරපුත්ත ජාතික පාසල, අම්බලන්තොට.

එම්. එම්. මදනියා මිය

නියෝජ්‍ය අධ්‍යාපන අධ්‍යක්ෂ,
දකුණු පළාත් අධ්‍යාපන දෙපාර්තමේන්තුව
ගාල්ල

එල්. ඩී. ටී. නිෂානි මිය

ගුරු සේවය 1
ගෝතමී බාලිකා විද්‍යාලය, කොළඹ.

හමිනා මුසාදික් මිය

ගුරු සේවය I,
ශුද්ධ වූ පවුලේ කන්‍යාරාමය, බම්බලපිටිය.

පී. ආර්. එස්. රාජසිංහ මිය

නියෝජ්‍ය විදුහල්පති
පොල්ගොඩ මහ විද්‍යාලය, හොරණ.

පී. එල්.ඒ. නන්දසේන මයා

ගුරු සේවය 1
සවුත්තේඩි බාලිකා විද්‍යාලය, ගාල්ල.

පී. ඩී. ධම්මිකා මිය

ගුරු සේවය II

පොලේගොඩ මහ විද්‍යාලය, හොරණ.

එම්. ජී. සේ. පවිත්‍රානී මිය

ගුරු සේවය II

සිරිමාවෝ බාලිකා විද්‍යාලය, කොළඹ.

එම්. එම්. ඒ. අලිම් මයා

ගුරු සේවය II

රණබිම ජාතික පාසල, පේරාදෙණිය.

සංස්කාරක මණ්ඩලය

සම්මානිත මහාචාර්ය ඩී. අතපත්තු මයා

ආර්ථික විද්‍යා අධ්‍යයන අංශය,
රුහුණ විශ්ව විද්‍යාලය.

මහාචාර්ය ඊ. දයාරත්න මයා

වාණිජ විද්‍යා අධ්‍යයන අංශය,
ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්ව විද්‍යාලය.

ඩී. එල්. සී. ආර්. අජිත් කුමාර මයා

කලාචාර්ය,
වාණිජ දෙපාර්තමේන්තුව,
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය.

එම්. ඒ. අයි. පී. පෙරේරා මිය

ජ්‍යෙෂ්ඨ කලාචාර්ය,
වාණිජ දෙපාර්තමේන්තුව,
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය.

එස්. ආර්. රත්නජීව මයා

සහකාර කලාචාර්ය,
වාණිජ දෙපාර්තමේන්තුව,
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය

පරිගණක වදන් සැකසුම

1. ඩී. ඒකනායක මිය, ස්වර්ණමාලී මහා විද්‍යාලය, මහනුවර.
2. ඒ. ටී. එස්. ගමගේ මිය, ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය.
3. ටී. ඒ. එස්. කොමලයා මෙනවිය, ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය.

විවිධ සහය

1. ටී. එස්. මැණිකේ මිය, වාණිජ දෙපාර්තමේන්තුව, ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය.
2. ඩබ්. එ. එ. වික්‍රමාරච්චි මයා, වාණිජ දෙපාර්තමේන්තුව, ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය.

ගුරු මාර්ගෝපදේශය පරිශීලනය කිරීම සඳහා උපදෙස්

අධ්‍යයන පොදු සහතික පත්‍ර (උසස් පෙළ) ආර්ථික විද්‍යාව විෂය නිර්දේශය, වසර අටකට වරක් ක්‍රියාත්මක වන්නා වූ විෂයමාලා නවීකරණ ප්‍රතිපත්තියට අනුව නවීකරණය කර 2017 වර්ෂයේ සිට ක්‍රියාත්මක වේ. පළමුවරට 2009 වර්ෂයේ දී නිපුණතා පාදක ව හඳුන්වා දෙන ලද ආර්ථික විද්‍යාව විෂය නිර්දේශය යාවත්කාලීන කර 12 හා 13 ශ්‍රේණි සඳහා නිපුණතා 12ක් යටතේ පෙළ ගස්වා ඇත. 12 ශ්‍රේණිය සඳහා අදාළ වන විෂය නිර්දේශයේ පළමු වන නිපුණතාවේ සිට හය වන නිපුණතාව දක්වා වන නිපුණතා මට්ටම් 42 සඳහා පන්ති කාමරය තුළ ක්‍රියාත්මක කළ හැකි ප්‍රායෝගික ඉගෙනුම් - ඉගැන්වීම් ක්‍රියාවලියක් මෙහි යොජනා කෙරේ.

අධ්‍යයන පොදු සහතික පත්‍ර (උසස් පෙළ) ආර්ථික විද්‍යාව විෂය නිර්දේශයේ 12 ශ්‍රේණිය සඳහා වන සියලු ම නිපුණතා මට්ටම් ආවරණය වන පරිදි මෙම ගුරු මාර්ගෝපදේශය සකස් කර ඇත. මෙහි දී අදාළ නිපුණතාව, නිපුණතා මට්ටම, එම නිපුණතා මට්ටම සඳහා වෙන් කර ඇති කාලච්ඡේද ගණන හා නිපුණතා මට්ටම අවසානයේ දී ළඟා කර ගත යුතු ඉගෙනුම් පල පළමුව දක්වන අතර, අනතුරු ව පාඩම් සැලසුම් කිරීම සඳහා යෝජනා කෙරෙන උපදෙස් හා විෂය කරුණු ද පැහැදිලි කර ගැනීමට අත්වැලක් ද ඉදිරිපත් කර ඇත.

මෙහි යොජිත, පාඩම් සැලසුම් කිරීම සඳහා වන උපදෙස් අනුව, ආර්ථික විද්‍යාව විෂයයට අදාළ විෂය කරුණු පිළිබඳ දැනුම පමණක් නොව ඒ පිළිබඳ සිසුන්ගේ ආකල්ප, කුසලතා හා පුරුදු සංවර්ධනය කෙරෙන පරිදි පන්ති කාමර ඉගෙනුම්-ඉගැන්වීම් ක්‍රියාවලිය සැලසුම් කර ගනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. ඒ සඳහා අවශ්‍ය මඟ පෙන්වීම් මෙම ගුරු මාර්ගෝපදේශයෙන් ලැබේ යැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

පාඩම් සැලසුම් කිරීම සඳහා උපදෙස් හා විෂය කරුණු පැහැදිලි කර ගැනීමට අත්වැලක් හි සඳහන් කරුණු පරිශීලනයෙන් පන්ති කාමර ඉගෙනුම්-ඉගැන්වීම් කටයුතු සඳහා අවශ්‍ය පාඩම් සැලසුම් සකස් කර ප්‍රායෝගික ඉගෙනුමට සිසුන් යොමු කිරීම සෑම ගුරුභවතෙකු විසින් කළ යුතු වේ.

ආර්ථික විද්‍යාව ප්‍රායෝගික විෂයයක් වන බැවින් එදිනෙදා ආර්ථිකයේ වෙනස්වීම් පිළිබඳ අධ්‍යනයේ සිට විෂය නිර්දේශයට අදාළ විෂය කරුණුවල ඇතිවන වෙනස්වීම් පිළිබඳ ව සැලකිලිමත් වී ගුරුභවතුන් විසින් පාඩම් සැලසුම් සකස් කර ගනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

ව්‍යාපෘති නායක.

ඉගෙනුම් පල හා
ආදර්ශ ක්‍රියාකාරකම්

නිපුණතාව 1 :- ආර්ථික පද්ධතියක මූලික ආර්ථික ප්‍රශ්න හා ඒවා විසඳා ගන්නා විකල්ප

ක්‍රම තුලනාත්මක ව විග්‍රහ කරයි.

නිපුණතා මට්ටම 1.1 :- ආර්ථික විද්‍යා විෂය ක්‍ෂේත්‍රය පරීක්ෂා කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 06

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- මිනිසුන් ගේ ආර්ථික හැසිරීම විස්තර කරයි .
- ආර්ථික විද්‍යාව සමාජීය විද්‍යාවක් බව තහවුරු කරයි.
- ආර්ථික විද්‍යාව ඉගෙනීමේ වැදගත්කම පැහැදිලි කරයි.
- සුක්ෂ්ම හා සාර්ව ආර්ථික විද්‍යා විෂය ක්‍ෂේත්‍ර අතර වෙනස නිදසුන් සහිත ව පැහැදිලි කරයි.
- ආර්ථික විද්‍යාවේ යථානුරූපි සහ අභිමතානුරූපි ප්‍රකාශ අතර වෙනස නිදසුන් මගින් පැහැදිලි කරයි.

පාඩම් සැලසුම් කිරීම සඳහා උපදෙස් :-

- සාමාන්‍ය පෙළ විෂය ධාරාවට හැදෑරූ විෂයයන් පිළිබඳ ව හා ඒම විෂයයන් අතරින් විද්‍යාව විෂයය සහ පුරවැසි අධ්‍යයනය යන විෂයයන් දෙකෙහි වෙනස්කම් පිළිබඳ ව ශිෂ්‍යයන්ගේ අදහස් විමසන්න.
- පහත කරුණු මතු කරමින් සාකච්ඡාවක් මෙහෙයවන්න.
- විද්‍යාව විෂයයෙන් අධ්‍යයනයට ලක් කළේ ස්වාභාවික පරිසරයේ සංසිද්ධි පිළිබඳ ව වන අතර, ඒවා පර්යේෂණාගාරවල සිදු කරන පර්යේෂණවලින් ලබාගන්නා නිගමන ඔස්සේ අධ්‍යයනය කෙරිණි.
- පුරවැසි අධ්‍යයනය සමාජයක යහපත් පුරවැසියකු ලෙස ජීවත් වීමට අවශ්‍ය දැ පිළිබඳ ව අධ්‍යයනයට ලක් කෙරෙන අතර, සමාජයේ මිනිසුන් හැසිරෙන ආකාරය විවිධ දෘෂ්ටිකෝණවලින් අධ්‍යයනය කර ලබාගත් නිගමන ඔස්සේ අධ්‍යයනය කෙරිණි.
- මේ ආකාරයට සමාජයේ මිනිසුන් හැසිරෙන ආකාරය විවිධ දෘෂ්ටිකෝණවලින් අධ්‍යයනය කිරීම සමාජීය විද්‍යාවලින් සිදු කෙරේ.
- සමාජීය විද්‍යාවන් මගින් විවිධාකාර වූ මානව හැසිරීම් හෙවත් මිනිස් සමාජයේ විවිධ පැතිකඩ අධ්‍යයනය කෙරේ.

- මිනිස් හැසිරීමවල ආර්ථික පැතිකඩ ආර්ථික විද්‍යා විෂයයේදී අධ්‍යයනයට ලක් කෙරේ.
- ආර්ථික විද්‍යාව මගින්මිනිස් සමාජය තුළ මිනිසාගේ ආර්ථික හැසිරීම අධ්‍යයනය කෙරෙන නිසා ආර්ථික විද්‍යාව සමාජීය විද්‍යාවක් වේ.
- ශිෂ්‍යයන් සුදුසු පරිදි කණ්ඩායම් කර පහත ක්‍රියාකාරකමෙහි යොදවන්න.

ඉගෙනුම් සඳහා යෝජිත උපදෙස් :-

- පහත සඳහන් ස්ථාන දෙක අතරින් ඔබගේ කණ්ඩායමට ලැබෙන ස්ථානය කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන්න.
 - ආගමික ස්ථානයක්
 - පාන් බේකරියක්
- ඔබගේ කණ්ඩායමට ලැබී ඇති ස්ථානයේ සිටින පාර්ශ්ව නම් කරන්න.
- ඔවුන් සිදු කරන ක්‍රියාකාරකම් පැහැදිලි කරන්න.
- ඔවුන්ගේ ප්‍රධාන අරමුණ සහ අවශ්‍යතාව පැහැදිලි කරන්න.
- ඔබගේ කණ්ඩායමට ලැබී ඇති ස්ථානයේ සිටින පාර්ශ්ව සහ අනෙක් කණ්ඩායමට ලැබී ඇති ස්ථානයේ සිටින පාර්ශ්ව අතර ඇති වෙනස්කම් සසඳන්න.
- ඔබේ අනාවරණ සමස්ත පන්තියට නිර්මාණශීලී ව හා සාමූහික ව ඉදිරිපත් කිරීමට සූදානම් වන්න.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කරගැනීමට අත්වැලක් :-

- සමාජයේ ජීවත්වන මිනිසුන්ට විවිධ අවශ්‍යතා පවතින අතර, මෙම අවශ්‍යතා භෞතික අවශ්‍යතා සහ මානසික අවශ්‍යතා ලෙස වර්ග කළ හැකිය.
- භාණ්ඩ හා සේවා පරිභෝජනය මගින්සෘජු ව ම සපුරාගත හැකි අවශ්‍යතා භෞතික අවශ්‍යතා ලෙස හැඳින්වේ.
නිදසුන්:- ආහාර,නිවාස, ඇඳුම්
- භාණ්ඩ හා සේවා පරිභෝජනයෙන් සෘජු ව ම සපුරාගත නොහැකි මානසික අවශ්‍යතා ද පවතී.
නිදසුන්:- ආධ්‍යාත්මික සංවර්ධනය, ආදරය, කරුණාව

- මිනිසුන් සමාජයේ පවතින සීමිත සම්පත් යොදා ගෙන භෞතික අවශ්‍යතා හා වුවමනා ඉටු කරගැනීමට සිදුකරන ක්‍රියාකාරකම් හා හැසිරීම් ආර්ථික හැසිරීම් ලෙස හඳුන්වයි.
- නිදසුන්:- භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය, බෙදාහැරීම හා පරිභෝජනය
- සමාජයේ මිනිසුන්ගේ විවිධ හැසිරීම් පවතින අතර, මිනිසුන්ගේ ආර්ථික හැසිරීම් පිළිබඳ අධ්‍යයනය ආර්ථික විද්‍යාව තුළින් සිදු කෙරේ.
- ආර්ථික විද්‍යාවෙහි අවධානයට බඳුන් වන විවිධාකාර වූ ආර්ථික න්‍යාය හා මූලධර්ම විද්‍යාත්මක ක්‍රමවේද අනුව ගොඩනැගී ඇති බැවින්, ආර්ථික විද්‍යාව විද්‍යාවක් සේ සැලකේ.
- ආර්ථික විද්‍යාව අනෙකුත් ස්වාභාවික විද්‍යාවන්ගෙන් වෙනස් වන ප්‍රධාන සාධක කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
 - ආර්ථික විද්‍යාව මගින්මිනිසුන් ගේ ආර්ථික හැසිරීම් විග්‍රහ කිරීම.
 - ගොඩනැගෙන ආර්ථික න්‍යාය පර්යේෂණාගාර තුළ සනාථ කළ නොහැකි වීම.
 - මිනිස් හැසිරීම කාලය, ප්‍රදේශය, සමාජ පරිසරය වැනි සාධක කෙරෙහි සංවේදී වන බැවින් ස්වාභාවික විද්‍යාවන් හි දී එළැඹෙන ආකාරයේ දැඩි ස්වරූපයේ න්‍යායයන් ආර්ථික විද්‍යාව වැනි සමාජීය විද්‍යාවන්හි ගොඩනැගිය නොහැකි වීම.
- ආර්ථික විද්‍යාවේ දී අධ්‍යයනයට ලක් වන ආර්ථික පැතිකඩ යන්නෙන් අදහස් වන්නේ භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය, හුවමාරුව, පරිභෝජනය හා සම්බන්ධ මිනිස් හැසිරීම් ය.
- භාණ්ඩ හා සේවා අත්පත් කර ගැනීමට මිනිසුන් තුළ ඇති අසීමිත ආශාවන් සහ ඊට සාපේක්ෂ ව එම භාණ්ඩ හා සේවා නිපදවීමට අවශ්‍ය සම්පත් ප්‍රමාණයේ සීමිත බව අතර ගැටුම සමථයකට පත් කරගැනීමට මිනිසුන් කටයුතු කරන ආකාරය ආර්ථික විද්‍යාවෙන් අධ්‍යයනය කෙරේ.
- මිනිස් සමාජයේ ඉතා පුළුල් විෂය පරාසයක් ආර්ථික පැතිකඩ හා සම්බන්ධ වන අතර, මිනිසා මුහුණ දෙන දෘෂ්ටිකෝණයන් ප්‍රශ්න රාශියක් ආර්ථික ස්වරූපයක් ගනී.
- මේ නිසා ආර්ථික විද්‍යාව තරම් ජන ජීවිතයට සමීප තවත් විෂයයක් නොමැති තරම් ය.
- සමාජීය විද්‍යාවන් අතර රැජින ලෙසින් ආර්ථික විද්‍යාව සැලකෙන්නේ ද මේ නිසා ය.
- ආර්ථික විද්‍යාවේ අවධානයට බඳුන් වන සෑම ආර්ථික කටයුත්තක් ම භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය, බෙදාහැරීම හා පරිභෝජනය සම්බන්ධ ක්‍රියාකාරකම් ය.

- මේ අනුව යහපත් ජන ජීවිතයක් ගත කිරීම සඳහා අවශ්‍ය භාණ්ඩ හා සේවා පරිභෝජනය කරමින්, තම භෞතික වුවමනා සපුරා ගැනීම සඳහා පුද්ගලයන් හා සමාජය ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය හා එහිලා තීරණ ගනු ලබන ආකාරය ආර්ථික විද්‍යා විෂයය ක්‍ෂේත්‍රය තුළින් අධ්‍යයනයට ලක් කෙරේ.
- ඉහත ඉදිරිපත් වී ඇති අදහස් සැලකිල්ලට ගනිමින් ආර්ථික විද්‍යාව පිළිබඳ පොදු නිර්වචනයක් පහත ලෙස ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.
“විකල්ප භාවිත සහිත හිඟ සම්පත් හා අසීමිත මිනිස් වුවමනා අතර සම්බන්ධතාව අධ්‍යයනය කරන විෂය ආර්ථික විද්‍යාව යි.”
- මෙම අදහසම තව දුරටත් සංක්ෂිප්ත කර පහත පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.
“ සීමිත සම්පත් වලින් අසීමිත මිනිස් වුවමනාවන් සපුරාගන්නේ කෙසේදැයි හදාරනු ලබන විද්‍යාව ආර්ථික විද්‍යාව යි.”
- ආර්ථික විද්‍යාව ඉගෙනීමේ වැදගත්කමට නිදසුන් කීපයක් පහත පරිදි පෙන්විය හැකි ය.
 1. රාජ්‍ය පාලනයේ දී වැදගත් වීම
 2. සාර්ථක පුරවැසියකු ලෙස කටයුතු කිරීමට වැදගත් වීම
 3. ආර්ථික සංසිද්ධි වඩාත් හොඳින් තේරුම් ගැනීමට වැදගත් වීම
 4. ආයෝජකයන්ට, පාරිභෝගිකයන්ට සහ නිෂ්පාදකයන්ට කාර්යක්ෂම තීරණ ගැනීමේ දී වැදගත් වීම
 5. ඡන්ද දායකයන්ට සිය ඡන්දය භාවිත කිරීමේ දී වැදගත් වීම
 6. පාසල් ශිෂ්‍යයන්ට තාර්කික ව සිතා තීරණ ගැනීමට වැදගත් වීම
 7. පුද්ගලයකුට වඩාත් හොඳ රැකියාවක් තෝරා ගැනීමේ දී වැදගත් වීම
- ආර්ථිකය සමන්විත වී ඇති එක් එක් අංශ, ආයතන, පුද්ගලයන් සහ ආර්ථික විචල්‍ය ආදි කුඩා ඒකක වෙන් වෙන් වශයෙන් ගෙන ඒවායේ හැසිරීම අධ්‍යයනය කිරීම සුක්ෂ්ම ආර්ථික විද්‍යාව ලෙස හැඳින්වේ.
- මේ අනුව ආර්ථික පද්ධතියක සිටින පාරිභෝගිකයන්, ශ්‍රමිකයන්, නිෂ්පාදන ආයතන හා රජය වැනි තීරණ ගන්නා විවිධ ඒකකවල ආර්ථික හැසිරීම විග්‍රහ කිරීම සුක්ෂ්ම ආර්ථික විද්‍යාව තුළින් සිදු කෙරේ.
- සුක්ෂ්ම ආර්ථික විද්‍යාවේ දී අධ්‍යයනය කෙරෙන ඒකක සඳහා නිදසුන් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
 - යම් භාණ්ඩයක ඉල්ලුම, සැපයුම, මිල තීරණය වීම ආදිය අධ්‍යයනය කිරීම.
 - ආයතනයක නිෂ්පාදන ශ්‍රිතය

- ආයතනයක නිෂ්පාදන පිරිවැය
 - එක් එක් භාණ්ඩවල වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරිත්වය
 - වෙළෙඳපොළේ පාරිභෝගික හැසිරීම
 - ව්‍යාපාර ආයතනයක වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරිත්වය
 - හිඟකම
 - ආන්තික පිරිවැය
 - විකල්ප අතරින් තේරීම් කිරීම
-
- සාර්ව ආර්ථික විද්‍යාවෙන් ආර්ථිකයේ සමස්ත ක්‍රියාකාරිත්වය අධ්‍යයනය කෙරේ.
 - ආර්ථිකයක සමස්ත ක්‍රියාකාරිත්වය සිදු වන්නේ එක් එක් අංශ, ආයතන හා පුද්ගලයන් ආදී කුඩා ඒකක සියල්ලේ එකතුවෙනි.
 - එහෙයින් ඒ ඒ අංශවල සමස්ත ක්‍රියාකාරිත්වයත්, එම ක්‍රියාකාරිත්වය තීරණය කරන සාධකත්, එම ක්‍රියාකාරිත්වය තුළින් පැන නගින ප්‍රශ්නත්, සාර්ව ආර්ථික විද්‍යාවේ දී අධ්‍යයනය කෙරේ.
 - සාර්ව ආර්ථික විද්‍යාවේ දී අධ්‍යයන කෙරෙන ඒකක සඳහා නිදසුන් කීපයක් පහත දැක් වේ.
 - සමස්ත නිමැවුම් මට්ටම
 - සමස්ත ආදායම් මට්ටම
 - ආර්ථික උත්පාදන හා අවපාත
 - උද්ධමනය
 - සේවා නියුක්තිය
 - විරැකියා මට්ටම
 - ආයෝජනය
 - ආර්ථික වෘද්ධිය
 - ආර්ථික පසු බැසීම
 - ගෙවුම් ශේෂය
 - විනිමය අනුපාතිකය
 - මුදල් සැපයුම
 - අපනයන / ආනයන
 - ආර්ථික විද්‍යා විෂය යථානුරූපි හා අභිමතානුරූපි යන දෙවර්ගයෙහි ම ප්‍රකාශයන්ගෙන් සමන්විත ය.

- කුමක් ද, කුමක් වූයේ ද, කුමක් වනු ඇත් ද ආදී ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු දීම සඳහා යොමු වූ සහ ප්‍රකාශයේ නිරවද්‍යතාව පරීක්ෂාවට ලක් කළ හැකි ප්‍රකාශ යථානුරූපී ප්‍රකාශ නම් වේ.
- එනම් යමක පවතින ස්වභාවය, පැවැති ස්වභාවය සහ ඒ ඇසුරෙන් අනාගතයේ නිශ්චිත ව ම සිදු වනුයේ කුමක්දැයි දැක්වෙන ප්‍රකාශය.
- එබඳු ප්‍රකාශයක නිරවද්‍යතාව සැබෑ ලොව කරුණු ඇසුරින් පරීක්ෂාවට ලක් කොට බැලිය හැකි ය.
- සැබෑ ලොව දත්ත මගින්එම ප්‍රකාශය තහවුරු වුවහොත් එය පිළිගැනේ. නැතහොත් ප්‍රතික්ෂේප කෙරේ.
- යථානුරූපී ප්‍රකාශයන්හි කිසියම් විද්‍යාත්මක බවක්, න්‍යායාත්මක බවක්, දූෂිත හැකි ය.
- බොහෝ ආර්ථික න්‍යායන් මගින්පැහැදිලි කෙරෙන්නේද යථානුරූපී ප්‍රකාශයන් ය.
- එසේ ම යථානුරූපී ප්‍රකාශයන්හි දැඩි ලෙස විෂයානුබද්ධ බවක් ද පවතී.
- යථානුරූපී ප්‍රකාශ සඳහා නිදසුන් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
 - මුදල් සැපයුම සහ මිල මට්ටම අතර අනුලෝම සම්බන්ධතාවක් පවතී.
 - මිලක් ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයත් අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාවක් පවතී.
 - 2013 වර්ෂයේ ශ්‍රී ලංකාවේ සේවා වියුක්ති අනුපාතිකය 4.4%ක් විය.
 - ශ්‍රී ලංකාවේ ජනගහන වර්ධන අනුපාතිකය 1%කි.
- ආර්ථික හැසිරීම් සහ සංසිද්ධීන් පැහැදිලි කිරීමට යථානුරූපී ප්‍රකාශ යොදා ගැනේ.
- සමාජය තුළ පැවතිය යුත්තේ කුමක් ද , සිදු විය යුත්තේ කුමක් ද යන්න පිළිබඳ ව ඉදිරිපත් වී ඇති ප්‍රකාශ **අභිමතානුරූපී** ප්‍රකාශය.
- අභිමතානුරූපී ප්‍රකාශ පුද්ගල අදහස්, විශ්වාස සහ සාරධර්ම ආදිය මත රඳා පවතින බැවින් මේවා බොහෝ සෙයින් ම පුද්ගලබද්ධ වේ.
- සැබෑ ලොව දත්ත ඇසුරෙන් විෂයබද්ධ ව අභිමතානුරූපී ප්‍රකාශවල සත්‍යාසත්‍ය බව පරීක්ෂා කිරීම අපහසුය.
- අභිමතානුරූපී ප්‍රකාශ සඳහා නිදසුන් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
 - සෑම රාජ්‍ය සේවකයකුගේ ම මාසික වැටුප රුපියල් 5000කින් වැඩි කළ යුතු ය.
 - ශ්‍රී ලංකාව සංවර්ධනයට විදේශාධාර ලබාගත යුතු ය.
 - සෑම පුරවැසියකුට ම නොමිලේ වෛද්‍යාධාර ලබා දිය යුතු ය.
 - සෑම පුද්ගලයකුට ම සමාන ආදායමක් ලැබිය යුතු ය.
 - ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථික වෘද්ධි වේගය 8% මට්ටමේ පවත්වා ගත යුතු ය.
- ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති පිළිබඳ විග්‍රහයන් සඳහා අභිමතානුරූපී ප්‍රකාශ වැදගත් වේ.

නිපුණතා මට්ටම 1.2

:- භාණ්ඩ හා සේවා පරිභෝජනයෙන් අවශ්‍යතා හා වුවමනා

තෘප්තිමත් වන ආකාරය පෙන්වා දෙයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව

:- 06

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල

- මිනිස් අවශ්‍යතා හා වුවමනා අතර වෙනස නිදසුන් සහිත ව පැහැදිලි කරයි.
- ආර්ථික භාණ්ඩ හා ආර්ථික නොවන භාණ්ඩවල වෙනස නිදසුන් මගින් පැහැදිලි කරයි.
- ආර්ථික නොවන භාණ්ඩ, ආර්ථික භාණ්ඩ බවට පත්වන ආකාරය පෙන්වා දෙයි.
- සම්පත් , ආර්ථික සම්පත් හා ආර්ථික නොවන සම්පත් ලෙස වර්ග කරයි.
- ස්වාභාවික සම්පත් ප්‍රතිෂ්ඨාපනය කළ හැකි හා ප්‍රතිෂ්ඨාපනය කළ නොහැකි සම්පත් ලෙස වර්ග කර නිදසුන් දක්වයි.

පාඩම් සැලසුම් කිරීම සඳහා උපදෙස්

:-

- මිනිසුන්ට ජීවත් වීම සඳහා අවශ්‍ය දේ මොනවා ද යන්න ශිෂ්‍යයන් ගෙන් විමසන්න.
- ශිෂ්‍යයන් දෙන පිළිතුරු හා සම්බන්ධ වෙමින් අවශ්‍යතා යනු මොනවා දැයි හඳුනා ගැනීමට ඔවුන්ට අවස්ථාව ලබා දෙන්න.
- ඒ ඒ අවශ්‍යතා සපුරා ගන්නා විවිධ ආකාරයෙන් ශිෂ්‍යයන්ට ලැයිස්තුගත කිරීමට උපදෙස් දෙන්න.
- ඒ ඇසුරින් අවශ්‍යතා හා වුවමනා අතර වෙනස නිදසුන් ඇසුරින් පැහැදිලි කරන්න.
- ශිෂ්‍යයන් සුදුසු පරිදි කණ්ඩායම් කර පහත ක්‍රියාකාරකමෙහි යොදවන්න.

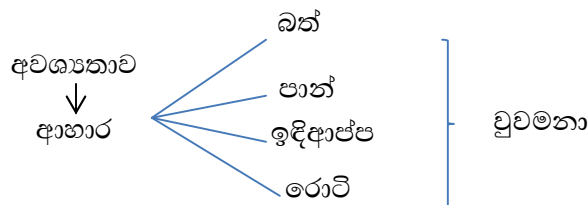
ඉගෙනුම් සඳහා යෝජිත උපදෙස් :-

- පහත සඳහන් වන්නේ මිනිස් අවශ්‍යතා ඉටු කර ගැනීම සඳහා ප්‍රයෝජනයට ගන්නා භාණ්ඩ කාණ්ඩ වර්ග දෙකකි. ඒවායින් ඔබේ කණ්ඩායමට ලැබී ඇති භාණ්ඩ කාණ්ඩය කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන්න.
 - හිරු එළිය, වාතය, වැසි ජලය , සුළඟ
 - පොත්පත් , වොකලට් , බනිස් , සපත්තු
- එම භාණ්ඩ ප්‍රයෝජනයට ගනු ලබන්නේ කුමන අවශ්‍යතා සම්පූර්ණ කර ගැනීමට ද?
- එම අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීමට යොදා ගත හැකි වෙනත් භාණ්ඩ හෝ සේවා ලැයිස්තුවක් සකස් කරන්න.
- අනෙක් කණ්ඩායමට ලැබී ඇති භාණ්ඩ කාණ්ඩය, ඔබ කණ්ඩායමට ලැබී ඇති භාණ්ඩ කාණ්ඩයෙන් වෙනස් වන ආකාරය පෙන්වා දෙන්න.
- එම භාණ්ඩය නිෂ්පාදනයට අවශ්‍ය සම්පත් ලබා ගන්නේ කෙසේ ද?
- ඔබේ අනාවරණ සමස්ත පන්තියට ඉදිරිපත් කිරීමට සූදානම් වන්න.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කරගැනීමට අත්වැලක් :-

- මිනිසුන්ට ජීවත් වීම සඳහා අවශ්‍ය කෙරෙන මූලික ම දෑ අවශ්‍යතා නමින් හැඳින්වේ.
නිදසුන් - ආහාර
ඇඳුම් පැලඳුම්
නිවාස

- අවශ්‍යතා ඉටු කර ගන්නා විවිධ ස්වරූප වුවමනා නම් වේ.
නිදසුන්

- අවශ්‍යතා ජීව විද්‍යාත්මක මූලයන් සමඟ බැඳී පවතින අතර, වුවමනා සම්ප්‍රදායයන් සිරිත් විරිත් හා සංස්කෘතීන් ආදිය මත රඳා පවතී.
- අවශ්‍යතා සීමිත වන අතර වුවමනා අසීමිත වේ.
- කාලයත් සමඟ අවශ්‍යතා වෙනස් නොවුණ ද වුවමනා කාලයත් සමඟ වෙනස් වේ.
- අවශ්‍යතා පොදු වන අතර වුවමනා පුද්ගලයාගෙන් පුද්ගලයාට වෙනස් වේ.

- ද්‍රව්‍යාත්මක (භෞතික) වුවමනා , ද්‍රව්‍යාත්මක නොවන (මානසික) වුවමනා ලෙසින් වුවමනා වර්ග කළ හැකි අතර ආර්ථික විද්‍යාවේ අවධානය යොමු වන්නේ භාණ්ඩ හා සේවා පරිභෝජනයෙන් තෘප්තිමත් කරගත හැකි ද්‍රව්‍යාත්මක වුවමනාවන් කෙරෙහි ය.
- මිනිස් වුවමනා සපුරා ගනු ලබන්නේ භාණ්ඩවලිනි.
- ධන තෘප්තියක් හෙවත් උපයෝගිතාවක් ලබාදෙන ඕනෑ ම දෙයක් ආර්ථික විද්‍යාවේ දී භාණ්ඩයක් ලෙසින් හැඳින්වේ.
- මිනිස් අවශ්‍යතා හා වුවමනා සපුරා ගන්නා භාණ්ඩ
 1. ආර්ථික නොවන භාණ්ඩ (නොමිල භාණ්ඩ/ පිරිවැය රහිත භාණ්ඩ / ස්වාභාවික භාණ්ඩ)
 2. ආර්ථික භාණ්ඩ
- ශුන්‍ය මිලක දී අසීමිත සැපයුමක් සහිත භාණ්ඩ ආර්ථික නොවන භාණ්ඩ වේ.
නිදසුන් :- ස්වභාවධර්මයෙන් ලැබෙන වාතය, ජලය සහ හිරු එළිය
- ආර්ථික නොවන භාණ්ඩවල සම්පත් පිරිවැයක් හා ආවස්ථික පිරිවැයක් නොපවතී.
- සැපයුමෙහි හිඟකමක් දක්නට ලැබෙන භාණ්ඩ ආර්ථික භාණ්ඩ වේ.
නිදසුන් - පැන් , පොත් , හාල් , පිටි
- ආර්ථික භාණ්ඩවල සම්පත් පිරිවැයක් හා ආවස්ථික පිරිවැයක් පවතී.
- ආර්ථික භාණ්ඩ මිනිසා මැදිහත් වී සාධක සංයෝග කර නිපදවයි.
- ආර්ථික භාණ්ඩ හිඟ සම්පත් යොදා ගෙන නිපදවනු ලබන බැවින් ඒවාට මිලක් ද පවතින අතර, ආර්ථික භාණ්ඩවල තේරීම පිළිබඳ ප්‍රශ්නයක් ද පවතී.
- ආර්ථික භාණ්ඩ කිසි විටෙකත් ආර්ථික නොවන භාණ්ඩ බවට පත් නොවුණ ද ආර්ථික නොවන භාණ්ඩ ආර්ථික භාණ්ඩ බවට පත්වන අවස්ථා පවතී.
නිදසුන් :-
 - කිමිඳුම්කරුවකු කිමිඳීමේ දී භාවිත කරන ඔක්සිජන් රෝගියකුට ලබාදෙන ඔක්සිජන්
 - සූර්ය බලයෙන් නිපදවන සූර්යකෝෂ
 - බෝතල් කරන ලද ජලය
- මෙවැනි අවස්ථාවල දී භාවිත වන ඔක්සිජන්, සූර්යාලෝකය ජලය සහ ආර්ථික භාණ්ඩ බවට පත් වන අතර, එසේ වන්නේ සම්පත් පිරිවැයක් හා ආවස්ථික පිරිවැයක් ඒ තුළ පවත්නා බැවිනි.
- මිනිස් වුවමනා තෘප්තිමත් කර ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය කෙරෙන භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය කිරීමට යොදා ගත හැකි සියලු ම නිෂ්පාදන සාධක සම්පත් නමින් හැඳින්වේ.

- සම්පත් ස්වරූප දෙකකි. එනම්
 1. ආර්ථික සම්පත්
 2. ආර්ථික නොවන සම්පත්
- සමාජයේ අසීමිත වුවමනාවලට සාපේක්ෂ ව සැපයුම සීමා සහිත හෝ හිඟකමක් ඇති හෝ සම්පත් ආර්ථික සම්පත් ලෙසින් හැඳින්වේ.
- හිඟකම ආර්ථික සම්පත්වල මූලික ලක්ෂණය වන බැවින් ආර්ථික සම්පත් උපයෝජනයේ දී ආවස්ථික පිරිවැයක් හට ගනී.
නිදසුන් :- භාවිත කරන ඉඩමක් , ඉන්ධන
- ස්වභාවධර්මයෙන් නොමිලේ ලැබෙන හා ආවස්ථික පිරිවැයක් නොදරන සම්පත් මෙන් ම නිෂ්පාදනය සඳහා යොදා ගත හැකි හිඟකමක් රහිත සම්පත් ආර්ථික නොවන සම්පත් වේ.
- නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය සඳහා යොදා ගන්නා ස්වභාවධර්මයෙන් ලැබී ඇති සම්පත් ස්වාභාවික සම්පත් ලෙසින් හැඳින්වේ.
නිදසුන් :- හිරු එළිය , වාතය , වැසි ජලය
- ස්වාභාවික සම්පත් වර්ග දෙකකි.
 1. ප්‍රතිෂ්ඨාපනය කළ හැකි සම්පත්
 2. ප්‍රතිෂ්ඨාපනය කළ නොහැකි සම්පත්
- භාවිතයට ගැනීමත් සමඟ විනාශයට පත් වුව ද ප්‍රතිෂ්ඨාපනය වන සම්පත් ප්‍රතිෂ්ඨාපනය කළ හැකි සම්පත් වේ. මෙම සම්පත් නැවත ඇති කළ හැකි ය.
නිදසුන් :- වන සම්පත්,
මත්ස්‍ය සම්පත්
 3. භාවිතයට ගැනීම නිසා ක්ෂය වීමට පත් වන නැවත ඇති කළ නොහැකි සම්පත්
ප්‍රතිෂ්ඨාපනය කළ නොහැකි සම්පත් ය.
නිදසුන් :- මිනිරන්, ගැස්, රත්රන්, යපස්, ගල් අඟුරු
- ප්‍රතිෂ්ඨාපනය කළ නොහැකි සම්පත් වේගයෙන් ක්ෂය වෙමින් පවතින බැවින් එම සම්පත් අනාගතයට ඉතිරි නොවිය හැකි ය. මේ නිසා තිරසාර සංවර්ධනය අඩාල විය හැකි බැවින් ස්වාභාවික සම්පත් ආරක්ෂා කිරීම වැදගත් වේ.
- ස්වාභාවික සම්පත් අසීමිත ව භාවිතයට ගැනීම නිසා ගෝලීය වශයෙන් ගැටලු රැසකට මුහුණ පෑමට සිදු වේ.
නිදසුන් :- 1 වායුගෝලීය උණුසුම ඉහළ යාම
2 ග්ලැසියර් දිය වීම
3 ඕසෝන් ස්තරය සිදුරු වීම
4 ජලය හිඟයකට මුහුණ පෑමට සිදු වීම
5 ගංවතුර හා නායයාම් වැනි ස්වාභාවික උපද්‍රව
- මෙම ගැටලු නිසා ඇති වන අහිතකර ප්‍රතිඵලවලින් වැළකීම සඳහා ස්වාභාවික සම්පත් රැක ගැනීම අනිශ්චිත ම වැදගත් වේ.

නිපුණතා මට්ටම 1.3 :- නිෂ්පාදන සාධකවල ලක්ෂණ හඳුනා ගනිමින් නිෂ්පාදන සම්පත්වල ඵලදායිතාව තීරණය කරන සාධක විග්‍රහ කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 06

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනයට යොදා ගන්නා නිෂ්පාදන සාධක වර්ග කරයි.
- නිෂ්පාදන සාධකවල ලක්ෂණ වෙන වෙන ම දක්වයි.
- නිෂ්පාදන සම්පත්වල ඵලදායිතාව අර්ථ දක්වයි.
- නිෂ්පාදන සම්පත්වල ඵලදායිතාව තීරණය කරන සාධක විස්තර කරයි.

පාඩම් සැලසුම් කිරීම සඳහා උපදෙස් :-

- අප සතු සම්පත් නම් ගිනය ශිෂ්‍යයෙකු ලවා පන්තියට ගායනා කරවන්න.

අප සතු සම්පත් ටික යි

එහි ඇති භාවිත ගොඩ යි

පිරිමැස්මෙන් භාවිතයෙන් රැකීම අපෙ යුතුකම යි.

භූමිය, ප්‍රාග්ධනය, ශ්‍රමය, ව්‍යවසායකත්වය

මේ ලෙස අපි වර්ග කරමු නිෂ්පාදන සාධක

- ඉහත ගිනයෙන් කියවුණු දේ පිළිබඳ ව ශිෂ්‍යයන් ගෙන් විමසන්න.
- පහත කරුණු මතු කරමින් සාකච්ඡාවක් මෙහෙයවන්න.
 - භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය කිරීමට නිෂ්පාදන සම්පත් යොදා ගැනේ.
 - එම සම්පත් හිඟ බැවින් ඒවා පිරිමැස්මෙන් භාවිත කළ යුතු වේ.
 - එම නිෂ්පාදන සම්පත් භූමිය, ශ්‍රමය, ප්‍රාග්ධනය, ව්‍යවසායකත්වය ලෙස වර්ග කළ හැකි ය.
- ශිෂ්‍යයන් සුදුසු පරිදි කණ්ඩායම් කර පහත ක්‍රියාකාරකමෙහි යොදවන්න.

ඉගෙනුම් සඳහා යෝජිත උපදෙස් :-

- පහත සඳහන් නිෂ්පාදන අවස්ථා අතරින් ඔබගේ කණ්ඩායමට ලැබෙන නිෂ්පාදන අවස්ථාව කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන්න.
 - මැටි වළන් නිෂ්පාදනය
 - පන් පැදුරු නිෂ්පාදනය
 - කොළ කැඳ නිෂ්පාදනය
- ඔබට අදාළ නිෂ්පාදන අවස්ථාව සඳහා යොදා ගන්නා ස්වාභාවික සම්පත්, මානව සම්පත් හා මිනිසා විසින් නිර්මාණය කරන ලද සම්පත් වශයෙන් ලැයිස්තුගත කරන්න.
- අදාළ නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ දී තීරණ ගැනීම හා අවදානම් දරීම සඳහා සම්බන්ධ වන පාර්ශ්ව පෙන්වා දෙන්න.
- නිෂ්පාදනය සඳහා යොදා ගන්නා ස්වාභාවික සම්පත්, මානව සම්පත් සහ මිනිසා විසින් නිර්මාණය කරන ලද සම්පත්වල ලක්ෂණ වෙන වෙන ම දක්වන්න.
- නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ දී තීරණ ගැනීම හා අවදානම් දරීමෙහි ඇති වැදගත්කම පෙන්වා දෙන්න.
- ඉහත නිෂ්පාදනයට යොදාගන්නා සම්පත්වලට දරන
- වියදම් අවම කරගැනීමට හා වැඩි නිමවුමක් ලබාගැනීමට ගත හැකි ක්‍රියාමාර්ග යෝජනා කරන්න.
- ඔබේ අනාවරණ සමස්ත පන්තියට නිර්මාණශීලී ව හා සාමූහික ව ඉදිරිපත් කිරීමට සූදානම් වන්න.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කරගැනීමට අත්වැලක්

- නිෂ්පාදන බිහි කර ගැනීම සඳහා යොදා ගනු ලබන භූමිය, ශ්‍රමය, ප්‍රාග්ධනය සහ ව්‍යවසායකත්වය නිෂ්පාදන සාධක ලෙස හැඳින්වේ.
- භූමිය හා ප්‍රාග්ධනය දේපළ සම්පත් වශයෙන් ද ශ්‍රමය හා ව්‍යවසායකත්වය මානව සම්පත් වශයෙන් ද වර්ග කළ හැකි ය.
- ස්වභාවධර්මය දායාද කොට ඇති ඵලදායිතාවෙන් යුක්ත ව නිෂ්පාදනයට යොදවා ගත හැකි ස්වාභාවික සම්පත් භූමිය ලෙස හැඳින්වේ. වනාන්තර, ඛනිජ සම්පත්, සාගරය ඇළඳොළ, වන සතුන් ගංගා හා වායුගෝලය වැනි පොළ ව මතුපිට මෙන් ම අභ්‍යන්තරයේ ඇති සියලුම සම්පත් භූමියට අයත් වේ.
- භූමියේ ලක්ෂණ පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.
 - ස්වභාවධර්මයේ දායාදයක් වීම
 - සැපයුම අනමා වීම
 - සංවලතාවෙන් යුක්ත නොවීම
 - ඵලදායිතාව වර්ධනය කළ හැකි වීම
 - ඒකාකාරී නොවීම (පිහිටීම, දේශගුණය, ඛනිජ සම්පත්, ජල සම්පත්)
 - භූමියට කරන ගෙවීම බදු කුලිය වීම
- භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනයට යොදා ගන්නා කායික හා මානසික වෙහෙස ශ්‍රමය ලෙස හඳුන්වයි.
- ශ්‍රමයේ ලක්ෂණ පහත පරිදි වේ.
 - සජීව සාධකයක් වීම
 - සංවලනය කළ හැකි වීම
 - සමජාතීය නොවීම
 - අධ්‍යාපනය සහ පුහුණුව තුළින් ශ්‍රමයේ ඵලදායිතාව වර්ධනය කළ හැකි වීම.
 - තීරණ ගැනීම හා සංවිධානය වීමට හැකි වීම
 - ශ්‍රමයට කරන ගෙවීම වැටුප් වීම
- ශ්‍රම සම්පතෙහි ප්‍රමාණය තීරණය වීම කෙරෙහි බලපාන සාධක පහත පරිදි වේ.
 - ජනගහනයේ ප්‍රමාණය හා වයස් ව්‍යුහය
 - ජන සංඛ්‍යාවේ සෞඛ්‍ය තත්ත්ව
 - ජන සංඛ්‍යාවේ අධ්‍යාපන මට්ටම හා නිපුණතාවය

- භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය කිරීමේ ක්‍රියාවලියට මිනිසා විසින් නිර්මාණය කරන ලද ආධාරක ප්‍රාග්ධනය ලෙස හැඳින් වේ.
- කම්හල්, ගොඩනැගිලි, යන්ත්‍රෝපකරණ, වරාය, මහා මාර්ග, ඇලවේලි සහ ගුවන් තොටුපොළ ආදිය ප්‍රාග්ධනයට නිදසුන් වේ.
- ප්‍රාග්ධනයේ විශේෂ ලක්ෂණ පහත පරිදි වේ.
 - මිනිසාගේ නිර්මාණයක් වීම
 - ප්‍රාග්ධනය මූර්ත සංකල්පයකි. එය තොග සංකල්පයකි.
 - ඵලදායීතාවෙන් යුක්ත වීම
 - නැවත නැවත නිෂ්පාදනයට යොදාගත හැකි වීම
 - ක්ෂයවීමට ලක් වීම.
 - ප්‍රාග්ධනයේ ප්‍රතිලාභය පොළිය ලෙස සැලකීම
- ප්‍රාග්ධන සම්පත්වල විවිධත්වය හා ඒවායෙහි භාවිතය තීරණය වන්නේ ඒ ඒ රටවල පවතින තාක්ෂණික මට්ටම අනුව ය.
- ප්‍රාග්ධනයේ විවිධ ස්වරූප පහත පරිදි වේ.
 - ස්ථාවර ප්‍රාග්ධනය / මූර්ත ප්‍රාග්ධනය / භෞතික ප්‍රාග්ධනය
 - කාරක ප්‍රාග්ධනය / සංසරණ ප්‍රාග්ධනය / තොග / පරිලේඛන
 - ආර්ථික පොදු කාර්ය ප්‍රාග්ධනය
 - සමාජ පොදු කාර්යය ප්‍රාග්ධනය
 - මානව ප්‍රාග්ධනය
 - ස්වාභාවික ප්‍රාග්ධනය
 - සමාජ ප්‍රාග්ධනය
- නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය සඳහා අඛණ්ඩ ව යෙදවිය හැකි කල් පවතින ප්‍රාග්ධන වත්කම් වන කර්මාන්තශාලා, යන්ත්‍රෝපකරණ ගබඩා වැනිදේ ස්ථාවර ප්‍රාග්ධනයට අයත් වේ.
- ස්ථාවර ප්‍රාග්ධනය භාවිතයට ගැනෙන කාලය මුළුල්ලේ ම කිසියම් ප්‍රතිලාභ ප්‍රවාහයක් එම සම්පත් හිමිකරුට ලබා දේ.
- නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය සඳහා යොදා ගනු ලබන අමුද්‍රව්‍ය තොග, අර්ධනිම් ද්‍රව්‍ය තොග, නිෂ්පාදනය වෙමින් පවතින භාණ්ඩ හා බෙදාහැරීමට සූදානම් නිම් භාණ්ඩ සංසරණ ප්‍රාග්ධනය ලෙස හඳුන්වයි.
- මේවා නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය බාධාවකින් තොර ව කරගෙන යාමටත් රටක ඉදිරි නිෂ්පාදන සැලැස්ම සකස් කර ගැනීමටත් වැදගත් වේ.

- ආර්ථිකයක භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය හා බෙදාහැරීමේ ක්‍රියාවලිය පහසු කරවන ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩ ආර්ථික පොදු කාර්ය ප්‍රාග්ධනය ලෙස හැඳින්වෙන අතර මේවා ආර්ථික යටිතල පහසුකම් ලෙස ද හඳුන්වයි.
නිදසුන් :- වරාය, ගුවන්තොටුපළ, විදුලි බල පද්ධතිය, වාරිමාර්ග, ජලසම්පාදන ක්‍රම සහ මහාමාර්ග.
- ආර්ථික යටිතල පහසුකම් දේශීය හා විදේශීය පෞද්ගලික ආයෝජන දිරි ගැන්වීමට හේතුවන අතර වර්තමානයේ බොහෝ රටවල රජය විසින් මේවා සැපයනු ලැබේ.
- මූලික මිනිස් අවශ්‍යතාවන් සපුරාලීමට යොදා ගනු ලබන සේවාවන් සම්පාදන කෙරෙන ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩ සමාජ පොදු කාර්ය ප්‍රාග්ධනය යනුවෙන් හඳුන්වයි. අධ්‍යාපන ක්ෂේත්‍රයේ පාසල් ගොඩනැගිලි, සෞඛ්‍ය ක්ෂේත්‍රයේ රෝහල් ගොඩනැගිලි, ශල්‍යාගාර, වෛද්‍ය පර්යේෂණාගාර හා උපකරණ මෙන්ම කුණු කසල ඉවත් කිරීමේ නල පද්ධති සහ පානීය ජල සම්පාදන පද්ධති මේ යටතට ගැනෙන අතර මේ මගින් සමාජ ශුභසාධනය ඉටු වේ.
- ශ්‍රමිකයන් වෘත්තියක් තුළ වඩාත් ඵලදායී වීම ට උදවුවන්නා වූ අධ්‍යාපනය, පුහුණුව, පර්යේෂණ, අත්දැකීම් හා සෞඛ්‍ය තත්ත්වය යන මේවායින් සැදුම් ලත් ශ්‍රමයේ නිපුණතාව මානව ප්‍රාග්ධනය ලෙස හැඳින්වේ.
- මානව ප්‍රාග්ධනය මගින්ශ්‍රමිකයාගේ ඵලදායීතාව වැඩි කර ගත හැකි අතර, නිෂ්පාදනයේ ප්‍රමාණාත්මක හා ගුණාත්මක බව ද ඉහළ නංවා ගත හැකිය.
- වැඩි දියුණු කළ ශ්‍රමය වූ මානව ප්‍රාග්ධනයට නිදසුන් වන්නෝ සැලසුම් ශිල්පීහු, විශ්ව විද්‍යාල ආචාර්යවරු, පුහුණු ගුරුවරු සහ විශේෂඥ වෛද්‍යවරුන ය.
- රටක ප්‍රාග්ධනය බිහිවන්නේ ආයෝජනය තුළිනි. ආයෝජන බිහිවන්නේ ඉතිරි කිරීම් මගිනි. එම නිසා ප්‍රාග්ධනය, ආයෝජනය හා ඉතුරුම් අතර එකිනෙකට බැඳී පවතින සම්බන්ධතාවයක් පවතී.
- ආර්ථිකයක ඉතුරුම් දේශීය හා විදේශීය ස්වරූපයෙන් පවතින අතර දේශීය ඉතුරුම්, කුටුම්භ ඉතුරුම් , ව්‍යාපාරික ඉතුරුම් සහ රාජ්‍ය ඉතුරුම් ලෙස වර්ග කළ හැකි ය.
- කුටුම්භ ආදායමෙන් ඵදිනෙදා පරිභෝජනයට නොගන්නා කොටසක කුටුම්භ ඉතුරුම් වේ.
- ව්‍යාපාරික ලාභයෙන් කොටසක් නොබෙදූ ලාභ ලෙස ව්‍යාපාරය තුළ රඳවා ගනී. එය ව්‍යාපාරික ඉතුරුම් වේ. ඒවා අනාගත ආයෝජනය සඳහා යොදා ගනී.
- මුළු රාජ්‍ය ආදායමෙන් පුනරාවර්තන වියදම් ඉවත් කළ විට ලැබෙන ශේෂය රාජ්‍ය ඉතුරුම් වශයෙන් හඳුන්වයි.
- ආර්ථිකයක පවත්නා ස්වාභාවික සම්පත් ස්වාභාවික ප්‍රාග්ධනය වශයෙන් හඳුන්වයි.
- ස්වාභාවික සම්පත්වලට නිදසුන් ලෙස භූමිය, ගංගා, ඇළ දොළ, ඛනිජ වැනි සම්පත් දැක්විය හැක.

- ස්වාභාවික ප්‍රාග්ධනය සුලබ වීම ආර්ථික වෘද්ධියට වැදගත් වේ.
- සමාජ අන්තර් සම්බන්ධතා ගුණාත්මක ව හා ප්‍රමාණාත්මක ව වර්ධනය කෙරෙන ආයතන, ප්‍රතිමාන, සාරධර්ම, සමිති සාමාජිකත්වයන් හා සම්බන්ධතා ජාලයන් සමාජ ප්‍රාග්ධනය වශයෙන් හැඳින් වේ.
- ප්‍රාග්ධනය යනු නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියට ආධාරක ලෙස යොදා ගන්නා මූර්ත වත්කම් ය. මුදල් යොදා ගෙන නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියට අවශ්‍ය මූර්ත වත්කම් අත්පත් කරගත හැකි වුවද මුදල් නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ දී මූර්ත වත්කමක් වශයෙන් යොදා ගත නොහැකිය මෙම නිසා ආර්ථික විද්‍යාවේ දී මුදල් ප්‍රාග්ධනය යටතට නොගනී.
- කිසියම් ආර්ථිකයක් තුළ විසිරී පවතින නිෂ්පාදන සාධක ඒකරාශී කරමින් නිෂ්පාදන කටයුතු සංවිධානය කිරීම, මෙහෙයවීම සහ අවදානම් දරමින් ප්‍රතිපත්තිමය තීරණ ගැනීම ව්‍යවසායකත්වය යි.
- නිෂ්පාදන සාධක අතරින් වඩා වැදගත් තැනක් ව්‍යවසායකත්වයට හිමි වේ.
- ව්‍යවසායකත්වය තුළින් නවෝත්පාදන සිදු වන නිසා ප්‍රාග්ධනය වර්ධනයට එය ප්‍රබල ලෙස බලපායි.
- ව්‍යවසායකයකු ඉටු කරන කාර්යභාරය පහත පරිදි වේ.
 - නිෂ්පාදන සම්පත් සංවල කරවමින් කිසියම් භාණ්ඩයක් හෝ සේවාවක් නිපදවීමට ප්‍රතිපත්තිමය තීරණ ගැනීම.
 - නිෂ්පාදන කටයුතු සංවිධානය කිරීම
 - නව්‍යතාවන් හඳුන්වා දීම
 - අවදානම් දැරීම
- ව්‍යවසායකත්වයේ ලක්ෂණ පහත පරිදි වේ.
 - මානව සාධකයක් වීම
 - ආරම්භක ශක්තිය
 - අභියෝගවලට සාර්ථක ව මුහුණ දීමේ හැකියාව
 - නායකත්ව ගුණාංග
 - අනාගත දැක්ම
 - ආත්ම විශ්වාසය
- ව්‍යවසායකයා හා කළමනාකරුවා අතර වෙනස්කම් රාශියක් පවතී ව්‍යවසායකයා ගන්නා තීරණ ක්‍රියාවට නංවන්නේ කළමනාකරු ය. ව්‍යවසායකයාට ලැබෙන ප්‍රතිලාභය වන්නේ ලාභය වුවත්, කළමනාකරුගේ ඉපැයුම වන්නේ වැටුප යි. ව්‍යවසායකයා රක්ෂණය කළ නොහැකි අවදානමකට මුහුණදෙන නමුදු කළමනාකරුවා එවැනි අවදානමකට මුහුණ නොදෙයි.

- නවසීලන්තය හා ඔස්ට්‍රේලියාව වැනි රටවල භූමිය නමැති නිෂ්පාදන සාධකය බහුල ව දක්නට ලැබේ. මෙම රටවල් නිෂ්පාදනයට වැඩි වශයෙන් භූමිය යන නිෂ්පාදන සාධකය දායක කර ගනියි.
- ලොව වැඩිම ජනගහනයක් සිටින චීනය, ඉන්දියාව වැනි රටවල් ශ්‍රමය නමැති නිෂ්පාදන සාධකය නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියට බහුලව යොදාගනියි.
- ජපානය හා ඇමරිකාව වැනි රටවල් වැඩි වශයෙන් ප්‍රාග්ධනය නිෂ්පාදන කටයුතු සඳහා යොදා ගනියි.
- භූමිය, ශ්‍රමය සහ ප්‍රාග්ධනය යන නිෂ්පාදන සාධක අවම මට්ටමක පැවතුණ ද ව්‍යවසායකත්වය යන නිෂ්පාදන සාධකය මත දියුණු වූ රටක් ලෙස සිංගප්පූරුව දැක්විය හැකිවේ.
- යෙදවුම් ඒකකයකින් ලබා ගන්නා සාමාන්‍ය නිමැවුම ඵලදායිතාව ලෙස හැඳින්වේ.
- සාධක ඵලදායිතාවය ගණනය කරනුයේ,

$$\text{සාධක ඵලදායිතාව} = \frac{\text{නිමැවුම් ප්‍රමාණය}}{\text{යෙදවුම් ප්‍රමාණය}}$$

- ඵලදායිතාව තීරණය කරන සාධක පහත පරිදි වේ.
 - තාක්ෂණය
 - මානව ප්‍රාග්ධනය
 - කළමනාකරණය
 - ශ්‍රම විභජනය සහ විශේෂීකරණය

නිපුණතා මට්ටම 1.4 :- ආර්ථිකයක කේන්ද්‍රීය ගැටලුව තාර්කික ව විශ්ලේෂණය කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 06

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- හිඟකම යන සංකල්පය නිර්වචනය කරයි.
- හිඟකමට හේතු ඉදිරිපත් කරයි.
- සම්පත්වල පවතින විකල්ප ප්‍රයෝජන පෙළ ගස්වා තෝරා ගැනීමේ යොදන ආකාරය නිදසුන් මගින් පැහැදිලි කරයි.
- ආවස්ථික පිරිවැය සංකල්පය අර්ථකථනය කරයි.
- ආවස්ථික පිරිවැය සංකල්පය නිදසුන් ඇසුරෙන් විශ්ලේෂණය කරයි.
- ආවස්ථික පිරිවැය ශූන්‍ය අගයක් ගන්නා අවස්ථා පැහැදිලි කරයි.

පාඩම් සැලසුම් කිරීම සඳහා උපදෙස් :

- ශිෂ්‍යයන් දෙදෙනෙකු ලවා පහත සඳහන් සංවාදය පන්තියට ඉදිරිපත් කරන්න.
පුතා : “ අම්මේ මගෙ සපත්තු දෙක කැඩිලා. සපත්තු දෙකක් අරන් දෙන්නකෝ”
අම්මා : “ කෝ බලන්න, ආ මේක මහලා තව ටික දවසක් දාන්න පුළුවන්. තාත්තට පඩි ලැබෙන්නත් තව සතියක් විතර තියනවා නේ”
පුතා : “ බැග් එකෙන් පටි ගැලවිලා. ඒකේ පොත් දාගෙන යන්නත් බැ. මගේ ගණන් පොතක් ඉවර යි.”
අම්මා : “ පොතක් නැති ව ම බැනේ පුතේ, ඒ හින්දා අපි පොතක් ගනිමු. බැග් එක ලබන මාසෙ වත් ගන්න බලමුකෝ ”
 - සංවාදය තුළින් ඉදිරිපත් වූ කරුණු පිළිබඳ ව ශිෂ්‍යයන්ගේ අදහස් විමසන්න.
 - පහත සඳහන් කරුණු මතු කරමින් සාකච්ඡාවක් මෙහෙයවන්න.
 - මිනිස් වුවමනා අසීමිත වන අතර සම්පත් සීමිත වේ. සීමිත සම්පත්වලට සාපේක්ෂ ව අසීමිත වුවමනා සපුරාගැනීමට යාමේ දී හිඟකම ඇති වේ.
 - කිසියම් අවස්ථාවක සමාජයක වෙසෙන ජනතාවගේ වුවමනාවන් සපුරාලීම සඳහා එම අවස්ථාවේ සමාජය සතු ව පවතින සම්පත් ප්‍රමාණවත් නොවීම ආර්ථික විද්‍යාවේ දී හිඟකම ලෙස හඳුන්වයි.

- ශිෂ්‍යයන් සුදුසු පරිදි කණ්ඩායම් කර, ඉගෙනුම සඳහා යෝජිත උපදෙස් ලබා දී ක්‍රියාකාරකමෙහි යොදවන්න.

ඉගෙනුම් සඳහා යෝජිත උපදෙස් :-

- පහත සඳහන් සම්පත් අතුරින් ඔබට ලැබී ඇති සම්පත් පිළිබඳ ව අවධානය යොමු කරන්න.
 - බැංකු තැන්පතු මුදලක්
 - අක්කරයක ඉඩම් කොටසක්
 - ප්‍රධාන නගරයට ආසන්න ගොඩනැගිල්ලක්
- ඔබට ලැබී ඇති සම්පතෙහි මූලික ලක්ෂණ හඳුනා ගන්න. එහි විකල්ප ප්‍රයෝජන ලැයිස්තු ගත කරන්න.
- එම විකල්ප වැදගත් වන ආකාරය අනුව පෙළ ගස්වන්න.
- ඒ අතුරින් ඔබ කණ්ඩායම තෝරා ගන්නා විකල්ප අවස්ථාව ඉදිරිපත් කරන්න.
- එය තෝරා ගැනීම නිසා ඔබට අහිමි වන ඊළඟ හොඳ ම අවස්ථාව පෙන්වා දෙන්න.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කර ගැනීමට අත්වැලක් :-

- හිඟකම සෑම ආර්ථිකයකට ම පොදුවේ බලපාන කේන්ද්‍රීය ගැටලුවකි.
- හිඟකම සාපේක්ෂ සංකල්පයකි. එනම් මිනිස් වුවමනා සමඟ සාපේක්ෂ ව සලකා බලන සම්පත් ප්‍රමාණවත් නොවීම යි.
- හිඟකම ගැටලුව පැන නගිනුයේ සමාජයේ පවත්නා ප්‍රධාන ලක්ෂණ දෙකක් නිසාය. එනම්,
 1. යම් දෙන ලද අවස්ථාවක මිනිසුන්ගේ වුවමනා අසීමිත වීම.
 2. යම් දෙන අවස්ථාවක එම වුවමනා සපුරා ගැනීමට අවශ්‍ය කරන භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය සඳහා යොදාගත හැකි සම්පත් ප්‍රමාණය සීමා වීම යි.
- වෙළෙඳපොළක භාණ්ඩයක හිඟයක් පැවතීම සම්පත් හිඟකම නොව භාණ්ඩ තොග වෙළෙඳ පොළට ළඟාවීමේ ප්‍රමාද දෝෂය මත ඇති වන්නකි. වෙළෙඳපොළට තොග ළඟා වීමෙන් පසු ව එම තත්ත්වය මඟ හැරී යයි.
- හිඟ සම්පත් යොදා නිපදවන භාණ්ඩ ආර්ථික භාණ්ඩ වේ. ඒවායේ සැපයුම සීමා සහිත වේ.

- ඉතා පිරිමැසුම් ලෙස සම්පත් භාවිතයට ගැනීම සම්පත් කාර්යක්ෂම ලෙස උපයෝජනය කිරීමක් වන අතර වුවමනා අසීමිතව පවතින තාක් කල් සම්පත් අරපිරිමැස්මෙන් භාවිත කළ ද හිඟකම නැමැති ගැටලුව විසඳිය නොහැකි ය.
- හිඟකම ආර්ථික විද්‍යාවේ කේන්ද්‍රීය ගැටලුව ලෙස සැලකෙන්නේ, පහත සඳහන් හේතු නිසා ය.
 1. සියලු ආර්ථික කාරකයන් මෙම ගැටලුව පොදු වේ.
 2. ඕනෑ ම සමාජයක් කුමක්, කොපමණ, කෙසේ, කා සඳහා නිපදවිය යුතු ද යන මූලික ආර්ථික ප්‍රශ්නවලට පොදුවේ මුහුණ දෙන නිසා
 3. හිඟකම සෑම සමාජයකට ම පොදුවීම නිසා
- සම්පත් හිඟ සහ විකල්ප ප්‍රයෝජනවලින් යුක්ත නිසාත් මිනිසුන්ට තමා කැමැති වුවමනා ඉටුකර ගැනීම වෙනුවට එක් වුවමනාවක් තේරීමට සිදු වේ.
නිදසුන් ලෙස භූමිය තුළ කර්මාන්තශාලා ඉදිකිරීම, ගොවිතැන් කිරීම සහ ක්‍රීඩා පිටි සැකසීම වැනි විකල්ප ප්‍රයෝජන පවතින විට එම, විකල්පයන් අතුරින් කුමන විකල්පය තෝරා ගනු ලබන්නේ ද යන්න තීරණය කිරීමට සිදු වේ.
- මේ නිසා ප්‍රමුඛත්වයක් දිය යුත්තේ කුමන වුවමනාවට ද, පසුව සපුරා ගැනීමට අපේක්ෂා කරන වුවමනා කුමක් ද යන්න පුද්ගලිකව ව පෙළගැස්වීම සිදු කරයි.
- ආර්ථිකයක කුටුම්භ, ව්‍යාපාරික ආයතන, රජය සහ වෙනත් සංවිධාන විවිධ ආකාරයට තේරීම කරයි.
- ආර්ථික පද්ධතියක් තුළ තේරීමේ ප්‍රශ්නය හටගන්නේ ,
 1. සම්පත්වල පවත්නා හිඟකම හා
 2. සම්පත්වල විකල්ප භාවිත හැකියාව මුල් කරගෙන යි.
- විකල්ප ප්‍රයෝජන අතුරින් එක් විකල්පයක් තෝරාගත් විට අනෙක් විකල්ප අවස්ථා කැප කිරීමට සිදු වේ.
- මෙලෙස “ සම්පතක විකල්ප ප්‍රයෝජන අතුරින් එක් විකල්පයක් තෝරාගත හොත් ඒ වෙනුවෙන් කැප කරන ඊළඟ හොඳ ම විකල්පයේ වටිනාකම ආවස්ථික පිරිවැය නමින් හඳුන්වයි.
- ආවස්ථික පිරිවැය, මූර්ත පිරිවැය ලෙස ද ආර්ථික පිරිවැය ලෙස ද හඳුන්වයි.

නිදසුන්

කලින් සඳහන් කළ නිදසුනේ භූමිය තුළ කර්මාන්තශාලාවක් ඉදි කිරීම, ගොවිතැන් කිරීම සහ ක්‍රීඩා පිටි සැකසීම වැනි විකල්ප ප්‍රයෝජන පවතින විට, පුද්ගලයකු ඉහත භූමියේ විකල්ප ප්‍රයෝජන ඔහුගේ ප්‍රමුඛතාව මත පෙළගැස්වූ විට,

- 1 කර්මාන්තශාලාවක් ඉදි කිරීම
- 2 ගොවිතැන් කිරීම
- 3 ක්‍රීඩා පිටිය ඉදි කිරීම වේ නම්

ඉහත භූමියේ විකල්ප ප්‍රයෝජන අතරින් ඔහු කර්මාන්තශාලාවක් ඉදිකිරීම තෝරාගත් විට ඊළඟට ඔහු කැප කරන හොඳ ම විකල්පය වන්නේ ගොවිතැන් කිරීම නම් කර්මාන්තශාලාවක් ඉදි කිරීමේ ආවස්ථික පිරිවැය වන්නේ ගොවිතැන් කිරීමෙන් ලැබෙන අස්වැන්න යි.

- ආවස්ථික පිරිවැය ධන සංකල්පයක් වන අතර ආවස්ථික පිරිවැය ධන අගයක් ගන්නේ ආර්ථික භාණ්ඩ සම්බන්ධයෙන් පමණි.
- තේරීමක ආවස්ථික පිරිවැය සම්බන්ධයෙන් වැදගත් කරුණු කිහිපයකි.
 1. ආවස්ථික පිරිවැය මූල්‍ය සංකල්පයක් නොව මූර්ත සංකල්පයකි.
එනම් ආවස්ථික පිරිවැය පෙන්වන්නේ විකල්ප අතරින් එක් විකල්පයක් තෝරාගත් විට අහිමි වන ඊළඟ හොඳ ම විකල්පයේ මූර්ත වටිනාකම යි. එහි මූල්‍ය වටිනාකම නොවේ.
 2. ආවස්ථික පිරිවැය ආත්මගත සංකල්පයකි. එනම් ආවස්ථික පිරිවැය ප්‍රකාශ කළ හැක්කේ එම තේරීම කරන පුද්ගලයාට පමණි. එය පුද්ගලයාගෙන් පුද්ගලයා වෙනස් වේ.
 3. ආවස්ථික පිරිවැය නිසා බාහිර පිරිවැයක් ද හට ගනියි.
- ආවස්ථික පිරිවැය ශුන්‍ය(අගයක් ගන්නා අවස්ථා කිහිපයකි.
 1. සම්පත් අසීමිත ව පවතින විට (ආර්ථික නොවන භාණ්ඩ තිබීම)
 2. කිසියම් සම්පතකින් විකල්ප ප්‍රයෝජන නොමැති විට
 3. සම්පත් සේවා විශුක්ත ව පවතින විට

නිපුණතා මට්ටම 1.5 :- සම්පත් බෙදා වෙන් කිරීම හා නිමවුම බෙදා හැරීම පිළිබඳ තීරණ ගන්නා ආකාරය විග්‍රහ කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 04

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- මූලික ආර්ථික ප්‍රශ්න නම් කරයි.
- මූලික ආර්ථික ප්‍රශ්න විග්‍රහ කරයි.

පාඩම් සැලසුම්කිරීම සඳහා උපදෙස් :-

- ආහාර ප්‍රශ්නය සහ නිවාස ප්‍රශ්නය ලෝකයේ සෑම කෙනෙකුම මුහුණ දෙන පොදු ප්‍රශ්න ද යන්න ශිෂ්‍යයන්ගෙන් විමසන්න.
- පහත සඳහන් කරුණු මතු කරමින් සාකච්ඡාවක් මෙහෙයවන්න.
- ආහාර ප්‍රශ්නය සහ නිවාස ප්‍රශ්නය ලෝකයේ ඇතැම් රටවල් මුහුණ දෙන ප්‍රශ්න වන අතර, ලෝකයේ සෑම කෙනෙකුම මුහුණ දෙන පොදු ප්‍රශ්න නොවේ.
- හිඟකම කවර සමාජයකට වුවද පොදු ගැටලුවක් වන අතර සම්පත්වලින් විකල්ප ප්‍රයෝජන පවතින නිසා සම්පත් විකල්ප ප්‍රයෝජන අතර වෙන් කිරීමේ ගැටලුවකට හැම සමාජයක් ම පොදුවේ මුහුණ දෙයි.
- ශිෂ්‍යයන් සුදුසු පරිදි කණ්ඩායම් කර, ඉගෙනුම සඳහා යෝජිත උපදෙස් ලබාදී ක්‍රියාකාරකමෙහි යොදවන්න.

ඉගෙනුම සඳහා යෝජිත උපදෙස් :-

- ඔබේ පන්තියේ ශිෂ්‍යයන්ට පාසලේ ආර්ථික විද්‍යා දිනයට යම්කිසි ආහාරයක් නිෂ්පාදනය කර අලෙවි කිරීමට අවස්ථාවක් ලැබී ඇත.
- ඒ සඳහා පන්තියේ ශිෂ්‍යයන් පහත පරිදි කණ්ඩායම් දෙකකට වෙන් කර ඇත.
 - A කණ්ඩායම
 - B කණ්ඩායම
 - C කණ්ඩායම
- එක් කණ්ඩායමකට රු. 10000 මුදලක් බැගින් ලබා දීමට ආර්ථික විද්‍යා සංගමය තීරණය කර ඇත.
- එක් කණ්ඩායමක් එක් ආහාර වර්ගයක් පමණක් නිපදවිය යුතු ය.
- ඔබ ඇතුළත් වූ කණ්ඩායම කෙරෙහි අවධානය යොමු කර අනෙක් කණ්ඩායම සමඟ ද සාකච්ඡා කර පහත ප්‍රශ්න විසඳීමට තීරණය කරන්න.
- ඔබට ලැබුණු මුදලින් නිපදවිය හැකි ආහාර වර්ග ලැයිස්තුවක් පිළියෙළ කරන්න.
- නිපදවන ආහාර වර්ගය කණ්ඩායම් සාකච්ඡාවක් මගින් තීරණය කරන්න.
- එම ආහාර වර්ගයෙන් කොපමණ ප්‍රමාණයක් නිපදවීමට ඔබ අදහස් කරන්නේ ද?
- අදාළ ආහාර වර්ගය හා ප්‍රමාණය තීරණය කිරීමේ දී ඔබ සලකා බැලූ සාධක මොනවා ද?
- එම ආහාර වර්ගය නිපදවීමේ දී ඔබ කණ්ඩායම කවර ශිල්ප ක්‍රමයක් භාවිත කරන්නේ ද?
- එම ශිල්ප ක්‍රමය භාවිත කිරීමට හේතු කවරේ ද?
- මෙම ආහාර වර්ගය නිපදවන්නේ කවුරුන් සඳහා අලෙවි කිරීමට ඉලක්ක කරගෙන ද?
- ඔබේ කණ්ඩායම් අනාවරණ සමස්ත පන්තියට නිර්මාණශීලීව ඉදිරිපත් කිරීමට සූදානම් වන්න.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කරගැනීමට අත්වැලක් :

- සම්පත්වල පවත්නා හිඟකම සහ හිඟ සම්පත්වල විකල්ප ප්‍රයෝජන නිසා හැම සමාජයකට මූලික තේරීම් තුනක් කිරීමට සිදු වේ.
- එම තේරීම් තුන ඕනෑම සමාජයකට පොදු ය.
- ආර්ථික විද්‍යාවේ දී මූලික ආර්ථික ප්‍රශ්න ලෙසින් හඳුන්වන්නේ එම තේරීම් ය.
- ඒ අනුව මූලික ආර්ථික ප්‍රශ්න වන්නේ,
 1. කුමක් / කොපමණ නිෂ්පාදනය කළ යුතු ද?
 2. කෙසේ නිෂ්පාදනය කළ යුතු ද?
 3. කා සඳහා නිෂ්පාදනය කළ යුතු ද?
- සම්පත්වල හිඟකම සහ හිඟ සම්පත්වල විකල්ප ප්‍රයෝජන තිබීම නිසා කවර සමාජයකට වුවද කුමක් / කොපමණ නිපදවනවා ද යන මූලික ආර්ථික ප්‍රශ්නයට මුහුණ දීමට සිදු වේ.

නිදසුන් :- හිඟ සම්පත් උපයෝගී කරගෙන,
 රෝහල් හඳුනවාද පාසල් හඳුනවා ද?
 කර්මාන්තශාලා හඳුනවා ද?
 ක්‍රීඩා පිටි හඳුනවා ද?
 පාරිභෝගික භාණ්ඩ නිපදවනවා ද?
 ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩ නිපදවනවා ද?
 වශයෙන් නිපදවන භාණ්ඩය තීරණය කිරීමට සිදු වේ.

- එසේ ම නිපදවීමට තීරණය කළ භාණ්ඩය කොපමණ ප්‍රමාණයකින් නිපදවිය යුතු ද යන්නත් තීරණය කළ යුතු ය.

නිදසුන්:- රෝහල් කොපමණ ප්‍රමාණයක් ද?

කර්මාන්තශාලා කොපමණ ප්‍රමාණයක් ද?

ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩ කොපමණ ද?

- මෙලෙසින් කුමන භාණ්ඩයක් කොපමණ ප්‍රමාණයකින් නිපදවන්නේ ද යන්න තීරණය කොට ඒ සඳහා සම්පත් බෙදා වෙන් කිරීම කළ යුතු වේ.
- එසේ ම සම්පත්වලින් කොපමණ ප්‍රමාණයක් වර්තමාන පරිභෝජනයට යොදා ගන්නවා ද, කොපමණ ප්‍රමාණයක් අනාගත පරිභෝජනයට යොදා ගන්නවා ද / බෙදා හරිනවා ද යන්න තීරණය කළ යුතු වේ.
- කුමක් / කොපමණ නිපදවනවා ද යන්න තීරණය කොට ඒ සඳහා සම්පත් බෙදා වෙන් කිරීමක් සිදු වන නිසා කුමක් කොපමණ නිපදවනවා ද යන මූලික ආර්ථික ප්‍රශ්නය සම්පත් බෙදා වෙන් කිරීමේ ප්‍රශ්නය ලෙසින් ද හැඳින්විය හැකි ය.
- සම්පත් හිඟකම හා හිඟ සම්පත්වල විකල්ප ප්‍රයෝජන පැවතීම නිසා කවර සමාජයකට වුවද පොදුවේ කෙසේ නිෂ්පාදනය කළ යුතු ද? යන ප්‍රශ්නයට ද මුහුණ දීමට සිදු වේ.
- කෙසේ නිපදවනවා ද යන මූලික ආර්ථික ප්‍රශ්නයෙන් අදහස් වන්නේ භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය කිරීම සඳහා කුමන නිෂ්පාදන ශිල්ප ක්‍රමයක්, කුමන තාක්ෂණයක් භාවිතා

කළ යුතු ද යන්නයි. එනම් භාණ්ඩ නිපදවීමට කවර සම්පත්, කවර අනුපාතයකට භාවිත කළ යුතු ද යන්න තීරණය කළ යුතු වේ.

- භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය කිරීම සඳහා ශ්‍රම සුක්ෂ්ම නිෂ්පාදන ශිල්ප ක්‍රමය සහ ප්‍රාග්ධන සුක්ෂ්ම නිෂ්පාදන ශිල්ප ක්‍රමය ලෙස විකල්ප නිෂ්පාදන ශිල්ප ක්‍රම දෙකක් භාවිතා කළ හැකි ය.
- ශ්‍රමය වැඩියෙන් හා ඊට සාපේක්ෂ ව ප්‍රාග්ධනය අඩුවෙන් යොදා ගන්නා නිෂ්පාදන ශිල්ප ක්‍රමය ශ්‍රම සුක්ෂ්ම නිෂ්පාදන ශිල්ප ක්‍රමය වන අතර ප්‍රාග්ධනය වැඩියෙන් හා ඊට සාපේක්ෂව ශ්‍රමය අඩුවෙන් යොදා ගන්නා යොදා ගන්නා නිෂ්පාදන ශිල්ප ක්‍රමය ප්‍රාග්ධන සුක්ෂ්ම නිෂ්පාදන ශිල්ප ක්‍රමය ලෙස හැඳින්වේ.
- විකල්ප නිෂ්පාදන ශිල්ප ක්‍රම අතරින් කුමන හෝ එක් නිෂ්පාදන ශිල්ප ක්‍රමයක් භාවිතා කොට නිපදවීමක් සිදුවන නිසා කෙසේ නිෂ්පාදනය කළ යුතු ද යන මූලික ආර්ථික ප්‍රශ්නය නිෂ්පාදනය පිළිබඳ ප්‍රශ්නය ලෙසින් ද හැඳින්වේ.
- කා සඳහා නිපදවනවා ද යන්නෙන් අදහස් වන්නේ සමාජයේ සමස්ත නිෂ්පාදිතය කවුරුන් අතර බෙදී යනවා ද යන්න යි.
- එනම් හිඟ සම්පත් යොදා ගනිමින් නිෂ්පාදනය කරනු ලබන සීමිත භාණ්ඩ හා සේවා ප්‍රමාණය සමාජයේ කවුරුන් විසින් හිමි කර ගනු ලැබේ ද? භුක්ති විඳිනු ලැබේ ද? යන්න මෙයින් අදහස් වේ.
- නිපදවන භාණ්ඩ භුක්ති විඳීමේ හැකියාව රඳා පවතින්නේ ඒ ඒ පුද්ගලයන් ලබන ආදායම මත ය.
- සාධක හිමියෝ වැටුප් , බදු කුලී , පොළී හා ලාභ වශයෙන් ආදායම් උපයති.
- ඒ ඒ පුද්ගලයන් ලබන ආදායම වැඩි හෝ අඩු හෝ වන්නේ සාධක හිමිකාරත්වය සහ සාධක මිල පදනම් කරගෙන ය.
- සාධක ආදායම් වැඩියෙන් ලබන අයට නිපදවන භාණ්ඩවලින් වැඩි ප්‍රමාණයක් භුක්ති විඳීමට හැකියාව ලැබෙන අතර සාධක ආදායම අඩුවෙන් ලැබෙන අයට හැකි වන්නේ අඩු භාණ්ඩ ප්‍රමාණයක් භුක්ති විඳීමට ය.
- මෙලෙසින් නිපදවන භාණ්ඩ ප්‍රමාණය භුක්ති විඳීම ඒ ඒ පුද්ගලයින්ගේ ආදායම මත තීරණය වන නිසා කා සඳහා නිපදවිය යුතු ද යන්න ආදායම් බෙදී යාම පිළිබඳ ප්‍රශ්නය ලෙසින් ද හැඳින්වේ.

නිපුණතා මට්ටම 1.6

:-මූලික ආර්ථික ප්‍රශ්න විසඳා ගැනීම සඳහා සංවිධානය වන
ආකාරය විශ්ලේෂණය කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව

:- 04

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල

:-

- ආර්ථික පද්ධති අර්ථ දක්වයි.
- ආර්ථික පද්ධතියක මූලිකාංග පැහැදිලි කරයි.
- ආර්ථික පද්ධතියක තීරණ ගන්නා පාර්ශ්ව නම් කරයි.
- ආර්ථික පද්ධතියක තීරණ ගන්නා පාර්ශ්වවල කාර්යභාරය විමසයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කරගැනීමට අත්වැලක් :-

- මූලික ආර්ථික ප්‍රශ්න විසඳා ගැනීම සඳහා සමාජයක් තුළ ජීවත් වන මිනිසුන් විසින් නිර්මාණය කරනු ලැබ ඇති යන්ත්‍රණය හෙවත් ආයතනික වැඩ පිළිවෙළ ආර්ථික පද්ධතියක් හෙවත් ආර්ථික සංවිධානයක් ලෙස හැඳින් වේ.
- ආර්ථික පද්ධතියක දී මිනිසා විසින් සකසා ගන්නා නීති මාලාවකට අනුව එහි ඇති ආයතන සමූහයක් ක්‍රියාත්මක වේ.
- එම ආයතන මිනිසුන් ගෙන් සමන්විත සජීව ඒකක වන අතර, ඒ නිසා ම එහි ක්‍රියාකාරිත්වය ද සක්‍රීය වූවකි.
- භෞතික පද්ධතියක් තුළ පවත්නා ස්වාභාවික වස්තු මෙන් ආර්ථික පද්ධතියක් තුළ දක්නට ලැබෙන වස්තූන් වන්නේ එහි පවත්නා ආර්ථික ආයතන ය.
- මෙම ආර්ථික ආයතන ආර්ථික පද්ධතියක මූලිකාංග, ආයතනික ලක්ෂණ ආදී නම්වලින් ද හැඳින්වේ.
- ඒ ඒ රටවල පවතින සමාජ, සංස්කෘතික සහ ඓතිහාසික රටාවන් මත විවිධ ස්වරූපයේ ආයතනික රටාවන් ඒ ඒ ආර්ථිකයන්හි දැකිය හැකි ය.
- එවැනි වෙනස්කම් පැවතිය ද පොදුවේ ගත් විට ආර්ථික පද්ධතියක දක්නට ලැබෙන මූලිකාංග කිහිපයක් පහත දැක් වේ.
 - කුටුම්භ
 - ආණ්ඩුව
 - ව්‍යාපාරික අංශය

- කම්කරු සංවිධාන
- රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන
- වෙළෙඳපොළවල්
- සානුබල
- නෛතික ව්‍යුහය
- සිරිත් විරිත් සාම්ප්‍රදායන් හා සංස්කෘතිය
- මෙම මූලිකාංගයන් අතුරෙන් ආර්ථික පද්ධතියක තීරණගැනීම හා සම්බන්ධ වන විශේෂ පාර්ශ්ව වන්නේ කුටුම්භ, ආණ්ඩුව, ව්‍යාපාරික අංශය, කම්කරු සංවිධාන සහ රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන ආදිය යි.
- ආර්ථික පද්ධතියක ඇති වැදගත්ම ආයතනික ලක්ෂණයක් වන්නේ කුටුම්භ ය.
- එක ම අයවැයකින් එක ම ගෘහයක් තුළ එකට වාසය කරන පිරිසක් කුටුම්භයක් සේ සැලකේ.
- විවිධ සමාජවල සිටින කුටුම්භ එක්කෝ න්‍යෂ්ටික පවුල්, එසේත් නැතිනම් විස්තෘත පවුල් විය හැකි ය.
- කුටුම්භයන් එක් අතකින් ශ්‍රම සැපයුම්කරුවන් වන අතර, නිෂ්පාදනය කරනු ලබන බොහෝ භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා පාරිභෝගිකයන් වන්නේ ද කුටුම්භ ය.
- එසේ ම නිෂ්පාදන සාධක පිළිබඳ අයිතිය ද කුටුම්භයන් සතු ය.
- ආර්ථික පද්ධතියක කුටුම්භ විසින් ඉටු කරනු ලබන වැදගත් කාර්යභාර පවතී.
- කුටුම්භ විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ ලෙසින් සැලකෙන්නේ ද කුටුම්භයන්ගේ එම කාර්යභාර ය.
- එම කාර්යභාරය පහත දැක් වේ.
 1. සාධක සැපයීම පිළිබඳ තීරණ ගැනීම
 2. භාණ්ඩ හා සේවා මිලදී ගැනීම පිළිබඳ තීරණ ගැනීම
 3. ආදායමෙන් කොපමණ පාරිභෝජනය කරන්නේ ද කොපමණ ඉතිරි කරන්නේ ද යන්න තීරණය ගැනීම
- සෑම රටක ම කුමන හෝ ස්වරූපයක ආණ්ඩුවක් පවතින අතර එය සතු ව විශාල අධිකාරියක් ද පවතී.
- ආණ්ඩුවක් සතු කාර්යභාරය පහත දැක් වේ.
 1. ආර්ථික හා පෞද්ගලික අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කරදීම
 2. කර්මාන්ත හා ව්‍යාපාර නියාමනය කිරීම

3. භාණ්ඩ හා සේවා සැපයීම
 4. ආදායම් පුනර්ව්‍යාප්තිය
 5. නීතිරීති හා ව්‍යවස්ථාවන් සැකසීම
- ආර්ථිකයක විවිධ ස්වරූපයේ ව්‍යාපාරික ආයතන පවතී.
නිදසුන්:- පෞද්ගලික ආයතන , සමුපකාර , රාජ්‍ය ආයතන
 - ව්‍යාපාරික අංශය සතු කාර්යභාරයන් පහත සඳහන් පරිදි දැක්විය හැකි ය.
 1. නිෂ්පාදන සම්පත් මිලදී ගැනීම
 2. කුමක්, කොපමණ , කෙසේ , කා සඳහා නිපදවන්නේ ද යන්න තීරණය කිරීම
 3. භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය කිරීම
 4. සාධාරණ මිලකට භාණ්ඩ හා සේවා අලෙවි කිරීම
 - ශ්‍රමිකයන් විසින් ගොඩනගා ගනු ලබන කම්කරු සංවිධානවල කාර්යභාර කීපයක් පහත දැක්වේ.
 1. සේවක අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා කටයුතු කිරීම
 2. සේවා නියුක්තිය, නිෂ්පාදනය තාක්ෂණය හා වැටුප් මට්ටම් කෙරෙහි බලපෑම් ඇති කිරීම
 - නූතන ආර්ථිකයන්හි වර්ධනය වෙමින් පවතින රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සතු කාර්යභාර රැසක් පවතී.
නිදසුන්:-
 - දිළිඳුකම තුරන් කිරීම
 - පරිසර සංරක්ෂණය
 - මානව අයිතිවාසිකම් (හිමිකම්) ආරක්ෂා කිරීම
 - ස්වාභාවික ආපදා තත්ත්වයන් දී අවතැන් වූ ජනතාවගේ සුභසාධනය වෙනුවෙන් කටයුතු කිරීම.

නිපුණතා මට්ටම 1.7 :- විවිධ නිර්ණායක භාවිත කරමින් ආර්ථික පද්ධති වර්ග කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 06

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- ආර්ථික පද්ධති වර්ග කිරීම සඳහා භාවිත කරන නිර්ණායක විස්තර කරයි.
- වෙළෙඳපොළ අර්ථ ක්‍රමය අර්ථ දක්වයි.
- වෙළෙඳපොළ අර්ථ ක්‍රමයක ලක්ෂණ හා ක්‍රියාකාරීත්වය පැහැදිලි කරයි.
- වෙළෙඳපොළ අර්ථ ක්‍රමයක මූලික ආර්ථික ප්‍රශ්න විසඳාගන්නා ආකාරය විග්‍රහ කරයි.
- විධාන අර්ථ ක්‍රමය අර්ථ දක්වයි.
- විධාන අර්ථ ක්‍රමයක ලක්ෂණ හා ක්‍රියාකාරීත්වය පැහැදිලි කරයි.
- විධාන අර්ථ ක්‍රමයක මූලික ආර්ථික ප්‍රශ්න විසඳාගන්නා ආකාරය විග්‍රහ කරයි.
- මිශ්‍ර අර්ථ ක්‍රමය අර්ථ දක්වයි.
- මිශ්‍ර අර්ථ ක්‍රමයක ලක්ෂණ හා ක්‍රියාකාරීත්වය පැහැදිලි කරයි.
- මිශ්‍ර අර්ථ ක්‍රමයක මූලික ආර්ථික ප්‍රශ්න විසඳාගන්නා ආකාරය විග්‍රහ කරයි.
- අර්ථක්‍රම සම්බන්ධ නව ප්‍රවණතා විමසා බලයි.
- ආර්ථික පද්ධතියක කාර්ය සාධනය මිනුම් කිරීමේ නිර්ණායක පෙළගස්වයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කරගැනීමට අත්වැලක් :-

- ආර්ථික පද්ධතියක් ක්‍රියාත්මක වන්නේ නීතිරීති, සම්ප්‍රදාය, සිරිත් විරිත් යනාදියෙන් සමන්විත ආයතනික ව්‍යුහයක් අනුව ය.
- මෙම ආයතනික ව්‍යුහයන්ගේ ස්වරූපයන් මත ආර්ථික පද්ධති අතර වෙනස්කම් දක්නට ලැබේ.
- එ අනුව ආර්ථික පද්ධති වර්ග කිරීම සඳහා භාවිත කරන නිර්ණායක කිහිපයකි.
 - තීරණ සම්බන්ධීකරණ යාන්ත්‍රණය
 - සම්පත් හිමිකාරීත්වයේ ස්වරූපය
 - සානුබලවල ස්වභාවය
- තීරණ සම්බන්ධීකරණ යාන්ත්‍රණයේ ස්වරූපය යන නිර්ණායක මත ආර්ථික පද්ධති පහත පරිදි වර්ග කළ හැකි ය.
 - වෙළෙඳපොළ ආර්ථික පද්ධති
 - විධානගත (සැලසුම්ගත) ආර්ථික පද්ධති

- නිෂ්පාදන සම්පත්වල හිමිකාරිත්වය හා දේපොළ අයිතිවාසිකම්වල ස්වභාවය යන නිර්ණායක මත ආර්ථික පද්ධති පහත පරිදි වර්ග කළ හැකි ය.
 - ධනේශ්වර ආර්ථික පද්ධති
 - සමාජවාදී ආර්ථික පද්ධති
- දේපොළ හිමිකාරිත්වය හා අයිතිවාසිකම් අතින් ධනේශ්වර ආර්ථික ක්‍රම හා සමාජවාදී ආර්ථික ක්‍රම අතර පැහැදිලි වෙනස්කම් දැකිය හැකිය.
- ධනේශ්වර ආර්ථික පද්ධතියක දේපොළ හිමිකම් පෞද්ගලික අංශය සතු වන අතර සමාජවාදී ආර්ථික පද්ධතියක සම්පත් හිමි කරගනු ලබන්නේ රජය විසිනි.
- විවිධ ආර්ථික පද්ධතිවල දක්නට ලැබෙන සානුබල ප්‍රධාන ස්වරූප තුනක් පෙන්නුම් කරයි. එනම්,
 - ද්‍රව්‍යාත්මක ප්‍රතිලාභ සහිත සානුබල
 - සදාචාරාත්මක සානුබල (ජනතාව වෙනුවෙන් මෙහෙවර)
 - බලය පදනම් කරගත් සානුබල
- වෙළෙඳපොළ ආර්ථික ක්‍රමයක ද්‍රව්‍යාත්මක සානුබල ප්‍රධානවේ. ලාභ ඉපැයීම සානුබලයකි.
- විධාන මගින් මෙයෙවන ආර්ථික පද්ධතිවල සානුබල ක්‍රියාත්මක වන්නේ අධිකාරී බලය තුළිනි.
- ආචාරධර්ම භාවමය පදනම් ඔස්සේ ද සානුබල ක්‍රියාත්මක වේ. ශුද්ධ, ස්වාභාවික විපත්, ආණ්ඩු බිඳ වැටීම් වැනි සිදුවීම් නිසා ආර්ථිකයේ කම්පන හටගත් අවස්ථාවල දී සදාචාර පදනම ඔස්සේ, පුද්ගලයෝ එම අවස්ථාවේ කළ යුතු නිවැරදි දේ තීරණය කර, ඒ අනුව කටයුතු කරති. එයින් පුද්ගලයෝ අභිප්‍රේරණය වෙති.
- ආර්ථික පද්ධති වර්ග කිරීම සඳහා භාවිත කරන නිර්ණායක සියල්ලම සැලකිල්ලට ගෙන පහත පරිදි ආර්ථික පද්ධති වර්ග කළ හැකි ය.
 - වෙළෙඳපොළ ආර්ථික පද්ධති
 - විධාන හා නියෝග පදනම් කරගත් ආර්ථික පද්ධති හෙවත් සැලසුම්ගත ආර්ථික පද්ධති
 - මිශ්‍ර ආර්ථික පද්ධති
- වෙළෙඳපොළ අර්ථ ක්‍රමය යනු වෙළෙඳපොළෙහි ඉල්ලුම් හා සැපයුම් බලවේග අනුව තීරණය වන මිල මත මූලික ආර්ථික ප්‍රශ්න විසඳන ආර්ථික ක්‍රමයකි.
- වෙළෙඳපොළ අර්ථ ක්‍රමය, ධනවාදී ආර්ථික ක්‍රමය, නිදහස් ව්‍යවසාය අර්ථ ක්‍රමය ආදී විකල්ප නම් වලින් ද හඳුන්වයි.
- වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකයක මූලික ලක්ෂණ පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.
 - දේපොළ පිළිබඳ පෞද්ගලික හිමිකමක් තිබීම
 - නිදහස් ව්‍යවසාය හා තේරීමේ නිදහස
 - තරගකාරී වෙළෙඳපොළ තත්ත්ව
 - ස්වාර්ථය මත පදනම් කරගත් සානුබල පැවතීම
 - මිල යාන්ත්‍රණයේ ක්‍රියාකාරිත්වය
 - පාරිභෝගික ස්වාධිපත්‍යය
 - ආණ්ඩුවේ කාර්යභාරය සීමා සහිත වීම

- වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකයක මූලික ආර්ථික ප්‍රශ්න විසඳීමේ සම්බන්ධීකරණ යාන්ත්‍රණය ලෙස මිල යාන්ත්‍රණය කටයුතු කරයි.
- වෙළෙඳපොළ ක්‍රමයක මිල ඉතා වැදගත් කාර්ය තුනක් ඉටුකරයි. එනම්,
 - තොරතුරු හා සංඥා සැපයීමේ කාර්යය
 - සානුබල සැපයීමේ කාර්යය
 - සලාකනය කිරීමේ කාර්යය
- වෙළෙඳපොළ අර්ථ ක්‍රමයක ආර්ථික ඒකකයන්හි හැසිරීම තීරණය කරන මූලික බලවේගය ස්ථාවරය යි. පරාර්ථය, සමාජ ශුභසාධනය වැනි කරුණු වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකයක සැලකිල්ලට නොගැනේ.
- වෙළෙඳපොළ අර්ථ ක්‍රමයක පදනම පෞද්ගලික දේපොළ හිමිකම යි. පෞද්ගලික දේපොළ හිමිකම හා බැඳී ඇති නිදහස් ව්‍යවසාය වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකයක ප්‍රධාන ලක්ෂණයකි.
- මධ්‍යගත සැලසුම් අධිකාරියක් විසින් දෙනු ලබන නියෝග මගින්මූලික ආර්ථික ප්‍රශ්න විසඳාගනු ලබන අර්ථ ක්‍රමයක් විධාන අර්ථ ක්‍රමයක් ලෙස හැඳින්වෙයි.
- මධ්‍යගත සැලැස්මක් යටතේ මෙහෙයවන ආර්ථික පද්ධතියක ලක්ෂණ පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.
 - ශ්‍රමය හැර අනෙකුත් නිෂ්පාදන සම්පත්වල හිමිකාරීත්වය රජය සතු වීම
 - මූලික ආර්ථික ප්‍රශ්න විසඳා ගැනීම සඳහා සැලසුම් ක්‍රියාවලිය යොදා ගැනීම
 - සමාජ ශුභසාධනය මත කටයුතු කිරීම
 - පොදු යහපත ය සඳහා කටයුතු කිරීම .
- කුමක් කොපමණ, කෙසේ, කා සඳහා නිපදවනවාද යන මූලික ආර්ථික ප්‍රශ්න සඳහා විසදුම් මධ්‍ය සැලසුම් අධිකාරිය ගනු ලබයි.
- විධාන අර්ථ ක්‍රමයක දුර්වලතා පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.
 - සංවිධානය හා සම්බන්ධීකරණය පිළිබඳ ගැටලු
 - තත්ත්ව පාලනයේ බිඳ වැටීම
 - සානුබල ප්‍රමාණවත් නොවීම
 - පරිසර හායනය
- මිශ්‍ර ආර්ථික පද්ධති යනු වෙළෙඳපොළ යාන්ත්‍රණය මගින් සම්පත් බෙදා වෙන් කිරීම හා සැලසුම් ක්‍රියාවලිය මගින් සම්පත් බෙදා වෙන් කිරීම බොහෝ දුරට එකිනෙකට සමාන ප්‍රමාණයෙන් පවත්වාගෙන යනු ලබන ආර්ථික ක්‍රමය යි.
- මිශ්‍ර ආර්ථිකයක ලක්ෂණ පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.
 - ආර්ථිකයේ ප්‍රධාන ක්‍රියාකාරී අංශ වන්නේ පාරිභෝගික නිෂ්පාදකයෝ, නිෂ්පාදන සම්පත් හිමිකරුවෝහා ආණ්ඩුව යි.
 - පෞද්ගලික අංශය අභිප්‍රේරණය කෙරෙන සාධකය ස්ථාවරය වන අතර පොදු අංශය අභිප්‍රේරණය සාධකය පොදු යහපත ය.
 - පෞද්ගලික අංශය හා පොදු අංශය යන දෙක ම නිෂ්පාදන සම්පත් හිමිකරගෙන සිටී.
 - සම්පත් බෙදා වෙන් කිරීම පිළිබඳ තීරණ සැලසුම් යාන්ත්‍රණය මගින්සිදු කරයි. පෞද්ගලික මගින්තරගය ක්‍රියාත්මක වේ.
 - ආණ්ඩුව ආර්ථිකය තුළ වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි.

- ධනවාදී ආර්ථිකවල සැලසුම් යාන්ත්‍රණයන් සමාජවාදී ආර්ථිකයන්හි මිල යාන්ත්‍රණයන් සහිත වූ විකල්ප මිශ්‍රණයක් දක්නට ලැබීම ආර්ථික පද්ධතීන්හි නව ප්‍රවණතා සේ සැලකිය හැකි ය.
- ආර්ථික පද්ධති සම්බන්ධ නව ප්‍රවණතා කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
 - 1 සමාජීය වෙළෙඳපොළ ආර්ථික
 - 2 සමාජවාදී වෙළෙඳපොළ ආර්ථික
 - 3 සංඥා සැලසුම්කරණ ආර්ථික
- වෙළෙඳපොළ ආර්ථික පද්ධතියක් තුළ සමාජ සාධාරණත්වය ඇති කිරීම සඳහා රජය මැදිහත් වන ආර්ථික සමාජීය වෙළෙඳපොළ ආර්ථික නමින් හැඳින්වේ. එනම් සමාජ සාධාරණත්වය දැඩිව අවධාරණය කෙරෙන ආර්ථික පද්ධති සමාජීය වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකයයි.
- සමාජීය වෙළෙඳපොළ ආර්ථික ක්‍රමය බිහිව ඇත්තේ ලිබරල් වෙළෙඳපොළ ආර්ථික ක්‍රමයට එරෙහිව ය. ලිබරල් වෙළෙඳපොළ අර්ථ ක්‍රමයක් තුළින් පෙන්වා දෙන්නේ රාජ්‍ය මැදිහත්වීමකින් තොරව නිදහස් වෙළෙඳපොළ බලවේග මගින් ආර්ථිකය ක්‍රියාත්මක වීමට ඉඩ දිය යුතු බවයි.
- වෙළෙඳපොළ ආර්ථික පද්ධතියට රජය මැදිහත් වීම පුද්ගල නිදහස සීමා කිරීමටත් වෙළෙඳපොළ යාන්ත්‍රණය කාර්යක්ෂමතාව ගිලිහී යාමටත් හේතු වන බව ලිබරල්වාදීන්ගේ අදහසයි.
- ලිබරල්වාදීන්ගේ අදහස ප්‍රතික්ෂේප කරන සමාජයීය වෙළෙඳපොළ ආර්ථික පද්ධතියට පක්ෂ වූවන්ගේ අදහස වන්නේ සමාජ සාධාරණත්වය ඇති කිරීම සඳහා වෙළෙඳපොළ ආර්ථික පද්ධතියට රජය මැදිහත්විය යුතු බවයි.
- සමාජීය වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකයන්හි නිෂ්පාදන සම්පත් පෞද්ගලික අංශය සතු වුව ද සම්පත් භාවිතය පිළිබඳ විශාල බලපෑමක් රජයෙන් කෙරේ. ආර්ථික, දේශපාලන, සිවිල්, සමාජ, සංස්කෘතික යන මානව හිමිකම් ආරක්ෂා කිරීමට රජය මැදිහත් වී පුළුල් සමාජ ජාල ක්‍රියාත්මක කරයි. සමාජයීය වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකයක පුරවැසියන්ගේ මූලික අයිතීන් අනතුරට ලක් වන හෝ උල්ලංඝනය වන තත්ත්වයන්හි දී ඔවුන්ට ආරක්ෂාවක් රජය විසින් සපයනු ලැබේ.
- සේවයේ යෙදී සිටිය දී හට ගන්නා හදිසි අනතුරු, අසනීප තත්ත්වයන්, වියපත් වීම, දිළිඳු බව, විරැකියාව, දරුවන් හදා වඩා ගැනීම වැනි ආපදා තත්ත්වයන්හි දී සමාජීය වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකයක රජය එහි පුරවැසියන් වෙත සමාජ ආරක්ෂණ ජාලයක් සපය යි.
- රජයේ මෙවැනි සමාජ ආරක්ෂණ ජාල සැපයීම සඳහා අවශ්‍ය අරමුදල් බොහොමයක් සපයා ගන්නේ පුරවැසියන්ගෙන් බදු අය කිරීමෙනි. සමාජීය වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකයක රජයේ ශුභසාධනය තමන් වෙත ලැබෙන බැවින් පුරවැසියන් ද රජයට කැමැත්තෙන් බදු ගෙවීම සිදු කරයි.
- සමාජීය වෙළෙඳපොළ ආර්ථික පද්ධති පවතින රටවල් සඳහා නිදසුන් ලෙස නෝර්වේ, ස්වීඩනය, පින්ලන්තය ආදිය දැක්විය හැකි ය.

- සමාජවාදී වෙළෙඳපොළ ආර්ථික ලෙසින් හැඳින්වෙන්නේ මූලික වශයෙන් සමාජවාදී දර්ශනයන් මත මෙහෙය වෙන කිසියම් දුරකට වෙළෙඳපොළ බලවේගවලට ක්‍රියාත්මක වීමට ඉඩ සලසා ඇති ආර්ථික පද්ධතීන් ය.
- සමාජවාදී වෙළෙඳපොළ ආර්ථික සමාජයීය වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකවලට වඩා හාත්පසින් ම වෙනස් ය. සමාජවාදී වෙළෙඳපොළ අර්ථ ක්‍රමයක් තුළ නිෂ්පාදන සම්පත් රජය සතු ය. එහෙත් සම්පත් භාවිතය පිළිබඳ තීරණ ගැනීම පෞද්ගලික අංශය සතු ය. එනම් වෙළෙඳපොළ බලවේගවලට අනුව නිෂ්පාදන ආයතනවලට නිෂ්පාදන ප්‍රමාණය හා භාණ්ඩවල මිල තීරණය කිරීමේ අයිතිය පවතී.
- සමාජවාදී වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකයන් සඳහා නිදසුන් ලෙස චීනය, හංගේරියාව හා බල්ගේරියාව දැක්විය හැකි ය.
- සංඥක සැලසුම්කරණ ආර්ථික පද්ධති ද වර්තමාන ලෝකයේ දක්නට ලැබෙන ආර්ථික පද්ධතිවල නව ප්‍රවණතාවයකි.
- වෙළෙඳපොළවල පවතින අපූර්ණ තොරතුරු පිළිබඳ ප්‍රශ්නය නිරාකරණය කරමින් ආර්ථික ක්‍රියාකාරීත්වය කාර්යක්ෂම කිරීම සඳහා රජය මැදිහත්වීම සංඥක සැලසුම්කරණය යි. එහි දී වෙළෙඳපොළ මගින් ලබා දෙන සංඥා අපූර්ණ බැවින් පෞද්ගලික ව්‍යවසායකයන්ගේ විමර්ශන සැලසුම්කරණයට රජය මැදිහත් වී දිශානතිය ලබා දෙයි. එනම් ආර්ථිකයේ පෞද්ගලික ව්‍යවසායකයින් ස්වකීය සැලසුම් පිළියෙළ කරනු ලබන්නේ සමස්ත ආර්ථිකය උදෙසා රජය ලබා දෙන ඉලක්ක, අරමුණු හා ප්‍රතිපත්ති මාලාවක් මත ය.
- සංඥක සැලසුම් ක්‍රියාත්මක වන රටවල් සඳහා නිදසුන් ලෙස ප්‍රංශය, ජර්මනිය වැනි රටවල් දැක්විය හැකි ය.
- ආර්ථික පද්ධතියක කාර්ය සාධනය ඇගයීමේදී නිර්ණායක යොදා ගනී. එනම්,
 - පූර්ණ සේවා නියුක්තිය
 - ආර්ථික කාර්යක්ෂමතාව
 - ආර්ථික වෘද්ධිය
 - මිල ස්ථායීතාව
 - සාධාරණ ආදායම් ව්‍යාප්තිය
 - බාහිර ස්ථායීතාව
 - පාරිසරික ගුණාත්මකභාවය
 - ආර්ථික නිදහස

නිපුණතා මට්ටම 1.8

:- නිෂ්පාදන හැකියා මායිම් වක්‍ර ඇසුරෙන් ආවස්ථික පිරවැය
හැසිරෙන ආකාරය විස්තර කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව

:- 06

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල

:-

- නිෂ්පාදන හැකියා මායිම අර්ථ දක්වයි.
- නිෂ්පාදන හැකියා මායිම් නිර්මාණය කිරීමේදී යොදාගනු ලබන උපකල්පන නම් කරයි.
- ස්ථාවර හා වැඩෙන ආවස්ථික පිරවැය තත්ත්වය යටතේ නිෂ්පාදන හැකියා මායිම් වක්‍ර නිර්මාණය කරයි.
- නිෂ්පාදන හැකියා මායිම භාවිත කරමින් ආවස්ථික පිරවැයේ හැසිරීම විග්‍රහ කරයි.
- ස්ථාවර හා වැඩෙන ආවස්ථික පිරවැය තත්ත්වයන්ට බලපාන සාධක ඉදිරිපත් කරයි.
- වැඩෙන ආවස්ථික පිරවැය වඩාත් තාත්වික තත්ත්වයක් බව තහවුරු කරයි.

පාඩම් සැලසුම්කිම සඳහා උපදෙස්

:-

- වර්ග අඩි 50,000ක ඉඩමක නිවාස යෝජනා ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක කිරීමට අපේක්ෂා කරන බවත්, එහි වර්ග අඩි 1000 හා වර්ග අඩි 2000 නිවාස ඉදි කිරීමට සැලසුම් කර ඇති බවත්, සිතන ලෙස ශිෂ්‍යයන්ට දැනුම් දෙන්න.
- මෙම ඉඩමේ වර්ග අඩි 1000 නිවාස පමණක් තැනුව හොත් කොපමණ නිවාස ප්‍රමාණයක් ඉදි කළ හැකිදැයි ශිෂ්‍යයන්ගෙන් විමසන්න.
- මෙම ඉඩමේ වර්ග අඩි 2000 නිවාස පමණක් තැනුව හොත් කොපමණ නිවාස ප්‍රමාණයක් ඉදි කළ හැකි දැයි ශිෂ්‍යයන්ගෙන් විමසන්න.
- මෙම ඉඩමේ වර්ග අඩි 2000 නිවාස වැඩි කරන විට අනෙක් නිවාස වර්ගයෙන් කැප කිරීමට සිදුවන ප්‍රමාණය ශිෂ්‍යයන් ගෙන් විමසන්න.
- පහත සඳහන් කරුණු මතු කරමින් සාකච්ඡාවක් මෙහෙයවන්න.
 - වර්ග අඩි 50,000ක ඉඩමක වර්ග අඩි 2000 නිවාස පමණක් 25ක් ද වර්ග අඩි 1000 නිවාස පමණක් 50ක් ද ඉදි කළ හැකි ය.
 - වර්ග අඩි 2000 නිවාස වැඩි කරන විට වර්ග අඩි 1000 නිවාස දෙක බැගින් අඩු කිරීමට සිදු වේ.

- පහත සඳහන් නිෂ්පාදන ආයතන අතුරින් ඔබේ කණ්ඩායමට ලැබෙන නිෂ්පාදන ආයතනය කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන්න.

අයේෂා ටෙක්ස් ආයතනය

අයේෂා ටෙක්ස් ආයතනය සතු ව භූමිය, ශ්‍රමය, ප්‍රාග්ධනය ආදී නිශ්චිත සම්පත් ප්‍රමාණයක් ඇත. දෙන ලද නිශ්චිත අවස්ථාවක දී එම සම්පත් පවත්නා තාක්ෂණය යටතේ පූර්ණ හා උපරිම කාර්යක්ෂමතාවන් යොදා ගනිමින් කලිසම් හා කම්ස නිපදවීමට සැලසුම් කරයි. ඔහු සතු සම්පත් සියල්ල ම කම්ස නිපදවීමට යෙදවුවහොත් උපරිම වශයෙන් කම්ස 50ක් නිපදවිය හැකි ය. කම්ස නිෂ්පාදනයට යෙදවූ සම්පත් කලිසම් නිපදවීමට මාරු කරන විට, කම්ස නිෂ්පාදනය ඒකක 10 බැගින් අඩු කරමින් කලිසම් නිෂ්පාදනය ඒකක පහ බැගින් වැඩි කළ හැකි ය. සියලු ම සම්පත් කලිසම් නිෂ්පාදනයට යෙදවුවහොත් උපරිම වශයෙන් කලිසම් 25ක් නිපදවිය හැකි ය.

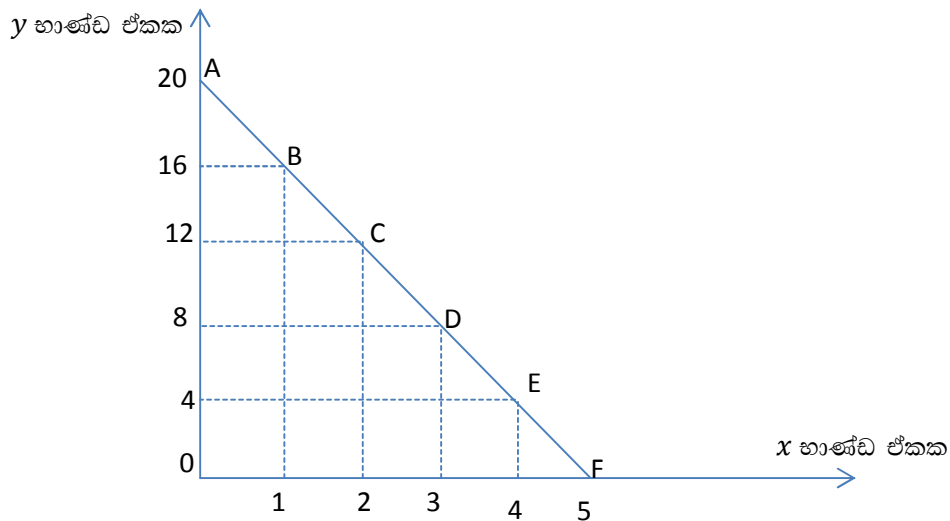
වජිර එන්ටර්ප්‍රයිසස් ආයතනය

වජිර තමා සතු, සිමිත සම්පත් නිශ්චිත ප්‍රමාණයක් යොදා ගනිමින් රෙදි හෝ සහල් හෝ නිපදවයි. නිශ්චිත අවස්ථාවක දී පවත්නා තාක්ෂණය යටතේ සම්පත් පූර්ණ වශයෙන් හා උපරිම කාර්යක්ෂමතාවෙන් යුතු ව යොදා ගනිමින් රෙදි පමණක් නිෂ්පාදනය කළහොත් රෙදි ඒකක 45ක් නිපදවිය හැකි ය. සහල් ඒකකය බැගින් නිෂ්පාදනය වැඩි කරන විට පිළිවෙළින් රෙදි ඒකක 2, 3, 10, 14, 16 ආදී වශයෙන් කැප කිරීමට සිදුවේ. රෙදි නිෂ්පාදනය ශුන්‍ය වන විට උපරිම සහල් ඒකක 05ක් නිපදවිය හැකි ය.

- ඔබට ලැබී ඇති නිෂ්පාදන ආයතනයේ තොරතුරු සැලකිල්ලෙන් යුතු ව හොඳින් අධ්‍යයනය කරන්න.
- එම තොරතුරු ඇසුරෙන් භාණ්ඩ වර්ග දෙකෙහි නිමැවුම් සංයෝග දැක්වෙන වගුවක් සකස් කරන්න.
- එක් නිෂ්පාදනයෙන් ඒකකය බැගින් නිමැවුම වැඩි කිරීමේ දී අනෙක් නිෂ්පාදනයෙන් කැප කිරීමට සිදුවන ඒකක ප්‍රමාණය එම වගුවෙහි ම දැක්වන්න.
- එම සංඛ්‍යා වගුව ආශ්‍රයෙන් භාණ්ඩ දෙකෙහි විකල්ප නිෂ්පාදන සංයෝග දැක්වෙන ප්‍රස්තාරයක් නිර්මාණය කරන්න.
- එම ප්‍රස්තාරයේ හැඩය පිළිබඳ අදහස දක්වන්න.
- ඔබ නිර්මාණය කළ වගුව හා ප්‍රස්තාරය ඇසුරින්, භාණ්ඩ දෙක හා සම්බන්ධ ආවස්ථික පිරිවැයේ ස්වභාවය පැහැදිලි කරන්න.
- ඔබේ අනාවරණ නිර්මාණශීලී ව සමස්ත පන්තියට ඉදිරිපත් කිරීමට සූදානම් වන්න.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කර ගැනීමට අත්වැලක් :-

- යම් දෙන ලද අවස්ථාවක දී ආර්ථිකයක් සතු සියලුම සම්පත් පවත්නා තාක්ෂණය යටතේ උපරිම කාර්යක්ෂමතාවෙන් උපයෝජනය කොට, කිසියම් භාණ්ඩ දෙකකින් නිපදවිය හැකි උපරිම භාණ්ඩ සංයෝග සම්බන්ධ කොට අදින ලද රේඛාව නිෂ්පාදන හැකියා මායිම් වක්‍රය ලෙස හැඳින්වේ.
- නිෂ්පාදන ධාරිතා ඉම, නිෂ්පාදන ශක්‍යතා පර්යන්තය, විභව නිෂ්පාදන හැකියා සීමාව යන නම්වලින් ද නිෂ්පාදන හැකියා මායිම් වක්‍රය හඳුන්වනු ලබයි.
- ආර්ථිකයක නිෂ්පාදන හැකියාව තීරණය කරන සාධක පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.
 - 1 සම්පත් සම්භාරය
 - භෞතික ප්‍රාග්ධනය
 - මානව ප්‍රාග්ධනය
 - සමාජ ප්‍රාග්ධනය
 - ස්වාභාවික ප්‍රාග්ධනය
 - 2 සාධක ඵලදායිතාව
 - තාක්ෂණය
 - කළමනාකරණය
- නිෂ්පාදන හැකියා මායිම් වක්‍රය නිර්මාණය කිරීමේ දී පහත සඳහන් උපකල්පන යොදා ගනී.
 - භාණ්ඩ වර්ග දෙකක් පමණක් නිපදවීම
 - ආර්ථිකය සතු සම්පත් සම්භාරය ස්ථාවර වීම
 - අදාළ කාලය තුළ තාක්ෂණය නොවෙනස් ව පැවතීම
 - සම්පත් පූර්ණ හා උපරිම කාර්යක්ෂමතාවයෙන් යුක්ත ව උපයෝජනය කිරීම
- නිෂ්පාදන හැකියා මායිම් වක්‍රයක් මත ගමන් කරන විට එක් භාණ්ඩයක නිෂ්පාදනය නිශ්චිත ප්‍රමාණය බැගින් වැඩි කරන විට අනෙක් භාණ්ඩයෙන් කැප කිරීමට සිදු වන ප්‍රමාණය අතර අනුපාතය, අනුක්‍රමණය හෙවත් බැවුම ලෙස හැඳින්වේ.
- එම බැවුම මගින්ආන්තික ආවස්ථික පිරිවැය දැක්වේ.
- නිෂ්පාදන හැකියා මායිම් වක්‍රයක ආන්තික ආවස්ථික පිරිවැය හැසිරෙන ආකාරය අනුව ස්වරූප කිහිපයක් පවතී. එනම්
 1. ස්ථාවර ආවස්ථික පිරිවැය
 2. වැඩෙන ආවස්ථික පිරිවැය
- නිෂ්පාදන හැකියා මායිමක් මත ගමන් කිරීමේ දී එක් භාණ්ඩ වර්ගයකින් නිශ්චිත ප්‍රමාණය බැගින් වැඩි කිරීමේ දී අනෙක් භාණ්ඩයෙන් කැප කරන ප්‍රමාණය නොවෙනස් ව පවතින තත්ත්වයක් ස්ථාවර ආවස්ථික පිරිවැය වශයෙන් හඳුන්වයි.
- මෙවැනි ස්ථාවර ආවස්ථික පිරිවැයකින් යුතු නිෂ්පාදන හැකියා මායිම සරල රේඛීය ස්වභාවයක් ගනී. මෙය පහත රූපසටහනින් පෙන්වුම් කෙරේ.

- නිෂ්පාදන හැකියා මායිම් වක්‍රයක ආවස්ථික පිරිවැය පහත සඳහන් සූත්‍රයට අනුව ගණනය කළ හැකි ය.

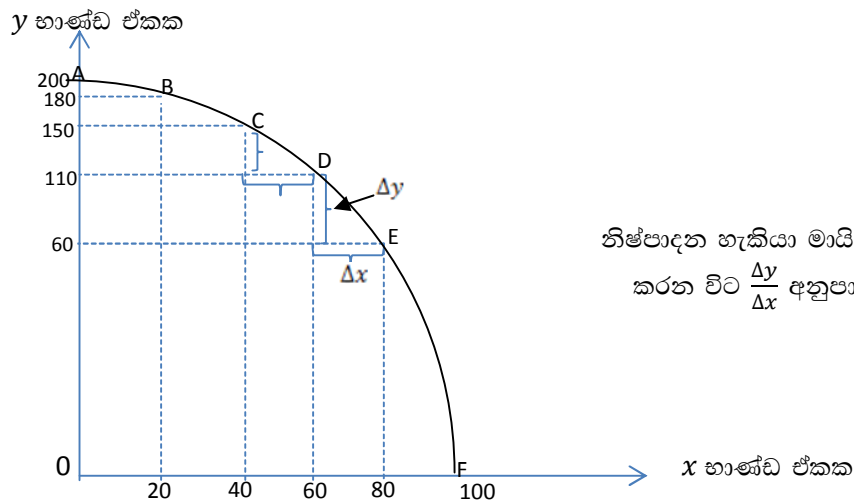
$$\text{ආවස්ථික පිරිවැය} = \frac{\text{කැප කරන ලද භාණ්ඩ ප්‍රමාණය}}{\text{වැඩි කරන ලද භාණ්ඩ ප්‍රමාණය}}$$

- සරල රේඛීය නිෂ්පාදන හැකියා මායිම් වක්‍රයක ආවස්ථික පිරිවැය හැසිරෙන ආකාරය පහත වගුවෙන් දැක්වේ.

භාණ්ඩ සංයෝගය	x නිෂ්පාදනයේ ආවස්ථික පිරිවැය $\frac{-\Delta y}{+\Delta x}$	y නිෂ්පාදනයේ ආවස්ථික පිරිවැය $\frac{-\Delta x}{+\Delta y}$
A - B	$\frac{-4}{1} = -4$	$\frac{-1}{4} = \frac{-1}{4}$
B - C	$\frac{-4}{1} = -4$	$\frac{-1}{4} = \frac{-1}{4}$
C - D	$\frac{-4}{1} = -4$	$\frac{-1}{4} = \frac{-1}{4}$
D - E	$\frac{-4}{1} = -4$	$\frac{-1}{4} = \frac{-1}{4}$
E - F	$\frac{-4}{1} = -4$	$\frac{-1}{4} = \frac{-1}{4}$

- නිෂ්පාදන හැකියා මායිම මත ගමන් කිරීමේ දී කිසියම් භාණ්ඩ වර්ගයක නිශ්චිත ප්‍රමාණය බැගින් වැඩි කරන විට අනෙක් භාණ්ඩයෙන් කැප කරන ප්‍රමාණය ක්‍රමයෙන් වැඩි වන තත්ත්වයක් වැඩෙන ආවස්ථික පිරිවැය වශයෙන් හඳුන්වයි.

- මෙවැනි වැඩෙන ආවස්ථික පිරිවැයකින් යුතු නිෂ්පාදන හැකියා මායිම් චක්‍රය මූලයට අවතල හැඩයක් ගනියි. මෙය පහත රූපසටහනින් පෙන්වුම් කෙරේ.

නිෂ්පාදන හැකියා මායිම් චක්‍රය මත පහළට ගමන් කරන විට $\frac{\Delta y}{\Delta x}$ අනුපාතය ක්‍රමයෙන් වැඩි වේ.

- මූලයට අවතල නිෂ්පාදන හැකියා මායිම් චක්‍රයක වැඩෙන ආවස්ථික පිරිවැය හැසිරෙන ආකාරය පහත දැක්වේ.

භාණ්ඩ සංයෝගය	x නිෂ්පාදනයේ පිරිවැය $\frac{-\Delta y}{+\Delta x}$	ආවස්ථික	y නිෂ්පාදනයේ පිරිවැය $\frac{-\Delta x}{+\Delta y}$
A - B	$\frac{-20}{20} = -1.0$		$\frac{-20}{20} = -1.0$
B - C	$\frac{-30}{20} = -1.5$		$\frac{-20}{30} = -0.6$
C - D	$\frac{-40}{20} = -2.0$		$\frac{-20}{40} = -0.5$
D - E	$\frac{-50}{20} = -2.5$		$\frac{-20}{50} = -0.4$
E - F	$\frac{-60}{20} = -3.0$		$\frac{-20}{60} = -0.3$

- ස්ථාවර ආවස්ථික පිරිවැය හා වැඩෙන ආවස්ථික පිරිවැය ඇති විම කෙරෙහි බලපාන සාධක පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

ස්ථාවර ආවස්ථික පිරිවැය ඇතිවීමට හේතු	වැඩෙන ආවස්ථික පිරිවැය ඇති වීමට හේතු
- සම්පත් සමජාතීය වීම - එක නිෂ්පාදනයක් සඳහා යොදා ගැනෙන තාක්ෂණය අනෙක් නිෂ්පාදනය සඳහා පූර්ණ ආදේශනය වීම	- සම්පත් සමජාතීය නොවීම - එක් නිෂ්පාදනයක් සඳහා කාර්යක්ෂම වන සම්පත් අනෙක් නිෂ්පාදනය සඳහා කාර්යක්ෂම නොවීම

- ඉහත සඳහන් ආවස්ථික පිරිවැය තත්ත්වයන් අතරින් වඩාත් තාත්ත්වික බව, පෙන්නුම් කරනුයේ වැඩෙන ආවස්ථික පිරිවැය යි.
- මේ නිසා විවිධ ආර්ථික විග්‍රහයන් පැහැදිලි කිරීම සඳහා වැඩෙන ආවස්ථික පිරිවැය යොදා ගනියි.

නිපුණතා මට්ටම 1.9

:-ආර්ථික විද්‍යාවේ මූලික සංකල්ප හා නිෂ්පාදන ධාරිතාව වෙනස් වීම් නිෂ්පාදන හැකියා මායිම් චක්‍රයක් ඇසුරින් නිරූපණය කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව

:- 08

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල

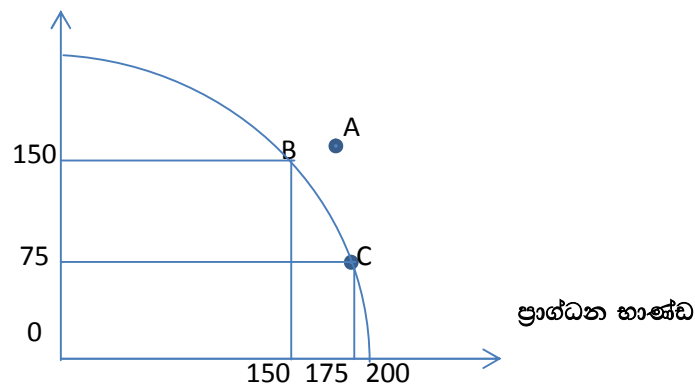
:-

- සුක්ෂ්ම ආර්ථික විද්‍යා සංකල්ප නිෂ්පාදන හැකියා මායිම් ඇසුරෙන් ඉදිරිපත් කරයි.
- සාර්ව ආර්ථික විද්‍යා සංකල්ප නිෂ්පාදන හැකියා මායිම් ඇසුරෙන් පෙන්වයි.
- නිෂ්පාදන ධාරිතාව වෙනස් වීමට බලපාන සාධක අනුව නිෂ්පාදන ධාරිතාව වෙනස්වන ආකාරය නිෂ්පාදන හැකියා මායිමකින් පෙන්වයි.

විෂය කරුණු ඉගැන්වීමට අත්වැලක් :-

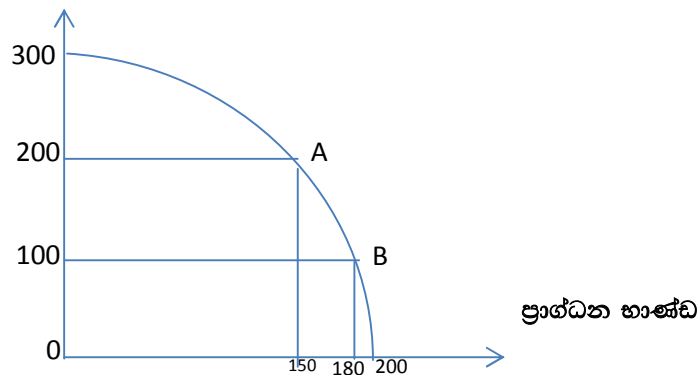
- ආර්ථික විද්‍යාවේ සුක්ෂ්ම ආර්ථික විද්‍යා සංකල්ප සහ සාර්ව ආර්ථික විද්‍යා සංකල්ප නිෂ්පාදන හැකියා මායිම් චක්‍රයක් ඇසුරින් නිරූපණය කළ හැකිය.
- සුක්ෂ්ම ආර්ථික විද්‍යා සංකල්පවලට නිදසුන් කිහිපයක් පහත සඳහන් වේ.
 - හිඟකම
 - විකල්ප ප්‍රයෝජන
 - තේරීම
 - ආවස්ථික පිරිවැය
 - නිෂ්පාදන කාර්යක්ෂමතාව
 - සම්පත් බෙදා වෙන් කිරීමේ කාර්යක්ෂමතාව
- හිඟකම, විකල්ප ප්‍රයෝජන සහ තේරීම යන සංකල්ප නිෂ්පාදන හැකියා මායිම් චක්‍රයක් ඇසුරින් පහත පරිදි පෙන්විය හැකි ය.

පාරිභෝගික භාණ්ඩ

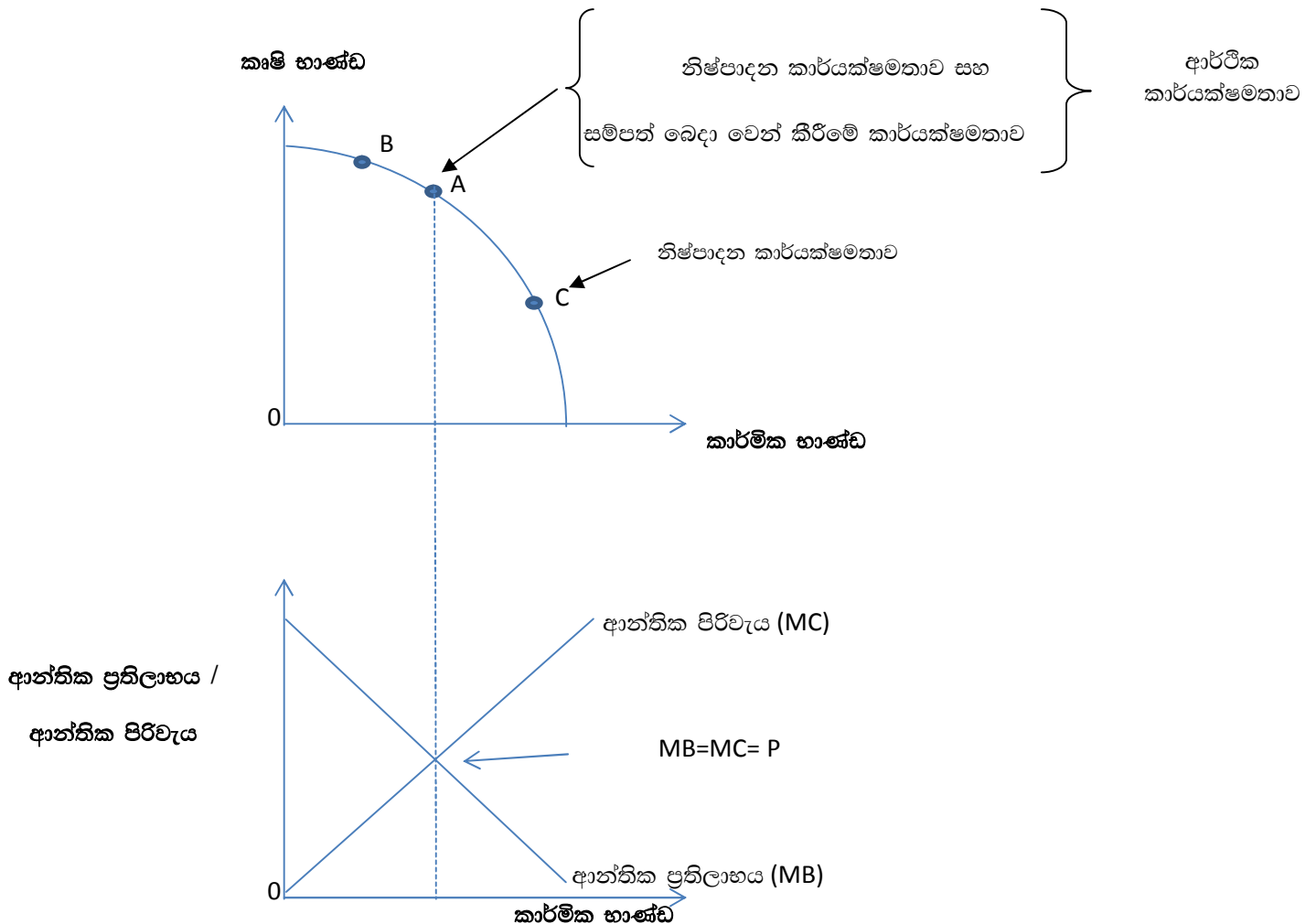
- ඉහත දක්වා ඇති ප්‍රස්තාරයට අනුව A ලක්ෂ්‍යයෙන් පෙන්වනු ලබන භාණ්ඩ සංයෝගය නිපදවීමට ආර්ථිකයේ පවතින සම්පත් ප්‍රමාණවත් නොවන බැවින් A ලක්ෂ්‍යයෙන් හිඟකම පෙන්වනු ලබයි.
- ඉහත නිෂ්පාදන හැකියා මායිම තුළ විකල්ප නිමවුම් සංයෝග රාශියක් පවතී. B හා C ලක්ෂ්‍යවලින් එම සංයෝග පෙන්වයි.
- ආර්ථිකයක් එම සංයෝග අතරින් එක් සංයෝගයක් තෝරා ගත යුතු වේ. ඉහත නිදසුනට අනුව B හා C සංයෝගයන්ගෙන් එක් සංයෝගයක් තෝරා ගැනීමට සිදු වේ.
- කිසියම් ආර්ථික කටයුත්තකදී හිඟ සම්පත් අතරින් තේරීම් කරන විට ඒ වෙනුවෙන් අත්හරිනු ලබන ඊළඟ හොඳ ම විකල්ප අවස්ථාව ආවස්ථික පිරිවැය වශයෙන් හඳුන්වනු ලබයි.

පාරිභෝගික භාණ්ඩ

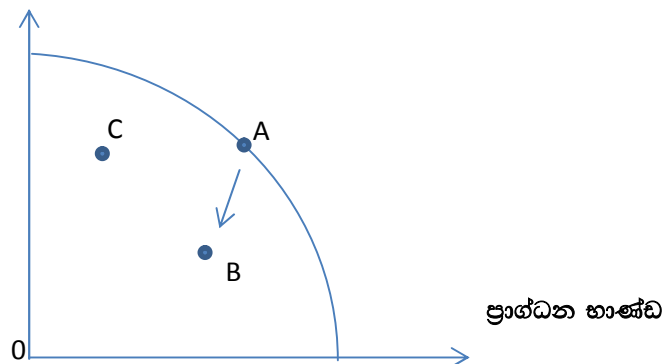
- ඉහත නිදසුනට අනුව මෙම ආර්ථිකය A භාණ්ඩ සංයෝගය තෝරා ගතහොත් පාරිභෝගික භාණ්ඩ 200 වෙනුවෙන් ආවස්ථික පිරිවැය ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩ 50ක් වන අතර ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩ 150 සඳහා ආවස්ථික පිරිවැය පාරිභෝගික භාණ්ඩ 100කි.
- එම ආර්ථිකයේ A සිට B දක්වා විතැන් වීමට තීරණය කළහොත් ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩ 180 වෙනුවෙන් ආවස්ථික පිරිවැය පාරිභෝගික භාණ්ඩ ඒකක 100 වන අතර පාරිභෝගික භාණ්ඩ 100 වෙනුවෙන් ආවස්ථික පිරිවැය ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩ ඒකක 20කි.
- නිෂ්පාදන කාර්යක්ෂමතාව යනු, ආර්ථිකයක සියලු සම්පත්වලින් වැඩි ම ඵලදායීතාවක් ලබාගත හැකි වීම යි. මෙය නිෂ්පාදන හැකියා මායිම මත පිහිටි ලක්ෂ්‍යය මගින් පෙන්විය හැකි වේ. මේ සඳහා අවශ්‍ය ප්‍රධාන කොන්දේසි 2 වනුයේ, පූර්ණ සේවා නියුක්තිය හා පූර්ණ නිෂ්පාදනයයි.
- සම්පත් බෙදා වෙන් කිරීමේ කාර්යක්ෂමතාව යනු, ආර්ථිකයේ පවතින සීමිත සම්පත් සමාජවරණයට ගැළැපෙන ආකාරයට බෙදා වෙන් කිරීම වේ. මෙහි දී ඉටුවිය යුතු කොන්දේසිය වනුයේ, ආන්තික ප්‍රතිලාභය ආන්තික පිරිවැයට සමාන වීම ($MC=MB$) වේ.

- කිසියම් භාණ්ඩයකින් අතිරේක එකකයක් පරිභෝජනය කිරීමෙන් ලැබෙන ප්‍රතිලාභය ආන්තික ප්‍රතිලාභය යි. එය භාණ්ඩය සඳහා පාරිභෝගිකයා ගෙවීමට කැමති උපරිම මිල වේ. එම නිසා ආන්තික ප්‍රතිලාභය (MB) මිලට (P) සමාන වේ. කිසියම් භාණ්ඩයක නිමැවුම එක් එකකයකින් වැඩි කරන විට මුලු පිරිවැයට අලුතෙන් එකතුවන ප්‍රමාණය ආන්තික පිරිවැය(MC) වේ.
- මෙම නිසා සම්පත් බෙදා වෙන් කිරීමේ කාර්යක්ෂමතාව දී ඉටුවිය යුතු කොන්දේසිය වනුයේ, $MC=MB=P$ වේ. මෙම කොන්දේසිය ඉටු වන්නේ නිෂ්පාදන හැකියා මායිමෙහි එක් ලක්ෂ්‍යයක දී පමණි.
- සම්පත් බෙදා වෙන් කිරීමේ කාර්යක්ෂමතාව හා නිෂ්පාදන කාර්යක්ෂමතාව යන දෙකෙහි ම එකතුව ආර්ථික කාර්යක්ෂමතාව වේ.
- මෙය පහත ප්‍රස්තාර සටහනින් පෙන්වුම් පෙන්වුම් කරයි.

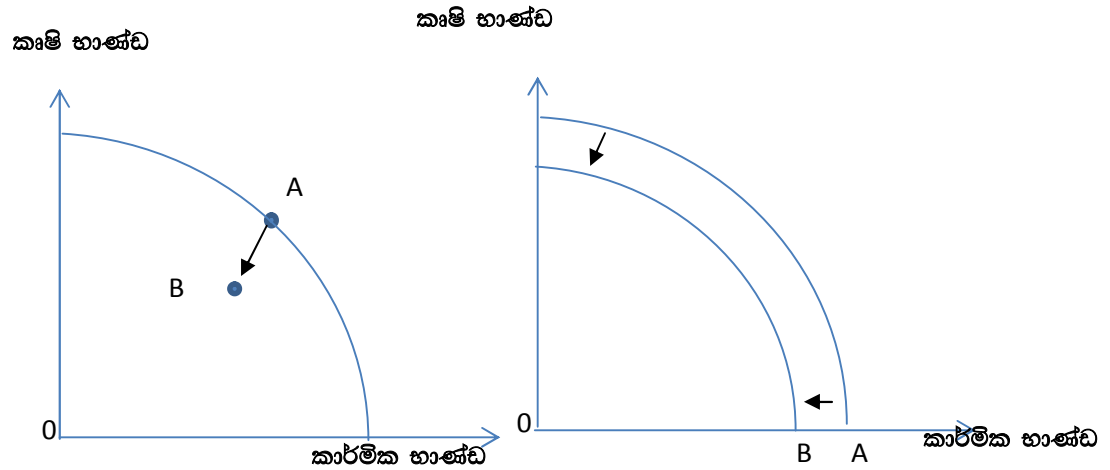
- සාර්ව ආර්ථික විද්‍යා සංකල්පවලට නිදසුන් කිහිපයක් පහත සඳහන් වේ.
 - පූර්ණ සේවා නියුක්තිය
 - උෟන සම්පත් උපයෝජනය
 - ආර්ථික පසුබැසීම
 - ආර්ථික අවපාතය
 - ආර්ථික වර්ධනය
 - වර්තමාන පරිභෝජනය හා අනාගත පරිභෝජනය අතර සම්පත් බෙදා හැරීම
 - ආර්ථික බිඳ වැටීම
- ආර්ථිකයක පවත්නා සියලු ම සම්පත් ඵලදායී ලෙස නිෂ්පාදනය ක්‍රියාවලියක සේවා නියුක්ත කරවීම පූර්ණ සේවා නියුක්තිය ලෙස හඳුන්වයි. පූර්ණ සේවා නියුක්තිය නිෂ්පාදන හැකියා මායිම මත පිහිටි ලක්ෂ්‍යයකින් පෙන්නුම් කරයි. පහත පරිදි පෙන්විය හැකි ය.

කාර්මික භාණ්ඩ

- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනට අනුව නිෂ්පාදන හැකියා මායිම මත පිහිටි A ලක්ෂ්‍යය පූර්ණ සේවා නියුක්තිය පෙන්නුම් කරන අතර B ලක්ෂ්‍යයෙන් පෙන්නුම් කරනුයේ උෟන සේවා නියුක්ති තත්ත්වයකි. උෟන සේවා නියුක්තිය යනු සම්පත් උපරිම ඵලදායීතාවක් නොලැබෙන ආකාරයෙන් සම්පත් සේවා නියුක්ත කරවීම වේ. නිදසුන :- උපාධිධාරියෙක් කළමනාකරණ සේවයේ රැකියාවක නිරත වීම
- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනට අනුව B ලක්ෂ්‍යයෙන් ආර්ථිකයේ සේවා වියුක්ති තත්ත්වය ද පෙන්නුම් කළ හැකි ය.
- ආර්ථික පසුබැසීම යනු භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා ආර්ථිකයේ ඉල්ලුම අඩුවීම හේතුවෙන් නිෂ්පාදනය පහළ යාම ආර්ථික පසු බැසීමකි. ආර්ථික පසු බැසීම කෙටි කාලීන තත්ත්වයක් වන අතර පසු බැසීම් තත්ත්වය හේතුවෙන් සේවා වියුක්ති තත්ත්වය ඉහළ යයි. ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනට අනුව A ලක්ෂ්‍යයේ සිට B ලක්ෂ්‍යය දක්වා මායිම් චක්‍රය තුළට ගමන් කිරීමෙන් මෙය පෙන්නුම් කළ හැකි ය.

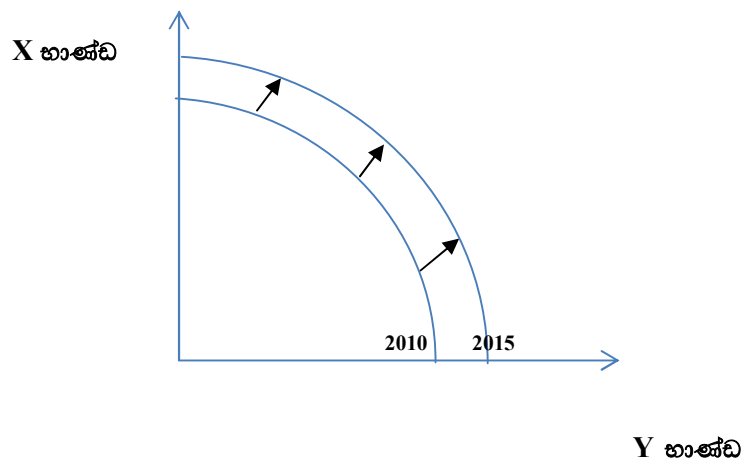
- ආර්ථික පසුබැසීමක දිගු කාලීන තත්ත්වය ආර්ථික අවපාතයක් වශයෙන් හඳුන්වයි. මෙහි දී සේවා විද්‍යුත්ත ව පවතින සම්පත් විනාශ වීමකට භාජනය විය හැකි බැවින් ආර්ථිකයේ සම්පත් සම්භාරය අඩු වී නිෂ්පාදන හැසියා මායිම වමට විතැන් වේ. ආර්ථික අවපාතයේ කෙටි කාලීන තත්ත්වයකදී එනම්, සම්පත් විනාශ වීමකට භාජනය වී නොතිබුණහොත් ලක්ෂ්‍යයකින් ද වමට විතැන් විය හැකි ය.

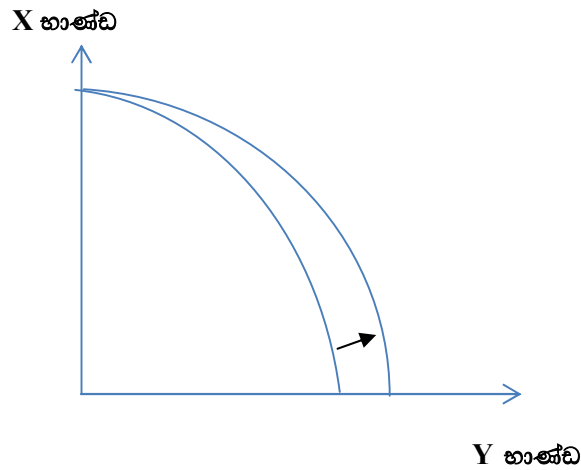
පළමුවන ප්‍රස්තාරය

දෙවන ප්‍රස්තාරය

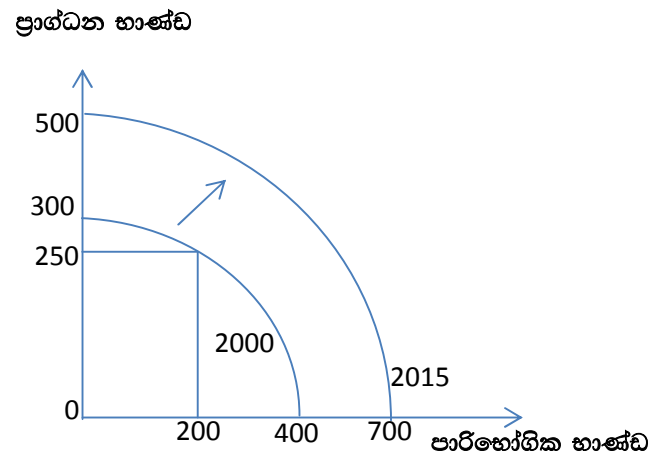
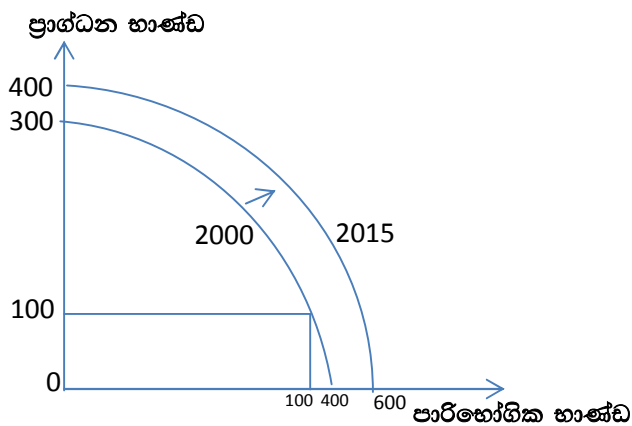
- සම්පත් විනාශවීමකින් තොරවූ ආර්ථික අවපාත තත්ත්වයක් ඉහත පළමුවන ප්‍රස්තාර සටහනේ A සිට B දක්වා ලක්ෂ්‍යයකින් විතැන් වීම මගින් පෙන්නුම් කරයි.
- ඉහත දෙවන ප්‍රස්තාරයෙන් ආර්ථික අවපාත තත්ත්වයක් පෙන්නන අතර එහි දී සම්පත් විනාශ වීමකට ලක්වී ඇති බැවින් වක්‍රය වමට විතැන් වේ.
- ආර්ථික වර්ධනය යනු ආර්ථිකයක මූර්ත නිෂ්පාදනය අඛණ්ඩව දිගු කාලයක් ඉහළ යාමය. ආර්ථික වර්ධනයේ දී නිෂ්පාදන හැසියා මායිම දකුණට විතැන් වේ. මෙය පහත ප්‍රස්තාර සටහනින් පෙන්නුම් පෙන්නුම් කරයි.

- තාක්ෂණය දියුණු වීම වැනි කිසියම් හේතුවක් නිසා එක් භාණ්ඩ වර්ගයක පමණක් සිදුවන නිමැවුමේ ඉහළ යාම ආංශික වෘද්ධියකි. එය කිසියම් ආකාරයට අසමතුලිත වෘද්ධියකි. මෙය පහත ප්‍රස්තාර සටහනින් පෙන්වුම් පෙන්වුම් කරයි.

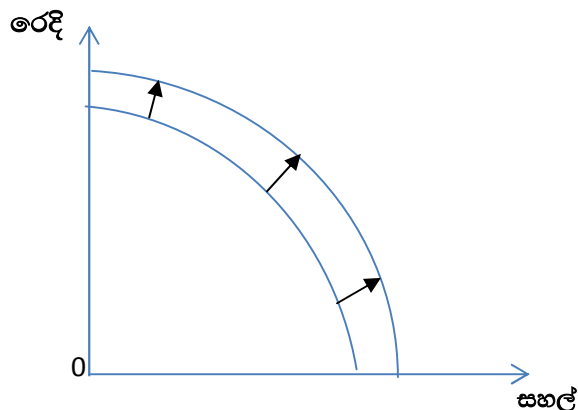

- වර්තමානයේ ආර්ථිකය තම හිඟ සම්පත් භාවිත කරන ආකාරය මත, එම ආර්ථිකයට උරුම වන අනාගත සම්පත් සම්භාරය තීරණය වනු ඇත. වර්තමානයේ දී ඉහළ සම්පත් ප්‍රමාණයක් පරිභෝජනය සඳහා කැප කළහොත් අනාගතයේ දී ආර්ථිකයේ වර්තමානයේ ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩ නිෂ්පාදනය අඩු වනු ඇත. එලෙස ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩ නිෂ්පාදනය අඩුවීම හේතුවෙන් අනාගත නිෂ්පාදන හැකියාව පහළ වැටෙන අතර ආර්ථික වෘද්ධියට එය බාධාවක් වේ.
- මේ අනුව වර්තමානයේ පරිභෝජනය හා අනාගත පරිභෝජනය අතර සම්පත් වෙන් කරන ආකාරය, ආර්ථික වෘද්ධිය තීරණය කරන වැදගත් සාධකයකි.
- මෙය පහත ප්‍රස්තාර සටහනින් පෙන්වුම් පෙන්වුම් කරයි.

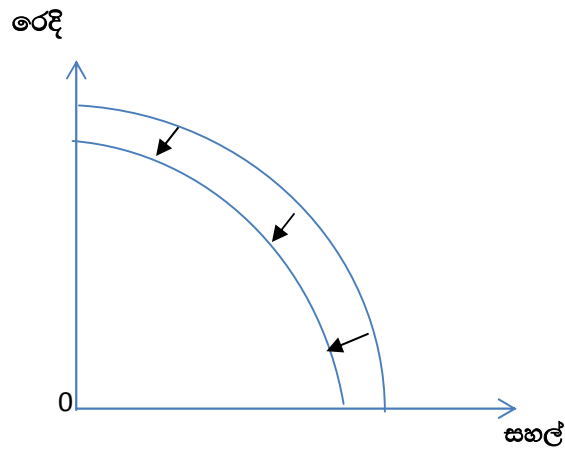
- ඉහත පළමු වන ප්‍රස්තාරයට අනුව එම ආර්ථිකය වැඩි සම්පත් ප්‍රමාණයක් පරිභෝජනය සඳහා යොදවා ඇති බැවින් ආර්ථික වෘද්ධි අනුපාතය පහළ අගයක් ගෙන ඇත.

- ඉහත දෙවන ප්‍රස්තාරයට අනුව එම ආර්ථිකය පරිභෝජනයට වඩා ඉහළ සම්පත් ප්‍රමාණයක් ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩ පරිභෝජනය සඳහා යොදවා ඇති බැවින් ආර්ථික වෘද්ධි අනුපාතය ඉහළ අගයක් ගෙන ඇත.
- වර්තමාන පරිභෝජනය කැප කිරීමට එතරම් හැකියාවක් නොමැති කිසියම් රටකට විදේශීය රටවලින් ප්‍රාග්ධනය තම රටට ගෙන්වා ගත හැකි නම් (නිදසුන්:- විදේශාධාර, විදේශ ආයෝජන) වර්තමාන පරිභෝජන සීමා නොකොට ආයෝජනය වැඩි කිරීම මගින්වේගවත් ආර්ථික වෘද්ධියක් කරා ළඟා විය හැකි ය.
- රටක නිෂ්පාදන ධාරිතාව වෙනස් වීමට බලපාන ප්‍රධාන සාධක දෙකකි.
 - සම්පත් සම්භාරය වෙනස් වීම
 - ඵලදායීතාව වෙනස් වීම
- ආර්ථිකයේ සම්පත් සම්භාරය හා තාක්ෂණයේ වෙනස් වීම හේතුවෙන් එම ආර්ථිකයේ නිෂ්පාදන ධාරිතාව නැතහොත් නිෂ්පාදන හැකියාව වෙනස් වේ.
- ආර්ථිකයක සම්පත් සම්භාරය වෙනස් වීම ආකාර දෙකකින් සිදු විය හැකි ය. එනම් සම්පත් සම්භාරය වැඩි වීම හා අඩු වීම යි.
- සම්පත් සම්භාරය වැඩි වීම හේතුවෙන් ආර්ථිකයේ නිෂ්පාදන හැකියාව වැඩි වී නිෂ්පාදන හැකියා මායිම දකුණට විතැන් වේ. නිදසුන්:- නව සම්පත් සොයා ගැනීම, සම්පත් සඳහා නව නිමිකාරිත්වයක් ලැබීම, විදේශ රටවලින් සම්පත් ගලා ඒම, නව තාක්ෂණ ක්‍රම මගින්සම්පත් ප්‍රමාණය වැඩි කර ගැනීම, විදේශ ණය හා ආධාර හා ආයෝජන ඉහළ යාම.
- මෙය පහත ප්‍රස්තාර සටහනින් පෙන්වුම් කළ හැකි ය.

- ආර්ථිකයක සම්පත් සම්භාරය අඩු වීම මගින් නිෂ්පාදන හැකියාව අඩු වන අතර නිෂ්පාදන හැකියා මායිම වමට විතැන් වේ.
නිදසුන්:- යුද්ධ කටයුතු හේතුවෙන් සම්පත් විනාශ වීම, ස්වාභාවික විපත්, සුනාමි, ගං වතුර උවදුරු, නාය යෑම් ආදිය, විදේශ ආයෝජන අඩුවීම

- මෙය පහත ප්‍රස්තාර සටහනින් පෙන්වුම් කළ හැකි ය.

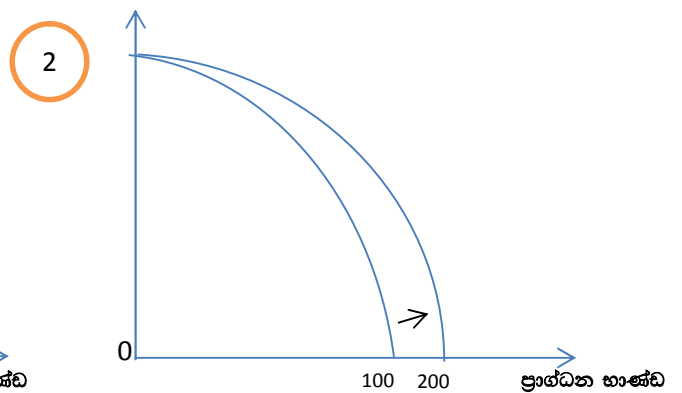
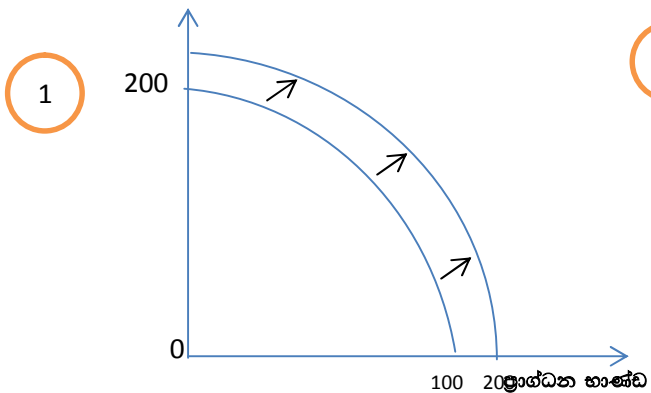

- ආර්ථිකයක සම්පත්වල ඵලදායිතාවය ඉහළ යාම මගින් එම ආර්ථිකයේ නිෂ්පාදන හැකියාව ඉහළ ගොස් නිෂ්පාදන හැකියා මායිම දකුණට විතැන් වේ.
නිදසුන්:- තාක්ෂණික දියුණුව, නව ශිල්ප ක්‍රම , රජය මගින් ශ්‍රමිකයන් පුහුණු කිරීම.
- ඵලදායිතාව වැඩි වීම එක් අංශයක පමණක් සිදු වුවහොත් නිෂ්පාදන හැකියා මායිම දකුණට විතැන් වනුයේ එම අක්ෂයෙන් පමණි.

- මෙය පහත ප්‍රස්තාර සටහනින් පෙන්වුම් කළ හැකි ය.

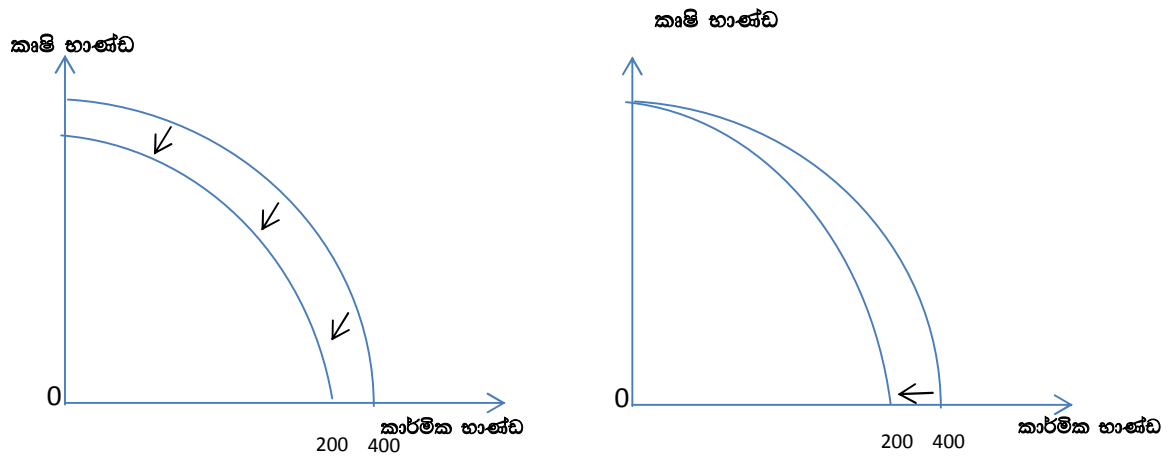
පරිභෝජන භාණ්ඩ

පරිභෝජන භාණ්ඩ

- ඉහත ප්‍රස්තාර දෙවන සටහනට අනුව ඵලදායිතාව වැඩි වී ඇත්තේ ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩ සම්බන්ධයෙන් පමණක් බැවින් එම අක්ෂයෙන් පමණක් වක්‍රය දකුණට විතැන් වේ.
- ආර්ථිකයක සම්පත්වල ඵලදායිතාව අඩු වීම මගින් එම ආර්ථිකයේ නිෂ්පාදන හැකියාව පහළ ගොස් නිෂ්පාදන හැකියා මායිම වමට විතැන් වේ.
නිදසුන්:- පුහුණු ශ්‍රමිකයන් රටින් බැහැර වීම, පැරණි ශිල්ප ක්‍රම භාවිතය
- මෙය පහත ප්‍රස්තාර සටහනින් කළ හැකි ය.

•

- ඉහත දෙවන ප්‍රස්තාරයට අනුව කාර්මික භාණ්ඩ නිෂ්පාදනය සම්බන්ධයෙන් ඵලදායීතාව අඩු වීම හේතුවෙන් කාර්මික භාණ්ඩ අක්ෂයෙන් පමණක් වමට විතැන් වේ.

නිපුණතාව 2

:- ඉල්ලුම, සැපයුම, නම්‍යතාව හා වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය

විශ්ලේෂණය කරයි.

නිපුණතා මට්ටම 2.1

:- ඉල්ලුම් තීරක ඇසුරින් ඉල්ලුම් න්‍යාය හා ඉල්ලුම් නීතිය විග්‍රහ කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව

:- 08

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල

:-

- ඉල්ලුම නිර්වචනය කරයි.
- පෞද්ගලික ඉල්ලුම හා වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම අතර වෙනස පැහැදිලි කරයි.
- ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන සාධක නම් කරයි.
- ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන එක් එක් සාධකය ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන ආකාරය විස්තර කරයි.
- ඉල්ලුම් ශ්‍රිතය පැහැදිලි කරයි.
- ඉල්ලුම් නීතිය නිර්වචනය කරයි.
- ඉල්ලුම් ලේඛනය, ඉල්ලුම් චක්‍රය හා ඉල්ලුම් සමීකරණය ඇසුරින් ඉල්ලුම් නීතිය ඉදිරිපත් කරයි.
- ඉල්ලුම් නීතියට බලපාන හේතුවක් වන මිල ප්‍රතිවිපාකය නම් කරයි.
- ආදායම් ප්‍රතිවිපාකය හා ආදේශන ප්‍රතිවිපාක ඇසුරින් ඉල්ලුම් නීතිය තහවුරු කරයි.
- ඉල්ලුම් නීතියට පටහැණි අවස්ථා විස්තර කරයි.

පාඩම් සැලසුම් කිරීම සඳහා උපදෙස් :-

- ශිෂ්‍යයන් ආපණ ශාලාවට ගිය අවස්ථාවක මිලදී ගත් දෑ පිළිබඳ විමසන්න.
- එම අවස්ථාවේ දී අදාළ භාණ්ඩ මිල දී ගැනීමට පදනම් වූ සාධක විමසන්න.
- පහත සඳහන් කරුණු මතු කරමින් සාකච්ඡාව මෙහෙයවන්න.
- පුද්ගලයින් වුවමනා සපුරා ගැනීමට භාණ්ඩ ඉල්ලුම් කරයි.
- ඉල්ලුමක් ඇතිවීමට පහත සඳහන් කරුණු පදනම් වේ.
 - වුවමනාව
 - ක්‍රය ශක්තිය
 - මිල දී ගැනීමේ සැලසුම
- ඉහත කරුණු මත පදනම් වූ ඉල්ලුම සඵල ඉල්ලුමක් ලෙස හැඳින්වේ.
- ශිෂ්‍යයන් කණ්ඩායම් කර ඉගෙනුම සඳහා යෝජිත උපදෙස් ලබාදී ක්‍රියාකාරකමෙහි යොදවන්න.

ඉගෙනුම් සඳහා යෝජිත උපදෙස් :-

- පහත සඳහන් මාතෘකා අතුරින් ඔබේ කණ්ඩායමට ලැබී තිබෙන මාතෘකාව කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන්න.
 - එක් පුද්ගලයකුගේ ඉල්ලුම
 - සියලු ම දෙනාගේ ඉල්ලුම
- ඔබට ලැබී ඇති සංවාදය හොඳින් අධ්‍යයනය කරන්න.
- ඔබට ලැබී ඇති මාතෘකාව හඳුන්වන්න.
- ඔබේ මාතෘකාවට අදාළ ව ඉල්ලුම තීරණය කරන සාධක ලැයිස්තුගත කරන්න.
- එම එක් සාධකය ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන ආකාරය පැහැදිලි කරන්න.
- අදාළ ඉල්ලුම හා එම ඉල්ලුම තීරණය කරන සාධක අතර සම්බන්ධය ප්‍රාස්තාරික ව දක්වන්න.

සංවාදය

උත්තරා, විශ්වා සහ තිළිණි එක ම කාර්යාල යේ සේවය කරන මිතුරියෝ තිදෙනෙකි. දිවා ආහාර විවේකයේ දී ඔවුන් අතර ඇති වූ සංවාදයක කොටසක් පහත දැක්වේ.

උත්තරා : පාන් මිල දවසින් දවස ඉහළ යනවා හිතා ගන්නවත් බැරි විදියට. ඒ නිසා වෙනදා වගේ හැම දාම රැට පාන් කන්නත් අමාරුයි. පාන් වෙනුවට දෑන් අපි වෙන වෙන දේවල් තමයි කන්නේ.

විශ්වා : අපිත් දෑන් පාන් කනව ගොඩක් අඩුයි. අපේ මහත්තය කිව්වා මේ ළඟදී පත්තරේ ලිපියක් දාලා තිබුණා කියලා, පිටි ආහාර වැඩියෙන් කන අයට දියවැඩියා රෝගය හැදීමේ හැකියාව වැඩි යි කියලා. ඒ ලිපිය දැක්ක දවසේ ඉඳලා එයා පාන් අරන් එන්නේ කලාතුරකින්. දෑන් එයාගේ කන්නෝරුවේ යාළුවොත්, පාන් කෑම අඩු කරලා. හැබැයි ඒ නිසා හොඳ දෙයකුත් වුණා. ජෑම්, මාජරින්, බටර් වගේ ඒවත් දෑන් ගේන එක ගොඩක් අඩු යි. පාන් නැති ව ජෑම් , බටර් වැඩකුත් නැහැනේ.

තිළිණි : ඇත්තෙන් ම අද අපිට ලැබෙන වැටුපයි, පාන් මිලයි බැලුව ම, ගොඩක් අයට පාන් කෑම ටිකක් අමාරු යි. ඒත් අපේ පොඩි පුතා හරි ආසයි පාන්වලට. ඒ නිසා මම හැම දා ම ගෙදර යනකොට පාන් ගෙඩියක් ගෙනියනවා.

උත්තරා : තිළිණි, පාන් වෙනුවට ආප්ප, ඉදිආප්ප වගේ දෙයක් ගෙනිහින් දෙන්න. ඒවයේ මිල එතරම් ඉහළ ගියේ නැහැ නේ.

විශ්වා : අපි මොනවා කිවත් නගරවල අය පාන් කන එක තව ම අඩු කරලා නැහැ.

උත්තරා : ඒ මොක ද?

විශ්වා : නගරයේ හැම පවුලක ම වගේ නෝනයි මහත්තයයි දෙන්න ම වැඩට යනවා. ඉතින් එයාලා වැඩ ඉවර වෙලා ආයෙන් රැට උයන්න මහත්සි වෙන්නේ නැහැ. ඒ නිසා රැට පාන් කන එක එයාලාට ලේසියි.

තිළිණි : ඒ විතරක් නෙමෙයි, ගමට වඩා සල්ලිකාරයෝ නගරයේ ඉන්නවා. එයාලා උදේට රැට සැහැල්ලු ආහාර ගන්නයි කැමති. ඒ නිසා මිල ඉහළ ගියත් පාන් කනවා.

උත්තරා : අපි වගේ පාන් කෑම අඩු කරනවා නම්, රටේ තව කී දෙනෙක් පාන් කෑම අඩු කරයි ද? එහෙම බලන කොට වෙළෙඳපොළේ පාන් මිල දී ගැනීම ගොඩක් අඩු වෙන්න පුළුවන්.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කරගැනීමට අත්වැලක්

- නිශ්චිත කාලයක් තුළ ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබියදී සලකා බලන භාණ්ඩය සඳහා වූ විවිධ මිල ගණන් යටතේ මිල දී ගැනීමට අපේක්ෂා කරන විවිධ ප්‍රමාණ ඉල්ලුම ලෙස හැඳින්වේ.
- ඉල්ලුම පහත පරිදි වර්ග කළ හැකි ය,
 - පෞද්ගලික ඉල්ලුම
 - වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම
- නිශ්චිත කාලයක් තුළ දී වෙළෙඳපොළේ සිටින එක් ගැනුම්කරුවකු විසින් සලකා බලන භාණ්ඩයට පවතින විකල්ප මිල යටතේ මිල දී ගැනීමට අපේක්ෂා කරන ප්‍රමාණ පෞද්ගලික ඉල්ලුම ලෙස හැඳින්වේ.
- නිශ්චිත කාලයක් තුළ දී වෙළෙඳපොළේ සිටින සියලු ම ගැනුම්කරුවන් විසින්, සලකා බලන භාණ්ඩය සඳහා පවතින විකල්ප මිල ගණන් යටතේ මිල දී ගැනීමට අපේක්ෂා කරන ප්‍රමාණවල එකතුව වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම ලෙස හැඳින්වේ.
- පෞද්ගලික ඉල්ලුම තීරණය කරන සාධක පහත පරිදි පෙළගැස්විය හැකිය.

• සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල	P
• සාම්බන්ධික භාණ්ඩවල මිල	Pn
• පාරිභෝගිකයාගේ ආදායම	Y
• පාරිභෝගිකයාගේ රුචිය	T
• අනාගතය පිළිබඳ අපේක්ෂාවන්	Ex
• අනෙකුත් සාධක	O
- වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම තීරණය කරන සාධක පහත පරිදි පෙළ ගැස්විය හැකිය.

• සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල	P
• සාම්බන්ධික භාණ්ඩවල මිල	Pn
• පාරිභෝගිකයාගේ ආදායම	Y
• පාරිභෝගිකයාගේ රුචිය	T
• අනාගතය පිළිබඳ අපේක්ෂාව	Ex
• ගැනුම්කරුවන් සංඛ්‍යාව හා එහි සංයුතිය	N
• අනෙකුත් සාධක	O

- පෞද්ගලික ඉල්ලුම තීරණය කරන සාධක වලට අමතර ව ගැනුම්කරුවන්ගේ සංඛ්‍යාව හා සංයුතිය යන සාධකය වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම තීරණය වීම කෙරෙහි බලපායි.
- කිසියම් භාණ්ඩයක් සඳහා පෞද්ගලික ඉල්ලුම හා එය තීරණය කරන සාධක අතර සම්බන්ධය සමීකරණයක් ලෙස ඉදිරිපත් කළ විට එය පෞද්ගලික ඉල්ලුම් ශ්‍රිතය ලෙස හැඳින්වේ. එය පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

$$Q_d = f(P, P_n, Y, T, Ex, O)$$

- කිසියම් භාණ්ඩයක් සඳහා වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම හා එය තීරණය කරන සාධක අතර සම්බන්ධය සමීකරණයක් ලෙස ඉදිරිපත් කළ විට එය වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම් ශ්‍රිතය ලෙස හැඳින්වෙන අතර එය පහත පරිදි පෙන්විය හැකිය.

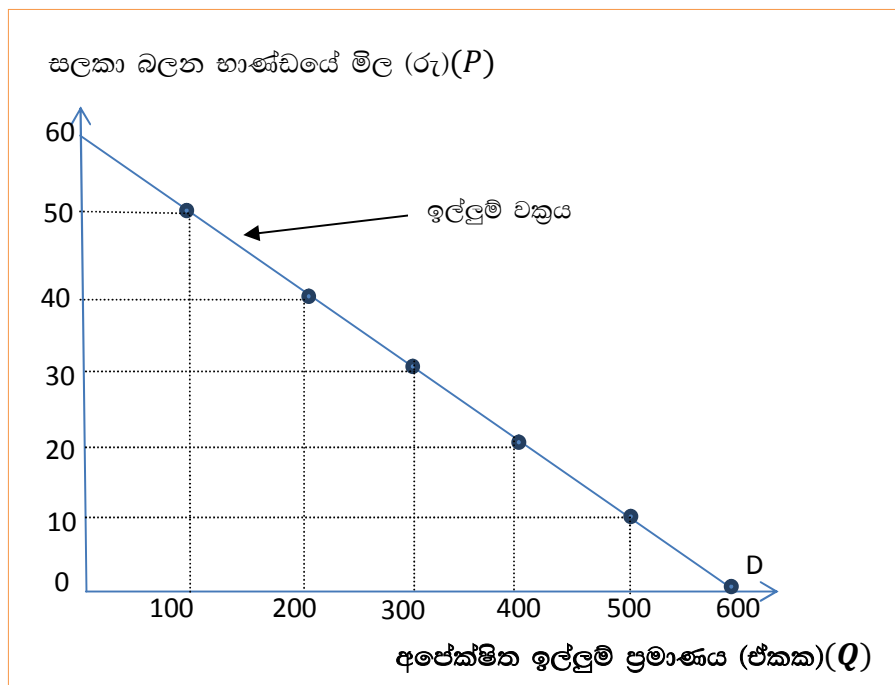
$$Q_d = f(P, P_n, Y, T, Ex, N, O)$$

- ඉල්ලුම් තීරණය වීමට බලපාන ඕනෑම සාධකයක් වෙනස් වීමට අනුකූල ව සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම වෙනස් වන ආකාරය විග්‍රහ කොට දැක්වීම ඉල්ලුම් න්‍යායය ලෙස හැඳින්වේ.
- දෙන ලද නිශ්චිත අවස්ථාවක දී, ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබියදී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල හා එහි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය අතර පවතින ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාව ඉල්ලුම් නීතිය ලෙස හැඳින්වේ.
- ඉල්ලුම් නීතිය ඉදිරිපත් කිරීමේ දී එය පහත සඳහන් උපකල්පන මත පිහිටා ඇත.
 - නිශ්චිත අවස්ථාවක මිල හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය සැලකිල්ලට ගැනීම
 - මිල හැර ඉල්ලුමට බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව පැවතීම
 - සාමාන්‍ය භාණ්ඩයක ඉල්ලුම සැලකිල්ලට ගැනීම
 - තාර්කික ගැනුම්කරුවන්ගේ හැසිරීම් සැලකිල්ලට ගැනීම
- ඉල්ලුම් නීතිය ඉදිරිපත් කළ හැකි විකල්ප ක්‍රම පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.
 - ඉල්ලුම් ලේඛනය
 - ඉල්ලුම් වක්‍රය
 - ඉල්ලුම් සමීකරණය
- නිශ්චිත අවස්ථාවක ඉල්ලුමට බලපාන අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව තිබියදී සලකා බලන භාණ්ඩයට පැවතිය හැකි විකල්ප මිල ගණන් යටතේ ගැනුම්කරුවන් මිල දී ගැනීමට අපේක්ෂා කරන ප්‍රමාණයන් දක්වන ලේඛනය ඉල්ලුම් ලේඛනය ලෙස හඳුන්වයි.

නිදසුන් :-

සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල (P)	අපේක්ෂිත ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය (ඒකක)(Q)
0	600
10	500
20	400
30	300
40	200
50	100
60	0

- නිශ්චිත අවස්ථාවක, ඉල්ලුම් කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබියදී සලකා බලන භාණ්ඩයේ විකල්ප මිල ගණන් යටතේ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයන් දක්වන ලක්ෂ්‍යයන් සම්බන්ධ කොට අදිනු ලබන රේඛාව ඉල්ලුම් වක්‍රය ලෙස හඳුන්වයි.

- නිශ්චිත අවස්ථාවක ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල ගණන් හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණ අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාව සමීකරණයක් මගින් සාරාංශ කොට දැක්වීම ඉල්ලුම් සමීකරණය ලෙස සලකයි.
- ඉහළ සිට පහළට බැවුම් වන සරල රේඛීය ඉල්ලුම් චක්‍රයක පොදු සමීකරණය $Qd = a - bP$ ලෙස දැක්විය හැකි ය.

Qd = ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය (පරායත්ත විචල්‍ය)

a = මිල ශුන්‍ය වන විට ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය

b = මිල සංගුණකය (මිල එක් එකකයකින් වෙනස් වූ විට ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය කොතරම් වෙනස් වනවාද යන්න) $b = \frac{\Delta Qd}{\Delta P}$

P = සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල (ස්වායත්ත විචල්‍ය)

- ඉල්ලුම් සමීකරණය මගින් සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධය ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

- ඉහත අදින ලද ඉල්ලුම් චක්‍රයට අදාළ සමීකරණය

- $a = 600$

- $b = \frac{\Delta Qd}{\Delta P} = \frac{-100}{10} = -10$

- $Qd = 600 - 10P$

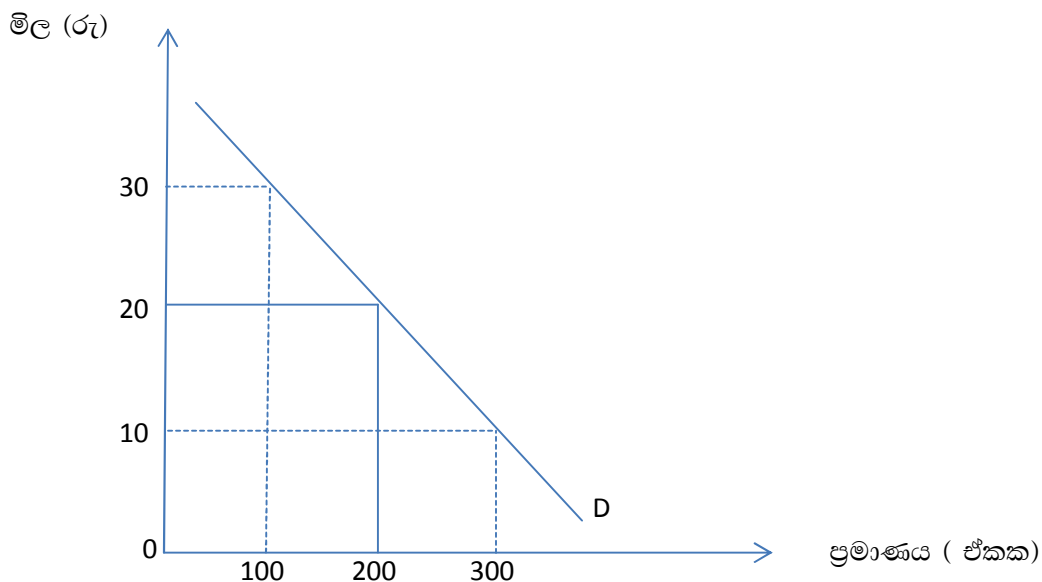
- මෙහි b මිල සංගුණකය -10 කි. (මින් අදහස් වන්නේ මිල එක් එකකයකින් අඩු වූ විට ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය 10කින් වැඩි වේ. එසේම මිල එක් එකකයකින් වැඩි වූ විට ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය 10කින් අඩු වේ.)

- සාමාන්‍ය භාණ්ඩයක ඉල්ලුම් චක්‍රය වමේ සිට දකුණට පහළට බැවුම් වේ.
- සාමාන්‍ය භාණ්ඩයක ඉල්ලුම් චක්‍රය පහළට බැවුම් වන්නේ සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාව නිසා ය. එය ඉල්ලුම් නීතිය ලෙස හැඳින්වේ.
- සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධය ඇති වීමට හේතු විවිධ ප්‍රවේශ ඔස්සේ ඉදිරිපත් වී ඇති නමුදු මෙහි දී සලකා බලන්නේ මිල ප්‍රතිවිපාකය පිළිබඳ ව පමණි.
- මිල ප්‍රතිවිපාකය සමන්විත වන්නේ උප ප්‍රතිවිපාක දෙකකිනි. එනම්
 - 1 මිල වෙනස් වීමක ආදේශන ප්‍රතිවිපාකය

2 මිල වෙනස් වීමක ආදායම් ප්‍රතිවිපාකය

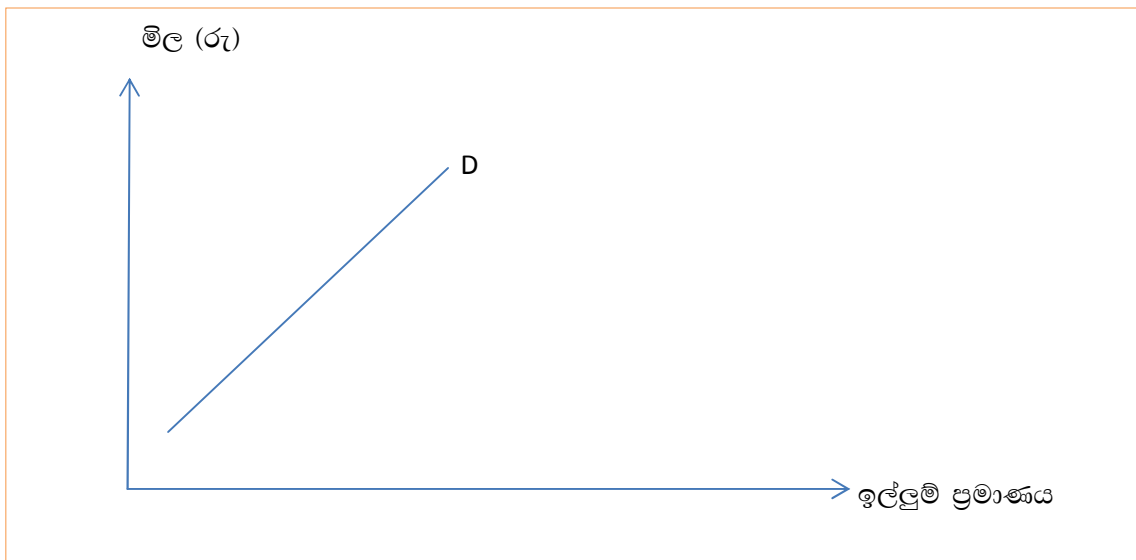
- ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබියදී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල අඩු හෝ වැඩි හෝ වීම හේතු කොටගෙන එහි සාපේක්ෂ මිල අඩු හෝ වැඩි හෝ වීම නිසා සලකා බලන භාණ්ඩය සඳහා වූ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම ආදේශන ප්‍රතිවිපාකය ලෙස හැඳින්වේ.
- ගැණුම්කරුවන්ගේ මුදල් ආදායම ඇතුළු අනෙකුත් සාධක නොවෙනස්ව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල අඩු හෝ වැඩි හෝ වීම හේතු කොටගෙන මූර්ත ආදායමේ ඇති වන වෙනස් වීම් මත සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය අඩු හෝ වැඩි වීම ආදායම් ප්‍රතිවිපාකය ලෙස සලකයි.
- සාමාන්‍ය භාණ්ඩයක මිල පහළ යාමක දී ආදේශණ ප්‍රතිවිපාකය සහ ආදායම් ප්‍රතිවිපාකය ධන අගයක් ගැනීම නිසා එහි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය ප්‍රසාරණය වීමත් සාමාන්‍ය භාණ්ඩයක මිල ඉහළ යාම නිසා ආදේශන ප්‍රතිවිපාකය සහ ආදායමේ ප්‍රතිවිපාකය සෘණ අගයක් ගැනීම හේතුවෙන් එහි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය සංකෝචනය වීමත් සිදුවේ.
- සාමාන්‍ය භාණ්ඩයක මිල පහළ යාමක දී සහ මිල ඉහළ යාමක දී මිල ප්‍රතිවිපාකය ක්‍රියාත්මක වීම පහත දැක්වෙන වගුවෙන් පෙන්වුම් කෙරේ.

මිල වෙනස් වීම	ආදේශන ප්‍රතිවිපාකය	ආදායම් ප්‍රතිවිපාකය	මිල ප්‍රතිවිපාකය
මිල පහළ යාම	+(ධන)	+(ධන)	+(ධන)
මිල ඉහළ යාම	-(සෘණ)	-(සෘණ)	-(සෘණ)

- ඉහත රූප සටහනේ
 - මිල රු 20 සිට 10 දක්වා පහළ යන විට ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය 200 සිට 300 දක්වා ඉහළ යාම ඉල්ලුම් ප්‍රසාරණය වේ.
 - මිල රු. 20 සිට 30 දක්වා ඉහළ යනවිට ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය ඒකක 200 සිට 100 දක්වා පහළ යාම ඉල්ලුම් සංකෝචනය වේ.
- ඉල්ලුම් නීතියට පටහැණි අවස්ථා පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.
 - ගිගන් භාණ්ඩ
 - ප්‍රදර්ශනාත්මක භාණ්ඩ

මෙම භාණ්ඩවල මිල ඉහළ යන විට ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය ඉහළ යන අතර මිල පහළ යන විට ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය පහළ යන බැවින් මිල හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය අතර අනුලෝම සම්බන්ධයක් ඇති වේ. මේ නිසා ඉල්ලුම් වක්‍රයේ හැඩය පහළ සිට ඉහළට බැවුම් වූ ස්වරූපයක් ගනී.

- සාමාන්‍යයෙන් ගිගන් භාණ්ඩවල මිල අඩු වීමක් කරණ කොට ගෙන ඇති වන ආදේශන ප්‍රතිවිපාකය ධන අගයක් ගන්නා ද ආදායම් ප්‍රතිවිපාකය ප්‍රබල සෘණ අගයක් ගන්නා නිසා මිල අඩු වීමක දී ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය පහළ යයි.
- එසේ ම ගිගන් භාණ්ඩවල මිල ඉහළ යාම කරණ කොටගෙන ඇති වන ආදේශන ප්‍රතිවිපාකය සෘණ අගයක් ගන්නා අතර ආදායම් ප්‍රතිවිපාකය ප්‍රබල ධන අගයක් ගන්නා බැවින් මිල ඉහළ යාමක දී ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය ඉහළ යයි.
- ප්‍රදර්ශනාත්මක භාණ්ඩවල මිල ඉහළ යන විට ඒවාට ඇති ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වැඩි කරන්නේ ගැනුම්කරුගේ ව්‍යාජ තත්ත්වය ප්‍රදර්ශනය කිරීමේ අපේක්ෂාවෙනි. නිදසුනක් ලෙස දියමන්ති, මිල අධික වාහන ඉල්ලුම් කරන්නේ ප්‍රදර්ශනාත්මක ප්‍රතිවිපාකය මත යි. මෙම නිසා මෙම භාණ්ඩය ඉල්ලුම් නීතියට පටහැණි අවස්ථාවකි.

නිපුණතා මට්ටම 2.2 : ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම හා ඉල්ලුම වෙනස් වීම අතර වෙනස සංසන්දනය කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව : 06

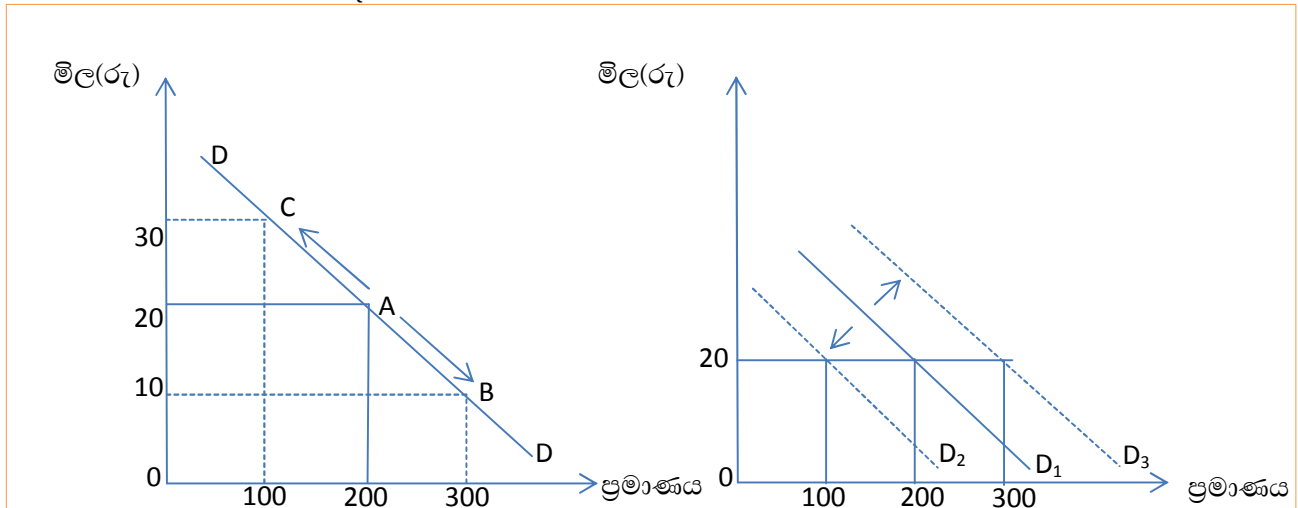
අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :

- භාණ්ඩයක ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම හා ඉල්ලුම වෙනස් වීම අතර වෙනස සසඳයි.
- භාණ්ඩයක ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම හා ඉල්ලුම වෙනස් වීමට බලපාන සාධක වෙන් වෙන් වශයෙන් ඉදිරිපත් කරයි.
- භාණ්ඩයක ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම ඉල්ලුම් වක්‍රයක් ඇසුරෙන් විග්‍රහ කරයි.
- භාණ්ඩයක ඉල්ලුම වෙනස් වීම ඉල්ලුම් වක්‍රය ඇසුරින් විග්‍රහ කරයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කරගැනීමට අත්වැලක් :

- සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල හැර අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබියදී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල අඩු හෝ වැඩි වීමකට ප්‍රතිචාර ව එහි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වැඩි හෝ අඩු වීම ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම ලෙස හඳුන්වයි.
- අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව තිබියදී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල වැඩි වුව හොත් එහි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය අඩු වන අතර එහි බලපෑම නිසා ඉල්ලුම් වක්‍රය මත පිහිටි ලක්ෂ්‍යය ඉහළට ගමන් කරයි.
- මෙම සිදුවීම් ඉල්ලුම් සංකෝචනය ලෙස හඳුන්වයි.
- අනෙකුත් සාධක ස්ථාවරව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල අඩු වුවහොත් එහි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වැඩි වන අතර එහි බලපෑම නිසා ඉල්ලුම් වක්‍රය මත පිහිටි ලක්ෂ්‍යය දිගේ පහළට ගමන් කරයි.
- මෙම සිදුවීම් ඉල්ලුම් ප්‍රසාරණය ලෙස හඳුන්වයි.
- සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල ස්ථාවර ව තිබියදී ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධකයක් වෙනස් වීම කරුණ කොටගෙන පැවති මිල යටතේ ම ඉල්ලුම ඉහළ යාම හෝ පහළ යාම හෝ ඉල්ලුම වෙනස් වීම ලෙස හඳුන්වයි.
- සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල ස්ථාවර ව තිබිය දී ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධකයක් වෙනස් වීම නිසා පැවති මිල යටතේ ම ඉල්ලුම ඉහළ ගොස් ඉල්ලුම් වක්‍රය දකුණු පසට විතැන් වීම ඉල්ලුම වැඩි වීම ලෙස හඳුන්වයි.

- සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල ස්ථාවර ව තිබිය දී ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධකයක් වෙනස් වීම නිසා පැවැති මිල යටතේ ම ඉල්ලුම පහළ ගොස් ඉල්ලුම් චක්‍රය වම් පසට විතැන් වීම ඉල්ලුම අඩු වීම ලෙස හඳුන්වයි.
- භාණ්ඩයක ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම හා ඉල්ලුම වෙනස් වීම අතර වෙනස පහත දැක්වෙන රූපසටහනින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම නිසා

- ඉල්ලුම් ලක්ෂ්‍යය ඉල්ලුම් චක්‍රය දිගේ ඉහළට හෝ පහළට ගමන් කරයි.

ඉල්ලුම වෙනස් වීම නිසා

- ★ ඉල්ලුම් චක්‍රය වම්ට හෝ දකුණට හෝ විතැන් වේ.

- ඉල්ලුම් චක්‍රය දකුණට විතැන් වීමට පහත සඳහන් හේතු බලපායි.

- ආදේශන භාණ්ඩවල මිල වැඩි වීම
- අනුපූරක භාණ්ඩවල මිල අඩු වීම
- පාරිභෝගික ආදායම වැඩි වීම
- පාරිභෝගික රුචිය වැඩි වීම
- අනාගතයේ දී මිල වැඩි වෙනැයි අපේක්ෂා කිරීම
- ගැනුම්කරුවන් සංඛ්‍යාව වැඩි වීම

- ඉල්ලුම් චක්‍රය වම්ට විතැන් වීමට පහත සඳහන් හේතු බලපායි.

- ආදේශන භාණ්ඩවල මිල අඩු වීම
- අනුපූරක භාණ්ඩවල මිල වැඩි වීම
- පාරිභෝගික ආදායම අඩු වීම
- පාරිභෝගික රුචිය අඩු වීම
- අනාගතයේ දී මිල අඩු වෙනැයි අපේක්ෂා කිරීම
- ගැනුම්කරුවන් සංඛ්‍යාව අඩු වීම

නිපුණතා මට්ටම 2.3

:- ඉල්ලුම් නම්‍යතාව අර්ථ දක්වමින් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව විග්‍රහ කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව

: 08

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල

:

- ඉල්ලුම් නම්‍යතාව අර්ථ දක්වයි.
- ඉල්ලුම් නම්‍යතාවේ ප්‍රභේද නම් කරයි.
- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව අර්ථ දක්වයි.
- ලක්ෂ්‍යය මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව අර්ථ දක්වමින් එහි සූත්‍රය ඉදිරිපත් කරයි.
- සංඛ්‍යා දත්ත පදනම් කර ගනිමින් ලක්ෂ්‍යය මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ගණනය කරයි.
- වාප මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව අර්ථ දක්වයි.
- දී ඇති සංඛ්‍යා දත්ත පදනම් කරගෙන වාප මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ගණනය කරයි.
- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය පදනම් කර ගනිමින් නම්‍යතා ප්‍රභේද ඉදිරිපත් කරයි.
- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව සහ ඉල්ලුම් වක්‍රයේ බැවුම අතර සම්බන්ධය විස්තර කරයි.
- ඉල්ලුම් සමීකරණය දී ඇතිවිට නිශ්චිත මිලකට අදාළ මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ගණනය කරයි.

පාඩම් සැලසුම් කර ගැනීමට උපදෙස් :-

- පහත දැක්වෙන බේකරි නිෂ්පාදකයකු සමඟ කළ සංවාදය ශිෂ්‍යයන්ට ඉදිරිපත් කරන්න.

ප්‍රශ්නය :- ඔබගේ බේකරියේ නිෂ්පාදනය කරන්නේ මොනවා ද?

පිළිතුර :- පාන් සහ බනිස්

ප්‍රශ්නය :- දවසකට පාන් හා බනිස් කොපමණ අලෙවි වෙනවා ද?

පිළිතුර :- පාන් 2000ක් පමණ බනිස් 1000ක් පමණ අලෙවි වෙනවා.

ප්‍රශ්නය :- පසුගිය කාලයේ පාන් අලෙවි කළේ කීය ගානේ ද?

පිළිතුර :- ගිය මාසේ පාන් ගෙඩියක් වික්කේ රු. 60 ගානේ. ඒ කාලේ දවසකට පාන් 1500ක් විතර වික්කා. බනිස් ගෙඩියකුත් රු. 25කට වික්කේ දවසකට බනිස් ගෙඩි 800ක් විතර විකුණුනා.

- ඉහත සංවාදය ආශ්‍රයෙන් වෙළෙඳපොළේ මිල හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ හැසිරීම පිළිබඳව ශිෂ්‍යයන්ගෙන් විමසන්න.
- පහත සඳහන් කරුණු මතු කරමින් සාකච්ඡාවක් මෙහෙයවන්න.
- පාන් මිල වෙනස් වන විට පාන් ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වී ඇත.
- බනිස්වල මිල වෙනස් වීම අනුව බනිස් ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වී ඇත.
- මෙසේ වෙළෙඳපොළේ මිල වෙනස් වන විට පාරිභෝගික ඉල්ලුම් කරන ප්‍රමාණ වෙනස් කරයි.
- මිල වෙනස් වීම අනුව ඉල්ලුම් ප්‍රමාණ වෙනස් වන ආකාරය පෙළගැස්විය හැකි ය.
- ශිෂ්‍යයන් කණ්ඩායම් කර ඉගෙනුම සඳහා යෝජිත උපදෙස් ලබාදී ක්‍රියාකාරකමෙහි යොදවන්න.

ඉගෙනුම් සඳහා යෝජිත උපදෙස් :-

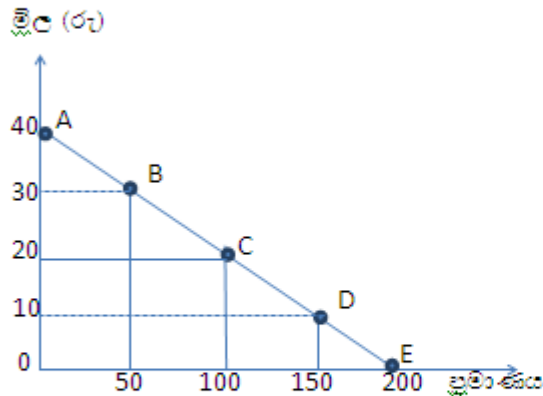
- පහත දැක්වෙන්නේ භාණ්ඩ වර්ග තුනකට අදාළ වෙළෙඳපොළේ ඉල්ලුම වෙනස් වූ ආකාරය දැක්වෙන ප්‍රකාශ තුනකි. ඒවායින් ඔබගේ කණ්ඩායමට ලැබෙන ප්‍රකාශය කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන්න.
 - මිල රු. 5 සිට 10 දක්වා වැඩි වන විට එම භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය 50 සිට 30 දක්වා අඩු වේ.
 - මිල රු. 5 සිට 10 දක්වා වැඩි වන විට එම භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය 80 සිට 20 දක්වා අඩු වේ.
 - මිල රු. 5 සිට 10 දක්වා වැඩි වන විට එම භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය 50 සිට 10 දක්වා අඩු වේ.
- ඔබට ලැබුණු ප්‍රකාශය ඇසුරෙන් මිල හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය පෙළගැස්වූ ලේඛනයක් සකස් කරන්න.
- මිල වෙනස් වූ ප්‍රතිශත හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණ වෙනස් වූ ප්‍රතිශත වෙන වෙන ම ගණනය කර දක්වන්න.
- ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වූ ප්‍රතිශත මිල වෙනස් වූ ප්‍රතිශත වලින් බෙදූ විට ලැබෙන අගය කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන්න.
- විෂය කරුණු පැහැදිලි කිරීමට අත්වැලක් :-
 - ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන ප්‍රමාණාත්මක ව මැනිය හැකි ඕනෑම සාධකයක ප්‍රතිශතක වෙනසකට සාපේක්ෂ ව ඉල්ලුම් ප්‍රතිශතක වෙනස මැන දැක්වීම ඉල්ලුම් නම්‍යතාව වේ.
 - පහත පරිදි ඉල්ලුම් නම්‍යතාවේ ප්‍රභේද තුනක් හඳුනාගත හැකි ය.
 - මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව
 - හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව
 - ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාව
 - මිලෙහි ප්‍රතිශත වෙනසකට සාපේක්ෂ ව ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිශතක වෙනස් වීම මැන දැක්වීම මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ලෙස හඳුන්වයි.
 - මිලෙහි ප්‍රතිශතක වෙනසකට සාපේක්ෂ ව ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිශතක වෙනස් වීම මැන දැක්වීම මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ලෙස හඳුන්වයි.

- පහත දැක්වෙන පරිදි මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ගණනය කළ හැකි ආකාර දෙකක් පවතී එනම්,
 - ලක්ෂ්‍යය මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව
 - වාප මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව
- ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව තිබිය දී, ඉල්ලුම් චක්‍රයේ කිසියම් ලක්ෂ්‍යයක මිලේ සුළු ප්‍රතිශතක වෙනසකට අනුව ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිශතක වෙනස මැන දැක්වීම ලක්ෂ්‍යය මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව.
- ලක්ෂ්‍යය මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව මැනීමට පහත සඳහන් සූත්‍රය යොදා ගැනේ.

$$\text{ලක්ෂ්‍ය මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව} = \frac{\text{ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිශතක වෙනස}}{\text{මිලෙහි ප්‍රතිශතක වෙනස}} = \frac{\frac{\Delta Q}{Q} \times 100}{\frac{\Delta P}{P} \times 100}$$

$$Ed = \frac{\frac{\Delta Q}{Q} \times 100}{\frac{\Delta P}{P} \times 100} = \frac{\frac{\Delta Q}{Q} \div \frac{\Delta P}{P}}{1} = \frac{\Delta Q}{Q} \times \frac{P}{\Delta P} = \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P}{Q}$$

- $\frac{\Delta Q}{\Delta P}$ = ඉල්ලුම් චක්‍රයේ බෑවුමේ පරස්පරය වේ.
- $\frac{\Delta P}{\Delta Q}$ = ඉල්ලුම් චක්‍රයේ අදාළ ලක්ෂ්‍යයේ මිලත් ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයත් අතර අනුපාතිකය වේ.
- ඉහළ සිට පහළට බෑවුම් වන සරල රේඛීය ඉල්ලුම් චක්‍රයක පහළට ගමන් කරන විට ලක්ෂ්‍යය මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව අපරිමිතයේ (∞) සිට 0 දක්වා විහිදී යයි.
- පහළට බෑවුම් වන සරල රේඛීය ඉල්ලුම් චක්‍රයක සෑම ලක්ෂ්‍යයකම බෑවුම් පරස්පරය ස්ථාවර වන බැවින් ලක්ෂ්‍යය මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව (∞) සිට 0 දක්වා වෙනස් වන්නේ ඒ ඒ ලක්ෂ්‍යයන්හි දී මිලත් ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයත් අතර අනුපාතිකය පහළ යාම නිසා ය.

$$A \text{ හි } ped = \frac{\Delta Q}{\Delta p} \times \frac{p}{Q} = \frac{50}{10} \times \frac{40}{0} = \infty$$

$$B \text{ හි } ped = \frac{\Delta Q}{\Delta p} \times \frac{p}{Q} = \frac{50}{10} \times \frac{30}{50} = -3$$

$$C \text{ හි } ped = \frac{\Delta Q}{\Delta p} \times \frac{p}{Q} = \frac{50}{10} \times \frac{20}{100} = -1$$

$$D \text{ හි } ped = \frac{\Delta Q}{\Delta p} \times \frac{p}{Q} = \frac{50}{10} \times \frac{10}{150} = -0.33$$

$$E \text{ හි } ped = \frac{\Delta Q}{\Delta p} \times \frac{p}{Q} = \frac{50}{10} \times \frac{0}{200} = 0$$

ඉල්ලුම් චක්‍රය මත A සිට E දක්වා පහළට ගමන් කරන විට ලක්ෂ්‍ය නම්‍යතාවය සිට 0 දක්වා අඩු වේ.

- ඉල්ලුම් චක්‍රයේ නිශ්චිත ලක්ෂ දෙකක් අතර ප්‍රදේශයේ මිලෙහි විශාල ප්‍රතිශතක වෙනසකට සාපේක්ෂ ව ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිශතක වෙනස මැන දැක්වීම වාස මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව වේ. එය ගණනය කරන සූත්‍රය පහත දැක්වේ.

$$AEd = \frac{\Delta Q}{\Delta p} \times \frac{P1+P2/2}{Q1+Q2/2} = \frac{\Delta Q}{\Delta p} \times \frac{P1+P2}{Q1+Q2}$$

AEd - වාස ඉල්ලුම් නම්‍යතාව

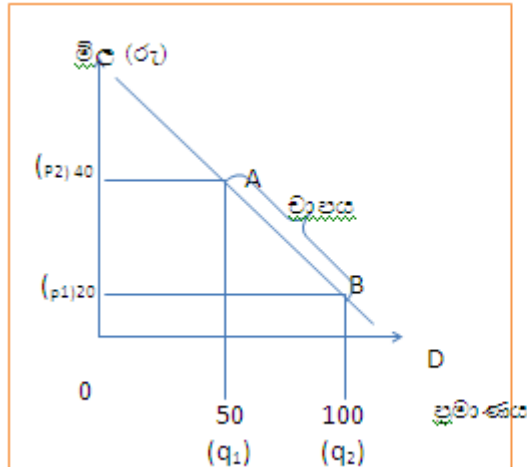
ΔQ - ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ වෙනස

ΔP - මිලේ වෙනස

$(P1 + P2)/2$ - මිලෙහි සාමාන්‍යය

$(Q1 + Q2)/2$ - ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ සාමාන්‍යය

- එක්තරා භාණ්ඩයක ඉල්ලුම් වක්‍රය පහත රූපයේ දැක්වේ.

$$\begin{aligned}
 \text{AB අතර AEd} &= \frac{\Delta Q}{\Delta p} \times \frac{P_1 + P_2}{Q_1 + Q_2} \\
 &= \frac{50}{20} \times \frac{20 + 40}{50 + 100} \\
 &= \frac{50}{20} \times \frac{60}{150} \\
 &= \frac{1}{3} \div \frac{1}{3} \\
 &= 1
 \end{aligned}$$

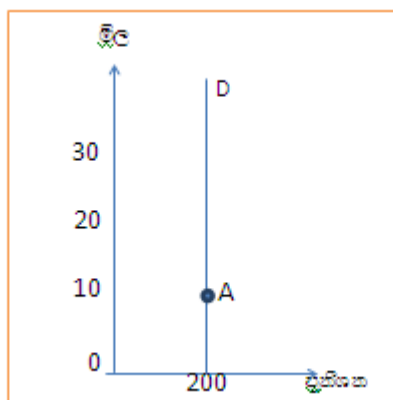
ඉහත රූප සටහනේ A ලක්ෂ්‍යයේත් B ලක්ෂ්‍යයේත් A හා B අතර ඕනෑම ලක්ෂ්‍යයක් නම්‍යතාව 1 වේ.

- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකයේ වටිනාකම අනුව මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාවයේ ප්‍රභේද 5ක් හඳුනාගත හැකි ය.
 - ($Ped = 0$ නම්) පූර්ණ අනම්‍ය ඉල්ලුම
 - ($Ped < 1$ නම්) අනම්‍ය ඉල්ලුම
 - ($Ped = 1$ නම්) ඒකීය නම්‍ය ඉල්ලුම
 - ($Ped > 1$ නම්) නම්‍ය ඉල්ලුම
 - ($Ped = \infty$ නම්) පූර්ණ නම්‍ය ඉල්ලුම

• පූර්ණ අනම්‍ය ඉල්ලුම (Perfectly Elastic Demand)

යම් භාණ්ඩයක මිල ප්‍රතිශතයකින් වෙනස් වුව ද එහි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය නොවෙනස් ව පවතී නම් එය පූර්ණ අනම්‍ය ඉල්ලුම වේ. නිදසුන් :-

මිල	ඉ.ප්‍රමාණය
10	200
20	200

$$\begin{aligned}
 \text{A හි Ped} &= \frac{\Delta Q}{\Delta p} \times \frac{p}{Q} \\
 &= \frac{0}{10} \times \frac{10}{200} \\
 &= 0
 \end{aligned}$$

- පූර්ණ අනමා ඉල්ලුමේ දී ඉල්ලුම් වක්‍රය සිරස් අක්ෂයට සමාන්තරව පිහිටයි.
- ඉල්ලුම් වක්‍රයේ ඕනෑම ලක්ෂ්‍යයක නමුත් ශුන්‍ය වේ.

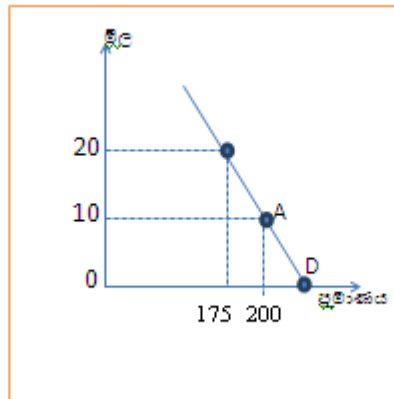
අනමා ඉල්ලුම - Inelastic demand

යම් භාණ්ඩයක මිල වෙනස් වන ප්‍රතිචාරයට වඩා අඩු ප්‍රතිචාරයකින් එම භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වේ නම් එය අනමා ඉල්ලුම වේ.

මිල ඉ.ප්‍රමාණය

10 200

20 175

$$A \text{ හි } Ped = \frac{\Delta Q}{\Delta p} \times \frac{p}{Q}$$

$$= \frac{25}{10} \times \frac{10}{200}$$

$$= -0.12$$

- අනමා ඉල්ලුමක දී ඉල්ලුම් වක්‍රයේ මැද ලක්ෂ්‍යයට පහළින් ඕනෑම ස්ථානයක නමුත් සංගුණකය 1ට අඩු අගයක් ගනී.

ඒකීය නමා ඉල්ලුම - Unitary elasticity of demand

යම් භාණ්ඩයක මිල වෙනස් වන ප්‍රතිචාරයට සමාන ප්‍රතිචාරයකින් එම භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වේ නම් එය ඒකීය නමා ඉල්ලුම වේ.

මිල ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය පාරිභෝගික පැහැදීම

10 10 100

20 5 100

25 4 100

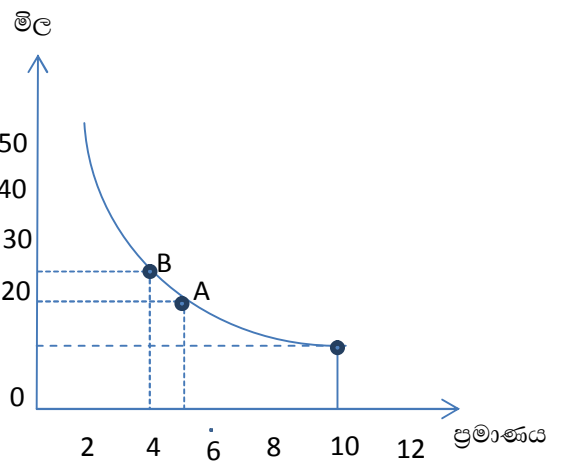
$$AB \text{ අතර } Aed = \frac{\Delta Q}{\Delta p} \times \frac{p_1 + p_2}{Q_1 + Q_2}$$

$$= \frac{1}{5} \times \frac{20 + 25}{4 + 5}$$

$$= \frac{1}{5} \times \frac{45}{9}$$

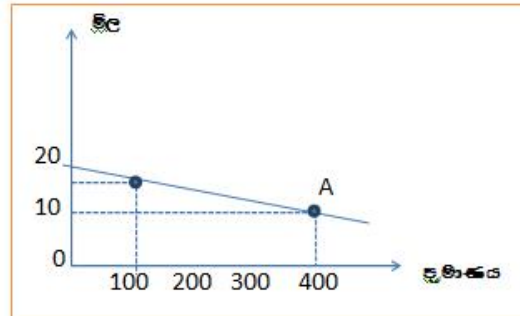
- ඒකීය නමා ඉල්ලුමේ දී ඉල්ලුම් වක්‍රය සෘජුකෝණාස්‍රාකාර බහුවලයක් වේ.

$$= -1$$

- ඉල්ලුම් චක්‍රය මත පිහිටි ඕනෑම ලක්ෂ්‍යයක නම්‍යතාව 1 වේ.
- ඉල්ලුම් චක්‍රය මත ඕනෑම ලක්ෂ්‍යයකට අදාළ මිල හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ ගුණිතය වන පාරිභෝගික පැහැදිලි නොවෙනස් ව පවතී.
- යම් භාණ්ඩයක මිල වෙනස් වන ප්‍රතිඵලයට වඩා වැඩි ප්‍රතිඵලයකින් එම භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වේ නම් එය නම්‍ය ඉල්ලුම වේ.

මිල	ඉ.ප්‍රමාණය
10	400
15	100

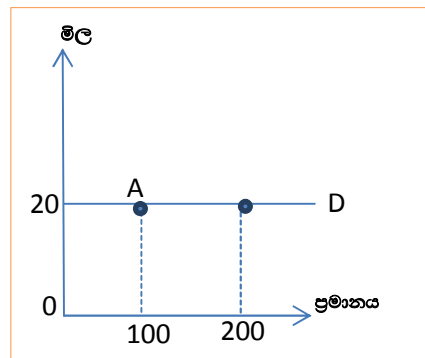
$$\begin{aligned}
 A.හි\ Ped &= \frac{\Delta Q}{\Delta p} \times \frac{p}{Q} \\
 &= \frac{300}{5} \times \frac{10}{400} \\
 &= -1.5
 \end{aligned}$$

- නම්‍ය ඉල්ලුමේ දී ඉල්ලුම් චක්‍රයේ මැද ලක්ෂ්‍යයට ඉහළින් පිහිටි ඕනෑම ලක්ෂ්‍යයක නම්‍යතා සංගුණකය 1ට වැඩි අගයක් ගනී.

සුර්ණ නම්‍ය ඉල්ලුම - Perfectly elastic demand.

යම් භාණ්ඩයක මිල ඉතා ම සුළු ප්‍රතිඵලයකින් වෙනස් වන විට ($\Delta P \rightarrow 0$) එම භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය ඉතාම විශාල ප්‍රතිඵලයකින් වෙනස් වේ නම් එය සුර්ණ නම්‍ය ඉල්ලුම ලෙස හඳුන්වයි.

මිල	ඉ.ප්‍රමාණය
20	200
20	105

$$\begin{aligned}
 A.හි\ Aed &= \frac{\Delta Q}{\Delta p} \times \frac{p}{Q} \\
 &= \frac{100}{0} \times \frac{20}{100} \\
 &=\infty
 \end{aligned}$$

- සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිලේ නිරපේක්ෂ වෙනසත් එහි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයේ නිරපේක්ෂ වෙනසත් අතර අනුපාතිකය ඉල්ලුම් චක්‍රයේ බැවුමේ පරස්පරය වේ. එය $b = \frac{\Delta Q}{\Delta p}$ ලෙස ගණනය කරයි.
- අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව තිබිය දී, මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව යනු සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිලේ ප්‍රතිඵලක වෙනස හා සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රතිඵලක වෙනස අතර අනුපාතිකය වේ.

$$ped = \frac{\Delta Q\%}{\Delta P\%}$$

- එය සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිලේ නිරපේක්ෂ වෙනස හා ඉල්ලුම් වක්‍රයේ ප්‍රමාණයේ නිරපේක්ෂ වෙනස අතර අනුපාතිකය හෙවත් ඉල්ලුම් වක්‍රයේ බෑවුමේ පරස්පරයේ $\left(\frac{\Delta Q}{\Delta p}\right)$ සහ සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිලේ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණයත් අතර අනුපාතිකයෙන් $\left(\frac{P}{Q}\right)$ ගුණනය මගින් ගණනය කළ හැකි ය.

$$\begin{aligned} Ped &= \frac{\Delta Q}{\Delta p} \times \frac{P}{Q} \\ &= b \times \frac{P}{Q} \end{aligned}$$

- ඉල්ලුම් සමීකරණය දී ඇති විට නිශ්චිත මිලකට අදාළ මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ගණනය කළ හැකි ය. මේ සඳහා නිදසුන් පහත දැක්වේ.

$Qd = 300 - 5P$ යන ඉල්ලුම් සමීකරණය අනුව මිල රු.10ට අදාළ ඉල්ලුම් නම්‍යතාව පහත පරිදි ගණනය කෙරේ.

$$\begin{aligned} Ped &= b \times \frac{P}{Q} \\ &= 5 \times \frac{10}{250} \\ &= -0.2 \end{aligned}$$

නිපුණතා මට්ටම 2.4 :- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව අනුව තාර්කික ව තීරණ ගන්නා අයුරු විමසයි.

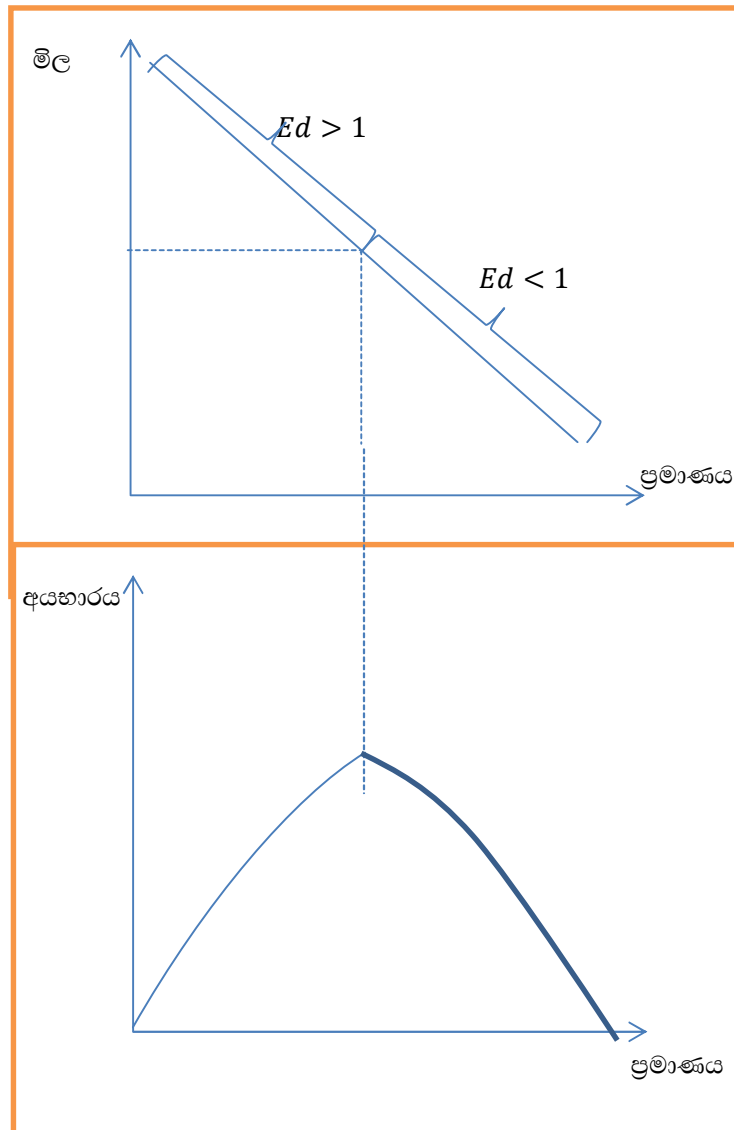
කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 06

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව තීරණය කරන සාධක නම් කරයි.
- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව තීරණය කරන සාධක මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව කෙරෙහි බලපාන ආකාරය විග්‍රහ කරයි.
- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ඇසුරෙන් පුරෝකථනය කරයි.
- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව දී ඇති විටෙක අදාළ භාණ්ඩයේ මිල වෙනස් වීම මත පාරිභෝගික පැහැදීම/ ව්‍යාපාරික අයහාරය වෙනස් වන ආකාරය නිශ්චය කරයි.
- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ප්‍රායෝගික ව වැදගත් වන අවස්ථා අනාවරණය කරයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කිරීමට අත්වැලක් :-

- වෙළෙඳපොළේ භාණ්ඩයෙන් භාණ්ඩයට මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව වෙනස් වේ. ඒ අනුව සමහර භාණ්ඩ සඳහා අනම්‍ය ඉල්ලුමක් ද ($Ed < 1$) සමහර භාණ්ඩවලට නම්‍ය ඉල්ලුමක් ද ($Ed > 1$) ඇති වේ. මෙසේ භාණ්ඩයකට ඇති ඉල්ලුම අනම්‍ය බව නම්‍ය බව තීරණය කරන සාධක මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා තීරක ලෙස හැඳින්වේ.
- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා තීරක පහත දැක් වේ.
 1. සලකා බලන භාණ්ඩයක සුබෝපහෝගී බව හෝ අත්‍යවශ්‍ය බව
 2. භාණ්ඩයකට ඇති ආදේශක සංඛ්‍යාව හා ඒවායේ සමීප බව පාරිභෝගික ආදායමෙන් භාණ්ඩය මිල දී ගැනීමට වැය කරන වැදගත්කම
 3. භාණ්ඩයක ඇති විකල්ප භාවිත සංඛ්‍යාව
 4. මිල වෙනස් වීම හේතුවෙන් එයට හැඩ ගැසීමට ගත වන කාලය
- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව දී ඇති විටෙක අදාළ භාණ්ඩයේ මිල වෙනස් වීම මත පාරිභෝගික පැහැදීම වෙනස් වන ආකාරය නිශ්චය කළ හැකි ය. මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව හා පාරිභෝගික පැහැදීම/ ව්‍යාපාරික අයහාරය අතර සම්බන්ධතාවක් පවතී. එය ප්‍රස්තාර සටහනකින් පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

- ඉහත ප්‍රස්ථාරයට අනුව නම්‍ය ඉල්ලුම් ප්‍රදේශයේ දී මිල පහළ යන විට ව්‍යාපාරික අයහාරය ඉහළ යයි. ඒකීය නම්‍ය ලක්ෂ්‍යයේ දී ව්‍යාපාරික අයහාරය උපරිම වෙයි. අනම්‍ය ඉල්ලුම් ප්‍රදේශයේ දී මිල පහළ යන විට ව්‍යාපාරික අයහාරය පහළ යයි.

- ඉල්ලුම් නම්‍යතාව පාරිභෝගික මුළු පැහැදීම අතර පවතින සම්බන්ධතාව පහත වගුව ඇසුරෙන් ද පෙන්විය හැකි ය.

නම්‍යතාව	නම්‍යතා සංගුණකයේ අගය	මිල වෙනස් වීම	පාරිභෝගික පැහැදීම/ ව්‍යාපාරික අයහාරය
අපරිමිත නම්‍යතාව	$PEd = \alpha$	ඉහළ යාම පහළ යාම	ශුන්‍ය වේ බලපෑම අපරිමිත වේ
නම්‍ය	$PEd > 1$	ඉහළ යාම පහළ යාම	පහත වැටේ ඉහළ යයි
ඒකීය	$PEd = 1$	ඉහළ යාම පහළ යාම	වෙනස් නොවේ වෙනස් නොවේ
අනම්‍ය	$PEd < 1$	ඉහළ යාම පහළ යාම	ඉහළ යාම පහළ යාම
ශුන්‍ය (පූර්ණ අනම්‍ය)	$PEd = 0$	ඉහළ යාම පහළ යාම	ඉහළ යාම පහළ යාම

- මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ප්‍රායෝගික ව වැදගත් වන අවස්ථා නම්,
 - පාරිභෝගිකයන්ට, නිෂ්පාදකයාට හා ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන්ට තීරණ ගැනීම සඳහා නම්‍යතා සංකල්පය වැදගත් වේ.
 - භාණ්ඩයක මිල වැඩි / අඩු වන විට පාරිභෝගික පැහැදීම / නිෂ්පාදන අයහාරයට කෙරෙන බලපෑම ප්‍රරෝකතනය කළ හැකි වීම.
 - ආදායම උපරිම කෙරෙන අවස්ථාවක සහ නිමැවුම සඳහා තීරණය කළ හැකි වීම
 - ව්‍යාපාර ආයතනයකට ඇති ඒකාධිකාරී ශක්තිය නිශ්චය කළ හැකි වීම
 - ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය සඳහා භාවිත කළ හැකි වීම
 - වක්‍ර බදු පැනවීමේ දී අදාළ භාණ්ඩ තෝරාගැනීම

නිපුණතා මට්ටම 2.5 :- හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව අනුව තාර්කික ව තීරණ ගන්නා අයුරු විමසයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 06

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව අර්ථ දක්වයි.
- සංඛ්‍යා දත්ත භාවිත කරමින් හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ගණනය කරයි.
- හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය පදනම් කරගනිමින් ආදේශන භාණ්ඩ යුගල හා අනුපූරක භාණ්ඩ යුගල වෙන් කර දක්වයි.
- හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය ප්‍රායෝගික ව වැදගත් වන ආකාරය පෙන්වා දෙයි.

පාඩම් සැලසුම් කරගැනීමට උපදෙස් :-

- පහත සඳහන් සිද්ධිය ශිෂ්‍යයකු ලවා පන්තියට ඉදිරිපත් කරවන්න.
“ජයනාත් උදෑසන කඩයට ගියේ උදේ කෑමට පාන් සහ බටර් ගෙන ඒමට ය. එහෙත් පාන්වලට වඩා ඉදිආප්පවල මිල අඩු වී ඇති බව ඔහුට පෙනුණි. මේ නිසා ඔහු පාන් මිල දී නොගෙන ඉදි ආප්ප මිල දී ගැනීමට තීරණය කළේය. එසේ ම, පාන් මිල දී නොගත් නිසා ඔහු බටර් ද මිල දී නොගත්තේ ය. උදේ කෑමට ඉදිආප්ප රැගෙන ජයනාත් ගෙදර ආවේ ය.”
- සිද්ධිය පිළිබඳ ව ශිෂ්‍යයන්ගේ අදහස් විමසන්න.
- පහත සඳහන් දෑ මතු කරමින් සාකච්ඡාවක් මෙහෙයවන්න.
 - පාන්වලට ඉදිආප්ප ආදේශක භාණ්ඩයක් වේ.
 - පාන්වලට බටර් අනුපූරක භාණ්ඩයක් වේ.
 - භාණ්ඩ මිල දී ගැනීමේ දී එක් භාණ්ඩයක මිල ඉහළ යාම අනෙක් භාණ්ඩයේ ඉල්ලුමට බලපායි.
 - මේ ආකාරයට සම්බන්ධිත භාණ්ඩ වර්ග දෙකක් ඇත එනම්
 - ආදේශක භාණ්ඩ
 - අනුපූරක භාණ්ඩ
 - ශිෂ්‍යයන් සුදුසු පරිදි කණ්ඩායම් කර, ඉගෙනුම සඳහා යෝජිත උපදෙස් ලබා දී, ක්‍රියාකාරකමෙහි යොදවන්න.

ඉගෙනුම් සඳහා යෝජිත උපදෙස් :-

- පහත දැක්වෙන්නේ භාණ්ඩ වර්ග දෙකක මිල වෙනස් වන විට වෙළෙඳපොළේ පවතින වෙනත් භාණ්ඩ වර්ග දෙකක ඉල්ලුම වෙනස් වන ආකාරය පිළිබඳ ප්‍රකාශ දෙකකි. ඒවායින් ඔබගේ කණ්ඩායමට ලැබෙන ප්‍රකාශය කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන්න.
 - පාන් මිල රු. 50 සිට 60 දක්වා ඉහළ යන විට බනිස් ඉල්ලුම ඒකක 300 සිට 400 දක්වා වැඩි විය.
 - සීනි මිල රු. 100 සිට 120 දක්වා ඉහළ යන විට තේ කොළ ඉල්ලුම ඒකක 200 සිට 150 දක්වා අඩු කරන ලදී.
- ඔබගේ කණ්ඩායමට ලැබුණු ප්‍රකාශය ඇසුරෙන් මිල හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය පෙළගැස් වූ වගුවක් සකස් කරන්න.
- සලකා බලන භාණ්ඩය හා සම්බන්ධිත භාණ්ඩය වෙන වෙන ම නම් කරන්න.
- සම්බන්ධිත භාණ්ඩයේ මිල වෙනස් වන ප්‍රතිභවය හා සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම වෙනස් වන ප්‍රතිභවය ගණනය කරන්න.
- සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම වෙනස් වූ ප්‍රතිභවය සම්බන්ධිත භාණ්ඩයේ මිල වෙනස් වන ප්‍රතිභවයෙන් බෙදූ විට ලැබෙන අගය කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන්න.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කිරීමට අත්වැලක් :-

- වෙළෙඳපොළේ හුවමාරු වන එක් භාණ්ඩයක මිල වෙනස් වීම තවත් භාණ්ඩයක ඉල්ලුම වෙනස් වීමට බලපායි.
- ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව තිබිය දී සම්බන්ධිත භාණ්ඩයක මිලේ ප්‍රතිභවය වෙනසට සාපේක්ෂ ව සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුමේ ප්‍රතිභවය වෙනස මැන දැක්වීම හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ලෙස හැඳින්වේ.
- පහත සඳහන් සූත්‍ර යොදා ගනිමින් හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ගණනය කළ හැකි ය.

$$E_{xy} = \frac{\Delta Q_x}{\Delta P_y} \times \frac{P_y}{Q_x}$$

E_{xy} = හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව

ΔQ_x = සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුමේ වෙනස

ΔP_y = සම්බන්ධිත භාණ්ඩයේ මිලේ වෙනස

P_y = සම්බන්ධිත භාණ්ඩයට කලින් පැවති මිල

Q_x = සලකා බලන භාණ්ඩයට කලින් පැවති ඉල්ලුම

- හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය ධන අගයක් ගනු ලබන්නේ සම්බන්ධිත භාණ්ඩවල මිල හා සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම අතර අනුලෝම සම්බන්ධයක් පවතින භාණ්ඩවල ය. එසේ හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය ධන අගයක් ගනු ලබන්නේ ආදේශන භාණ්ඩවල ය.
- හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය සෘණ අගයක් ගනු ලබන්නේ සම්බන්ධිත භාණ්ඩවල මිල හා සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධයක් පවතින භාණ්ඩවල ය. එසේ හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය සෘණ අගයක් ගන්නේ අනුපූරක භාණ්ඩවල ය.
- හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකයේ ප්‍රායෝගික ව වැදගත් වන ආකාර පහත පරිදි විග්‍රහ කළ හැකි ය.
 - භාණ්ඩ වර්ග අතර පවතින අන්තර් සම්බන්ධතාව විග්‍රහ කිරීමට
 - භාණ්ඩ සඳහා වෙළෙඳපොළේ තරගකාරීත්වය තීරණය කිරීමට
 - භාණ්ඩවල හා සේවාවල සාපේක්ෂ ඉල්ලුම වෙනස් වීම් පුරෝකථනය කිරීමට

නිපුණතා මට්ටම 2.6 :- ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාව අනුව තාර්කික ව තීරණ ගන්නා අයුරු

විමසයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 06

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාව අර්ථ දක්වයි.
- සංඛ්‍යා දත්ත භාවිත කරමින් ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය ගණනය කරයි.
- ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය පදනම් කරගනිමින් භාණ්ඩ වර්ග කරයි.
- ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාවයේ වැදගත්කම පෙන්වා දෙයි.

පාඩම් සැලසුම් කරගැනීම සඳහා උපදෙස්:-

- පහත සඳහන් සිද්ධිය ශිෂ්‍යයකු ලවා පන්තියට ඉදිරිපත් කරවන්න.
“ තම සිල්ලර කඩයේ භාණ්ඩ විකිණීම කෙරෙහි බාහිර සිද්ධි බලපාන ආකාරය පිළිබඳ ව විශ්වතාත් විමසිල්ලෙන් සිටී. පසුගිය දිනවල සියලු ම රජයේ සේවකයන්ගේ වැටුප් වැඩි වීම නිසා තම කඩයේ බඩු විකිණීම සම්බන්ධයෙන් ඔහු මෙසේ ප්‍රකාශ කර සිටී.
“පඩි වැඩි වුණ නිසා මිදි, සුවඳ විලවුන්, අයිස්ක්‍රීම් වගේ දේවල නම් ඉල්ලුම වැඩි වුණා. ඒ වුණාට හාල් වගේ දේවල් නම් ඉල්ලුම එච්චර වැඩි වුණේ නෑ. හැබැයි මාපරිත් ඉල්ලපු අය ඒ වෙනුවට බටර් ඉල්ලන්න පටන් ගත්තා.”

- සිද්ධිය පිළිබඳ ශිෂ්‍යයන්ගේ අදහස් විමසන්න.
- වැදගත් කරුණු පුවරුවේ ගොඩ නගන්න.
- පහත කරුණු මතු කරමින් සාකච්ඡාවක් මෙහෙයවන්න.
 - ආදායම වෙනස් වීම නිසා ඉල්ලුම වෙනස් වේ.
 - ආදායම වෙනස් වීම සමහර භාණ්ඩවල ඉල්ලුමට එතරම් බල නොපායි.
 - ආදායම වැඩි වන විට ඉල්ලුම අඩු කරන භාණ්ඩ ද පවතී.

- ශිෂ්‍යයන් සුදුසු පරිදි කණ්ඩායම් කර, ඉගෙනුම සඳහා යෝජිත උපදෙස් ලබා දී ක්‍රියාකාරකමෙහි යොදවන්න.

ඉගෙනුම් සඳහා යෝජිත උපදෙස් :-

- පහත සඳහන් සිද්ධීන් අතුරින් ඔබගේ කණ්ඩායමට ලැබෙන සිද්ධිය කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන්න.

| සිද්ධිය

නිමල්ගේ ආදායම	සහල් ඉල්ලුම (මාසික)
10000	40
15000	50

කමල්ගේ ආදායම	සුවඳ විලවුන් කිලෝ ඉල්ලුම (මාසික)
40000	1

බිමල්ගේ ආදායම	නැවත පිරවූ ටයර් ඉල්ලුම
40000	8
50000	4

- ඔබගේ කණ්ඩායමට ලැබුණු ප්‍රකාශය ඇසුරින් පාරිභෝගික ආදායම වෙනස් වන ප්‍රතිශතය හා ඉල්ලුම වෙනස් වූ ප්‍රතිශතය ගණනය කරන්න.
- සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම වෙනස් වූ ප්‍රතිශතය ආදායම වෙනස් වූ ප්‍රතිශතයෙන් බෙදා ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය ගණනය කරන්න
- ඔබ ගණනය කළ ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය පිළිබඳ ව සිසුන්ගේ අවධානය යොමු කරන්න.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කිරීමට අත්වැලක්

- පාරිභෝගික ආදායම වෙනස් වන විට එක් එක් භාණ්ඩ වර්ග සඳහා පවතින ඉල්ලුම වෙනස් වන ආකාරය එකිනෙකට වෙනස් ස්වරූපයක් ගනී.
- ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව තිබියදී , පාරිභෝගික ආදායම් ප්‍රතිශත වෙනසකට සාපේක්ෂ ව සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රතිශතක වෙනස මැන දැක්වීම ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාව වේ.
- පහත සඳහන් සූත්‍රය යොදා ගෙන ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාව මැනිය හැකි ය.

$$Y_{ed} = \frac{\text{සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රතිශතක වෙනස}}{\text{ආදායමේ ප්‍රතිශතක වෙනස}}$$

$$Y_{ed} = \frac{\Delta Q}{\Delta y} \times \frac{y}{Q}$$

Y_{ed} = ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාව

ΔQ = ඉල්ලුම් වෙනස

Δy = ආදායමේ වෙනස

y = පළමු ව දී ඇති ආදායම

Q = පළමු ආදායම යටතේ පැවති ඉල්ලුම

- ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය ධන අගයක් ගනු ලබන්නේ ආදායමේ වෙනස හා සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුමේ වෙනස අතර අනුලෝම සම්බන්ධයක් පවතින භාණ්ඩවල ය. එහි ධන සම්බන්ධතාවක් පවතින්නේ සාමාන්‍ය භාණ්ඩවල ය.
- ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය ධන එකට වැඩි අගයක් ගනු ලබන්නේ ආදායම් ප්‍රතිශතක වෙනසට වඩා වැඩි ප්‍රතිශතයකින් සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම වැඩි වන විට දී ය. ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතා ධන අගය එකට වැඩි අගයක් ගන්නේ සුබෝපභෝගී භාණ්ඩවල ය.
- ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය ධන එකට අඩු අගයක් ගනු ලබන්නේ ආදායමේ ප්‍රතිශතක වෙනසට වඩා අඩු ප්‍රතිශතයකින් සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම වැඩි වන විට දී ය. ආදායම ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ධන අගය එකට අඩු වන්නේ අත්‍යවශ්‍ය භාණ්ඩවල ය.
- ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය සෘණ අගයක් ගනු ලබන්නේ ආදායමේ වෙනස හා සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුමේ වෙනස අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාවක් පවතින විට දී ය. ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය සෘණ අගයක් ගන්නේ බාල භාණ්ඩවල ය.
- ආර්ථික විග්‍රහයන් සඳහා ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාව යොදාගත හැකි ආකාර කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
 - අත්‍යවශ්‍ය භාණ්ඩ , සුබෝපභෝගී භාණ්ඩ හා බාල භාණ්ඩ යනුවෙන් වර්ග කිරීමට
 - ආදායම් වෙනස් වීම මත වෙළෙඳ පොළේ භාණ්ඩවලට ඇති ඉල්ලුම වෙනස් වන ආකාරය පුරෝකථනය කිරීමට

නිපුණතා මට්ටම 2.7 :- සැපයුම් තීරක ඇසුරින් සැපයුම් න්‍යාය හා සැපයුම් නීතිය විග්‍රහ කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 08

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- සැපයුම අර්ථ දක්වයි.
- ආයතනයේ සැපයුම හා වෙළෙඳපොළ සැපයුම අතර වෙනස පැහැදිලි කරයි.
- සැපයුමට බලපාන සාධක නම් කරයි
- සැපයුම හා සැපයුමට බලපාන සාධක අතර සම්බන්ධතාවය සැපයුම් ශ්‍රිතයන් ඇසුරින් ඉදිරිපත් කරයි.
- සැපයුම් නීතිය නිර්වචනය කරයි.
- සැපයුම් ලේඛනයක්, සැපයුම් චක්‍රයක් හා සැපයුම් සමීකරණය මගින් සැපයුම් නීතිය ඉදිරිපත් කරයි.
- සැපයුම් නීතියට හේතුව ලෙස වැඩි වන ආවස්ථික පිරිවැය නීතිය විග්‍රහ කරයි.

පාඩම් සැලසුම් කරගැනීම සඳහා උපදෙස්:-

- පාඩම පටන් ගැනීමට පෙර දින පාසල් ආපණ ශාලාවට ගොස් එහි අලෙවි කරන ආහාර වර්ගවල සැපයුම පිළිබඳ ව විමසීමක් සිදු කර තොරතුරු ලබා ගන්නා ලෙස ශිෂ්‍යයන්ට දැනුම් දෙන්න.
- අදාළ දිනයේ ශිෂ්‍යයන් ලබාගත් තොරතුරු ඇසුරින් ආපණ ශාලාවේ අලෙවි කරන ආහාර වර්ග. දිනපතා අලෙවි වන ප්‍රමාණයන්, එම ප්‍රමාණයන්, වෙනස් වීමට බලපාන හේතු ශිෂ්‍යයන් සමඟ සාකච්ඡා කරන්න.
- පහත සඳහන් කරුණු මතු කරමින් සාකච්ඡාවක් මෙහෙයවන්න.
 - වචනාර්ථයෙන් ගත් විට සැපයුම යනු කිසියම් භාණ්ඩ ප්‍රමාණයක් වේ.
 - ආර්ථික විද්‍යාත්මක ව ගත් විට මෙම සංකල්පය ඊට වඩා පුළුල් අර්ථයක් ගෙන දේ.
 - කිසියම් භාණ්ඩයකින් එක් ආයතනයක් විවිධ මිල ගණන් යටතේ වෙළෙඳපොළට සපයන ප්‍රමාණය ආයතනයක සැපයුම වේ.
 - කිසියම් භාණ්ඩයක් වෙළෙඳපොළට සපයන සියලු ම ආයතනවල සැපයුම් ප්‍රමාණයන්ගේ එකතුව වෙළෙඳපොළ සැපයුම වේ.
 - සැපයුම තීරණය වීම කෙරෙහි විවිධ සාධක බලපායි.

- ශිෂ්‍යයන් සුදුසු පරිදි කණ්ඩායම් කර, ඉගෙනුම සඳහා යෝජිත උපදෙස් ලබා දී ක්‍රියාකාරකමෙහි යොදවන්න.

ඉගෙනුම් සඳහා යෝජිත උපදෙස් :-

- පහත සඳහන් මාතෘකා ඇසුරින් ඔබගේ කණ්ඩායමට ලැබෙන මාතෘකාව කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන්න.
 - A ආයතනයේ සැපයුම
 - B ආයතනයේ සැපයුම
 - C ආයතනයේ සැපයුම
 - වෙළෙඳපොළ සැපයුම
- ඔබගේ කණ්ඩායමට ලැබෙන මාතෘකාවට අදාළ වගුවේ සැපයුම් තීරුව සම්පූර්ණ කරන්න.
- එම තොරතුරු ඇසුරින් සිරස් අක්ෂයට Xහාණ්ඩයේ මිල ද නිරස් අක්ෂයට සඳහා අදාළ සැපයුම ද ගෙන සැපයුම් චක්‍රයක් නිර්මාණය කරන්න.
- ඔබ නිර්මාණය කළ සැපයුම් චක්‍රයේ හැඩය පිළිබඳ සැලකිල්ලට ගනිමින් Xහාණ්ඩයේ මිල හා Xහාණ්ඩයේ සැපයුම අතර ඇති සම්බන්ධය පැහැදිලි කරන්න.

Xහාණ්ඩයේ මිල (රු)	A ආයතනයේ සැපයුම	B ආයතනයේ සැපයුම	C ආයතනයේ සැපයුම	වෙළෙඳපොළ සැපයුම
10	---	50	30	
20	30	---	40	
30	40	90	---	
40	---	110	----	
50	60	---	70	

විෂය කරුණු පැහැදිලි කර ගැනීමට අත්වැලක්

- ආර්ථික විද්‍යාවේ දී සැපයුම යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ යම් නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ කිසියම් භාණ්ඩයක් සඳහා වෙළෙඳපොළේ පැවතිය හැකි විකල්ප මිලයන් හී දී නිෂ්පාදකයන් විසින් සැපයීමට කැමති, සැපයීමට හැකියාව ඇති සහ සපයනු ලබන විවිධ ප්‍රමාණ ය.
- සැපයුම පහත දැක්වෙන පරිදි වර්ග කළ හැකි ය
 - ආයතනයක සැපයුම
 - වෙළෙඳපොළ සැපයුම
- සම්පත් භාවිත කරමින් භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය කර විකිණීමට ඉදිරිපත් කරන ආර්ථික ඒකකයක් ආයතනයක් නම් වේ.

නිදසුන්:- විකිණීම සඳහා වී වගා කරන ගොවියෙකි.

- එවැනි ආයතනයක් නිශ්චිත කාලයක් තුළ විවිධ මිල ගණන් යටතේ සැපයීමට කැමති ප්‍රමාණ ආයතනික සැපයුම වේ.

නිදසුන් :- ඉහත සඳහන් ගොවියා විවිධ මිල ගණන් යටතේ වෙළෙඳපොළට අලෙවි කරන වී කිලෝ ග්‍රෑම් ප්‍රමාණ

- යම් භාණ්ඩයක් හෝ සේවාවක් හෝ නිෂ්පාදනය කරන සියලු ආයතනයන්හි එකතුව වෙළෙඳපොළ නම් වේ.

නිදසුන් :- විකිණීම සඳහා වී වගා කරන සියලු ම ගොවීන්ගේ එකතුව

- එම ආයතන සියල්ල ම නිශ්චිත කාලයක් තුළ අලෙවි කරන ඒකක ප්‍රමාණයන්ගේ එකතුව වෙළෙඳපොළ සැපයුමයි.

■ නිදසුන් :- :- සියලු ම වී ගොවීන් විවිධ මිල ගණන් යටතේ අලෙවි කරන වී කිලෝ ග්‍රෑම් ප්‍රමාණය

- ආයතනයක සැපයුම තීරණය වීම කෙරෙහි බලපාන සාධක පහත සඳහන් පරිදි පෙළ ගැස්විය හැකි ය.

- සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල (P)
- යෙදවුම් මිල (C)
- තාක්ෂණය (T)
- සම්බන්ධිත භාණ්ඩවල මිල ගණන් (Pn)
- නිෂ්පාදකයන්ගේ අපේක්ෂා (Ex)
- රජයේ ප්‍රතිපත්ති (G)
- වෙනත් සාධක (O)

- වෙළෙඳපොළ සැපයුම තීරණය කරන සාධක පහත සඳහන් පරිදි පෙළ ගැස්විය හැකි ය.
 - සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල (P)
 - යෙදවුම් මිල (C)
 - තාක්ෂණය (T)
 - සම්බන්ධිත භාණ්ඩ වල මිල ගණන් (Pn)
 - නිෂ්පාදකයන්ගේ අපේක්ෂා (Ex)
 - වෙළෙඳපොළේ සිටින නිෂ්පාදකයින්ගේ සංඛ්‍යාව (N)
 - රජයේ ප්‍රතිපත්ති (G)
 - වෙනත් සාධක (O)
- ආයතනික සැපයුම තීරණය කරන සාධක වලට අමතර ව වෙළෙඳපොළේ සිටින නිෂ්පාදකයන්ගේ සංඛ්‍යාව වෙළෙඳපොළ සැපයුම තීරණය කරන සාධකවලට එකතු වේ.
- කිසියම් භාණ්ඩයක් සඳහා ආයතනික සැපයුම හා එය තීරණය කරන සාධක අතර සම්බන්ධය දක්වන සමීකරණය ආයතනික සැපයුම් ශ්‍රිතය වේ. එය පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

$$Q_S = f(P, C, T, Pn, Ex, G, O)$$

- කිසියම් භාණ්ඩයක් සඳහා වෙළෙඳපොළ සැපයුම හා එය තීරණය කරන සාධක අතර සම්බන්ධය දක්වන සමීකරණය වෙළෙඳපොළ සැපයුම ශ්‍රිතය වේ. එය පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකිය.

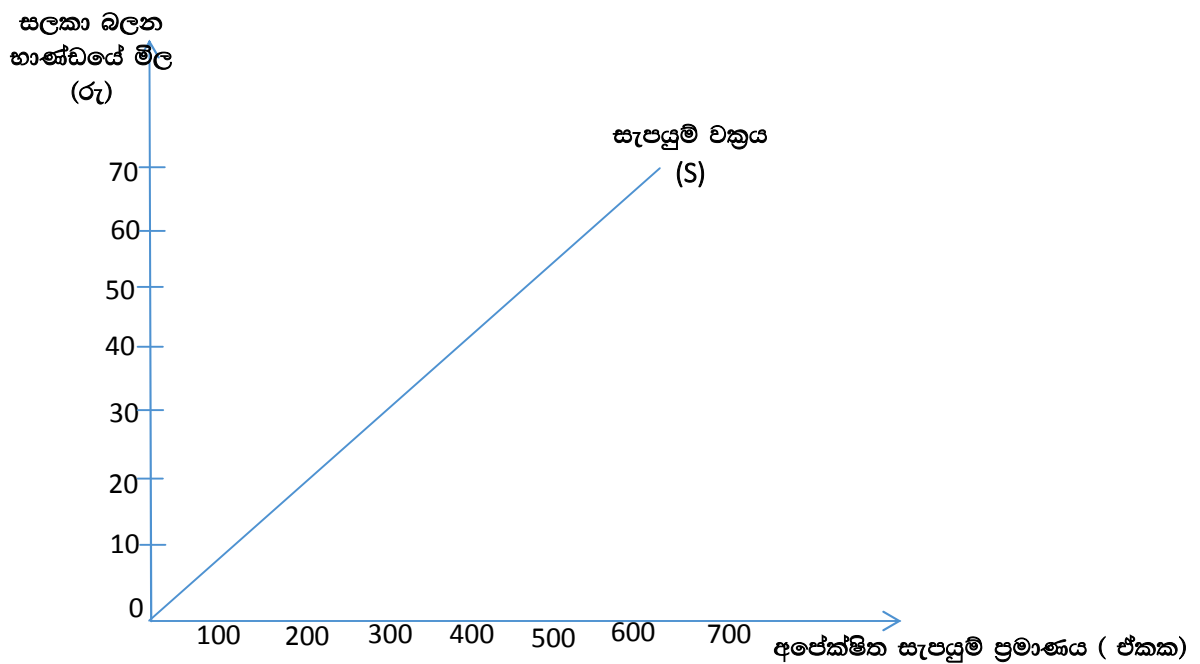
$$Q_S = f(P, C, T, Pn, Ex, N, G, O)$$

- සැපයුම තීරණය කරන ඕනෑම සාධකයක් වෙනස් වීම ට අනුකූල ව සලකා බලන භාණ්ඩයේ සැපයුම වෙනස් වන ආකාරය විග්‍රහ කොට දැක්වීම සැපයුම් න්‍යායයි.
- සැපයුම් නීතිය යනු යම් නිශ්චිත අවස්ථාවක දී සැපයුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල හා සැපයුම් ප්‍රමාණය අතර පවතින අනුලෝම සම්බන්ධතාවයි.
- සැපයුම් නීතිය ඉදිරිපත් කළ හැකි ක්‍රම කිහිපයක් ඇත. එනම්
 - සැපයුම් ලේඛනයක් මගින්
 - සැපයුම් චක්‍රයක් මගින්
 - සැපයුම් සමීකරණයක් මගින්
- සැපයුම් ලේඛනය යනු නිශ්චිත අවස්ථාවක දී සැපයුමට බලපාන අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව තිබියදී සලකා බලන භාණ්ඩයට පැවතිය හැකි විවිධ මිල ගණන් යටතේ සැපයීමට

අපේක්ෂා කරන විවිධ ප්‍රමාණයන් දක්වන සංඛ්‍යා සටහන යි. එය පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල (රු)	සලකා බලන භාණ්ඩයේ සැපයුම් ප්‍රමාණය (ඒකක)
0	0
10	100
20	200
30	300
40	400
50	500
60	600
70	700

- දෙන ලද නිශ්චිත අවස්ථාවක දී සැපයුමට බලපාන අනිකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයට පවතින විවිධ වූ මිල ගණන් යටතේ සැපයීමට අපේක්ෂා කරන ප්‍රමාණයන් සම්බන්ධ කොට අදිනු ලබන රේඛාව සැපයුම් වක්‍රය යි. එය පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

- දෙන ලද නිශ්චිත අවස්ථාවක දී සැපයුම කෙරෙහි බලපාන අනිකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල හා සැපයුම් ප්‍රමාණය අතර පවතින අනුලෝම සම්බන්ධතාව විජීය ප්‍රකාශනයක් මගින් දැක්වීම සැපයුම් සමීකරණය යි.

$$Q_s = a + bP$$

Q_s = සැපයුම් ප්‍රමාණය (පරායත්ත විචල්‍ය)

a = සැපයුම් චක්‍රයේ තිරස් අන්තඃබන්ධය (මිල 0 දී සැපයුම් ප්‍රමාණය)

b = මිල සංගුණකය(මිල එක් ඒකකයකින් වෙනස් වූ විට සැපයුම් ප්‍රමාණය කොතරම් වෙනස් වනවාද යන්න) $\left(\frac{\Delta Q_s}{\Delta p}\right)$

P = සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල (ස්වායත්ත විචල්‍ය)

නිදසුන් ඉහත චක්‍රයට අදාළ සැපයුම් සමීකරණය මෙසේ ගොඩනැගිය හැකි ය.

$$Q_s = 0 + 10P$$

- සැපයුම් නීතියට වැඩි වන ආන්තික පිරිවැය නීතිය බලපායි.
- කිසියම් භාණ්ඩයක් වැඩියෙන් නිෂ්පාදනය කරන විට එහි ආවස්ථික පිරිවැය ද ඉහළ යන බව වැඩි වන ආන්තික පිරිවැය නීතියෙන් කියවේ. නිමැවුම වැඩි වන විට ආන්තික පිරිවැය ද ඉහළ නගින බැවින් සිය නිෂ්පාදනය වැඩි කිරීමට නිෂ්පාදකයන් පෙලඹෙනුයේ වැඩිවන ආන්තික පිරිවැය පියවා ගැනීමට හැකි වන පරිදි භාණ්ඩයේ මිල ඉහළ නගිනවා නම් පමණි.

නිපුණතා මට්ටම 2.8 :- සැපයුම් ප්‍රමාණයේ වෙනස් වීම හා සැපයුම වෙනස් වීම අතර වෙනස සසඳයි.

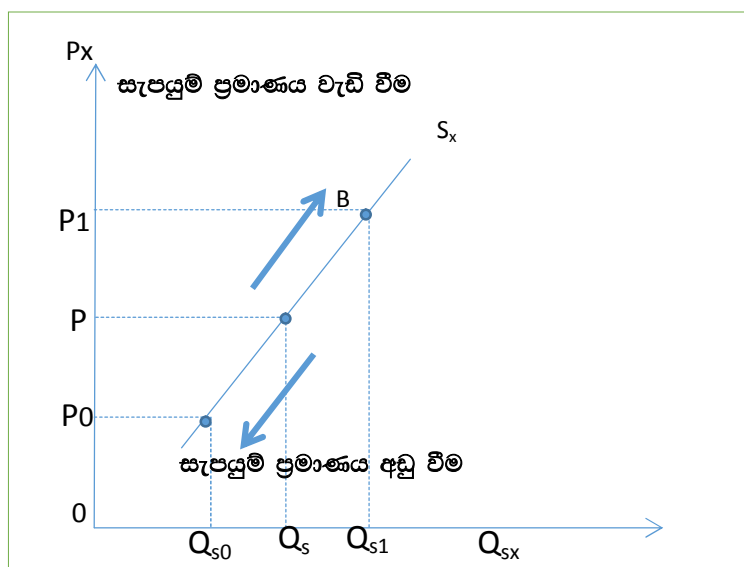
කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 06

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

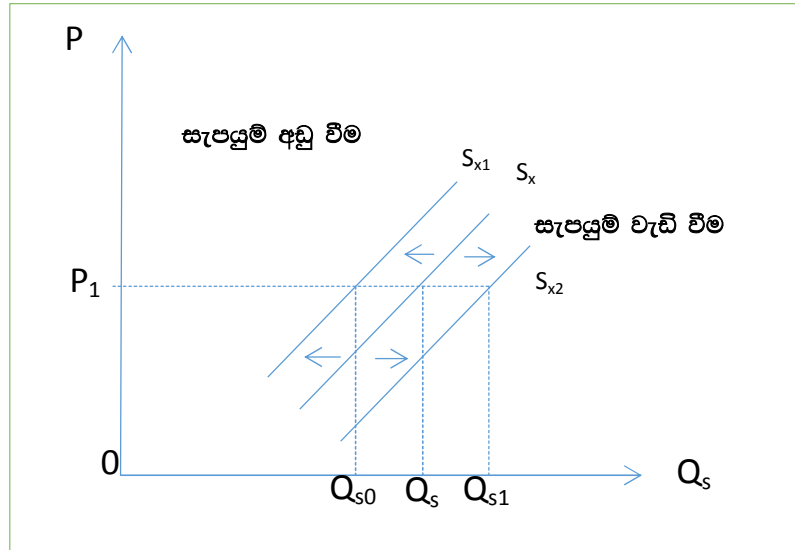
- භාණ්ඩයක සැපයුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම හා සැපයුම වෙනස් වීම කෙරෙහි බලපාන සාධක වෙන් වෙන් ව ඉදිරිපත් කරයි
- භාණ්ඩයක මිල වෙනස් වන විට සැපයුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වන ආකාරය සැපයුම් චක්‍රයක් ඇසුරෙන් විග්‍රහ කරයි.
- භාණ්ඩයක මිල ස්ථාවර ව පවතින විට අනෙකුත් සාධක වෙනස් වීම අනුව සැපයුම වෙනස් වන ආකාරය සැපයුම් චක්‍ර ඇසුරෙන් විග්‍රහ කරයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කර ගැනීමට අත්වැලක්

- මිල හැර සැපයුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල වෙනස් වන විට එම භාණ්ඩයේ සැපයුම් ප්‍රමාණයේ ඇති වන වෙනස සැපයුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වීම යි.
- සැපයුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් කරුණු ස්ථාවර ව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල වැඩි වන විට එම භාණ්ඩයේ සැපයුම් ප්‍රමාණය වැඩි වේ. එය සැපයුම් චක්‍රය මත පිහිටි ලක්ෂ්‍යයය එම චක්‍රය දිගේ තවත් ඉහළ ලක්ෂ්‍යයකට ගමන් කිරීමකි.
- සැපයුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් කරුණු ස්ථාවර ව තිබියදී සලකන භාණ්ඩයේ මිල අඩු වන විට එම භාණ්ඩයේ සැපයුම් ප්‍රමාණය අඩු වේ. එහිදී සැපයුම් චක්‍රය ලක්ෂ්‍යයක සිට එම චක්‍රයේ දිගේ තවත් පහළ ලක්ෂ්‍යය ට ගමන් කරයි.

- සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල ස්ථාවර ව තිබිය දී සැපයුම තීරණය කරන අනෙකුත් සාධක වෙනස් වීම නිසා සැපයුම අඩු වීම හෝ වැඩි වීම හෝ සැපයුම වෙනස් වීම ලෙස හඳුන්වයි.
- මිල ස්ථාවර ව තිබිය දී සැපයුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක වෙනස් වීම නිසා සැපයුම් රේඛාව වමට ගමන් කිරීම (විතැන් වීම) සැපයුමේ අඩුවීමකි.

සංකල්පය	සලකන භාණ්ඩයේ මිල	සැපයුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක
සැපයුම් ප්‍රමාණයේ වෙනස	වෙනස් වේ	ස්ථාවර වේ
සැපයුමේ වෙනස	ස්ථාවර වේ	වෙනස් වේ
සැපයුම් චක්‍රය දකුණට ගමන් කිරීමට බලපාන සාධක	සැපයුම් රේඛාව වමට ගමන් කිරීමට බලපාන සාධක	
1. සම්බන්ධිත භාණ්ඩ මිල අඩු වීම 2. නිෂ්පාදනයට යොදාගන්නා යෙදවුම් මිල අඩු වීම 3. තාක්ෂණික දියුණුව 4. වෙළෙඳසැල් සිටින සැපයුම්කරුවන් ප්‍රමාණය වැඩි වීම. 5. රජය නිෂ්පාදකයාගෙන් අය කරන බදු කපා හැරීම 6. රජය නිෂ්පාදකයාට සහනාධාර ලබා දීම 7. අනාගතයේ සලකන භාණ්ඩයේ මිල අඩු වෙතැයි නිෂ්පාදකයා අපේක්ෂා කිරීම	- සම්බන්ධිත භාණ්ඩ මිල වැඩි වීම - නිෂ්පාදකයාට යොදාගන්නා යෙදවුම් මිල වැඩි වීම - තාක්ෂණය යල් පැනීම - වෙළෙඳපොළේ සිටින සැපයුම්කරුවන් ප්‍රමාණය අඩු වීම - රජය නිෂ්පාදකයාගෙන් අය කරන බදු වැඩි කිරීම - රජය නිෂ්පාදකයාට ලබාදෙන සහනාධාර කපා හැරීම - අනාගතයේ සලකන භාණ්ඩයේ මිල වෙතැයි නිෂ්පාදකයා අපේක්ෂා කිරීම	

නිපුණතා මට්ටම 2.9 :- සැපයුම් මිල නම්‍යතාව ගණනය කරමින් එහි භාවිතයේ වැදගත්කම විග්‍රහ කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 06

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- සැපයුම් මිල නම්‍යතාව අර්ථ දක්වයි.
- සැපයුම් මිල නම්‍යතාව ගණනය කරන ආකාරය විස්තර කරයි.
- දෙන ලද දත්ත පදනම් කරගනිමින් සැපයුම් මිල නම්‍යතාව ගණනය කර පෙන්වයි..
- සැපයුම් මිල නම්‍යතා සංගුණකය පදනම් කර ගනිමින් සැපයුම් මිල නම්‍යතාවේ ප්‍රභේද පෙළ ගස්වයි.
- සැපයුම් මිල නම්‍යතාවේ තීරක විස්තර කරයි.
- සැපයුම් මිල නම්‍යතාවේ වැදගත්කම පැහැදිලි කරයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කිරීමට අත්වැලක්

- සැපයුම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබිය දී භාණ්ඩයේ මිල වෙනස් වීම කෙරෙහි සැපයුම් ප්‍රමාණය දක්වන සංවේදීතාව සැපයුම් මිල නම්‍යතාව යි.
- එනම් සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල යම් ප්‍රතිශතයකින් වෙනස් වන විට සැපයුම් ප්‍රමාණය කොපමණ ප්‍රතිශතයකින් වෙනස් වේ ද යන්න මැන දැක්වීම සැපයුම් මිල නම්‍යතාවයෙන් සිදු කරයි. සැපයුම් නම්‍යතාව ලෙසින් ව්‍යවහාර වන්නේ ද සැපයුම් මිල නම්‍යතාව ම ය.
- සැපයුම් මිල නම්‍යතාව පහත ආකාරයට ගණනය කළ හැකි ය.

$$\text{සැපයුම් මිල නම්‍යතාව} = \frac{\text{සැපයුම් ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිශතාත්මක වෙනස}}{\text{මිලෙහි ප්‍රතිශතාත්මක වෙනස}}$$

$$\begin{aligned}
 \text{සැපයුම් මිල නම්‍යතාව (ES)} &= \frac{\Delta QS\%}{\Delta P\%} \\
 &= \frac{\frac{\Delta QS}{QS} \times 100}{\frac{\Delta P}{P} \times 100} \\
 &= \frac{\Delta QS}{QS} \times \frac{P}{\Delta P} \\
 ES &= \frac{\Delta QS}{\Delta P} \times \frac{P}{Q}
 \end{aligned}$$

ES = සැපයුම් මිල නම්‍යතාව

ΔQS = සැපයුම් ප්‍රමාණයේ වෙනස

ΔP = මිලේ වෙනස

P = භාණ්ඩයේ මිල (මුල් මිල)

QS = භාණ්ඩයේ සැපයුම් ප්‍රමාණය (මුල් ප්‍රමාණය)

නිදසුන : කිසියම් භාණ්ඩයක මිල හා සැපයුම් ප්‍රමාණය පිළිබඳ තොරතුරු පහත දැක්වේ.

මිල (රු.)	සැපයුම් ප්‍රමාණය (ඒකක)
5	100
10	500

මිල රුපියල් 5 සිට 10 දක්වා වැඩි වන විට සැපයුම් නම්‍යතාව

$$\begin{aligned}
 \text{සැපයුම් නම්‍යතාව} &= \frac{400}{5} \times \frac{5}{100} \\
 &= \underline{\underline{4}}
 \end{aligned}$$

- භාණ්ඩයේ මිල සැපයුම් ප්‍රමාණයක් අතර පවත්නා අනුලෝම සම්බන්ධය නිසා සැපයුම් නම්‍යතාව සංගුණකය ධන අගයක් ගනී. මෙසේ සිදු වන්නේ සැපයුම් වක්‍රය ධන බැවුමකින් යුක්ත නිසා ය.
- සැපයුම් වක්‍රයේ කිසියම් ලක්ෂ්‍යයක නම්‍යතාව ගණනය කළ විට එම ලක්ෂ්‍යය සැපයුම් නම්‍යතාවයි.
- ලක්ෂ්‍ය සැපයුම් නම්‍යතාව ගණනය කිරීම සඳහා ද යොදා ගනු ලබන්නේ ඉහත දැක්වූ සැපයුම් නම්‍යතා සූත්‍රය ම ය. එය පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

$$\text{ලක්ෂ්‍ය සැපයුම් නම්‍යතාව} = \frac{\Delta QS}{\Delta P} \times \frac{P}{Q} \text{ වේ.}$$

- ලක්ෂ්‍ය සැපයුම් නම්‍යතාව න්‍යායාත්මක සංකල්පයකි.
- විශාල මිල වෙනස් වීමක නම්‍යතාව ගණනය කිරීම සඳහා ලක්ෂ්‍ය සැපයුම් නම්‍යතා සංකල්පය යෝග්‍ය නොවේ.
- ඊට හේතුව වන්නේ එක ම ප්‍රමාණයකින් මිල අඩුවීමක දී හෝ වැඩිවීමක දී හෝ විශාල වෙනස්කම් සහිත නම්‍යතා අගය දෙකක් ලැබීම යි.
- මෙය පහත නිදසුන් ඇසුරින් පැහැදිලි කළ හැකි ය.
- ඉහත සැලකිල්ලට ගත් නිදසුන අනුව මිල රුපියල් 5 -10 දක්වා රුපියල් පහකින් වැඩි වීමේ දී ලක්ෂ්‍ය සැපයුම් නම්‍යතාව 4ක් විය.
- එහෙත් මිල රුපියල් 10 සිට 5 දක්වා රුපියල් 5කින් අඩු වීමේ දී,

$$\begin{aligned} \text{සැපයුම් ලක්ෂ්‍ය නම්‍යතාව} &= \frac{400}{5} \times \frac{10}{500} \\ &= 1.6 \end{aligned}$$

- මෙලෙස එක ම ප්‍රමාණයකින් මිල අඩු වීමේ දී හා වැඩි වීමේ දී විශාල වෙනස්කම් සහිත නම්‍යතා අගය දෙකක් ලැබීම ලක්ෂ්‍යය නම්‍යතාවෙහි දුර්වලතාවයකි.
- මේ නිසා විශාල මිල වෙනස්කම් හා සම්බන්ධ ව සැපයුම් නම්‍යතාව ගණනය කිරීම සඳහා වාප සැපයුම් නම්‍යතාව යොදා ගනී.
- වාප සැපයුම් නම්‍යතාව පහත ආකාරයට ගණනය කළ හැකි ය.

$$\text{වාප සැපයුම් නම්‍යතාව} = \frac{\Delta QS}{\Delta P} \times \frac{\frac{P_1 + P_2}{2}}{\frac{Q_1 + Q_2}{2}} = \frac{\Delta QS}{\Delta P} \times \frac{P_1 + P_2}{Q_1 + Q_2}$$

මෙම සූත්‍රයෙහි,

ΔQS = සැපයුම් ප්‍රමාණයේ වෙනස් වීම.

ΔP = මිලේ වෙනස් වීම

$\frac{P_1 + P_2}{2}$ = සාමාන්‍ය මිල

$\frac{Q_1 + Q_2}{2}$ = සාමාන්‍ය ප්‍රමාණය

නිදසුන -

- කිසියම් භාණ්ඩයක මිල හා සැපයුම් ප්‍රමාණය පිළිබඳ තොරතුරු පහත දැක්වේ.

මිල (රු)	සැපයුම් ප්‍රමාණය (ඒකක)
10	100
20	200

ඉහත තොරතුරු හා සම්බන්ධ වාප සැපයුම් නම්‍යතාව

$$\begin{aligned} \text{වාප සැපයුම් නම්‍යතාව} &= \frac{100}{10} \times \frac{\frac{10 + 20}{2}}{\frac{100 + 200}{2}} \\ &= \frac{100}{10} \times \frac{15}{150} \\ &= 1 \end{aligned}$$

- සැපයුම් මිල නම්‍යතාව හා සැපයුම් වක්‍රයේ බෑවුම අතර සම්බන්ධතාවයක් පවතී.

- සැපයුම් නමයතා සූත්‍රය භාවිත කරමින් සැපයුම් චක්‍රයේ ඕනෑම ලක්ෂ්‍යයක සැපයුම් නමයතාව ගණනය කළ හැකි ය.

$$\text{සැපයුම් නමයතාව} = \frac{\Delta Q_s}{\Delta P} \times \frac{P}{Q}$$

•

මෙම සූත්‍රයෙහි,

ΔQ_s යනු සැපයුම් චක්‍රයේ බැවුමේ පරස්පරයයි.

[සැපයුම් ප්‍රමාණය සිරස් අක්ෂයෙහිත්, මිල තිරස් අක්ෂයෙහිත් ලකුණු කරන්නේ නම් $\Delta Q_s / \Delta P$ මගින් ප්‍රකාශ කරනුයේ සැපයුම් චක්‍රයේ බැවුමයි. එහෙත් සැපයුම් චක්‍රයක් අඳිනු ලබන්නේ මිල සිරස් අක්ෂයෙහි හා සැපයුම් ප්‍රමාණය තිරස් අක්ෂයෙහි දක්වමින් නිසා සැපයුම් චක්‍රයේ බැවුම $\Delta P / \Delta Q_s$ ලෙස වේ.]

- සැපයුම් චක්‍රයේ බැවුම $\Delta P / \Delta Q_s$ ලෙසින් හා සැපයුම නමයතා සූත්‍රයෙහි මූල පදය ලෙසින් වන බැවුමේ පරස්පරයක් නිසා සැපයුම් නමයතා සූත්‍රය,

$$\text{සැපයුම් නමයතාව} = \frac{1}{\text{බැවුම}} \times \frac{P}{Q_s} \quad \text{ලෙස දක්විය හැකි ය.}$$

- මෙයින් ද අදහස් වන්නේ පෙර දැක් වූ සැපයුම් නමයතා සූත්‍රය ම ය. එනම්,

$$\begin{aligned} \text{සැපයුම් නමයතාව} &= \frac{1 \times P}{\frac{\Delta P}{\Delta Q_s} \times Q_s} \\ &= \frac{\Delta Q_s \times P}{\Delta P \times Q_s} \end{aligned}$$

- සැපයුම් මිල නම්‍යතාව සැපයුම් සමීකරණයක් ඇසුරෙන් ද ගණනය කළ හැකි ය.

නිදසුන -

$QS = 100 + 4P$, සැපයුම් සමීකරණය ඇසුරෙන් රුපියල් 10 මිලේ දී සැපයුම් නම්‍යතාව පහත පරිදි ගණනය කළ හැකි ය.

$$\text{සැපයුම් නම්‍යතාව} = \frac{\Delta Q_s}{\Delta P} \times \frac{P}{Q_s}$$

සැපයුම් සමීකරණයෙහි +4 යනු මෙම සූත්‍රයේ මූල පදය යි. එනම් ΔQ_s හි අගය යි.

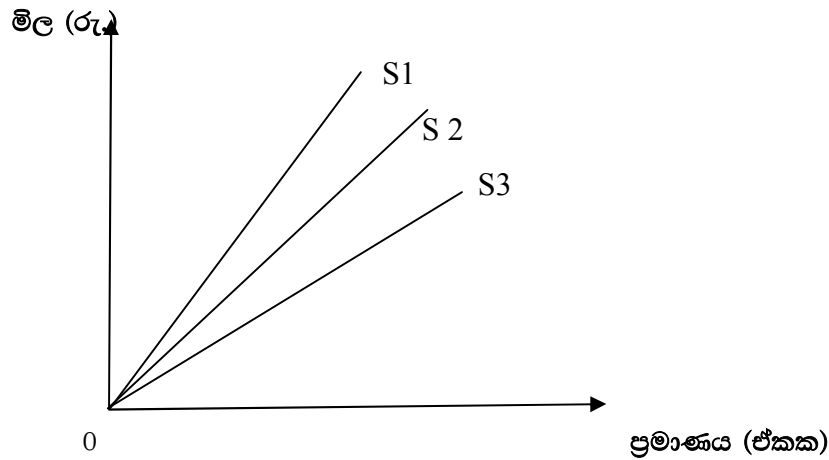
ΔP

- මිල රු.10 දී සැපයුම් ප්‍රමාණය ඒකක 40 වේ.

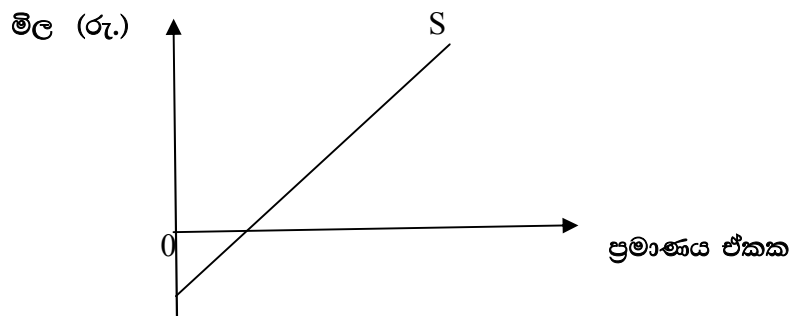
$$\begin{aligned} \text{සැපයුම් නම්‍යතාව} &= 4 \times \frac{10}{40} \\ &= 1 \end{aligned}$$

- සැපයුම් නම්‍යතා සංගුණකය සඳහා ලැබෙන අගය ශුන්‍යයේ (0) සිට අපරිමිත (α) දක්වා වෙනස් වේ.
- එම සංගුණකයෙහි අගය පදනම් කරගනිමින් සැපයුම් මිල නම්‍යතා ප්‍රභේද පහක් දැක්විය හැකි ය.
 1. ඒකීය සැපයුම් නම්‍යතාව
 2. එකට අඩු සැපයුම් නම්‍යතාව
 3. එකට වැඩි සැපයුම් නම්‍යතාව
 4. පූර්ණ නම්‍ය සැපයුම් නම්‍යතාව
 5. පූර්ණ අනම්‍ය සැපයුම් නම්‍යතාව
- සැපයුම් කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබිය දී සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල වෙනස් වන ප්‍රතිශතයෙන් ම සැපයුම් ප්‍රමාණය ද වෙනස් වේ නම් එය ඒකීය නම්‍ය සැපයුමයි.
- මෙහි දී සැපයුම් නම්‍යතා සංගුණකයෙහි අගය එක (1) වේ.
- මූල ලක්‍ෂ්‍යය හරහා ගමන් කරන සෑම සැපයුම් චක්‍රයක ම සැපයුම් නම්‍යතා සංගුණකයෙහි අගය එක වේ.

- ඊට හේතුව මූල ලක්ෂ්‍යයෙන් ආරම්භ වන සැපයුම් වක්‍රයක මිල සහ සැපයුම් ප්‍රමාණය අතර අනුපාතය සමාන වීම යි.
- පහත ප්‍රස්තාර සටහනෙහි දැක්වෙන්නේ ඒකීය සැපයුම් නම්‍යතාවක් සහිත සැපයුම් වක්‍ර ය.

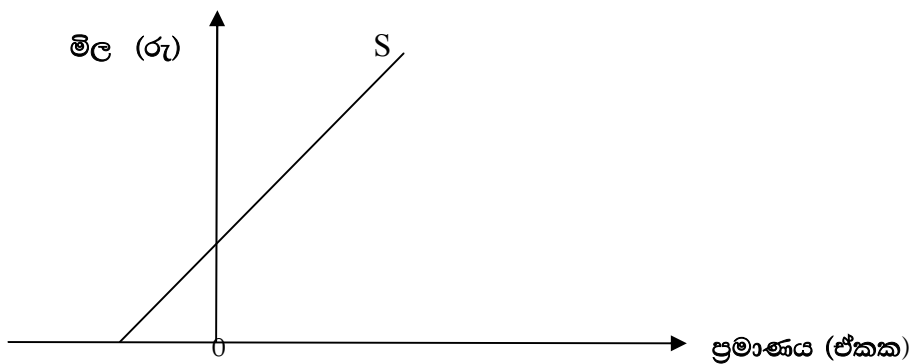

- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනෙහි දැක්වෙන S1, S2 සහ S3 සැපයුම් වක්‍රවල ($\Delta P / \Delta Q_s$) අගය සැම විට ම P / Q_s වලට සමාන වේ. මේ නිසා නම්‍යතාව සැම විට ම ඒකීය වේ.
- අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ම තිබිය දී භාණ්ඩයක මිල වෙනස් වන ප්‍රතිචාරයට වඩා අඩු ප්‍රතිචාරයකින් සැපයුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වන්නේ නම් එය එකට අඩු (අනම්‍ය සැපයුම් නම්‍යතාව) සැපයුම් තත්ත්වයකි.
- එහි දී සැපයුම් නම්‍යතා සංගුණකයෙහි අගය එකට අඩු (< 1) වේ. තිරස් අක්ෂය හරහා ගමන් කරන සැම සරල රේඛීය සැපයුම් වක්‍රයක ම ඇත්තේ එකට අඩු සැපයුම් නම්‍යතාවකි. පහත ප්‍රස්තාර සටහනේ දැක්වා ඇත්තේ එකට අඩු සැපයුම් නම්‍යතාවකින් යුත් සැපයුම් වක්‍රය යි.

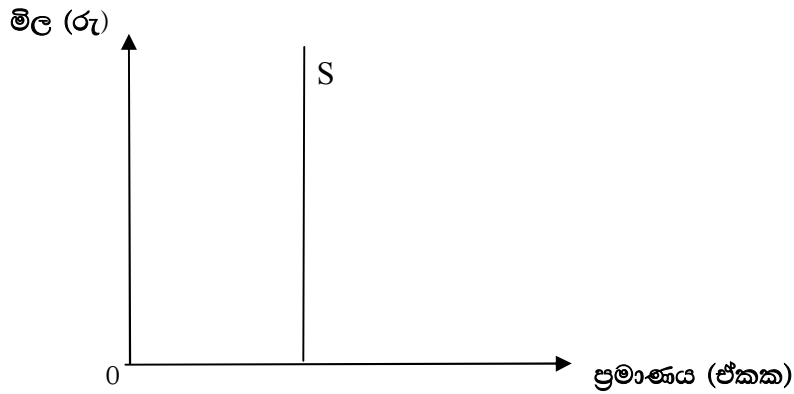

- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනෙහි දැක්වෙන තිරස් අක්ෂය හරහා ගමන් කරන S සැපයුම් වක්‍රයෙහි නම්‍යතා සංගුණකයෙහි අගය එකට අඩු වේ.
- සැපයුම් වක්‍රය ඉහළට ගමන් කරන විට නම්‍යතා සංගුණකයේ අගය එකට ආසන්න වන තෙක් ඉහළ යයි.

- ඊට හේතුව මිලක් සැපයුම් ප්‍රමාණයක් අතර අනුපාතය ඉහළ යෑම යි.
- අනෙකුත් සාධක නොවෙනස් ව තිබිය දී මිල වෙනස් වන ප්‍රතිශතයට වඩා වැඩි ප්‍රතිශතයකින් සැපයුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වේ නම් එය එකට වැඩි සැපයුම් නම්‍යතාව(නම්‍ය සැපයුම)යි.
- මෙහි දී සැපයුම් නම්‍යතාව සඳහා ලැබෙන අගය එකට වැඩි (>1) වේ.
- සිරස් අක්ෂයට හරහා ගමන් කරන සෑම සැපයුම් වක්‍රයක ම ඇත්තේ එකට වැඩි සැපයුම් නම්‍යතාවයි.
- පහත ප්‍රස්තාර සටහනෙහි දැක්වෙන්නේ සැපයුම් නම්‍යතා සංගුණකය එකට වැඩි අගයකින් යුත් සැපයුම් වක්‍රයකි.

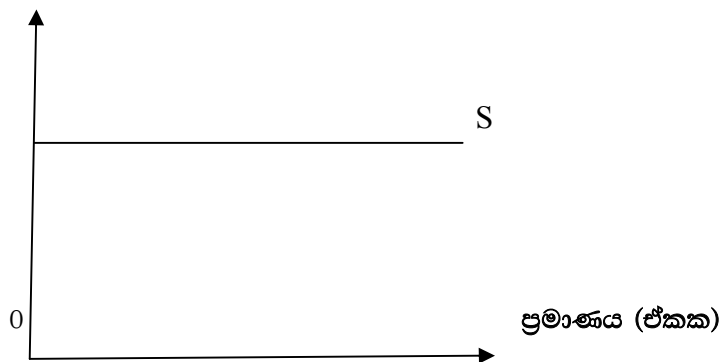

- ප්‍රස්තාර සටහනෙහි දැක්වෙන S සැපයුම් වක්‍රයෙහි නම්‍යතා අගය එකට වැඩි වේ.
- සැපයුම් වක්‍රය ඉහළට ගමන් කරන විට වක්‍රය දිගේ ඉහළට යත් ම එම එකට වැඩි අගය ක්‍රමයෙන් අඩු වී එකට සමීප වේ.
- ඊට හේතුව මිල සහ සැපයුම් ප්‍රමාණය අතර අනුපාතය පහළ යාම යි.
- අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව තිබිය දී භාණ්ඩයේ මිලේ ඇති වන වෙනස් වීමකට ප්‍රතිචාර වශයෙන් භාණ්ඩයේ සැපයුම් ප්‍රමාණයෙහි කිසි දු වෙනසක් සිදු නොවේ නම් ඒ පූර්ණ අනම්‍ය සැපයුම් නම්‍යතාවයි.
- එහි දී සැපයුම් නම්‍යතා සංගුණකයෙහි අගය ශුන්‍ය (0) වේ.
- සැපයුම් වක්‍ර සිරස් අක්ෂයට සමාන්තර සරල රේඛාවක් සේ පිහිටයි.

- අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව තිබිය දී භාණ්ඩයේ මිලෙහි ඇති වන ඉතා සුළු ප්‍රතිශතක වෙනස් වීමකට (ගුණ මිල මට්ටමේ වෙනසකට) ප්‍රතිචාර වශයෙන් සැපයුම් ප්‍රමාණය විශාල වශයෙන් වෙනස් වේ නම් ඒ පූර්ණ නම්‍ය සැපයුම් නම්‍යතාවයි.
- මෙහි දී සැපයුම් නම්‍යතා සංගුණකයෙහි අගය අපරිමිත වේ.
- සැපයුම් වක්‍රය තිරස් අක්ෂයට සමාන්තර සරල රේඛාවක් සේ පිහිටයි.

මිල (රු.)

- භාණ්ඩයක සැපයුම් මිල නම්‍යතාව තීරණය කරන සාධක ගණනාවකි.
- ඒ අතරින් වැදගත් ප්‍රධාන සාධක පහත දැක් වේ.
 1. සාධක සංචලන හැකියාව
 2. භාණ්ඩයේ ස්වභාවය
 3. තොග පවත්වා ගෙන යෑමේ හැකියාව
 4. මිල වෙනස් වීම හේතුවෙන් සැපයුම් වෙනස් කිරීමට ගත වන කාලය
- එක් නිෂ්පාදන කාර්යයක සිට වෙනත් නිෂ්පාදන කාර්යයක් සඳහා සම්පත් මාරුවීම සාධක සංචලනය යන්නෙන් අදහස් වේ.

- කිසියම් භාණ්ඩයක මිල වැඩි වන විට එම භාණ්ඩයේ සැපයුම කෙටි කාලයක් තුළ වැඩි කළ හැක්කේ එම භාණ්ඩය සඳහා අවශ්‍ය කරන යෙදවුම් වෙනත් නිෂ්පාදනවලින් ලබා ගැනීමෙනි.
- එලෙසින් එක් නිෂ්පාදන කාර්යයක සිට තවත් නිෂ්පාදන කාර්යයක් සඳහා සම්පත් පහසුවෙන් මාරු කිරීමට හැකි වන විට භාණ්ඩයේ මිල වැඩි වන විට සැපයුම් ද කෙටි කාලයක් තුළ වැඩි වේ.
- මේ අනුව සාධක සංවලන හැකියාව වැඩි වන විට පවතින්නේ නම්‍ය සැපයුම් තත්ත්වයකි.
- එහෙත් සාධක සංවලන හැකියාව දුෂ්කර වන විට එම භාණ්ඩ සඳහා ඇත්තේ අනම්‍ය සැපයුම් තත්ත්වයකි.
- සලකා බලන භාණ්ඩය නිෂ්පාදනය කිරීමට යොදා ගනු ලබන නිෂ්පාදන සම්පත් වෙනත් භාණ්ඩ නිපදවීම සඳහා ආදේශ කිරීමේ හැකියාව භාණ්ඩයේ ස්වභාවය යන්නෙන් අදහස් වේ.
- කිසියම් භාණ්ඩයක් නිපදවීම සඳහා භාවිත කරන නිෂ්පාදන සාධයක් වෙනත් නිෂ්පාදන සාධකයක් වෙනත් නිෂ්පාදන කාර්යයක් සඳහා ආදේශ කිරීමේ හැකියාව වැඩි නම් එම භාණ්ඩයේ සැපයුම නම්‍ය වේ.

නිදසුන් -

මේස නිෂ්පාදනය සඳහා භාවිත කරන සම්පත් ඇඳන් නිෂ්පාදනය සඳහා පහසුවෙන් ආදේශ කළ හැකි ය. මේ නිසා ඇඳන් නිෂ්පාදනවල මිල ඉහළ ගිය විට මේස සඳහා යොදා ගත් සම්පත් ඇඳන් සඳහා ආදේශ කළ හැකි බැවින් ඇඳන් සැපයුම වැඩි වේ. මේස සැපයුම අඩු වේ.

- යම් භාණ්ඩයක තොග පවති ද නැද්ද යන්නත් එම භාණ්ඩයේ සැපයුම් නම්‍යතාව කෙරෙහි බලපායි.
- තොග පවත්වා ගෙන යෑමේ හැකියාව වැඩි නම් එම භාණ්ඩ සඳහා නම්‍ය සැපයුමක් පවතී.
- එහෙත් තොග පවත්වා ගෙන යෑම දුෂ්කර ව පවතින භාණ්ඩ සඳහා ඇත්තේ අනම්‍ය සැපයුම් තත්ත්වයකි.
- මිල වෙනස් වීමෙන් පසු ගත වී ඇති කාලය විශාල නම් එවැනි භාණ්ඩ සඳහා ඇත්තේ නම්‍ය සැපයුමකි. ඊට හේතුව අදාළ කාලය විශාල වත් ම සාධක සංවලනය වීමට ඉඩකඩ වැඩි වීම යි.
- එහෙත් මිල වෙනස් වීමෙන් පසු ගත වී ඇති කාලය කෙටි නම් එවැනි භාණ්ඩ සඳහා ඇත්තේ අනම්‍ය සැපයුමකි. අදාළ කාලය කෙටි නිසා සාධක සංවලනය වීමට ඇති ඉඩකඩ අඩු වීම එයට හේතුව යි.
- සැපයුම් මිල නම්‍යතා සංකල්පය ආර්ථික විශ්ලේෂණය සඳහා ඉතා වැදගත් වේ.

- පරිභෝගිකයන්ට, නිෂ්පාදකයන්ට, ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන්ට විවිධ තීරණ ගැනීමේ දී සැපයුම් නම්‍යතා පිළිබඳ ව දැනුවත් ව සිටීම වැදගත් ය.
- පහත දැක්වෙන්නේ මෙම විවිධ පිරිස්වලට ප්‍රායෝගික වශයෙන් සැපයුම් නම්‍යතා සංකල්පය වැදගත් වන අවස්ථා කිහිපයකි.
- භාණ්ඩයක මිල වෙනස් වන විට පාරිභෝගික පැහැදීම / නිෂ්පාදනක අයහාරයට කෙරෙන බලපෑම පුරෝකථනය කළ හැකි වීම.
- තම නිෂ්පාදන සඳහා ආදායම උපරිම කෙරෙන ආකාරයට මිලක් තීරණය කළ හැකි වීම.
- ව්‍යාපාර ආයතනයකට ඇති ඒකාධිකාරී ශක්තිය නිශ්චය කළ හැකි වීම.
- යම් භාණ්ඩයක් සඳහා පවතින ආදේශක හා අනුපූරක භාණ්ඩ කවරේ ද යන්න හඳුනා ගැනීම
- සාධක සංවලන හැකියාව හඳුනා ගත හැකි වීම.

නිපුණතා මට්ටම 2.10 :- ආර්ථික විද්‍යානුකූල ව වෙළෙඳපොළ විග්‍රහ කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 06

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- වෙළෙඳපොළ අර්ථ දක්වයි.
- වෙළෙඳපොළක කාර්ය නම් කරයි.
- භාණ්ඩ හා සේවා වෙළෙඳපොළ නිදසුන් සහිතව පැහැදිලි කරයි.
- භාණ්ඩ වෙළෙඳපොළ හා සාධක වෙළෙඳපොළ අතර වෙනස සංසන්දනාත්මක ව විග්‍රහ කරයි.

පාඩම් සැලසුම් කරගැනීම සඳහා උපදෙස්:-

- ශිෂ්‍යයන් දන්නා වෙළෙඳපොළ පිළිබඳ ව විමසන්න.
- එක් එක් වෙළෙඳපොළ තුළ හුවමාරු වන දේ සහ ප්‍රධාන ලක්ෂණ විමසන්න.
- වෙළෙඳපොළක් යන්න අර්ථ දක්වන්න.
- වෙළෙඳපොළ වර්ග පවතින බවට ඉඟි සපයන්න.
- ශිෂ්‍යයන් සුදුසු පරිදි කණ්ඩායම් කර, ඉගෙනුම සඳහා යෝජිත උපදෙස් ලබා දී ක්‍රියාකාරකමෙහි යොදවන්න.

ඉගෙනුම සඳහා යෝජිත උපදෙස් :-

- පහත සඳහන් වෙළෙඳපොළවල් අතුරින් ඔබ කණ්ඩායමට ලැබී ඇති වෙළෙඳපොළ කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන්න.
- පාවහන් වෙළෙඳපොළ
- පාවහන් නිෂ්පාදනය සඳහා අවශ්‍ය අමුද්‍රව්‍ය වෙළෙඳපොළ
- ඔබට ලැබී ඇති සිද්ධිය හොඳින් අධ්‍යයනය කරන්න.
- එම සිද්ධිය ඇසුරෙන් ඔබට ලැබී ඇති වෙළෙඳපොළ පිළිබඳ පහත තොරතුරු ගොනු කරන්න.
 - ඉල්ලුම්කරුවන් හා සැපයුම්කරුවන්
 - ඉල්ලුමේ ස්වභාවය
 - ඉල්ලුම තීරණය වන ආකාරය
- ඔබට ලැබී ඇති වෙළෙඳපොළ අනෙක් වෙළෙඳපොළ හා සම්බන්ධ වන ආකාරය පැහැදිලි කරන්න.
- ඔබේ අනාවරණ නිර්මාණාත්මක ව සමස්ත පන්තියට ඉදිරිපත් කිරීමට සූදානම් වන්න.

සිද්ධිය

සිද්ධි නමැති පාවහන් නිෂ්පාදන ආයතනය තම භාණ්ඩ නිෂ්පාදනය සඳහා අවශ්‍ය අමුද්‍රව්‍ය විදේශ රටකින් ආනයනය කර ගනී. සේවකයන් අවශ්‍ය බවට ආයතනය විසින් පළ කරනු ලැබූ ප්‍රවත්පත් දැන්වීමකට අනුව ප්‍රදේශයේ කිහිප දෙනෙකුට ම එහි සේවය කිරීමට අවස්ථාව සැලසිණි. අලුතින් මිලදී ගත් යන්ත්‍රෝපකරණ නිසාත් නව තාක්ෂණය යොදාගැනීමත් නිසා පාවහන් නිෂ්පාදනය වැඩි වී ඇත.

දිවයිනේ පළාත් කිහිපයක ම සිද්ධි පාවහන් අලෙවිය සඳහා වෙළඳසැල් විවෘත කර ඇත. වෙළඳසැල් හිමියන් දුරකථනයෙන් දැනුම් දුන් විට පාවහන් සැපයීමට තරම් ආයතනය කාර්යක්ෂම වී ඇත.

පාවහන් ඉල්ලුම වැඩිවීම නිසා නිෂ්පාදනය වැඩි වී ප්‍රදේශවාසීන්ට ද නව රැකියා අවස්ථාද උදා වී ඇත.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කර ගැනීමට අත්වැලක් :-

- පරිභෝජනය සඳහා නිමි භාණ්ඩ හා සේවා අලෙවි වන වෙළෙඳපොළ භාණ්ඩ හා සේවා වෙළෙඳපොළ ලෙස හැඳින්වේ.
- භූමිය, ශ්‍රමය, ප්‍රාග්ධනය හුවමාරු වන වෙළෙඳපොළ නිෂ්පාදන සාධක වෙළෙඳපොළ ලෙස හඳුන්වයි.
- පරිභෝජනය සඳහා භාණ්ඩ ඉල්ලුම් කරන්නේ පාරිභෝගිකයන් වන අතර, අලෙවිකරුවන් වන්නේ නිෂ්පාදන ආයතන යි.
- නිෂ්පාදන සාධක සඳහා ඉල්ලුම් කරන්නේ නිෂ්පාදන ආයතන වන අතර සාධක සැපයුම්කරුවන් වන්නේ කුටුම්භ අංශය යි.
- පාරිභෝගික භාණ්ඩ සඳහා ඉල්ලුමක් ඇති වන්නේ ඒවායින් ආන්තික උපයෝගීතාව නිසා ය.
- පාරිභෝගික භාණ්ඩ සඳහා සෘජු ඉල්ලුමක් පවතී.
- නිෂ්පාදන සාධක සේවා සඳහා වක්‍ර ඉල්ලුමක් හෙවත් ව්‍යුත්පන්න ඉල්ලුමක් පවතී.
- පහත පරිදි භාණ්ඩ හා සේවා වෙළෙඳපොළ සාධක සේවා වෙළෙඳපොළ සංසන්දනාත්මකව විග්‍රහ කළ හැකි ය.

භාණ්ඩ හා සේවා වෙළෙඳපොළ	සාධක සේවා වෙළෙඳපොළ
• පරිභෝජන භාණ්ඩ හා සේවා හුවමාරු වෙයි. • කුටුම්භ අංශය භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා ඉල්ලුම් කරයි. • නිෂ්පාදන ආයතන භාණ්ඩ හා සේවා සපයයි. • භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා සෘජු ඉල්ලුමක් පවතී.	• සාධක සේවා හුවමාරු වෙයි. • නිෂ්පාදන ආයතන සාධක සේවා ඉල්ලුම් කරයි. • නිෂ්පාදන ආයතන වලට සාධක සේවා සපයන්නේ කුටුම්භ අංශය යි. • සාධක සේවා සඳහා වක්‍ර ඉල්ලුමක් පවතී.

නිපුණතා මට්ටම 2. 11

:-වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය

පරීක්ෂා කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව

:- 08

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල

:-

- වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය අර්ථ දක්වයි.
- වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය ප්‍රකාශ කළ හැකි විකල්ප ක්‍රම නම් කරයි.
- ඉල්ලුම් හා සැපයුම් ලේඛන ඇසුරින් වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය ඉදිරිපත් කරයි.
- ඉල්ලුම් හා සැපයුම් වක්‍ර ඇසුරෙන් වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය ඉදිරිපත් කරයි.
- ඉල්ලුම් හා සැපයුම් සමීකරණ ඇසුරෙන් වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය ඉදිරිපත් කරයි.
- සමතුලිතය ආශ්‍රිත සංකල්ප අර්ථ දක්වමින් ඒවා ප්‍රස්තාර මගින් ඉදිරිපත් කරයි.

පාඩම් සැලසුම් කරගැනීම සඳහා උපදෙස්:-

- සහල් වෙළෙඳසැලක් වෙත සහල් මිලදී ගැනීමට ගිය පාරිභෝගිකයකු සහ වෙළෙඳසැල් හිමියා අතර සංවාදය ශිෂ්‍යයන්ට ඉදිරිපත් කරන්න.

පාරිභෝගිකයා : මුදලාලි සම්බා සහල් කිලෝ එකක් කීය ද?

වෙළෙඳසැල් හිමියා : රු. 90.00 යි මහත්තයා

පාරිභෝගිකයා : මම ගිය සතියේ රු. 80/- ගානේ කිලෝ 10ක් ගත්තනේ

වෙළෙඳසැල් හිමියා : මේ දිනවල සහල් මිල වැඩියි මහත්තයා

පාරිභෝගිකයා : සහල් කිලෝ 25ක් මිලට ගන්න සහල් කිලෝ එකක් කීය ගානේ දෙනවා ද?

වෙළෙඳසැල් හිමියා : මහත්තයා අපේ හොඳ පාරිභෝගිකයකු හින්දා කිලෝ එකක් රු. 85/- ගානේ දෙන්නම්.

- සංවාදය පිළිබඳ ශිෂ්‍යයන්ගේ අදහස් විමසන්න.
- පහත කරුණු මතු කරමින් සාකච්ඡාවක් මෙහෙයවන්න.
- පාරිභෝගිකයා එනම් ඉල්ලුම්කරු විවිධ මිල ගණන් යටතේ විවිධ ප්‍රමාණ ඉල්ලුම් කරන අතර වෙළෙඳසැල් හිමියා එනම් සැපයුම්කරු විවිධ මිල ගණන් යටතේ විවිධ ප්‍රමාණ සැපයීම ට අපේක්ෂා කරයි.

- ඉල්ලුම්කරු සහ සැපයුම්කරු එකඟතා මත තීරණය වන මිල සහ ප්‍රමාණය සමතුලිත මිල සහ ප්‍රමාණය වේ.
- ශිෂ්‍යයන් සුදුසු පරිදි කණ්ඩායම් කර, ඉගෙනුම සඳහා යෝජිත උපදෙස් ලබා දී ක්‍රියාකාරකමෙහි යොදවන්න.

ඉගෙනුම් සඳහා යෝජිත උපදෙස් :-

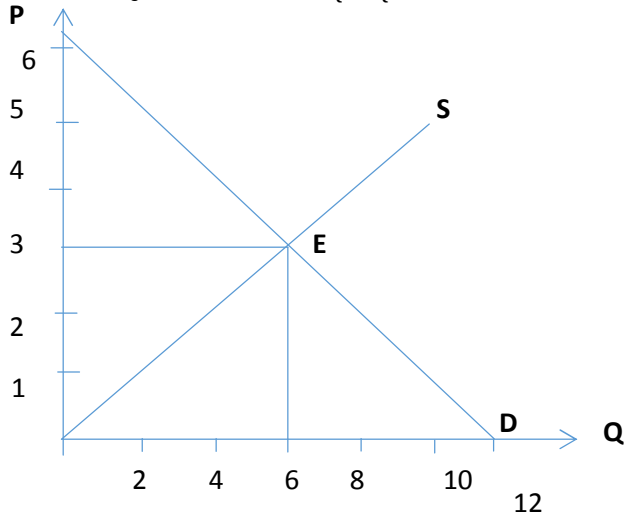
- පහත සඳහන් ඉල්ලුම් සහ සැපයුම් සමීකරණ යුගල අතරින් ඔබට ලැබී ඇති ඉල්ලුම් හා සැපයුම් සමීකරණ යුගලය කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන්න.
 - $Q_d = 100 - 2P$ සහ $Q_s = (-60) + 3P$
 - $Q_d = 40 - 5P$ සහ $Q_s = (-10) + 5P$
- ඔබට ලැබී ඇති ඉල්ලුම් හා සැපයුම් සමීකරණ භාවිත කර සමාන මිල ගණන් යොදාගෙන ඉල්ලුම් හා සැපයුම් ලේඛන ගොඩනගන්න.
- ඔබ සකස් කළ ඉල්ලුම් හා සැපයුම් ලේඛන ඇසුරෙන් ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය හා සැපයුම් ප්‍රමාණය සමාන අගයක් ගන්නා මිල හා ප්‍රමාණය හඳුනාගන්න.
- ඔබ සකස් කළ ඉල්ලුම් හා සැපයුම් ලේඛන ඇසුරෙන් ඉල්ලුම් හා සැපයුම් වක්‍ර එක ම ප්‍රස්තාර සටහනක නිර්මාණය කරන්න.
- ඉල්ලුම් වක්‍රය හා සැපයුම් වක්‍රය එකිනෙකට ඡේදනය වන අවස්ථාව පිළිබඳ ව අදහස් ඉදිරිපත් කරන්න.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කිරීමට අත්වැලක් :-

- තරගකාරී වෙළෙඳපොළක ගැනුම්කරුවන්ගේ හා විකුණුම්කරුවන්ගේ අපේක්ෂාවන් තුළනය වන අවස්ථාව වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය යි.
- එහි දී ඉල්ලුම්කරුවන් ඉල්ලන ප්‍රමාණයත් සැපයුම්කරුවන් සපයන ප්‍රමාණයත් එකිනෙකට සමාන වෙන නිසා අධි ඉල්ලුම්ක් හෝ අධි සැපයුමක් හෝ දක්නට නොලැබෙන අතර ඉල්ලුම්කරුවන්ගේ අපේක්ෂිත මිල හා සැපයුම්කරුවන්ගේ අපේක්ෂිත මිල එකිනෙකට සමාන වන බැවින් අධි ඉල්ලුම් මිලක් හෝ අධි සැපයුම් මිලක් ඇති නොවේ.
- වෙළෙඳපොළ සමතුලිතයක ඇති කොන්දේසි පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.
 1. අපේක්ෂිත ඉල්ලුම් මිල හා අපේක්ෂිත සැපයුම් මිල සමාන විය යුතු ය.
 2. අපේක්ෂිත ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය හා අපේක්ෂිත සැපයුම් ප්‍රමාණය සමානවිය යුතු ය.
 3. අධි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය හා අධි සැපයුම් ප්‍රමාණය ශුන්‍ය විය යුතු ය.
 4. අධි ඉල්ලුම් මිල හා අධි සැපයුම් මිල ශුන්‍ය විය යුතු ය.
 5. පාරිභෝගික පැහැදුම හා ව්‍යාපාරික අයහාරය සමාන විය යුතු ය.
- වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය සත්‍ය වෙළෙඳපොළ තත්ත්වයක් නොව අපේක්ෂිත තත්ත්වයකි.
- වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය වෙළෙඳපොළ දිශාව පෙන්වුම් කරන දර්ශකයකි.
- සමතුලිත තත්ත්වයෙන් වෙළෙඳපොළක් ඇතිවුණු විට නැවත ස්වයංක්‍රීය ව සමතුලිතය කරා ළඟා වේ.
- වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය පෙන්විය හැකි විකල්ප ක්‍රම පහත දැක්වේ.
 1. ඉල්ලුම් සැපයුම් ලේඛන ඇසුරෙන්
 2. ඉල්ලුම් සැපයුම් චක්‍ර ඇසුරෙන් (ප්‍රස්තාරයක් මගින්)
 3. ඉල්ලුම් සැපයුම් සමීකරණ ඇසුරෙන්
- වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය ලේඛනයක් මගින් පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකිය.

මිල	ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය	සැපයුම් ප්‍රමාණය
0	12	0
1	10	2
2	08	4
3	06	6
4	04	8
5	02	10
6	0	12

- ඉහත ලේඛනයට අනුව මිල රු. 3.00 දී ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය ඒකක 06ක් වන අතර සැපයුම් ප්‍රමාණයද ඒකක 06ක් හෙයින් අධි ඉල්ලුමක් හෝ අධි සැපයුමක් හෝ නොපෙන්වයි. එනම් අධි ඉල්ලුම හා අධි සැපයුම ශුන්‍ය වේ.
- ඉහත ලේඛනයේ සඳහන් සංඛ්‍යා දත්ත උපයෝගී කර ගෙන ප්‍රස්තාරික ව වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

ඉල්ලුම හා සැපයුම සමාන වන අවස්ථාවේ දී මිල රු.3/- කි. ප්‍රමාණය ඒකක 6කි. එහි දී අධි ඉල්ලුම හෝ අධි සැපයුම් හෝ තත්ත්වයක් නොමැති නිසා මෙය වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය යි.

- ඉල්ලුම් සැපයුම් සමීකරණ ඇසුරෙන් වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.
 - ඉහත ලේඛනයට අදාළ ව ඉල්ලුම් සහ සැපයුම් සමීකරණ පහත පරිදි ගොඩනැගිය හැකි ය.
 - ඉල්ලුම් සමීකරණය $Q_d = a - bP$
 - සැපයුම් සමීකරණය $Q_s = a + bP$

$$b = \frac{\Delta Q}{\Delta P}$$

$$P = \text{මිල}$$

$$\text{ඉල්ලුමේ දී } a = 12$$

$$\therefore Q_d = 12 - 2p$$

$$\text{සැපයුමේ දී } a = 0$$

$$\therefore Q_s = 2p$$

$$b = \frac{\Delta Q}{\Delta P} = \frac{2}{1} = 2$$

$$b = \frac{\Delta Q}{\Delta P} = \frac{2}{1} = 2$$

a = මිල ශුන්‍යයේ දී ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය හෝ සැපයුම් ප්‍රමාණය

$$12 -$$

$$2p = 2p$$

$$12 =$$

$$\text{සමතුලිතයේ දී } Q_d = Q_s$$

$$12/4 = p$$

$$\text{සමතුලිත මිල } 3 = p$$

- P හි අගය ඉල්ලුම් හෝ සැපයුම් හෝ සමීකරණයට ආදේශ කිරීමෙන් පහත පරිදි ප්‍රමාණය සොයාගත හැකි ය.

$$Q_d = 12 - 2 \times 3$$

$$= 12 - 6$$

$$= 6$$

$$Q_s = 2p$$

$$Q_s = 2 \times 3$$

$$= 6$$

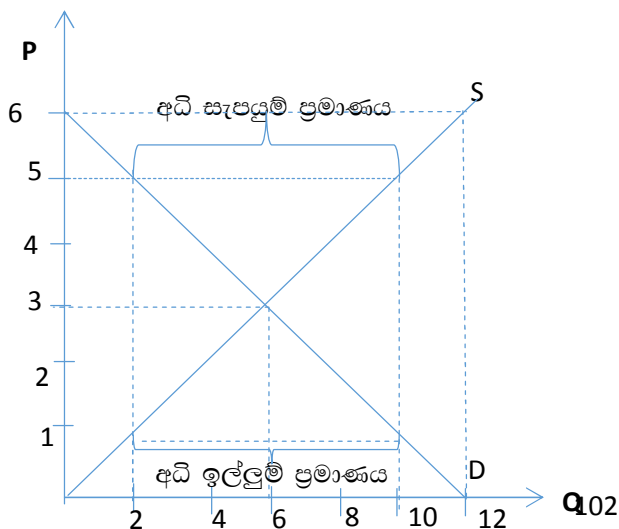
සමතුලිත ප්‍රමාණය

කිසියම් මිලක දී සපයන ප්‍රමාණය ඉක්මවා ඉල්ලුම් කරන්නා වූ ප්‍රමාණය අධි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වේ. අධි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය = (ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය - සැපයුම් ප්‍රමාණය)

- කිසියම් මිලක දී ඉල්ලුම් කරන්නා වූ ප්‍රමාණය ඉක්මවා සපයන ප්‍රමාණය අධි සැපයුම් ප්‍රමාණය වේ. අධි සැපයුම් ප්‍රමාණය = (සැපයුම් ප්‍රමාණය - ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය)
- අධි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය හා අධි සැපයුම් ප්‍රමාණය පහත පරිදි සංඛ්‍යා සටහනකින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

මිල (රු)	ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය ඒකක	ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය ඒකක	අධි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය	අධි සැපයුම් ප්‍රමාණය	
0	12	0	12	-12	
1	10	2	8	-8	
2	8	4	4	-4	
3	6	6	0	0	සමතුලිතය
4	4	8	-4	4	
5	2	10	-8	8	
6	0	12	-12	12	

- අධි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය හා අධි සැපයුම් ප්‍රමාණය ප්‍රස්තාර සටහනකින් පහත පරිදි පැහැදිලි කළ හැකිය.

නිදසුන් 1 :- මිල රු1 දී ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය = ඒකක 10

මිල රු1 දී සැපයුම් ප්‍රමාණය = ඒකක 2

අධි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය = $10 - 2 = 8$

නිදසුන් 2 :- මිල රු5 දී සැපයුම් ප්‍රමාණය = ඒකක 10

මිල රු 5 දී ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය = ඒකක 2

අධි සැපයුම් ප්‍රමාණය = $10 - 2 = 8$

- කිසියම් ඒකක ප්‍රමාණයක දී සපයන මිල ඉක්මවා ඉල්ලුම් කරන්නා වූ මිල අධි ඉල්ලුම් මිල වේ.
අධි ඉල්ලුම් මිල = ඉල්ලුම් මිල - සැපයුම් මිල
- කිසියම් ඒකක ප්‍රමාණයක දී ඉල්ලුම් කරන මිල ඉක්මවා සපයන මිල අධිසැපයුම් මිල වේ.
අධි සැපයුම් මිල = සැපයුම් මිල - ඉල්ලුම් මිල
 $Es = qs - qd$
- අධි ඉල්ලුම් මිල හා අධි සැපයුම් මිල පහත පරිදි සංඛ්‍යා සටහනකින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

ප්‍රමාණය ඒකක	ඉ. මිල (රු)	සැ. මිල (රු)	අධි ඉල්ලුම් මිල (රු)	අධි සැපයුම් මිල	
0	6	0	6	-6	
2	5	1	4	-4	
4	4	2	2	-2	
6	3	3	0	0	සමතුලිතය
8	2	4	-2	2	
10	1	5	-4	4	
12	0	6	-6	6	

නිදසුන්

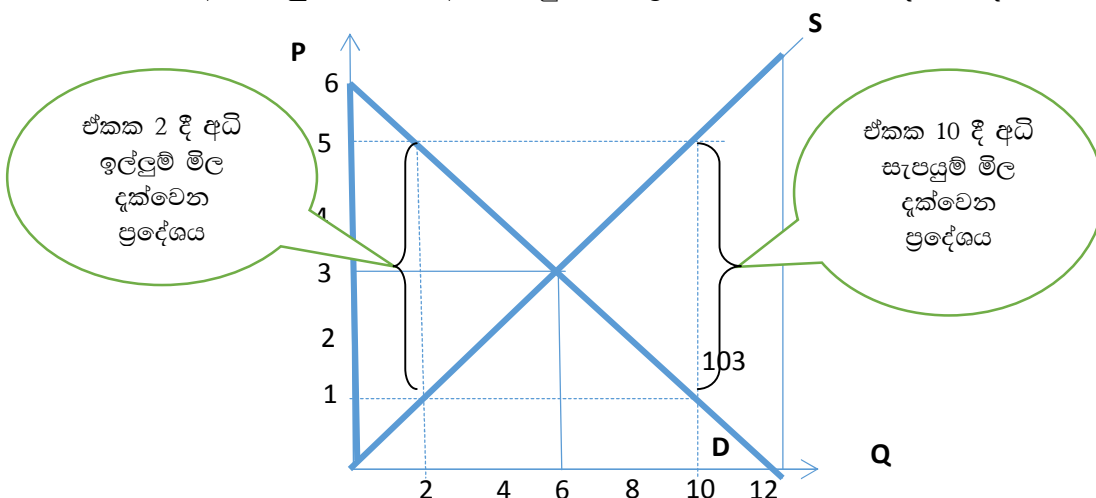
ඒකක 2 දී අධි ඉල්ලුම් මිල

$$\begin{aligned}
 \text{අධි ඉල්ලුම් මිල} &= \text{ඉල්ලුම් මිල} - \text{සැපයුම් මිල} \\
 &= 5 - 1 \\
 &= 4
 \end{aligned}$$

ඒකක 10 දී අධි සැපයුම් මිල

$$\begin{aligned}
 \text{අධි සැපයුම් මිල} &= \text{සැපයුම් මිල} - \text{ඉල්ලුම් මිල} \\
 &= 5 - 1 \\
 &= 4
 \end{aligned}$$

- අධි ඉල්ලුම් මිල හා අධි සැපයුම් මිල ශූන්‍ය අවස්ථාව සමතුලිත වේ.
- අධි ඉල්ලුම් මිල හා අධි සැපයුම් මිල ප්‍රස්ථාර සටහනකින් ද පැහැදිලි කළ හැක.

- අධි ඉල්ලුම් මිල හා අධි සැපයුම් මිල සමීකරණ ඇසුරෙන් ද පැහැදිලි කළ හැකි ය.

$$Q_d = 12 - 2P \longrightarrow \text{ඉල්ලුම් සමීකරණය}$$

$$Q_s = 12 - 4P \longrightarrow \text{සැපයුම් සමීකරණය}$$

$$\begin{aligned} \text{අධි ඉල්ලුම් සමීකරණය} &= \text{ඉල්ලුම් සමීකරණය} - \text{සැපයුම් සමීකරණය} \\ &= 12 - 2P - (2P) \end{aligned}$$

$$\text{අධි ඉල්ලුම් සමීකරණය} = 12 - 4P$$

$$\begin{aligned} \text{අධි සැපයුම් සමීකරණය} &= \text{සැපයුම් සමීකරණය} - \text{ඉල්ලුම් සමීකරණය} \\ &= 2P - (12 - 2P) \\ &= 2P - 12 + 2P \end{aligned}$$

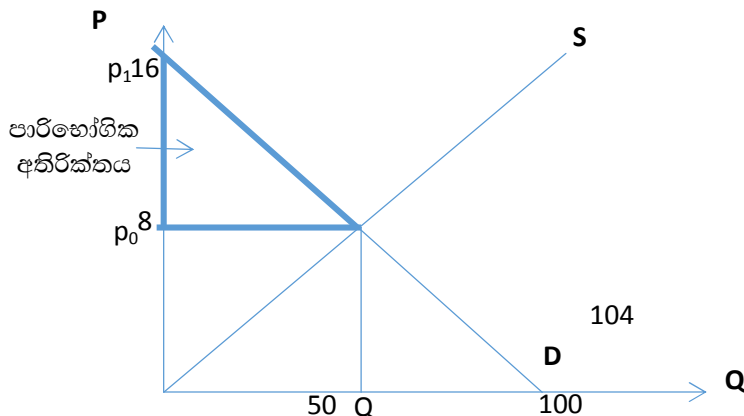
$$\text{අධි සැපයුම් සමීකරණය} = 12 + 4P$$

- ඉහත අධි ඉල්ලුම් සමීකරණය සහ අධි සැපයුම් සමීකරණය භාවිතයෙන් අධි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය හෝ අධි සැපයුම් ප්‍රමාණය සොයා ගත හැකි අතර අධි ඉල්ලුම් මිල හෝ අධි සැපයුම් මිල සොයා ගත හැකි ය.

$$\text{නිදසුන් :- මිල රු 3/-} \quad \text{අධි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය} = 12 - 4P$$

$$\begin{aligned} \text{අධි ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය} &= 12 - 4 \times 3 \\ &= 12 - 12 \\ &= 0 \end{aligned}$$

- වෙළෙඳපොළේ හුවමාරු කරගනු ලබන සමතුලිත භාණ්ඩ ප්‍රමාණය සඳහා පාරිභෝගිකයන් ගෙවීමට කැමැති මිල ක් සත්‍ය වශයෙන් ම ඔහු ගෙවන මිලත් අතර වෙනස පාරිභෝගික අතිරික්තය යි.
- වෙළෙඳපොළ තීරණය වූ සමතුලිත මිල යනු පාරිභෝගිකයා ගෙවන මිල විනා ගෙවීමට කැමැති මිල නොවේ. පාරිභෝගිකයා ගෙවීමට කැමැති මිල ඊට වඩා වැඩි විය හැකි ය. වැඩි මිලක් ගෙවීමට අපේක්ෂාවෙන් සිටිය දී ඉල්ලුම් හා සැපයුම් බලවේග තුළින් ඊට ගැලපෙන මිලක් තීරණ වී එය සමතුලිත මිල වශයෙන් පවතී. මේ නිසා පාරිභෝගිකයාට වාසි දායක තත්ත්වයක් ඇති වේ.
- පාරිභෝගික අතිරික්තය ප්‍රස්තාර සටහනකින් පහත පරිදි පැහැදිලි කළ හැකි ය.

- පාරිභෝගික අතිරික්තය ගණනය කරනුයේ මෙසේ ය.

$$\frac{(\text{උපරිම ඉල්ලුම් මිල} - \text{සමතුලිත මිල})}{2} \times \text{සමතුලිත ප්‍රමාණය}$$

- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනට අනුව පාරිභෝගික අතිරික්තය පහත පරිදි පැහැදිලි ගණනය කළ හැකි ය.

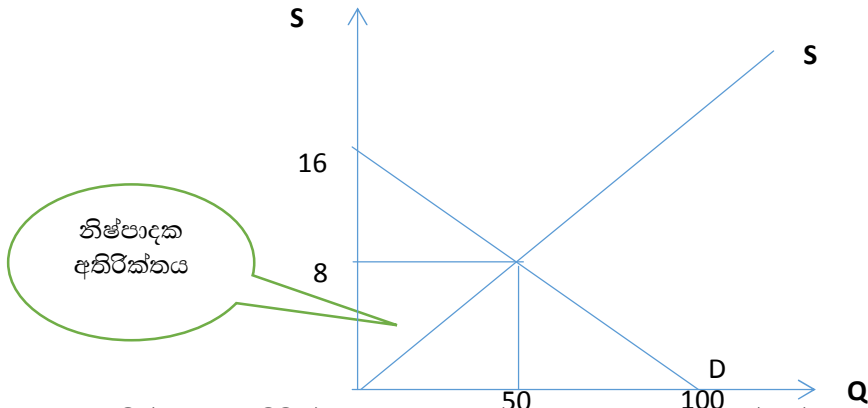
$$\begin{aligned} \text{පාරිභෝගික අතිරික්තය} &= \frac{(16-8) \times 50}{2} \\ &= \frac{8 \times 50}{2} \\ &= \frac{400}{2} \\ &= 200// \end{aligned}$$

- උපරිම ඉල්ලුම් මිල සමීකරණයක් මගින් පහත පරිදි සොයා ගත හැකි ය.

$$\begin{aligned} Qd &= a - bp & a &= 100 & b &= \frac{\Delta Q}{\Delta p} & b &= \frac{50}{8} \\ Qd &= 100 - \frac{50}{8} p \\ 0 &= 100 - \frac{50}{8} p \\ \frac{50}{8} p &= 100 \\ \frac{25p}{4} &= 100 \\ 25p &= 100 \times 4 \\ 25p &= 400 \\ p &= \frac{400}{25} \\ p &= 16// \end{aligned}$$

සැපයුම්කරුවන් භාණ්ඩ සඳහා අපේක්ෂා කරන අවම මිලක් (ආන්තික පිරිවැය) සත්‍ය වශයෙන් ම ඔවුන්ට වෙළෙඳපොළේ දී ලැබෙන මිලක් අතර වෙනස නිෂ්පාදක අතිරික්තයයි.

- නිෂ්පාදකයාගේ මුළු අයහාරයෙන් මුළු විවලය පිරිවැය අඩු කළ විට ඉතිරිවන ප්‍රමාණය නිෂ්පාදක අතිරික්තයයි.
- නිෂ්පාදක අතිරික්තය ප්‍රස්තාර සටහනකින් පහත පරිදි පැහැදිලි කළ හැකි ය.

- නිෂ්පාදක අතිරික්තය ගණනය කරනු ලබන සූත්‍රය වන්නේ,

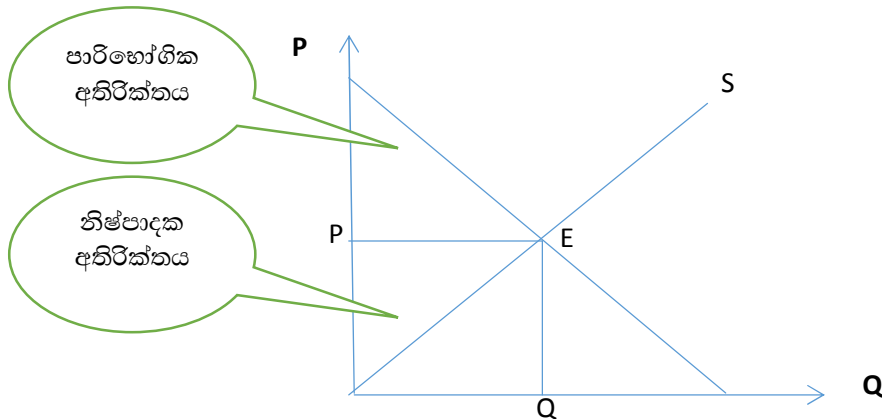
$$= \frac{\text{සමතුලිත මිල} - \text{අවම සැපයුම් මිල}}{2} \times \text{සැපයුම් ප්‍රමාණය}$$

- ඉහත ප්‍රස්තාරයට අනුව ගණනය නිෂ්පාදක අතිරික්තය පහත පරිදි ගණනය කළ හැකි ය.

$$\begin{aligned} \text{නිෂ්පාදක අතිරික්තය} &= \frac{(8-0) \times 50}{2} \\ &= \frac{400}{2} \\ &= 200// \end{aligned}$$

• ගැණුම්කරුවන් හා විකුණුම්කරුවන් සමතුලිත හුවමාරුව තුළින් ලාභ අත්පත් කර ගනී. මේ දෙපිරිස ම අත්කර ගන්නා වාසිය ආර්ථික අතිරික්තය වශයෙන් හැඳින්වේ.

- ආර්ථික අතිරික්තය = පාරිභෝගික අතිරික්තය + නිෂ්පාදක අතිරික්තය වේ.
- මෙය ප්‍රස්තාර සටහනකින් පහත පරිදි පෙන්විය හැකි ය.

නිපුණතා මට්ටම 2. 12

:- වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය වෙනස් වීම විග්‍රහ කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව

:- 06

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල

:-

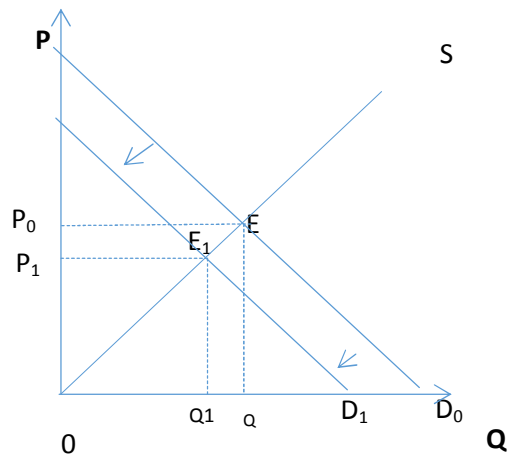
- වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය වෙනස් වීම පැහැදිලි කරයි.
- වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාරය ඉල්ලුම් සැපයුම් ලේඛන හා සමීකරණ ඇසුරෙන් විග්‍රහ කරයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කරගැනීමට අත්වැලක් :-

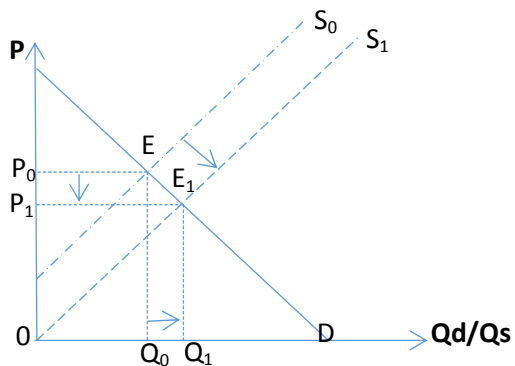
- තරගකාරී වෙළෙඳපොළක සමතුලිත මිලක දී අනෙකුත් සාධක බලපෑම නිසා ඉල්ලුම් වක්‍රය හෝ සැපයුම් වක්‍රය හෝ වමට හෝ දකුණට විතැන් වීම නිසා වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය වෙනස් වේ.
- වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාර පහත පරිදි වේ.
 - සැපයුම් වක්‍රය ස්ථාවර ව තිබිය දී ඉල්ලුම් වක්‍රය වෙනස් වීම
 - ඉල්ලුම් වක්‍රය ස්ථාවර ව තිබිය ද සැපයුම් වක්‍රය වෙනස් වීම
 - ඉල්ලුම් සහ සැපයුම් වක්‍ර දෙක ම එක වර වෙනස් වීම
- සැපයුම් වක්‍රය ස්ථාවර ව තිබිය දී ඉල්ලුම් වක්‍රය වෙනස් වීම අනුව වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාර ප්‍රස්තාර සටහනකින් පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

E = පෙර සමතුලිතය

E_1 = නව සමතුලිතය

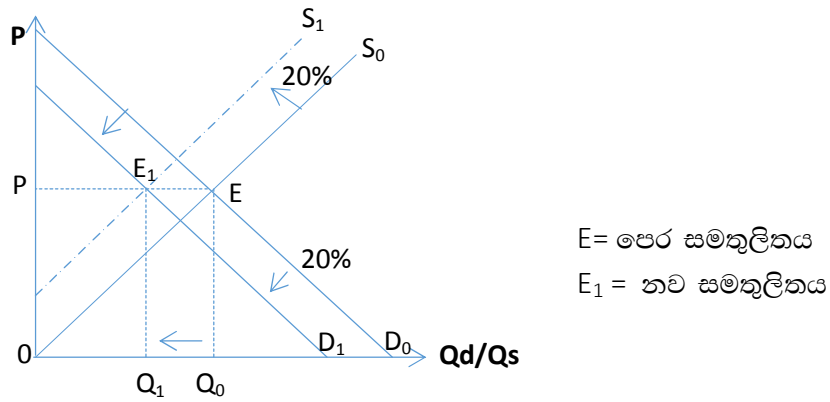
- ඉල්ලුම් වක්‍රය ස්ථාවර ව තිබිය දී සැපයුම වක්‍රය වෙනස් වීම අනුව වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාර ප්‍රස්තාර සටහනකින් පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

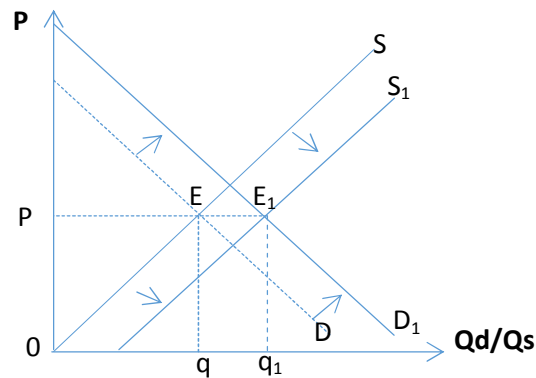
E = පෙර සමතුලිත මිල

E_1 = නව සමතුලිත මිල

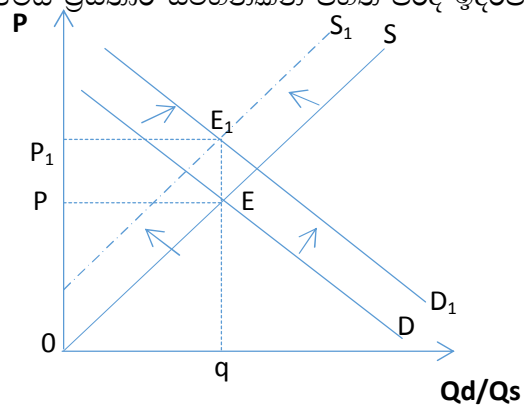
- ඉල්ලුම් වක්‍රය සහ සැපයුම් වක්‍රය සමාන ප්‍රමාණයකින් වෙනස් වීම අනුව වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාර ප්‍රස්තාර සටහනකින් පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනට අනුව ඉල්ලුම සහ සැපයුම සමාන ප්‍රතිශතයකින් වෙනස් වීම නිසා සමතුලිත මිල කිසි දු වෙනසක් සිදු නොවේ.

- ඉල්ලුම වැඩි වන ප්‍රතිශතයට සමාන ප්‍රතිශතයකින් සැපයුම අඩු වූ විට සමතුලිත ප්‍රමාණය වෙනස් නොවේ. මෙය ප්‍රස්තාර සටහනකින් පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

- $E =$ පෙර සමතුලිත මිල
 $E_1 =$ නව සමතුලිත මිල
- සමතුලිත ප්‍රමාණය වෙනස් නොවේ.

නිපුණතාව 3 :- වෙළෙඳපොළට රජය මැදිහත් වන ආකාරය විමර්ශනය කරයි.

නිපුණතා මට්ටම 3.1 :- වෙළෙඳපොළට රජය මැදිහත්වන ආකාර විග්‍රහ කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 02

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- වෙළෙඳපොළට රජය මැදිහත් ආකාර පෙන්වා දෙයි.

විෂයය කරුණු පැහැදිලි කිරීමට අත්වැලක් :-

- ඉල්ලුම් සැපයුම් බලවේග මගින් තීරණය වන වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය මගින් සමාජයක් තුළ හාණ්ඩ නිෂ්පාදනය කිරීමේ සහ බෙදාහැරීමෙහි ලා කිසියම් ආකාරයක වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි.
- එසේ වුවද සමාජීය, දේශපාලන හා ආර්ථික දෘෂ්ටිකෝණ වලින් බලා මෙම වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය සමාජයට අහිතකර වේ යැයි යන විවිධ මත පළ කෙරේ.
- මේ නිසා නිදහස් වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වයට විවිධ ස්වරූපවලින් රජය මැදිහත් වනු දක්නට ලැබේ.
- මෙලෙස වෙළෙඳපොළට රජය මැදිහත් වන ප්‍රධාන ආකාර කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
 - බදු පැනවීම
 - සහනාධාර ලබාදීම
 - මිල පාලනය
 - මිල ස්ථායීකරණය
- වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාවලියට ආණ්ඩුව මැදිහත් වන සුලබ ම ආකාරයක් වන්නේ නිෂ්පාදකයන්ගෙන් හා පාරිභෝගිකයන් ගෙන් බදු අය කිරීම යි.
- විවිධ අරමුණු ඇති ව ආණ්ඩුව බදු අය කිරීම් සිදු කරන අතර නිෂ්පාදනය හෝ පරිභෝජනය කරනු ලබන ඒකකයක් මත නිශ්චිත රුපියල් ප්‍රමාණයක බදු අය කිරීම හෝ හාණ්ඩයේ වටිනාකම මත කිසියම් ප්‍රතිශතයක් බදු වශයෙන් අය කිරීම හෝ ලෙසින් බදු අය කිරීමේ ප්‍රධාන ස්වරූප දෙකක් දැකිය හැකි ය.
- මෙලෙසින් බදු අය කිරීම් නිසා ඉල්ලුම්, සැපයුම් තත්ත්ව වෙනස් වන බැවින්, ඉල්ලුම් සැපයුම් බලවේග මගින් තීරණය වන වෙළෙඳපොළ සමතුලිතයෙහි වෙනස්කම් හට ගනී.
- බදු අය කරන්නා සේ ම රජය නිෂ්පාදකයන්ට හා පාරිභෝගිකයන්ට සහනාධාර දීම ද සිදු කරයි.
- සහනාධාර දීම් නිසා ද ඉල්ලුම්, සැපයුම් තත්ත්ව වෙනස් වන බැවින්, ඉල්ලුම් සැපයුම් බලවේග මගින් තීරණය වන වෙළෙඳපොළ සමතුලිතයෙහි වෙනස්කම් හට ගනී.

- බදු අය කිරීම් හා සහනාධාර ලබා දීම් හැරුණු විට රජය මිල ප්‍රතිපත්ති මගින් ද, ඉල්ලුම් සැපයුම් බලවේග මගින් තීරණය වූ සමතුලිත අගයන් වෙනස් කරන අවස්ථා ද පවතී.
- මිල ප්‍රතිපත්ති යටතේ පාලනය කරන ලද මිල ගණන් හඳුන්වා දීම වර්තමානයේ විවිධ ආණ්ඩු විසින් අනුගමනය කරනු ලබන සුලබ ක්‍රියාමාර්ගයකි.
- එහි දී ආණ්ඩුව නීති මගින් මිල නියම කිරීමේ කාර්යයට අවහිරණ විමක් සිදු කරන අතර ඒ නිසා වෙළෙඳපොළ යාන්ත්‍රණයේ ක්‍රියාකාරිත්වය නිෂ්ක්‍රීය විමක් සිදු වේ.
- නීති මගින් ආණ්ඩුව නියම කරනු ලබන මෙවැනි මිල පාලන ප්‍රතිපත්ති ස්වරූප දෙකකි.
 - 1) උපරිම මිල සීමා නියම කිරීම
 - 2) අවම මිල සීමා නියම කිරීම

නිපුණතා මට්ටම 3.2 :-වෙළෙඳපොළට රජය මැදිහත් වීම ඒකක බද්දක් ඇසුරෙන් විග්‍රහ කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 08

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- භාණ්ඩ මත බදු පනවන ආකාර නම් කරයි.
- ප්‍රතිශතක බද්ද අර්ථ දක්වයි.
- ඒකක බද්ද අර්ථ දක්වයි
- සැපයුම්කරු මත ඒකක බද්දක් පැනවූ විට සැපයුම් වක්‍රයට වන බලපෑම පෙන්වයි.
- සැපයුම්කරු මත ඒකක බද්දක් පැනවූ විට වෙළෙඳපොළ සමතුලිතයට ඇති වන බලපෑම ඉල්ලුම් හා සැපයුම් ලේඛනයක් ඇසුරින් පෙන්වයි.
- සැපයුම්කරු මත ඒකක බද්දක් පැනවූ විට වෙළෙඳපොළ සමතුලිතයට ඇති වන බලපෑම ඉල්ලුම් හා සැපයුම් වක්‍ර ඇසුරෙන් පෙන්වයි.
- සැපයුම්කරු මත ඒකක බද්දක් පැනවූ විට වෙළෙඳපොළ සමතුලිතයට ඇති වන බලපෑම ඉල්ලුම් හා සැපයුම් සමීකරණ ඇසුරෙන් පෙන්වයි.
- ඒකක බද්දක සුභසාධන ප්‍රතිවිපාකය විග්‍රහ කරයි.
- ගැනුම්කරු මත ඒකක බද්දක් පැනවීම හඳුන්වයි.

පාඩම් සැලසුම් කිරීම සඳහා උපදෙස්:-

- දේශීය අල ගොවීන් ආරක්ෂා කිරීමට ආනයනික අල කිලෝ 1කින් රු 5ක බද්දක් අය කිරීමට තීරණය කරයි යන ප්‍රකාශය ශිෂ්‍යයන්ට ඉදිරිපත් කරන්න.
- එම ප්‍රකාශය පිළිබඳ ව ශිෂ්‍යයන්ගේ අදහස් විමසන්න.
- පහත කරුණු මතු කරමින් සාකච්ඡාවක් මෙහෙයවන්න.
- සැපයුම්කරුවන් සහ ගැනුම්කරුවන් මත බදු පැනවීම, ආණ්ඩුවක් විසින් වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාවලියට මැදිහත් වන සුලබ ම අවස්ථාවක් ලෙස සැලකිය හැකිය.
- විවිධ අරමුණු ඇති ව ආණ්ඩුව බදු අය කිරීම් සිදු කරයි.
- භාණ්ඩ මත පනවනු ලබන බදු අනුපාතිකවල ස්වරූප දෙකකි.
 - 1) ප්‍රතිශතක බද්ද
 - 2) ඒකක බද්ද
- ශිෂ්‍යයන් සුදුසු පරිදි කණ්ඩායම් කර, ඉගෙනුම සඳහා යෝජිත උපදෙස් ලබා දී ක්‍රියාකාරකමෙහි යොදවන්න.

ඉගෙනුම් සඳහා යෝජිත උපදෙස් :-

- පහත සඳහන් ඉල්ලුම් සහ සැපයුම් සමීකරණ යුගල අතරින් ඔබට ලැබී ඇති ඉල්ලුම් හා සැපයුම් සමීකරණ යුගලය කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන්න.
- $Q_d = 100 - 2P$ සහ $Q_s = (-60) + 3P$
 - $Q_d = 40 - 5P$ සහ $Q_s = (-10) + 5P$
- ඔබට ලැබී ඇති ඉල්ලුම් හා සැපයුම් සමීකරණ යුගල භාවිත කර සමාන මිල ගණන් යොදාගෙන ඉල්ලුම් හා සැපයුම් ලේඛන ගොඩනගන්න.
- ඔබ සකස් කළ ඉල්ලුම් හා සැපයුම් ලේඛන ඇසුරෙන් ඉල්ලුම් හා සැපයුම් වක්‍ර එක ම ප්‍රස්තාර සටහනක නිර්මාණය කරන්න.
- වෙළෙඳපොළ සමතුලිත මිල, ප්‍රමාණය, පාරිභෝගික අතිරික්තය සහ නිෂ්පාදන අතිරික්තය ගණනය කරන්න.
- ආණ්ඩුව විසින් මෙම භාණ්ඩයේ සෑම විකුණුම් ඒකකයකින් ම රුපියල් 2.00 ක බද්දක් අය කරන්නේ යැයි සිතන්න.
- බද්ද අය කළ පසු නව සැපයුම් සමීකරණය $Q_{st} = a + b(P - 2)$ ලෙස ගෙන ඔබ කලින් යොදා ගත් මිල ගණන් භාවිත කර බද්ද අය කළ පසු නව සැපයුම් ලේඛනය ගොඩනගන්න.
- එම සැපයුම් ලේඛනයට අදාළ නව සැපයුම් වක්‍රය පෙර ප්‍රස්තාර සටහනේ ම නිර්මාණය කරන්න.
- ප්‍රස්තාර සටහන භාවිතයෙන් බද්ද අය කළ පසු නව වෙළෙඳපොළ සමතුලිත මිල, ප්‍රමාණය, පාරිභෝගික අතිරික්තය සහ නිෂ්පාදන අතිරික්තය ගණනය කරන්න.
- ඔබ සොයා ගත් තොරතුරු ඇසුරෙන් බද්ද අය කිරීමට පෙර වෙළෙඳපොළ තත්ත්වය හා බද්ද අය කළ පසු වෙළෙඳපොළ තත්ත්වය පිළිබඳව සසඳන්න.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කිරීමට අත්වැලක් :-

- සැපයුම්කරුවන් සහ ගැනුම්කරුවන් මත බදු පැනවීම, ආණ්ඩුවක් විසින් වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාවලියට මැදිහත් වන සුලබ ම අවස්ථාවක් ලෙස සැලකිය හැකිය.
- භාණ්ඩ මත පනවනු ලබන බදු අනුපාතිකවල ස්වරූප දෙකකි.
 - 1) ප්‍රතිශතක බද්ද
 - 2) ඒකක බද්ද
- නිෂ්පාදනය හෝ පරිභෝජනය හෝ කරන භාණ්ඩයේ වටිනාකම මත කිසියම් ප්‍රතිශතයක් බදු වශයෙන් අය කර ගැනීම ප්‍රතිශත බද්දක් වශයෙන් හඳුන්වයි.

නිදසුන -

- සිනි 1 කි.ග්ම වටිනාකම මත 2% ක බද්දක් පැනවීම

- නිෂ්පාදනය හෝ පරිභෝජනය කරනු ලබන භාණ්ඩ ඒකකයක් මත කිසියම් රුපියල් ප්‍රමාණයක් බදු වශයෙන් අයකර ගැනීම ඒකක බද්දක් පැනවීම යන්නෙන් අදහස් වේ. මෙය නිශ්චිත බද්දකි.

නිදසුන්

- සිනි කිලෝග්‍රෑම් එකක් සඳහා රුපියල් 10ක් බදු අය කිරීම
- පාන් රාත්තකලකට රුපියල් 2/- ක බද්දක් අය කිරීම
- රෙදි මීටරයකට රුපියල් 3/- ක් බදු අය කිරීම
- සැපයුම්කරු මත ඒකක බදු පැනවීමේ නිසා සිදු වන්නේ නිෂ්පාදන පිරිවැය ඉහළ යෑම යි.
- මේ නිසා සැපයුමෙහි අඩු වීමක් සිදු වන අතර, බද්දේ ප්‍රමාණයෙන් සැපයුම් වක්‍රය වමට විතැන් වීමක් ද සිදු වේ.
- මෙලෙසින් ඒකක බද්දක් පැනවීම නිසා වෙළෙඳපොළ සමතුලිතයට වන බලපෑම ලේඛන, ප්‍රස්තාර හා සමීකරණ මගින් පෙන්වනුම් කළ හැකි ය.
- සැපයුම්කරු මත ඒකක බද්දක් පැනවූ විට එම බද්ද සැපයුම් ලේඛනයට, සැපයුම් වක්‍රයට සහ සැපයුම් සමීකරණයට පහත ලෙස ගැළපිය හැකි ය.

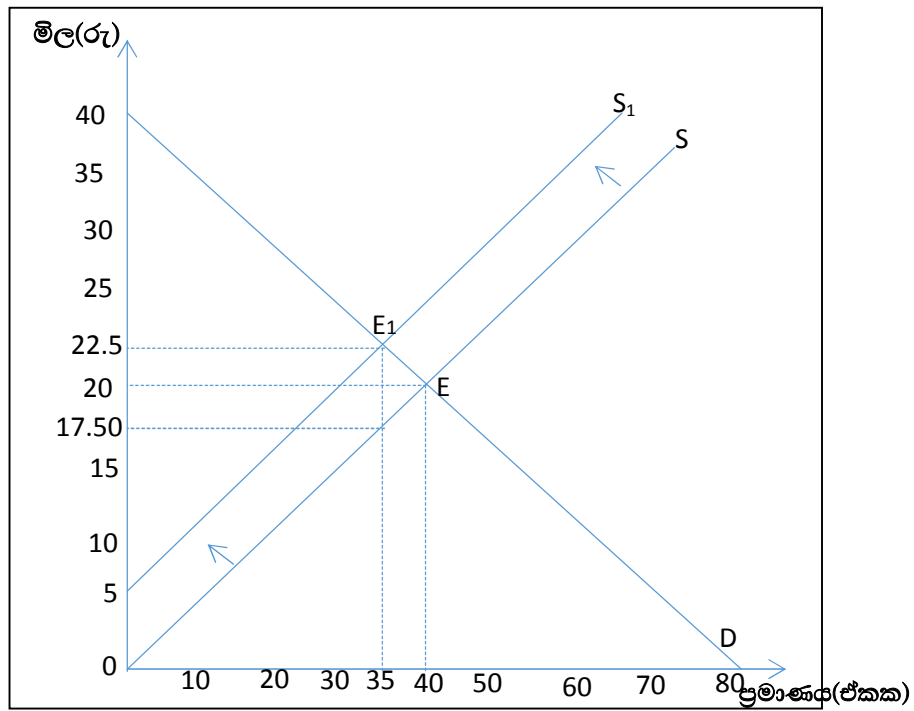
පහත දැක්වෙන්නේ තරගකාරී භාණ්ඩ වෙළෙඳපොළක කිසියම් භාණ්ඩයක් සඳහා වන ඉල්ලුම් හා සැපයුම් ලේඛනයකි.

මිල (රු)	සැපයුම් ප්‍රමාණය (ඒකක)
0	0
5	10
10	20
15	30
20	40
25	50
30	60
35	70
40	80

ආණ්ඩුව මෙම භාණ්ඩයේ සෑම විකුණුම් ඒකකයකින් ම රුපියල් 5.00 ක බද්දක් අය කරන බව සිතමු. මේ නිසා වෙළෙඳපොළ නව සැපයුම් ලේඛනය පහත පරිදි වේ.

මිල (රු)	ඒකක බද්ද (රු)	බද්දෙන් පසු මිල (රු)	සැපයුම් ප්‍රමාණය (ඒකක)
0	5	5	0
5	5	10	10
10	5	15	20
15	5	20	30
20	5	25	40
25	5	30	50
30	5	35	60
35	5	40	70
40	5	45	80

- ඒකක බද්ද නිෂ්පාදකයාට පිරිවැයක් වන බැවින් බද්ද පැනවීම නිසා සැපයුම් ප්‍රමාණය අඩු වී ඇති බව ඉහත වගු සටහනෙන් පැහැදිලි ය.
- ඒකක බද්ද පැනවීමට පෙර ඉල්ලුම් සහ සැපයුම් තොරතුරු සහ බද්ද පැනවීම නිසා නව සැපයුම් ලේඛනයෙන් දැක්වෙන ආකාරයට සැපයුම අඩු වීම පිළිබඳ තොරතුරු පහත පරිදි ප්‍රස්තාර සටහනක් මගින් දැක්විය හැකිය.

- නිෂ්පාදකයන් මත රුපියල් 5ක ඒකක බද්ද නිසා සැපයුම් වක්‍රය $S-S_1$ දක්වා වමට විතැන් වී ඇති අතර සමතුලිතය ද වෙනස් වී ඇත.

- එනම් , බද්දට පෙර,

සමතුලිත මිල = රු. 20.00

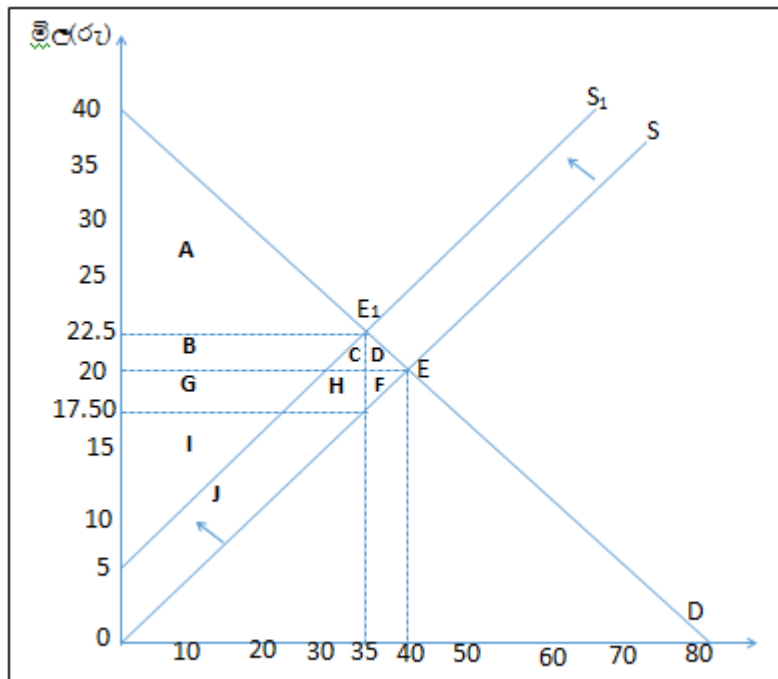
සමතුලිත ප්‍රමාණය = ඒකක 40

බද්ද පසු,

සමතුලිත මිල = රු. 22.50

සමතුලිත ප්‍රමාණය = ඒකක 35

- නිෂ්පාදකයන් මත ඒකක බදු පැනවීම නිසා සමතුලිතය වෙනස් වීමට අමතර ව ශුභසාධන ප්‍රතිපාකයන් ද හට ගනී.
- පහත ප්‍රස්තාර සටහන මගින් එම ශුභසාධන ප්‍රතිවිපාකයන් හඳුනා ගත හැකිය.

ප්‍රමාණය (ඒකක)

(1) බද්දට පෙර,

පාරිභෝගික අතිරික්තය $= A + B + C + D$

පාරිභෝගික අතිරික්තය $= \frac{(\text{සමතුලිත මිල} - \text{මුද්‍රා මිල}) \times \text{සමතුලිත ප්‍රමාණය}}{2}$

$= \frac{(40 - 20) \times 40}{2}$

$= \text{රු. } 400 / =$

නිෂ්පාදන අතිරික්තය $= H + G + F + I + J$

$= \frac{(\text{සමතුලිත මිල} - \text{අවම සැපයුම් මිල}) \times \text{සමතුලිත ප්‍රමාණය}}{2}$

$= \frac{(20 - 0) \times 40}{2}$

$= \text{රු. } 400 / =$

ආර්ථික අතිරික්තය $= (A + B + C + D) + H + G + F + I + J$

$= \text{රු. } 400 + \text{රු. } 400$

$= \text{රු. } 800 / -$

(ii) බද්දට පත්,

$$\begin{aligned}
 \text{පාරිභෝගික අතිරික්තය} &= A \\
 &= \frac{(\text{උපරිම ඉල්ලුම් මිල} - \text{නව සමතුලිත මිල}) \times \text{නව සමතුලිත ප්‍රමාණය}}{2} \\
 &= \frac{(40 - 22.50) \times 35}{2} \\
 &= \text{රු. } 306.25
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{නිෂ්පාදන අතිරික්තය} &= I + J \\
 &= \frac{(\text{නිෂ්පාදකයාට ලැබෙන මිල} - \text{අවම සැපයුම් මිල}) \times \text{නව සමතුලිත ප්‍රමාණය}}{2} \\
 &= \frac{(17.50 - 0) \times 35}{2} \\
 &= \text{රු. } 306.25 //
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{ආර්ථික අතිරික්තය} &= (A) + (I + J) \\
 &= 306.25 + 306.25 \\
 &= \text{රුපියල් } 612.50 //
 \end{aligned}$$

(iii) බද්ද නිසා පාරිභෝගික අතිරික්තයේ වූ අහිමි වීම = $(A + B + C + D) - A$

$$\begin{aligned}
 &= B + C + D \\
 &= 400 - 306.25 \\
 &= \text{රු. } 93.75 //
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{බද්ද නිසා නිෂ්පාදන අතිරික්තයේ වූ අහිමි වීම} &= (H + G + F + I + J) - (I + J) \\
 &= (H + G + F) \\
 &= 400 - 306.25 \\
 &= \text{රු. } 93.75 //
 \end{aligned}$$

$$\text{බද්ද නිසා ආර්ථික අතිරික්තයේ වූ අහිමි වීම} = B + C + D + H + G + F$$

(i ක්‍රමය)

$$\begin{aligned} &= 93.75 + 93.75 \\ &= \text{රු.} 187.50 // \end{aligned}$$

(ii) ක්‍රමය

$$\begin{aligned} \text{බද්ද නිසා අහිමි වූ ආර්ථික අතිරික්තය} &= \text{බද්දට පෙර ආර්ථික අතිරික්තය} - \text{බද්දට පසු ආර්ථික} \\ &\hspace{15em} \text{අතිරික්තය} \\ &= 800 - 612.50 \\ &= \text{රු.} 187.50 // \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{(iv) එකක බද්දෙන් රජයට ලැබෙන ආදායම} &= B + C + H + G \\ &= \text{එකක බද්දේ ප්‍රමාණය} \times \text{නව සමතුලිත ප්‍රමාණය} \\ &= \text{රු.} 5 \times 35 \\ &= \text{රු.} 175 /= \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{(v) එකක බද්දෙන් පාරිභෝගිකයා දරන ප්‍රමාණය} &= \text{බද්දට පෙර සමතුලිත මිල} - \text{බද්දට පසු සමතුලිත මිල} \\ &= \text{රු.} 20.00 - \text{රු.} 22.50 \\ &= \text{රු.} 2.50 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{පාරිභෝගිකයා දරන බදුබර} &= B + C \\ &= 2.50 \times 35 \\ &= \text{රු.} 87.50 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{(vi) } \underline{\text{එකක බද්දෙන් නිෂ්පාදකයා දරන ප්‍රමාණය}} &= \text{සමතුලිත මිල} - \text{නිෂ්පාදකයාට ලැබෙන මිල} \\ &= 20 - 17.50 \\ &= \text{රු.} 2.50 /= \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{නිෂ්පාදකයාගේ බදු බර} &= H + G \\ &= 2.50 \times 35 \\ &= \text{රු.} 87.50 /= \end{aligned}$$

(vii) පාරිභෝගිකයා හා නිෂ්පාදකයා යන දෙදෙනාගේ ම බදු බර = $B + C + H + G$
 $= 87.50 + 87.50$
 $= \text{රු. } 175 /=$

(ඒකක බද්දෙන් රජයට ලැබෙන ආදායම නිෂ්පාදකයා සහ පාරිභෝගිකයා දෙදෙනාගේ ම බදු බරෙහි එකතුවට සමාන වේ.)

ඒකක බද්ද නිසා සමස්ත සමාජයට රු. 12.50ක අහිමි වීමක් සිදු ව ඇත.

II කුමය

ශුභසාධනයේ අහිමි වීම $D+F$ කෙළවරේ සමාන වේ. එනම්,

රජයේ ආදායම - ආර්ථික අක්රියතාවයේ වූ අහිමි වීම

$$B + C + H + G - (B + C + D) + (H + G + F)$$

$$B + C + H + G - B - C - D - H - G - F$$

$$= -(D + F)$$

$$= \frac{\text{ඒකක බද්ද} \times \text{සමතුලිත ප්‍රමාණයේ වෙනස}}{2}$$

$$= \frac{5 \times 5}{2} = \text{රු. } 12.50//$$

- ඒකක බදු පැනවීම ආශ්‍රිත ආර්ථික ප්‍රතිවිපාක සමීකරණ භාවිතයෙන් ද සොයා බැලිය හැකි ය.
- ඉහත සැලකිල්ලට ගත් නිදසුනට අනුව ඒකක බදු පැනවීමට පෙර ඉල්ලුම් සහ සැපයුම් සමීකරණ පහත පරිදි වේ.

$$Q_d = 80 - 2p$$

$$Q_s = 0 + 2p$$

- මේ නිසා බද්දට පෙර, සමතුලිතය,

$$Q_d = Q_s$$

$$80 - 2p = 0 + 2P$$

$$80 = 4P$$

$$20 = P$$

$$\text{සමතුලිත මිල} = \text{රුපියල් } 20//$$

$$p = 20 \text{ ඉල්ලුම් සමීකරණයට}$$

$$\text{ආදේශයේ}$$

$$80 - 2 \times 20$$

$$= 40$$

$$\text{සමතුලිත} = \text{රුපියල් } 40//$$

- නිෂ්පාදකයන්ගෙන් ඒකක බදු පැනවීම නිෂ්පාදකයාට පිරිවැයක් වේ. ඒ බව සැපයුම් සමීකරණ මගින් පහත ලෙස දැක්විය හැකි ය.

$$Q_s = 0 + 2(p - t)$$

$$Q_s = 2(p - 5)$$

$$Q_s = 2p - 10$$

$$Q_s = -10 + 2p$$

නව සැපයුම් සමීකරණය

∴ බද්දට පසු නව සමතුලිතය,

$$Q_d = Q_s$$

$$80 - 2p = -10 + 2p$$

$$90 = 4p$$

$$22.50 = p$$

$p = 22.50$, සැපයුම් සමීකරණයට ආදේශයෙන් නව සමතුලිත ප්‍රමාණය,

$$Q_s = 10 + 2(22.50)$$

$$\underline{Q_s = 35}$$

$$\text{බද්දට පසු සමතුලිත මිල} = \text{රු. } 22.50$$

$$\text{බද්දට පසු සමතුලිත ප්‍රමාණය} = \text{ඒකක } 35//$$

- නිෂ්පාදකයන් මත ඒකක බදු පැනවීම නිසා ඇති වන අනෙකුත් ප්‍රතිවිපාක ඉල්ලුම් සැපයුම් සමීකරණ මගින්ද දැක්විය හැකි ය. ගැනුම්කරුවන් මත ඒකක බදු පැනවීම යන්නෙන් අදහස් වන්නේ භාණ්ඩයක් මිලදී ගන්නා අවස්ථාවේ දී ඒකකයක් මත නිශ්චිත රුපියල් ප්‍රමාණයක් ගැනුම්කරුගෙන් බදු ලෙස අය කිරීමයි.

නිදසුන් :- විකුණුම් බදු, පාරිභෝගික වැට් බදු

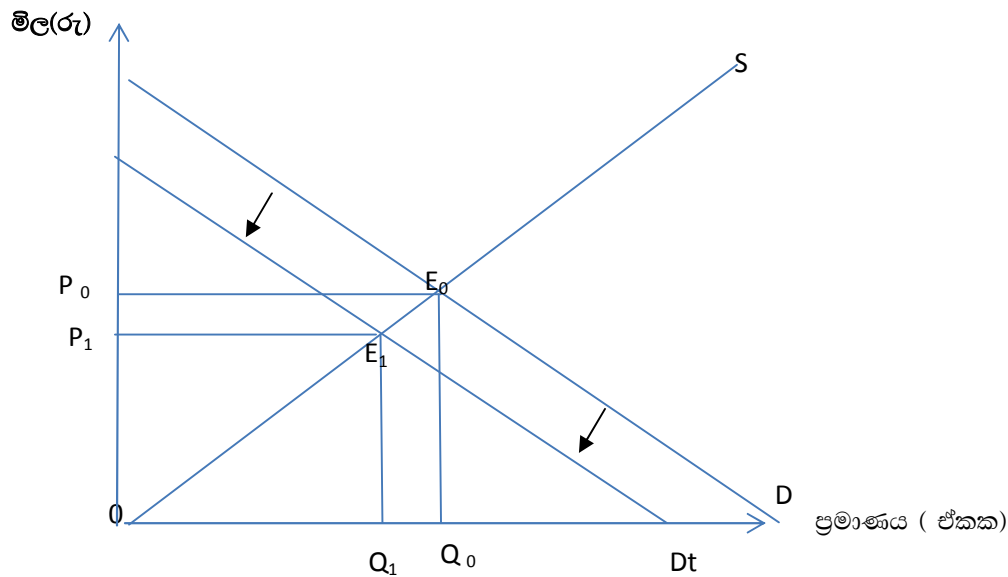
- මෙහිදී භාණ්ඩයක් මිල දී ගන්නා අවස්ථාවේදී අය කරන හෙයින් නෛතික වශයෙන් බද්ද මුළුමනින්ම ගෙවනු ලබන්නේ ගැනුම්කරුය.

නිදසුන :-

- දොඩම් ගෙඩියක් මත රු. 10 ක අලෙවි බද්දක් අය කරනු ලබයි නම් දොඩම් මිලදී ගන්නා සෑම
- අවස්ථාවකදීම මිලදී ගන්නා විසින් දොඩම් ගෙඩියකට රු. 10 බැගින් බද්දක් ආණ්ඩුවට ගෙවිය යුතුය. දොඩම් අලෙවි කරන වෙළෙඳුන් විසින් එම බදු මුදල ගැනුම්කරුවාගෙන් එකතු කර ගෙන ආණ්ඩුවට භාර දෙනු ලැබේ.

- ගැනුම්කරුවන් මත ඒකක බද්දක් පැනවූ විට එම භාණ්ඩයේ සැපයුම් වක්‍රයට කිසිදු බලපෑමක් ඇති නොවේ.
- එහෙත් ගැනුම්කරුවන් මත ඒකක බදු පැනවූ විට ගැනුම්කරුවන් ගෙවිය යුතු මිල ඉහළ යන බැවින් ගැනුම්කරුවන් මිලදී ගත් ඒකක සඳහා බද්දෙන් පසු ගෙවීමට කැමති මිල අඩුවේ. මේ නිසා පැවති මිල ගණන් යටතේම බද්දේ ප්‍රමාණයෙන් ඉල්ලුම් වක්‍රය වමට විතැන්වේ.
- ගැනුම්කරු මත ඒකක බද්දක් පැනවූ පසු සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාරය පහත රූප සටහනේ දැක්වේ.

S

- ඉහත රූප සටහනට අනුව ගැනුම්කරු මත ඒකක බද්ද පැනවීමට පෙර සමතුලිතය E_0 ලක්ෂ්‍යයෙන් දැක්වේ. එහිදී සමතුලිත මිල P_0 ද සමතුලිත ප්‍රමාණය Q_0 ද වේ. ගැනුම්කරු මත ඒකක බද්ද පැනවීමෙන් පසු නව සමතුලිතය E_1 ලක්ෂ්‍යයෙන් දැක්වේ. එහිදී සමතුලිත මිල P_1 ද සමතුලිත ප්‍රමාණය Q_1 ද වේ.

නිපුණතා මට්ටම 3.3

:- සැපයුම්කරු මත ඒකක බද්දක් පැනවීමෙන් පසු බදු බර බෙදී යන ආකාරය විග්‍රහ කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව

:- 04

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල

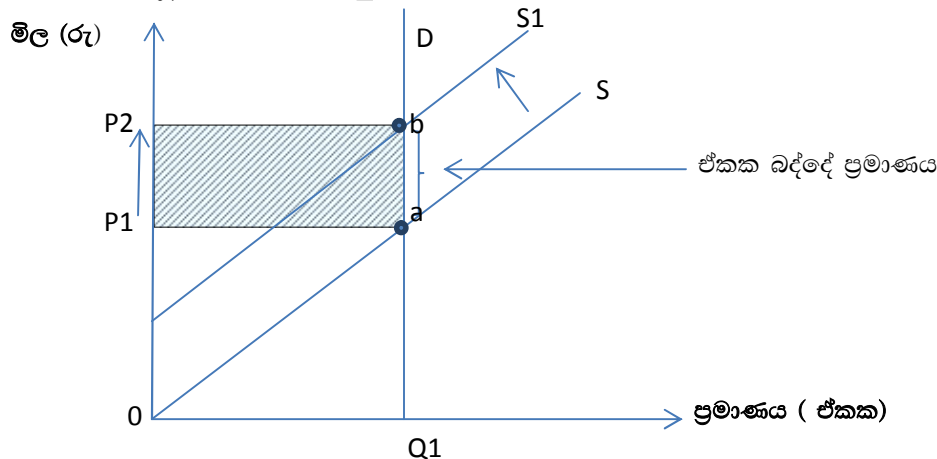
:-

- බදු බර යන්න හඳුන්වයි.
- ඉල්ලුම් හා සැපයුම් නම්‍යතාවයේ ස්වරූපය මත ඒකක බද්දක් පැනවීමෙන් බදු බර පාරිභෝගිකයා හා නිෂ්පාදකයා අතර බෙදෙන ආකාරය විස්තර කරයි.

විෂයය කරුණු පැහැදිලි කිරීමට අත්වැලක්.

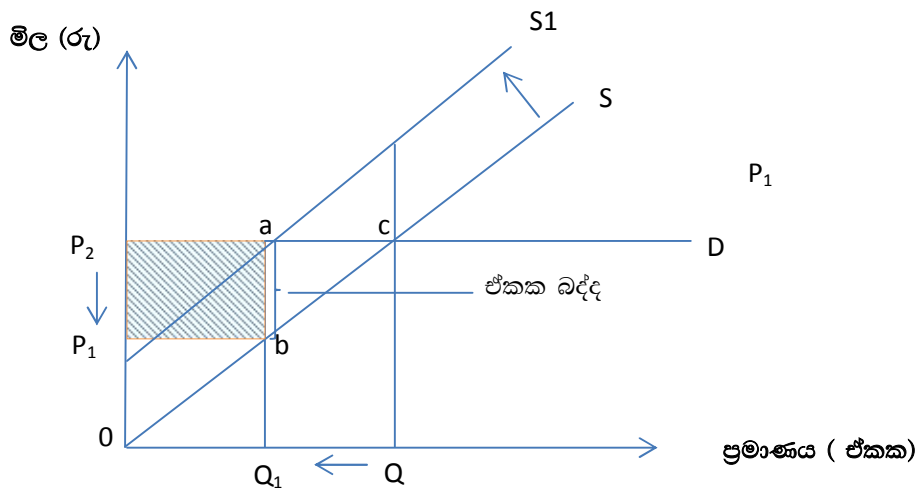
- නිෂ්පාදකයන් මත ඒකක බද්දක් පැනවූ විට එහි අවසාන බදු දරීම කෙරෙහි බලපාන ප්‍රධාන ම සාධකය වන්නේ ඉල්ලුම් හා සැපයුම් නම්‍යතාව ය.
- විවිධ ඉල්ලුම් නම්‍යතා අවස්ථාවන්හි දී බදු බරෙහි දරීම සිදුවන ආකාරය පහත ලෙස රූප සටහන් මගින් දැක්විය හැකි ය.

1 පූර්ණ අනම්‍ය ඉල්ලුම් අවස්ථාව :-

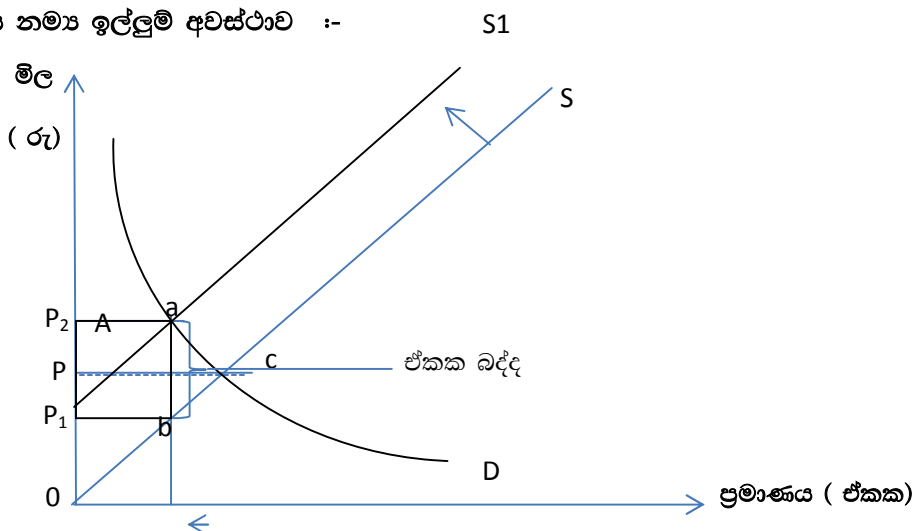
- රූප සටහනට අනුව බද්දට පෙර සැපයුම් වක්‍රය S වලින් දැක්වෙන අතර බද්දට පසු සැපයුම් වක්‍රය S_1 වේ.
- බද්දට පෙර සමතුලිතය a ලක්ෂ්‍යයෙන් ද බද්දට පසු සමතුලිතය b ලක්ෂ්‍යයෙන් ද දැක්වේ.
- $a-b$ දුරෙන් ඒකක බද්දේ ප්‍රමාණය දැක්වෙන අතර සමතුලිත මිලෙහි ඉහළ යාම $a-b$ දුරට සමාන වේ.
- එනම් $a - b = P_1 - P_2$
- ඒකක බද්දේ ප්‍රමාණයෙන් ම සමතුලිත මිල ඉහළ යාමෙන් පෙන්නුම් කෙරෙන්නේ පූර්ණ අනම්‍ය ඉල්ලුම් අවස්ථාවක දී මුළු බදු බර ම පාරිභෝගිකයාට දැරීමට සිදුවන බව යි.
- ඒ අනුව රූප සටහනේ අඳුරු කළ A කේෂ්ත්‍රඵලයෙන් පාරිභෝගිකයා දරන එම මුළු බදු බර දැක්වේ.

පූර්ණ නම්‍ය ඉල්ලුම් අවස්ථාව :-

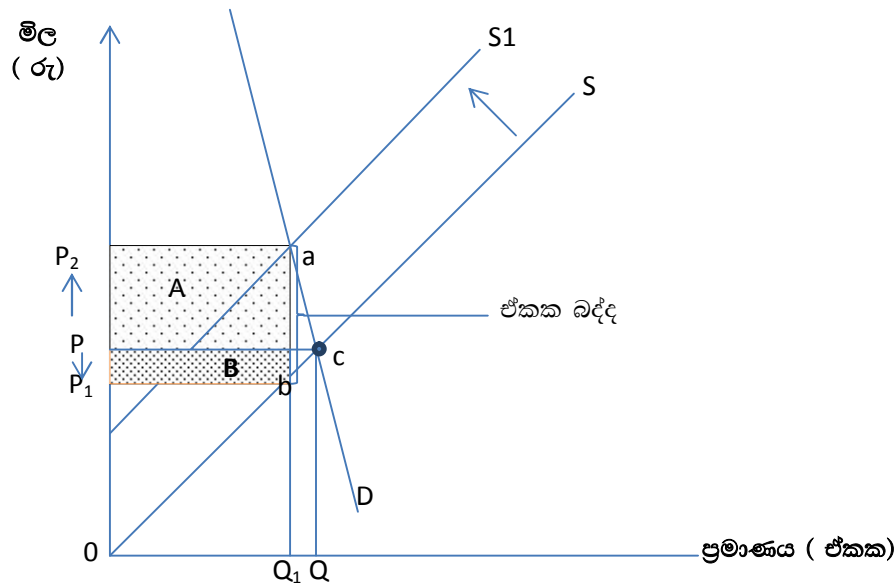
- ඒකක බද්ද නිසා සැපයුම් වක්‍රය $S - S_1$ දක්වා වමට විතැන් වී ඇත.
- බද්දට පෙර සමතුලිතය C ලක්ෂ්‍යයෙන් ද බද්දට පසු සමතුලිතය a ලක්ෂ්‍යයෙන් ද දැක්වේ.
- බද්ද පැනවීම නිසා සමතුලිත ප්‍රමාණය $Q - Q_1$ දක්වා අඩු වී ඇති අතර සමතුලිත මිලෙහි කිසි දු වෙනසක් සිදු වී නැත.
- එනම් බද්දට පෙරත්, පසුත් සමතුලිත මිල P_2 ම ය.
- එයින් අදහස් වන්නේ ඒකක බද්ද නිසා පාරිභෝගිකයා ගෙවන මිලෙහි කිසි දු වෙනසක් සිදු වී නොමැති බව යි.
- මේ නිසා $a - b$ දුරෙන් දැක්වෙන ඒකක බද්දේ ප්‍රමාණයෙන් ම නිෂ්පාදකයාට ලැබෙන මිල $P_2 - P_1$ දක්වා අඩු වී ඇත.
- ඒ අනුව B ක්ෂේත්‍රයෙන් දැක්වෙන මුළු බදු බර ම නිෂ්පාදකයා විසින් දරනු ලැබේ.

ඒකීය නම්‍ය ඉල්ලුම් අවස්ථාව :-

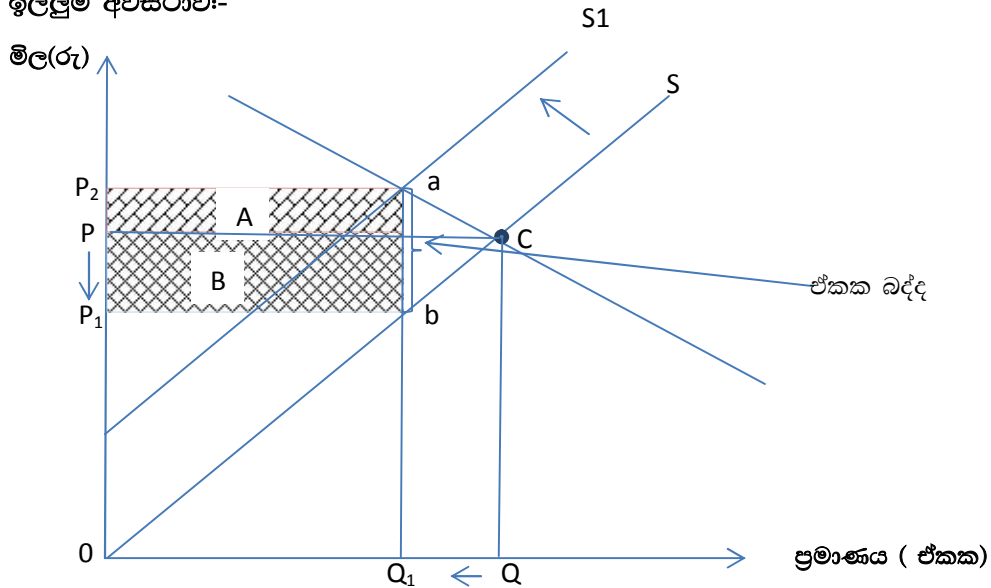
- රූපසටහනේ C ලක්ෂ්‍යයෙන් බද්දට පෙර සමතුලිතයන්, a ලක්ෂ්‍යයෙන් බද්දට පසු සමතුලිතයන් දැක්වේ.
- a - b දුරෙන් බද්දේ ප්‍රමාණය දැක්වෙන අතර, මෙහි දී බදු බර පාරිභෝගිකයා හා නිෂ්පාදකයා වෙත සමාන ව බෙදී ගොස් ඇත.
- ඒ අනුව P - P₂ දුරෙන් ඒකක බද්දෙන් පාරිභෝගිකයා දරණ ප්‍රමාණයක් P - P₁ දුරෙන් නිෂ්පාදකයා දරන ප්‍රමාණයක් දැක්වේ.
- මේ අනුව රූප සටහනේ අඳුරු කර ඇති A කේෂ්ත්‍ර ඵලයෙන් පාරිභෝගිකයාගේ මුළු බදු බරත්, B කේෂ්ත්‍ර ඵලයෙන් නිෂ්පාදකයා ගේ මුළු බදු බරත් දැක්වේ.

අනමය ඉල්ලුම් අවස්ථාව :-

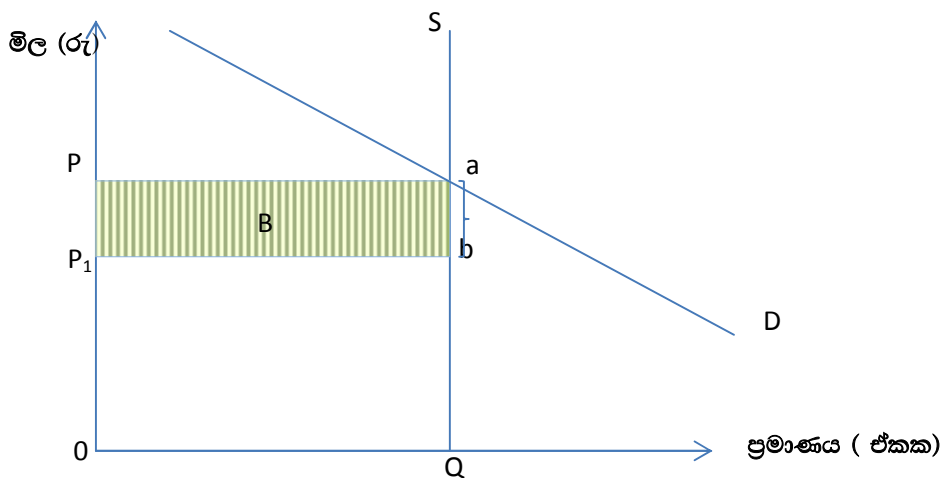
- රූප සටහනට අනුව බද්දට පෙර සමතුලිතය C ලක්ෂ්‍යයෙන් ද, බද්දට පසු සමතුලිතය a ලක්ෂ්‍යයන් ද දැක් වේ.
- a - b දුරින් ඒකක බද්දේ ප්‍රමාණය දැක්වෙන අතර, එයින් පාරිභෝගිකයා දරන ප්‍රමාණය P - P₂ වන අතර නිෂ්පාදකයා දරන ප්‍රමාණය P - P₁ න් දැක් වේ.
- ඒ අනුව අනමය ඉල්ලුම් අවස්ථාවක දී A ක්ෂේත්‍රඵලයෙන් දැක්වෙන පරිදි වැඩි බදු බරක් පාරිභෝගිකයාත් , B ක්ෂේත්‍රඵලයෙන් දැක්වෙන පරිදි අඩු බදු බරක් නිෂ්පාදකයාත් දරති.

නමය ඉල්ලුම් අවස්ථාව:-

- රූප සටහනට අනුව බද්දට පෙර සමතුලිතය C ලක්ෂ්‍යයෙන් ද බද්දට පසු සමතුලිතය a ලක්ෂ්‍යයෙන්ද දැක්වේ.
- $a-b$ දුරෙන් ඒකක බද්දේ ප්‍රමාණය දැක්වෙන අතර එයින් පාරිභෝගිකයා දරන ප්‍රමාණය $P - P_2$ දුරෙන් සහ, නිෂ්පාදකයා දරන ප්‍රමාණය $P - P_1$ දුරෙන් ද දැක්වේ.
- ඒ අනුව A ක්ෂේත්‍රයෙන් දැක්වෙන අඩු බදු බර පාරිභෝගිකයාත්, B ක්ෂේත්‍රයෙන් දැක්වෙන වැඩි බදු බර නිෂ්පාදකයාත් දරති.
- විවිධ සැපයුම් නමයක අවස්ථාවන්හි දී බදු බරෙහි දූර්ව සිදුවන ආකාරය පහත ලෙස රූප සටහන් මගින් දැක්විය හැකිය.

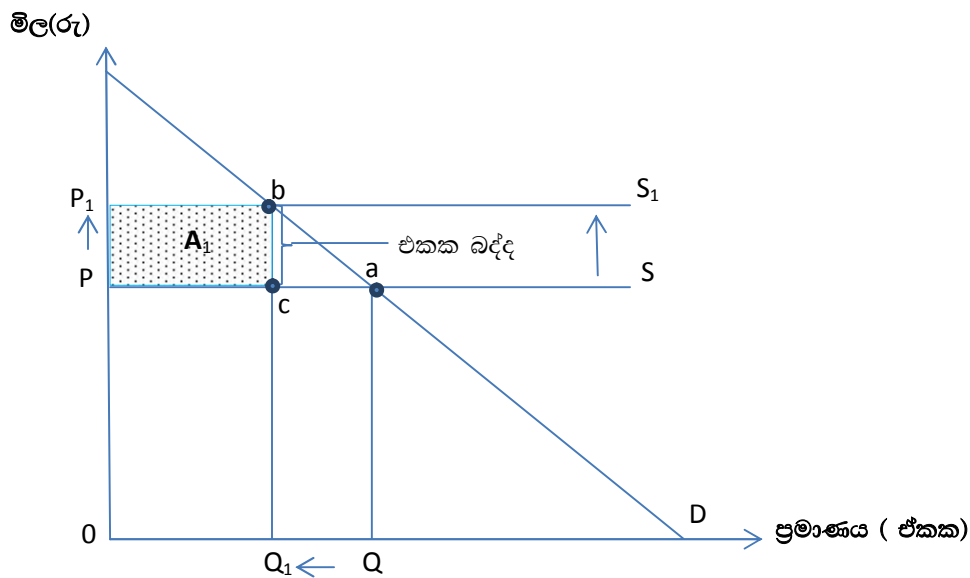
පූර්ණ අනමය සැපයුම් අවස්ථාව :-

- පූර්ණ අනමය සැපයුම් අවස්ථාවක දී ඒකක බද්දක් පැනවූ විට සැපයුම් වක්‍රයෙහි කිසි දුර වෙනසක් සිදු නොවේ.

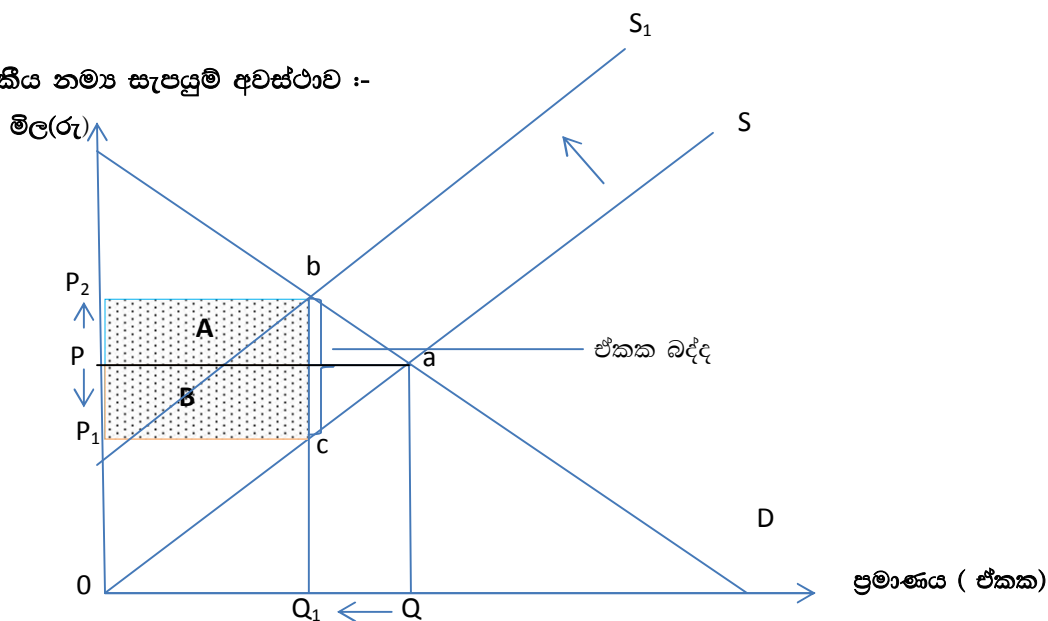
- මේ නිසා බද්දට පෙරත් පසුත් සමතුලිතයෙහි කිසි දු වෙනසක් සිදු නොවන අතර a ලක්ෂ්‍යයෙන් දැක්වෙන්නේ එම බද්දට පෙර සහ පසු සමතුලිත යයි.
- මෙහි දී ඒකක බද්ද පැන වීම නිසා පාරිභෝගිකයා ගෙවන මිලෙහි කිසි දු වෙනසක් සිදු ව ඇත. එය බද්දට පෙරත් පසුත් P වේ.
- ඒ නිසා a-b දුරෙන් දැක්වෙන ප්‍රමාණයෙන් ම නිෂ්පාදකයාට ලැබෙන මිල P - P₁ දක්වා අඩු වී ඇත.
- ඒ අනුව B ක්ෂේත්‍රඵලයෙන් දැක්වෙන මුළු බදු බර ම නිෂ්පාදකයා විසින් දරනු ලැබේ.

පූර්ණ නම්‍ය සැපයුම් අවස්ථාව :-

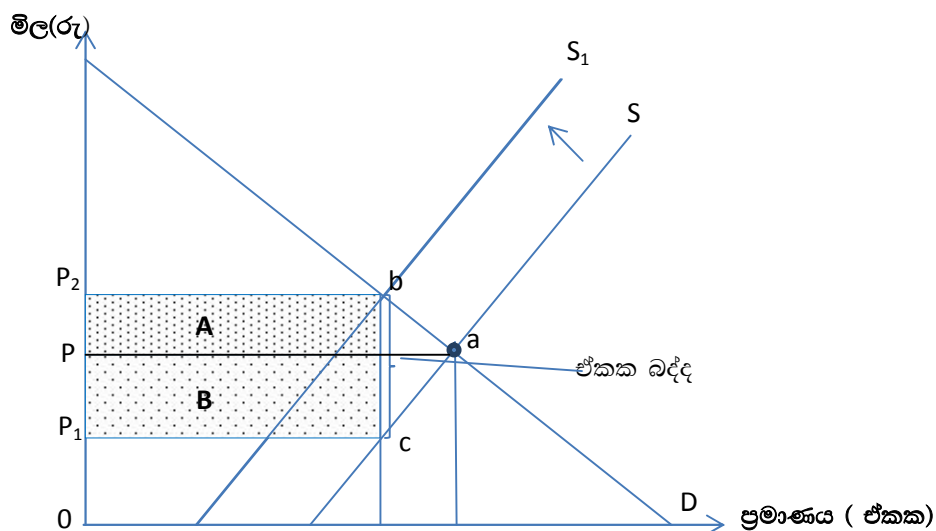
- රූප සටහනට අනුව a ලක්ෂ්‍යයෙන් බද්දට පෙර සමතුලිතයත්, b ලක්ෂ්‍යයෙන් බද්දට පසු සමතුලිතයත් දැක්වේ.
- b-c දුරෙන් ඒකක බද්දේ ප්‍රමාණය දැක්වෙන අතර එම බද්දේ ප්‍රමාණයෙන් ම සමතුලිත මිල එනම් පාරිභෝගිකයා ගෙවන මිල ඉහළ ගොස් ඇත.
- එයින් පෙනීයනු ලබන්නේ පූර්ණ නම්‍ය සැපයුම් අවස්ථාවක දී A ක්ෂේත්‍රඵලයෙන් දැක්වෙන මුළු බදු බර ම පාරිභෝගිකයා විසින් දරනු ලැබේ.

ඒකීය නම සැපයුම් අවස්ථාව :-

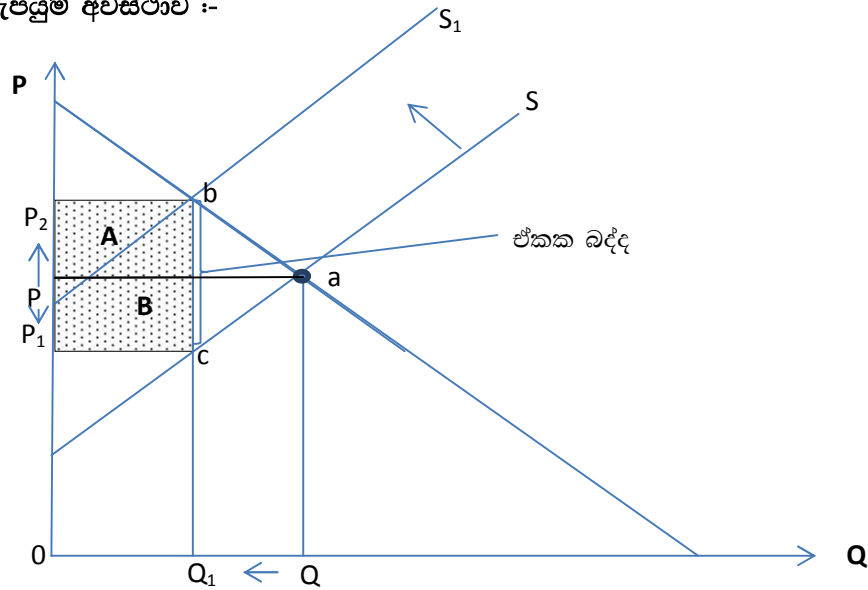

- රූප සටහනට අනුව බද්දට පෙර සමතුලිතය a ලක්ෂ්‍යයෙන් ද බද්දට පසු සමතුලිතය b ලක්ෂ්‍යයෙන් ද දැක්වේ.
- $b - c$ දුරෙන් ඒකක බද්දේ ප්‍රමාණය දැක්වෙන අතර එය පාරිභෝගිකයා හා නිෂ්පාදකයා අතර සමාන ව බෙදී ගොස් ඇත.
- ඒ අනුව A ක්ෂේත්‍රයෙන් පාරිභෝගිකයාත් B ක්ෂේත්‍රයෙන් නිෂ්පාදකයාත් දරන බදු බර එක සමාන වේ.

අනම සැපයුම් අවස්ථාව :-

- මෙහි දී බද්දට පෙර සමතුලිතය A ලක්ෂ්‍යයෙන් ද බද්දට පසු සමතුලිතය B ලක්ෂ්‍යයෙන් ද දැක් වේ.
- b - c දුරෙන් ඒකක බද්දේ ප්‍රමාණය දැක්වෙන අතර, එයින් $P - P_2$ ප්‍රමාණය පාරිභෝගිකයාත් ,
 - $P - P_1$ ප්‍රමාණය නිෂ්පාදකයා විසින් දරයි.
- ඒ අනුව A ක්ෂේත්‍ර ඵලයෙන් දැක්වෙන පරිදි අඩු බදු බරක් පාරිභෝගිකයා විසින් ද B ක්ෂේත්‍ර ඵලයෙන් දැක්වෙන වැඩි බදු බරක් නිෂ්පාදකයා විසින් දරනු ලැබේ.
- නමුත් සැපයුම් අවස්ථාව :-

- මෙහි දී බද්දට පෙර සමතුලිතය A ලක්ෂ්‍යයෙන් ද පසු සමතුලිතය B ලක්ෂ්‍යයෙන් ද දැක්වේ.
- b - c දුරෙන් ඒකක බද්දේ ප්‍රමාණය දැක්වෙන අතර, එයින් $P - P_2$ ප්‍රමාණය පාරිභෝගිකයාත් ,
- $P - P_1$ ප්‍රමාණය නිෂ්පාදකයා විසින් දරනු ලැබේ.
- ඒ අනුව නමුත් සැපයුම් තත්ත්වයක දී A ක්ෂේත්‍ර ඵලයෙන් දැක්වෙන පරිදි වැඩි බදු බරක් පාරිභෝගිකයාත් B ක්ෂේත්‍ර ඵලයෙන් දැක්වෙන පරිදි අඩු බදු බරක් නිෂ්පාදකයාත් දරති.

නිපුණතා මට්ටම 3.4 :- සැපයුම්කරුවන්ට ඒකක සහනාධාරයක් ලබා දීම ඇසුරෙන් වෙළෙඳපොළට රජයේ මැදිහත් වීම විග්‍රහ කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 08

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- සැපයුම්කරු වෙත ලබාදෙන ඒකක සහනාධාරය අර්ථ දක්වයි.
- සැපයුම්කරු වෙත ඒකක සහනාධාරය ලබාදුන් විට වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය කෙරෙහි ඇති වන බලපෑම ඉල්ලුම් හා සැපයුම් ලේඛන ඇසුරින් විග්‍රහ කරයි.
- සැපයුම්කරු වෙත ඒකක සහනාධාරය ලබාදුන් විට වෙළෙඳපොළ සමතුලිතයට ඇති වන බලපෑම ඉල්ලුම් සැපයුම් වක්‍ර ඇසුරින් විග්‍රහ කරයි.
- ඒකක සහනාධාරයක ශුභ සාධන ප්‍රතිවිපාකය ප්‍රස්තාර සටහන් ඇසුරින් විග්‍රහ කරයි.

පාඩම් සැලසුම් කරගැනීම සඳහා උපදෙස්:-

- වී ගොවීන් සඳහා පොහොර සහනාධාරයක් ලබා දීමට රජය තීරණය කරයි යන ප්‍රකාශය ශිෂ්‍යයන්ට ඉදිරිපත් කරන්න.
- එම ප්‍රකාශය පිළිබඳ ව ශිෂ්‍යයන්ගේ අදහස් විමසන්න.
- පහත කරුණු මතු කරමින් සාකච්ඡාවක් මෙහෙයවන්න.
- සැපයුම්කරුවන් මත සහනාධාර ලබා දීම ආණ්ඩුවක් විසින් සිදු කරයි.
- විවිධ අරමුණු ඇති ව ආණ්ඩුව සහනාධාර ලබා දීම සිදු කරයි.
- ශිෂ්‍යයන් සුදුසු පරිදි කණ්ඩායම් කර, ඉගෙනුම සඳහා යෝජිත උපදෙස් ලබා දී ක්‍රියාකාරකමෙහි යොදවන්න.

ඉගෙනුම් සඳහා යෝජිත උපදෙස් :-

- පහත සඳහන් ඉල්ලුම් සහ සැපයුම් සමීකරණ යුගල අතරින් ඔබට ලැබී ඇති ඉල්ලුම් හා සැපයුම් සමීකරණ යුගලය කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන්න.
- $Q_d = 100 - 2P$ සහ $Q_s = (-60) + 3P$
 - $Q_d = 40 - 5P$ සහ $Q_s = (-10) + 5P$
- ඔබට ලැබී ඇති ඉල්ලුම් හා සැපයුම් සමීකරණ යුගල භාවිත කර සමාන මිල ගණන් යොදාගෙන ඉල්ලුම් හා සැපයුම් ලේඛන ගොඩනගන්න.
- ඔබ සකස් කළ ඉල්ලුම් හා සැපයුම් ලේඛන ඇසුරෙන් ඉල්ලුම් හා සැපයුම් වක්‍ර එක ම ප්‍රස්තාර සටහනක නිර්මාණය කරන්න.
- වෙළෙඳපොළ සමතුලිත මිල, ප්‍රමාණය, පාරිභෝගික අතිරික්තය සහ නිෂ්පාදන අතිරික්තය ගණනය කරන්න.
- ආණ්ඩුව විසින් මෙම භාණ්ඩයේ සෑම සැපයුම්කරු ඒකකයක් මත රුපියල් 2.00 ක සහනාධාරයක් ලබා දේ යැයි සිතන්න.
- සහනාධාරයක් ලබා දුන් පසු නව සැපයුම් සමීකරණය $Q_s = a + b(P + 2)$ ලෙස ගෙන ඔබ කලින් යොදා ගත් මිල ගණන් භාවිත කර සහනාධාරයක් ලබා දුන් පසු නව සැපයුම් ලේඛනය ගොඩනගන්න.
- එම සැපයුම් ලේඛනයට අදාළ නව සැපයුම් වක්‍රය පෙර ප්‍රස්තාර සටහනේ ම නිර්මාණය කරන්න.
- ප්‍රස්තාර සටහන භාවිතයෙන් සහනාධාරයක් ලබා දුන් පසු නව වෙළෙඳපොළ සමතුලිත මිල, ප්‍රමාණය, පාරිභෝගික අතිරික්තය සහ නිෂ්පාදන අතිරික්තය ගණනය කරන්න.
- ඔබ සොයා ගත් තොරතුරු ඇසුරෙන් සහනාධාරයක් ලබා දීමට පෙර වෙළෙඳපොළ තත්ත්වය හා සහනාධාරයක් ලබා දුන් පසු වෙළෙඳපොළ තත්ත්වය පිළිබඳ ව සසඳන්න.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කිරීමට අත්වැලක් :-

- නිෂ්පාදනය කරනු ලබන භාණ්ඩ ඒකකයක් සඳහා නිශ්චිත රුපියල් ප්‍රමාණයක් සහනාධාර වශයෙන් ලබා දීම සැපයුම්කරු මත ඒකක සහනාධාරයක් ලබා දීම යන්නෙන් අදහස් වේ.
නිදසුන් - තේ කිලෝවකට රු. 20/- ක සහනාධාරයක් ලබා දීම
- සැපයුම්කරු මත ඒකක සහනාධාර ලබාදීමේ දී අනිවාර්ය ප්‍රතිඵලය වන්නේ නිෂ්පාදන පිරිවැය පහළ යාම යි.
- මේ නිසා සැපයුමෙහි වැඩි වීමක් සිදුවන අතර සහනාධාරයේ ප්‍රමාණයෙන් සැපයුම් වක්‍රය දකුණට විතැන් වේ.
- ඒකක සහනාධාරයක් නිසා වෙළෙඳපොළ සමතුලිතයට සිදුවන බලපෑම ලේඛන, ප්‍රස්තාර හා සමීකරණ මගින් පෙන්වුම් කළ හැකි ය.
- පහත දැක්වෙන්නේ තරගකාරී භාණ්ඩ වෙළෙඳපොළක කිසියම් භාණ්ඩයක් සඳහා වන ඉල්ලුම් සැපයුම් ලේඛන ය.

මිල (රු)	ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය (ඒකක)	සැපයුම් ප්‍රමාණය (ඒකක)
0	80	0
5	70	10
10	60	20
15	50	30
20	40	40
25	30	50
30	20	60
35	10	70
40	0	80

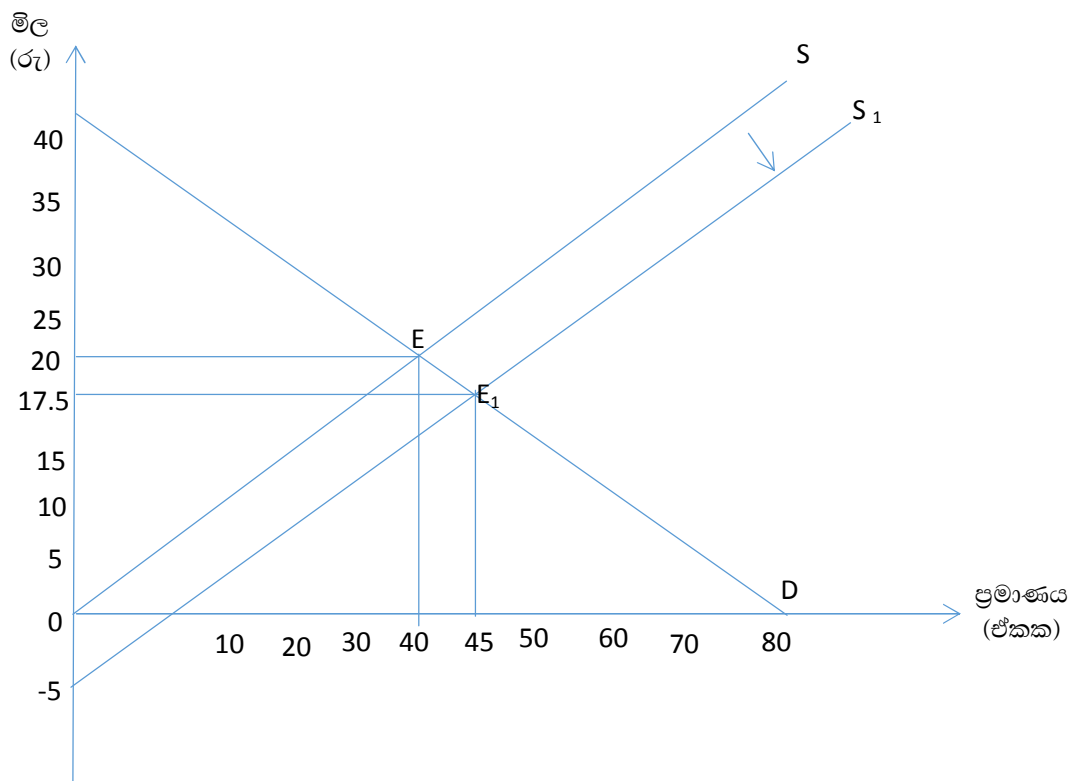
ආණ්ඩුව මෙම භාණ්ඩයේ සෑම නිෂ්පාදන ඒකකයක් සඳහා රුපියල් 5.00ක සහනාධාරයක් ලබා දෙන්නේ යයි සිතමු. මේ නිසා වෙළෙඳපොළ නව සැපයුම් ලේඛනය පහත පරිදි වේ.

$$qd = 80 - 2P$$

$$QS = 0 + 2P$$

මිල (රු)	ඒකක සහනාධාරය (රුපියල්)	සහනාධාරයේ පසුමිල (රු)	සැපයුම් ප්‍රමාණය (ඒකක)
0	5	-5	0
5	5	0	10
10	5	5	20
15	5	10	30
20	5	15	40
25	5	20	50
30	5	25	60
35	5	30	70
40	5	35	80

- ඒකක සහනාධාරය නිසා නිෂ්පාදකයා ගේ පිරිවැය අඩු වන බැවින් සහනාධාර ලබා දීම නිසා සැපයුම් ප්‍රමාණය වැඩි වී ඇති බව ඉහත වගු සටහනෙන් පැහැදිලි ය.
- ඒකක සහනාධාරයක් ලබාදීම ආශ්‍රිත ව ඉහත ලේඛනවලින් හෙළි වන තොරතුරු පහත ආකාරයට ප්‍රස්තාර සටහන් මගින් ද පෙන්වුම් කළ හැකි ය.

- නිෂ්පාදකයන්ට ඒකක සහනාධාර ලබා දීම නිසා සැපයුම් වක්‍රය සහනාධාරයේ ප්‍රමාණයෙන් $S - S_1$ දක්වා දකුණට විතැන් වී ඇති අතර පෙර තිබූ සමතුලිතය ද වෙනස් වී ඇත.

සහනාධාරයට පෙර,

සමතුලිත මිල = රුපියල් 20.00

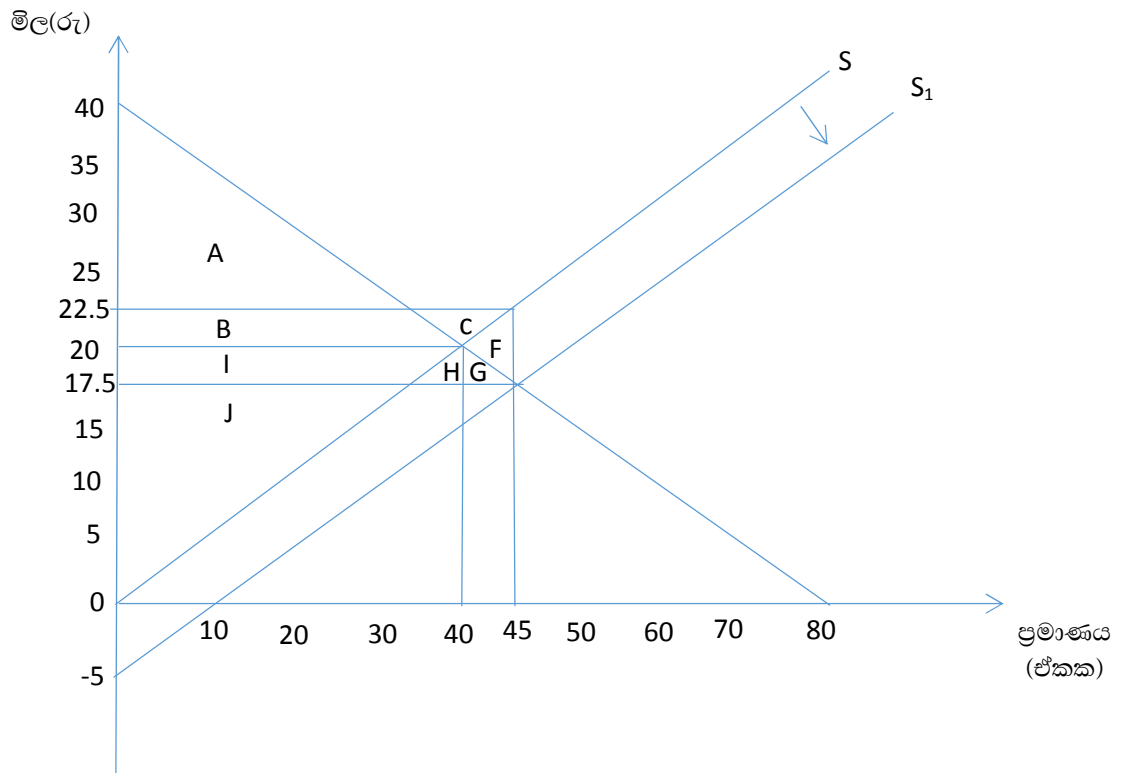
සමතුලිත ප්‍රමාණය = ඒකක 40

සහනාධාරයට පසු,

සමතුලිත මිල = රුපියල් 17.50

සමතුලිත ප්‍රමාණය = ඒකක 45

- නිෂ්පාදකයන්ට ඒකක සහනාධාර ලබා දීම නිසා ඉහත රූප සටහනේ දක්වෙන පරිදි සමතුලිතය වෙනස් වීමට අමතර ව තවත් විවිධාකාර ප්‍රතිවිපාක හටගනී.
- ප්‍රස්තාර සටහනක් මගින් පහත ලෙස එම ශුභසාධන ප්‍රතිවිපාක ද හඳුනා ගත හැකිය.

සහනාධාරයට පෙර,
පාරිභෝගික අතිරික්තය

$$\begin{aligned}
 &= A + B \\
 &= \frac{(\text{උපරිම ඉල්ලුම් මිල} - \text{සමතුලිත මිල}) \times \text{සමතුලිත ප්‍රමාණය}}{2} \\
 &= \frac{(4 - 20) \times 40}{2} \\
 &= \text{රු. } 400
 \end{aligned}$$

නිෂ්පාදන අතිරික්තය

$$\begin{aligned}
 &= I + J \\
 &= \frac{(\text{සමතුලිත මිල} - \text{අවම සැපයුම් මිල}) \times \text{සමතුලිත ප්‍රමාණය}}{2} \\
 &= \frac{(20 - 0) \times 40}{2} \\
 &= \text{රු. } 400
 \end{aligned}$$

ආර්ථික අතිරික්තය

$$\begin{aligned}
 &= (A + B) + (I + J) \\
 &= 400 + 400 \\
 &= \text{රුපියල් } 800//
 \end{aligned}$$

II. සහනාධාරයට පසු,

පාරිභෝගික අතිරික්තය

$$\begin{aligned}
 &= A + B + I + H + G \\
 &= \frac{(\text{උපරිම ඉල්ලුම් මිල} - \text{නව සමතුලිත මිල}) \times \text{නව සමතුලිත ප්‍රමාණය}}{2} \\
 &= \frac{(4 - 17.50) \times 45}{2} \\
 &= \text{රු. } 506.25//
 \end{aligned}$$

නිෂ්පාදන අතිරික්තය

$$\begin{aligned}
 &= B + C + I + J \\
 &= \frac{(\text{නිෂ්පාදකයාට ලැබෙන මිල} - \text{අවම සැපයුම් මිල}) \times \text{සමතුලිත ප්‍රමාණය}}{2} \\
 &= \frac{(22.50 - 0) \times 45}{2} \\
 &= \text{රු. } 506.25//
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{ආර්ථික අතිරික්තය} &= (A+B+I+H+G) + (B+C+I+J) \\
 &= 506.25 + 506.25 \\
 &= \text{රු. } 1012.50//
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{iii) සහනාධාරය නිසා පාරිභෝගික අතිරික්තයේ වූ වැඩි වීම} &= (A+B+I+H+G) - (A+B) \\
 &= I+H+G \\
 &= 506.25 - 400 \\
 &= \text{රු. } 106.25//
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{සහනාධාරය නිසා නිෂ්පාදන අතිරික්තයේ වූ වැඩි වීම} &= (B+C+I+J) - I+J \\
 &= B+C \\
 &= 506.25 - 400 \\
 &= \text{රු. } 106.25
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{සහනාධාරය නිසා ආර්ථික අතිරික්තයේ වූ වැඩි වීම} &= (I+H+G) + (B+C) \\
 \text{(I ක්‍රමය)} &= 106.25 + 106.25 \\
 &= \text{රු. } 212.50//
 \end{aligned}$$

(II ක්‍රමය)

$$\begin{aligned}
 \text{සහනාධාරය නිසා ආර්ථික අතිරික්තයේ වූ වැඩි වීම} &= \frac{\text{සහනාධාරයට පසු ආර්ථික අතිරික්තය}}{\text{සහනාධාරයට පෙර ආර්ථික අතිරික්තය}} \\
 &= 1012.50 - 800 \\
 &= \text{රු. } 212.50//
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{IV) සහනාධාරය වෙනුවෙන් රජයට දීමට සිදුවන පිරිවැය} &= B+C+I+H+G+F \\
 &= \text{රු. } 5 \times 45 \\
 &= \text{රු. } 225//
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{V) සහනාධාරය නිසා සමාජ ශුභ සාධනයට වන බලපෑම} &= \frac{\text{පාරිභෝගික අතිරික්තයේ වැඩිවීම}}{\text{නිෂ්පාදන අතිරික්තයේ වැඩිවීම}} + \frac{\text{නිෂ්පාදන අතිරික්තයේ වැඩිවීම}}{\text{රජයේ පිරිවැය}} - \text{රජයේ පිරිවැය}
 \end{aligned}$$

(I ක්‍රමය)

$$\begin{aligned}
 &= (I + H + G) + B + C - (B + C + I + H + G + F) \\
 &= 106.25 + 106.25 - 225 \\
 &= 12.50 - 225 \\
 &= \text{රු. } 12.50//
 \end{aligned}$$

(II ක්‍රමය) , F කේන්ද්‍රස්ථලය

$$\begin{aligned}
 &= \frac{\text{සමතුලිත ප්‍රමාණයේ වෙනස} \times \text{සහනාධාරයේ ප්‍රමාණය}}{2} \\
 &= \frac{5 \times 5}{2} \\
 &= \text{රු. } 12.50//
 \end{aligned}$$

- ඒකක සහනාධාර පැනවීමෙන් ලැබෙන ආර්ථික ප්‍රතිවිපාක සමීකරණ මගින් ද සොයා බැලිය හැකිය.
- ඉහත සැලකිල්ලට ගත් නිදසුනට අනුව, සහනාධාරයට පෙර ඉල්ලුම් හා සැපයුම් සමීකරණ,

$$Q_d = 80 - 2p$$

$$Q_s = 0 + 2p$$

∴ සහනාධාරයට පෙර සමතුලිතය,

$$80 - 2P = 0 + 2P$$

$$80 = 4P$$

$$20 = P$$

$$\text{සමතුලිත මිල} = \text{රු. } 20.00//$$

සමතුලිත ප්‍රමාණය,

$$= 80 - 2 \times 20$$

$$= 40$$

$$= \text{ඒකක } 40//$$

- ඒකක සහනාධාරය ලබා දීම නිසා නිෂ්පාදන පිරිවැයෙහි අඩුවක් සිදු වන බැවින්,
සහනාධාරයෙන් පසු සැපයුම් සමීකරණය,

$$Q_s = 0 + 2(P + S) \leftarrow \text{ඒකක සහනාධාරය}$$

$$Q_s = 2(P + S)$$

$$Q_s = 2P + 10 \leftarrow \text{සහනාධාරයෙන් පසු සැපයුම් සමීකරණය}$$

$$Q_s = 10 + 2P$$

∴ සහනාධාරයට පසු සමතුලිතයට,

$$Q_d = Q_s$$

$$80 - 2P = 10 + 2P$$

$$70 = 4P$$

$$17.50 = P$$

සමතුලිත මිල = රු. 17.50//

සමතුලිත ප්‍රමාණය, (Q_s)

$$Q_s = 10 + 2 \times 17.50$$

$$= \text{ඒකක } 45//$$

(ඒකක සහනාධාරයෙහි අනෙකුත් ආර්ථික ප්‍රතිවිපාක ද සමීකරණ ඇසුරින් විමසා බැලිය හැකි ය.)

නිපුණතා මට්ටම 3.5

:-මිල පාලනය වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරිත්වයට ඇති කරන බලපෑම විමසයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 08

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

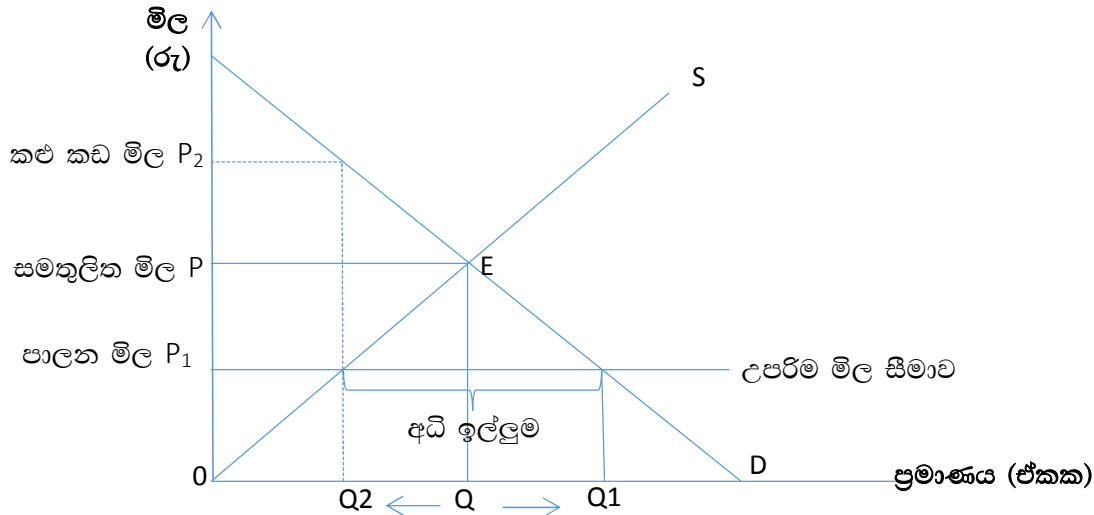
- මිල පාලනය අර්ථ දක්වයි.
- මිල පාලනයේ විවිධ ස්වරූප නම් කරයි.
- උපරිම මිල ප්‍රතිපත්තිය අර්ථ දක්වා ඉල්ලුම් සැපයුම් චක්‍ර ආශ්‍රිත ව නිරූපණය කරයි.
- උපරිම මිල ප්‍රතිපත්තියෙහි ප්‍රතිවිපාක විග්‍රහ කරයි.
- උපරිම මිල ප්‍රතිපත්තිය අර්ථවත් කරගැනීමට ගන්නා ක්‍රියාමාර්ග විස්තර කරයි.
- අවම මිල ප්‍රතිපත්තිය අර්ථ දක්වා ඉල්ලුම් සැපයුම් චක්‍ර ආශ්‍රිත ව නිරූපණය කරයි.
- අවම මිල ප්‍රතිපත්තියේ ප්‍රතිවිපාක ඉදිරිපත් කරයි.
- අවම මිල ප්‍රතිපත්තිය අර්ථ දක්වයි.
- අවම මිලක් සහතික මිලක් බවට පත් කරගත හැකි ක්‍රියාමාර්ග පැහැදිලි කරයි.
- මිල ස්ථායීකරණ ක්‍රියාමාර්ග හඳුන්වයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කිරීමට අත්වැලක් :-

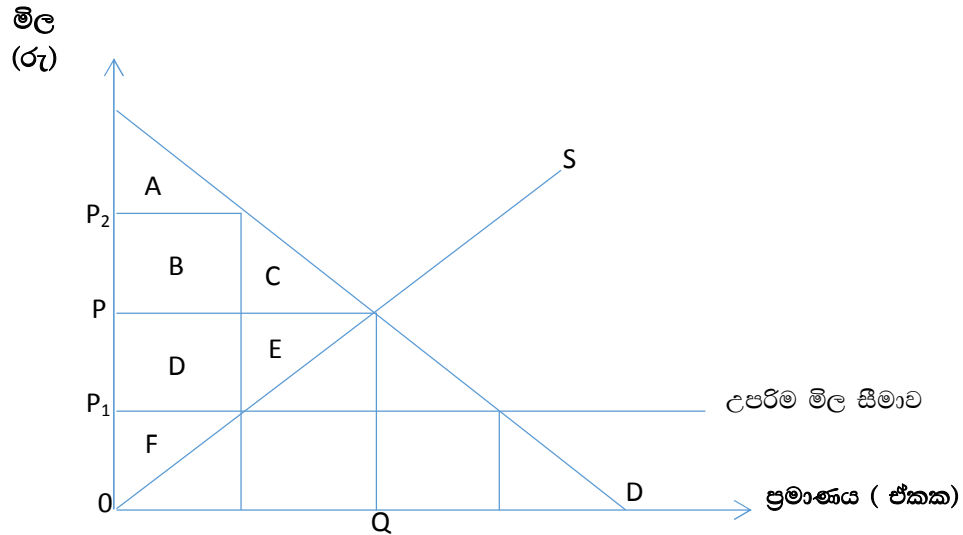
- කිසියම් භාණ්ඩයක් හෝ සේවාවක් හෝ සඳහා වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම් හා සැපයුම් බලවේග මගින් තීරණය වී ඇති මිල ඇතැම් විට, පාරිභෝගිකයන්ට සහ නිෂ්පාදකයන්ට අසාධාරණ විය හැකිය.
- මෙවැනි අවස්ථාවන්හි දී ආණ්ඩුව වෙළෙඳපොළ මිල පාලනය කරයි.
- ඒ අනුව මිල පාලනය යනු ආණ්ඩුව විසින් නීතිරීති අණපනත් උපයෝගී කරගෙන කෘත්‍රිම මිලක් වෙළෙඳපොළෙහි ඇති කිරීම යි.
- මිල පාලනයක් තුළින් ආණ්ඩුව අපේක්ෂා කරන්නේ එක අතකින් පාරිභෝගිකයාත්, අනෙක් අතට නිෂ්පාදකයාත් ආරක්ෂා කිරීම යි.
- මිල පාලනයේ ස්වරූප දෙකකි.
 - 1 උපරිම මිල නියම කිරීම
 - 2 අවම මිල නියම කිරීම
- වෙළෙඳපොළ මිල යාන්ත්‍රණය යටතේ තීරණය වූ සමතුලිත මිල පාරිභෝගිකයාට අසාධාරණ වෙතැයි සිතූ විට ඔවුන්ට සාධාරණත්වය සැලසීම සඳහා ආණ්ඩුව විසින් නියම කරනු ලබන නීත්‍යානුකූල මිල උපරිම මිල සීමාව නමින් හැඳින්වේ.
- ආණ්ඩුව උපරිම මිල සීමා නියම කරනු ලබන්නේ පාරිභෝගිකයන්ට සාධාරණත්වය සඳහා වන බැවින් සමතුලිත මිලට වඩා පහළින් උපරිම මිල සීමා පැනවීම වැදගත් ය.
- එවැනි සමතුලිත මිලට වඩා පහළින් නියම කරනු ලබන උපරිම මිල සීමාව සඵල උපරිම මිල නමින් හැඳින්වේ.

නිදසුන් :- සහල්, පාන් , සීනි , පරිප්පු මිල නියම කිරීම
කිරි පිටි මිල නියම කිරීම
උපරිම ගෙවල් කුලී නියම කිරීම

- පහත රූප සටහනෙහි දැක්වෙන්නේ එවැනි සඵල උපරිම මිල සීමා නියම කිරීමකි.

- ඉහත රූප සටහනෙහි දැක්වෙන පරිදි P_1 උපරිම මිල සීමාව නිසා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය $Q-Q_1$ දක්වා වැඩි වී ඇති අතර, සැපයුම් ප්‍රමාණය $Q-Q_2$ දක්වා අඩු වී ඇත.
- මෙහි ප්‍රතිඵලය වශයෙන් වෙළෙඳපොළෙහි Q_2-Q_1 දක්වා වන අධි ඉල්ලුමක් හටගෙන ඇත.
- එසේ ම Q_2 ලෙසින් වන සැපයුම් ප්‍රමාණය P_2 ලෙසින් වන කළුකඩ මිලකට අලෙවි කිරීමට ද නිෂ්පාදකයෝ පෙළඹෙති.
- උපරිම මිල සීමා නියම කිරීම නිසා ඇති වන ප්‍රතිවිපාක තව දුරටත් පහත පරිදි දැක්විය හැකිය.
 - අධි ඉල්ලුම නිසා වෙළෙඳපොළෙහි භාණ්ඩ හිඟයක් ඇති වීම.
 - නීති විරෝධී කළුකඩ මිල යටතේ භාණ්ඩ අලෙවි කිරීමට තැත් කිරීම.
 - කළුකඩ මිල නිසා පෙර තිබූ සමතුලිත මිලටත් (p) වඩා ඉහළ මිලකට (p_2) භාණ්ඩ අලෙවි කිරීම.
 - උපරිම මිලක් සමගින් නිෂ්පාදකයන් ගේ ලාභ සීමා වන නිසා එම නිෂ්පාදන ක්ෂේත්‍රයේ කරනු ලබන ආයෝජන සීමා වීම.
 - උපරිම මිල සීමාව නිසා පාරිභෝගික අතිරික්තයට සහ නිෂ්පාදන අතිරික්තයට ද අයහපත් බලපෑමක් ඇති වී සමාජ ශුභ සාධනයට ද හානි වීම.
 - උපරිම මිලක් පාරිභෝගික අතිරික්තයට, නිෂ්පාදන අතිරික්තයට බලපාන ආකාරය සහ ඒ අනුව සමාජ ශුභ සාධනයට සිදුවන බලපෑම පහත ලෙස රූප සටහනකින් දැක්විය හැකිය.

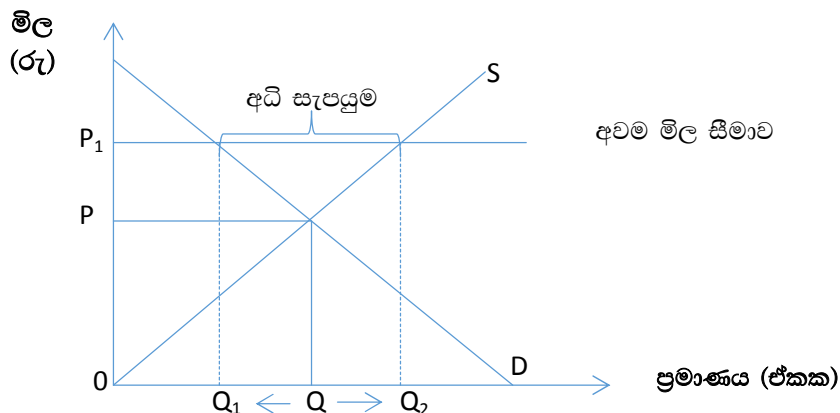

i. උපරිම මිලට පෙර පාරිභෝගික අතිරික්තය	= A+B+C
ii. උපරිම මිලට පෙර නිෂ්පාදක අතිරික්තය	= D+E+F
iii. උපරිම මිලට පෙර ආර්ථික අතිරික්තය	= A+ B+C+D+E+F
iv. උපරිම මිලට පසු පාරිභෝගික අතිරික්තය	= A (B+C අහිමි වී ඇත)
v. උපරිම මිලට පසු නිෂ්පාදක අතිරික්තය	= F (D+E අහිමි වී ඇත)
vi. උපරිම මිලට පසු ආර්ථික අතිරික්තය	= A+F
vii. අහිමි වූ ආර්ථික අතිරික්තය	= C+E (අහිමි සුබසාධනය)

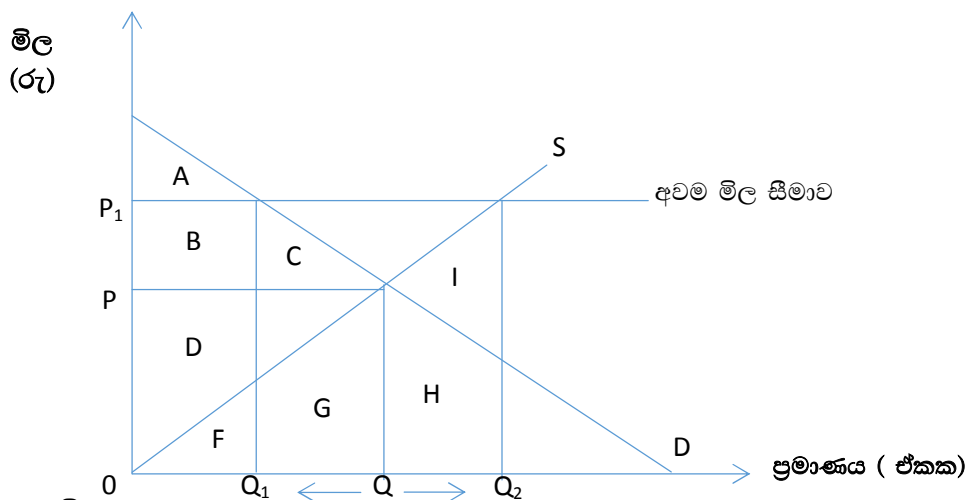
- අහිමි ශුභ සාධනය ලබාගන්නා ආකාරය :-
- ඉහත රූප සටහනෙහි B+D පාරිභෝගික අතිරික්තයට එකතු කරනවා ද, නැද්ද යන්න තීරණය වීම කෙරෙහි බලපාන කරුණු දෙකකි.
 - හිඟ භාණ්ඩ ලබාගැනීමට වැය වන කාලය හා මුදල් ප්‍රමාණය
 - පෝලිමේ සිටීමට ගත වන කාලය
- මෙම කරුණු දෙක සඳහා අමතර පිරිවැයක් දැරීමට පාරිභෝගිකයාට සිදු නොවේ නම් B+D කොටස්වල ක්ෂේත්‍රඵලය ද පාරිභෝගික අතිරික්තයට එකතු වේ.
- මේ අනුව ඉහත ගණනය කරන ලද තොරතුරු ද සමඟින් උපරිම මිල සීමා පැනවීම පාරිභෝගිකයාට බලපෑ ආකාරය පැති දෙකකින් විග්‍රහ කළ හැකි ය. එනම්
 - $B+C$ = පාරිභෝගික අතිරික්තයේ අහිමි වීම
 - $B+D$ = පාරිභෝගික අතිරික්තයේ සිදුවිය හැකි වැඩි වීම
- පාරිභෝගිකයාට වූ බලපෑම නිෂ්පාදන අතිරික්තයෙහි සිදු අහිමි වීම (D+E) සමඟ ගැළැපීමෙන් අහිමි ශුභ සාධනය පහත ලෙස ලබාගත හැකි ය.

$$\begin{aligned}
 \text{අහිමි ශුභ සාධනය} &= B+D - (B+C+D+E) \\
 &= - (C+E)
 \end{aligned}$$

- උපරිම මිල අර්ථවත් වන්නේ එහි අපේක්ෂිත වාසිය එලෙසින් ම පාරිභෝගිකයාට ලැබේ නම් ය.
- ඒ අනුව උපරිම මිල අර්ථවත් කිරීම සඳහා ගත හැකි ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයකි.
 - 1 ආනයනය
 - 2 නිෂ්පාදකයන් දිරිගැන්වීම
 - 3 සලාක කිරීම
- උපරිම මිල නියම කිරීම නිසා ඇති වන අධි ඉල්ලුම හේතුවෙන් වෙළෙඳපොළෙහි ඇති වන හානිදා හිඟයට පිළියම් වශයෙන් හානිදා ආනයනය කළ හැකි ය. එසේ කිරීමෙන් උපරිම මිල පැනවීමේ වාසි පාරිභෝගිකයාට ලබාදිය හැකි ය.
- එසේ ම උපරිම මිල සීමා පැනවීම නිසා අධිකාරියෙන් වන නිෂ්පාදකයන් දිරිගැන්වීම සඳහා අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමෙන් ද වෙළෙඳපොළෙහි ඇති වන හානි වළක්වා අපේක්ෂිත වාසිය පාරිභෝගිකයින් අතර සලාක කර බෙදා දීමට සිදු වේ.
- උපරිම මිල සීමා පැනවීම නිසා වෙළෙඳපොළ මිල යන්ත්‍රණය නිෂ්ක්‍රීය වන බැවින්, හිඟ හානිදා සලාක කිරීමට සිදුවන්නේ මිල නොවන මාධ්‍යයන් භාවිත කිරීමෙන් ය. පහත දැක්වෙන්නේ සලාක කිරීම සඳහා යොදා ගත හැකි එවැනි මිල නොවන මාධ්‍යය.
 1. සලාක පත් යොදා ගැනීම
 2. පෝලිම් ක්‍රමය
 3. අල්ලස් මගින් සලාක කිරීම
 4. වෙනත් හානිදා සමග සම්බන්ධ කොට සලාක කිරීම.
 5. කළුකඩ මිල
- **අවම මිල සීමා නියම කිරීම.**
- ඉල්ලුම් සැපයුම් බලවේග මත තීරණය වූ වෙළෙඳපොළ මිල නිෂ්පාදකයන්ට අසාධාරණ වෙනැයි යන විශ්වාසය මත නිෂ්පාදකයින්ට සාධාරණත්වයක් සැලසීම සඳහා ආණ්ඩුව විසින් සමතුලිත මිලට ඉහළින් නිත්‍යනුකූල ව නියම කරන මිල අවම මිල සීමා නියම කිරීම යන්නෙන් අදහස් වේ.
- අවම මිල සීමා පැනවීමේ අරමුණ නිෂ්පාදකයන්ට සාධාරණත්වයක් සැලසීම වන බැවින් අවම මිල සමතුලිත මිලට වඩා ඉහළින් නියම කළ යුතු ය.
- සමතුලිත මිලට ඉහළින් නියම කරනු ලබන අවම මිල සඵල අවම මිල නමින් හැඳින්වේ.
නිදසුන් :- වී සඳහා අවම මිලක් නියම කිරීම, අවම වැටුප් අනුපාත නියම කිරීම.
- පහත රූප සටහනින් දැක්වෙන්නේ අවම මිල සීමා පැනවීමකි.

- ඉහත රූප සටහනේ දැක්වෙන පරිදි P_1 අවම මිල සීමා නියම කිරීම නිසා වෙළෙඳපොළ සැපයුම් ප්‍රමාණය $Q-Q_2$ දක්වා වැඩි වන අතර ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය $Q-Q_1$ දක්වා අඩුවේ.
- මෙහි ප්‍රතිඵලය වන්නේ Q_2-Q_1 දක්වා වන අධි සැපයුමක් වෙළෙඳපොළෙහි හට ගැනීම යි.
- අවම මිල සීමා නියම කිරීමෙහි ප්‍රතිවිපාක තව දුරටත් පහත ලෙස දැක්විය හැකිය.
 1. අතිරික්ත නිෂ්පාදනය වෙළෙඳපොළෙහි ගොඩ ගැසීම හෙවත් තොග සමුච්චනය වීම.
 2. සේවා සම්බන්ධයෙන් ගත් කල විරැකියාව වැනි ගැටලු මතු වීම.
 3. වෙළෙඳුන් නීතියෙන් පලා යාමට තැත් කිරීම (අවම මිල නාමික මිලක් සේ සලකා අඩු මිලට භාණ්ඩ අලෙවි කිරීම.)
 4. අධි ආයෝජන තත්ත්වයක් උද්ගත වීම.
 5. පාරිභෝගික අතිරික්තයට, නිෂ්පාදක අතිරික්තයට බලපෑම් ඇතිවී සමාජ සුබ සාධනයට ද බලපෑම් ඇති වීම.
- අවම මිලෙහි ශුභ සාධනය ප්‍රතිවිපාකයන් පහත ලෙස ප්‍රස්තාර සටහනක් මගින් දැක්විය හැකි ය.

- අවම මිල පෙර,

පාරිභෝගික අතිරික්තය	$= A+B+C$
නිෂ්පාදක අතිරික්තය	$= D+E$
ආර්ථික අතිරික්තය	$= A+B+C+D+E$

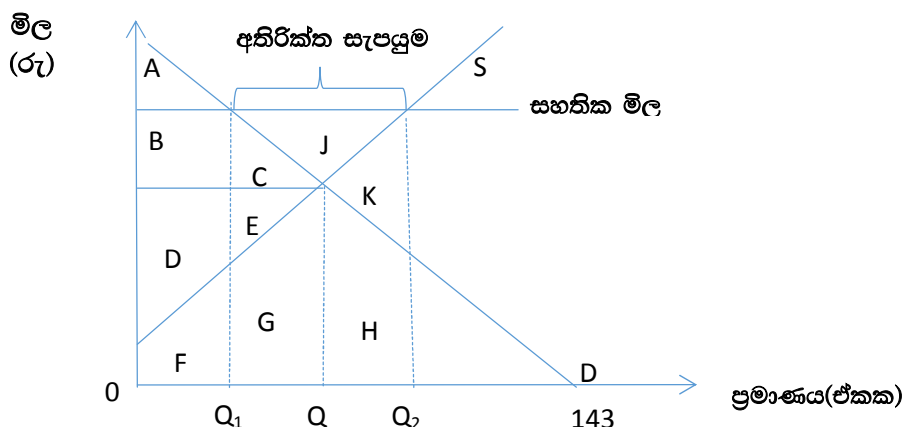
- අවම මිලට පසු,

පාරිභෝගික අතිරික්තය	$= A$	
නිෂ්පාදක අතිරික්තය	$=$	නිෂ්පාදකයාගේ අයහාරය
(නිෂ්පාදකයා Q_2 සැපයීමට තීරණය කළහොත්)		නිෂ්පාදකයාගේ විචල්‍ය පිරිවැය
	$= B+D+F-F$	
	$= B+D$	
අවම මිලට පසු ආර්ථික අතිරික්තය	$= A+B+D$	

- අවම මිලට පසු නිෂ්පාදකයා
 Q_1 සැපයීමට තීරණය කළහොත්
 නිෂ්පාදක අතිරික්තය

$$= \begin{matrix} \text{නිෂ්පාදක} \\ \text{අතිරික්තය} \\ B+D+F \end{matrix} - \begin{matrix} \text{නිෂ්පාදකයාගේ} \\ \text{විවලය පිරිවැය} \\ (F+G+H+I) \end{matrix}$$

$$= B+D+F - (F+G+H+I)$$
- මෙහි දී නිෂ්පාදකයා $F+G+H+I$ ලෙසින් වන විවලය පිරිවැය දෑ Q_1 සැපයීමට තීරණය කළ ද පාරිභෝගිකයා ඉල්ලුම් කරන්නේ Q_2 නිසා $B+D+F$ ලෙසින් වන නිෂ්පාදකයාගේ අයහාරය ඔහුගේ පිරිවැයට වඩා අඩු වේ.
- මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ නිෂ්පාදකයන්ට සාධාරණත්වය සඳහා අවම මිල සීමා පැනවීම සිදු කළත්, අපේක්ෂිත තරමේ වාසියක් නිෂ්පාදකයාට අත්නොවන බව යි.
- මේ නිසා අවම මිල අර්ථවත් කිරීම සඳහා යම් යම් ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතු ය. පහත දැක්වෙන්නේ එවැනි ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයකි.
 1. අතිරික්තය ගබඩා කිරීම
 2. අතුරු නිෂ්පාදනය
 3. පවත්නා ඉල්ලුම ප්‍රවර්ධනය
 4. අපනයනය
- ඉහත ක්‍රියාමාර්ගවලට අමතර ව අවම මිල අර්ථවත් කර ගැනීම සඳහා රජයක් අනුගමනය කරන සුවිශේෂ ක්‍රියාමාර්ගයක් ලෙස මිල ආධාරක ප්‍රතිපත්ති දැක්විය හැකි ය.
- මිල ආධාරක ප්‍රතිපත්ති වල දී අවම මිල නිෂ්පාදකයාට ලැබෙන බව සහතික වීමක් සිදුවේ. ඒ අනුව එහි දී අවම මිල සහතික මිලක් සේ සැලැකේ.
- අවම මිල සහතික මිලක් සේ සලකමින් නිෂ්පාදකයා ආරක්ෂා කර ගනිමින් නිෂ්පාදකයන්ගේ ආදායම ඉහළ නැංවීම සඳහා රජයක් අනුගමනය කරන මිල ආධාරක ප්‍රතිපත්ති ස්වරූප දෙකකි.
 1. රජයේ මිලදී ගැනීම් සහිත මිල ආධාරක ප්‍රතිපත්ති
 2. ඌන පූරණ ගෙවීම් ක්‍රමය
- රජයේ මිලදී ගැනීම් සහිත මිල ආධාරක ප්‍රතිපත්තිය යනු, රජය විසින් නියම කරනු ලබන අවම මිල යටතේ නිෂ්පාදකයා වෙළෙඳපොළට සැපයීමට කැමති මුළු භාණ්ඩ ප්‍රමාණයෙන් අවම මිල යටතේ පාරිභෝගිකයා මිලදී ගෙන ඉතිරි වන අතිරික්තය සැපයුම රජය මිලදී ගැනීම යි.
- මෙලෙසින් වන අතිරික්ත සැපයුම රජය මිලට ගැනීම හා ඒ ආශ්‍රිත ඇති වන ප්‍රතිවිපාක පහත ලෙස රූප සටහනක් මගින් දැක්විය හැකි ය.

$$\begin{aligned}
\text{i. සහතික මිලට පෙර පාරිභෝගික අතිරික්තය} &= A+B \\
\text{සහතික මිලට පසු පාරිභෝගික අතිරික්තය} &= A+B+C+F+G \\
\text{පාරිභෝගික අතිරික්තයේ වැඩි වීම} &= A+B+C+F+G - A+B \\
&= C+F+G \\
\text{ii. සහතික මිලට පෙර නිෂ්පාදක අතිරික්තය} &= C+D \\
\text{සහතික මිලට පසු නිෂ්පාදක අතිරික්තය} &= C+D+B+J \\
\text{නිෂ්පාදන අතිරික්තයේ වැඩි වීම} &= B+J \\
\text{iii. } P_1 \text{ සහතික මිල යටතේ නිෂ්පාදකයා වෙළෙඳපොළට සපයන මුළු භාණ්ඩ ප්‍රමාණය} &= Q_1 \\
Q_1 \text{ සඳහා පාරිභෝගිකයා ගෙවීමට කැමැති මිල හෙවත් } Q_1 \text{ සඳහා වන වෙළෙඳපොළ මිල} &= P_2 \\
\text{iv. ඌන පූර්ණ ගෙවීම සඳහා රජයේ පිරිවැය} &= B+J+C+F+G+K \\
\text{v. ශුභ සාධනයට වන බලපෑම} &= \begin{array}{ccc} \text{පාරිභෝගික} & + & \text{නිෂ්පාදක} \\ \text{අතිරික්තයේ} & & \text{අතිරික්තයේ} \\ \text{වැඩිවීම} & & \text{වැඩිවීම} \end{array} - \text{රජයේ පිරිවැය} \\
&= C+F+G+B+J - (B+J+C+F+G+K) \\
&= -K
\end{aligned}$$

- $-K$ ප්‍රමාණයෙන් සමාජ ශුභ සාධනයේ අහිමිවීමක් සිදුව ඇත.
- ඌන පූර්ණ ගෙවීම නිසා නිෂ්පාදනයේ අයභාරය $= B+J+K+C+F+G+D+E+H$
- පාරිභෝගික පැහැදීම $= D+E+H$

(රජයේ පිරිවැය + පාරිභෝගික පැහැදීම = නිෂ්පාදක අයභාරය වේ.)

- නිෂ්පාදිත භාණ්ඩවල මිල ගණන් නිතර නිතර උච්චාවචනය වීම මිල අස්ථායීතාවයක් ලෙස සැලකේ. මිල ගණන් අස්ථායී වන විට නිෂ්පාදකයින්ගේ ආදායම්හි ද අස්ථායීතාවක් ඇති වේ.
- විශේෂයෙන්ම කෘෂිකාර්මික භාණ්ඩවල මිල ගණන් නිතර උච්චාවචනය වීම ප්‍රායෝගික ලෝකයේ සුලබව දකිය හැකි කරුණකි. කෘෂි භාණ්ඩවල මිල ගණන් උච්චාවචනය නිරන්තරයෙන් සිදු වන විට ගොවීන්ගේ ආදායම් අස්ථායී වීම ප්‍රබල ගැටලුවක් වී ඇත.
- මෙබඳු අවස්ථාවන්හි දී වගා කරුවන්ගේ ආදායම් ස්ථායී කිරීම සඳහා ආණ්ඩුවක් විසින් විවිධාකාර වූ මිල ස්ථායීකරණ වැඩ පිළිවෙළවල් ක්‍රියාත්මක කරනු දක්නට ලැබේ.
- නිෂ්පාදකයන් සලාක නියම කිරීමට, තොග රැස් කිරීම හා මුදා හැරීම, ඉඩම් වගා කරන ප්‍රමාණය සීමා කිරීම, ආනයන තීරු බදු පැනවීම, ආනයන සලාක කිරීම, අභිමතය පරිදි ආනයන සීමා කිරීම වැනි ක්‍රියා මාර්ග මිල ස්ථායීකරණය සඳහා යොදා ගනු ලබයි.
- නිෂ්පාදකයන් මත සලාක නියම කිරීම ඒ අතර වැදගත් වන ස්ථායීකරණ වැඩ පිළිවෙළකි. කිසියම් නිශ්චිත කාලයක් තුළ නිපදවිය හැකි නිමවුම් ප්‍රමාණය පිළිබඳ උපරිම සීමාවන් ආණ්ඩුව විසින් නියම කිරීම නිෂ්පාදන සලාක කිරීම යන්නෙන් අදහස් කෙරේ.
- වෙළෙඳපොළට ළඟා වන සැපයුම සීමා කරමින් මිල ඉහළ මට්ටමක පවත්වා ගෙන යාමට මෙමගින් අපේක්ෂා කෙරේ.

නිපුණතාව 04 : වෙළෙඳපොළ තුළ නිෂ්පාදන ආයතන කාර්කික ව හැසිරෙන ආකාරය හා නිෂ්පාදන සාධක වෙළෙඳපොළ හැසිරීම ගවේෂණය කරයි.

නිපුණතා මට්ටම 4.1 : ව්‍යාපාර ආයතනයක කෙටිකාලීන හා දිගුකාලීන නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ ස්වරූප විග්‍රහ කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 08

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :

- ව්‍යාපාර ආයතන හඳුන්වමින් ඒවායේ විවිධ ස්වරූප පැහැදිලි කරයි.
- යෙදවුම් හා නිමවුම් අතර පවතින සම්බන්ධතාව නිෂ්පාදන ශ්‍රිතයක් ඇසුරෙන් පැහැදිලි කරයි.
- නිෂ්පාදනයේ කෙටි කාලය හා දිගු කාලය අතර වෙනස නිෂ්පාදන ශ්‍රිතයක් ඇසුරෙන් පැහැදිලි කරයි.
- හීන වන ආන්තික ඵලදා නීතිය අර්ථ දක්වයි.
- හීන වන ආන්තික ඵලදා නීතියේ උපකල්පනය ඉදිරිපත් කරයි.
- හීන වන ආන්තික ඵලදා නීතිය සංඛ්‍යාත්මක ව හා ප්‍රාස්තාරික ව ඉදිරිපත් කරයි.
- කෙටි කාලීන නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ මුළු නිෂ්පාදිතය, සාමාන්‍ය නිෂ්පාදිතය සහ ආන්තික නිෂ්පාදිතය යන සංකල්ප අර්ථ දක්වයි.
- මුළු නිෂ්පාදිතය, සාමාන්‍ය නිෂ්පාදිතය සහ ආන්තික නිෂ්පාදිතය යන සංකල්ප අතර සම්බන්ධතාව විග්‍රහ කරයි.
- පරිමාණානුකූල ඵල නීතිය අර්ථ දක්වයි.
- දිගු කාලීන නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ වැඩි වන අඩු වන හා ස්ථාවර පරිමාණානුකූල ඵල තත්ත්වවලට බලපාන හේතු විග්‍රහ කරයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කිරීමට අත්වැලක්

- ආර්ථිකයක් තුළ මිනිස් අවශ්‍යතා ඉටුකර ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය කොට වෙළෙඳපොළට සපයනු ලබන්නේ විවිධ නිෂ්පාදන පිරිස් විසිනි.
- මෙම නිෂ්පාදන කාර්යයේ දී ඵලදායී ආර්ථික සම්පත් එකිනෙකට මුසු කිරීමක් සිදු වේ.
- ඵලෙස නිෂ්පාදන සම්පත් අවශ්‍ය පරිදි මුසු කරමින් නිෂ්පාදනය සංවිධානය කරන ඒකකයක් නිෂ්පාදන ආයතන (ව්‍යාපාරික ආයතන) නමින් හැඳින්වේ.

- වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකයක් තුළ කටයුතු කරන නිෂ්පාදන ආයතන විවිධ ස්වරූපයන් ගෙන් යුක්ත ය.
 - තනි පුද්ගල ව්‍යාපාර (කේවල ස්වාමී ව්‍යාපාර)
 - හවුල් ව්‍යාපාර
 - සංස්ථාපිත සමාගම්
 - සමුපකාර ව්‍යාපාර
 රාජ්‍ය ව්‍යවසාය (රාජ්‍ය සංස්ථා, රාජ්‍ය දෙපාර්තමේන්තු , රාජ්‍ය සමාගම් ආදී)
- නිෂ්පාදන ආයතනවල මූලික අරමුණ වන්නේ ලාභ උපරිම කිරීම යි.
- එසේ වුව ද ඒ ඒ නිෂ්පාදන ආයතන අතර අපේක්ෂිත ලාභයෙහි විවිධ වෙනස්කම් පවතී.
 - නිෂ්පාදන සම්පත් භාණ්ඩ හා සේවා බවට පරිවර්තනය කිරීමේ ක්‍රියාවලිය නිෂ්පාදනය ලෙස හැඳින්වේ.
 - මෙහි දී යෙදවුම් කිසියම් තාක්ෂණික ක්‍රමවේදයක් ඔස්සේ නිමවුම් බවට පත් වේ.
 - යෙදවුම් හා නිමවුම් අතර පවත්නා තාක්ෂණික සම්බන්ධතාව නිෂ්පාදන ශ්‍රිතය නම් වේ.

$$Q = f(L, K) \quad \leftarrow \text{නිෂ්පාදන ශ්‍රිතය}$$

Q = නිමවුම

f = ශ්‍රිතයක් වේ

L = ශ්‍රමය

K = ප්‍රාග්ධනය

ඉහත ශ්‍රිතයෙන් පෙන්නුම් කෙරෙන්නේ කිසියම් භාණ්ඩයක නිමවුම, ශ්‍රමය සහ ප්‍රාග්ධනය යන යෙදවුම් මත රඳා පවත්නා බව යි.

- නිෂ්පාදකයාට යෙදවුම් අඩු වැඩි කිරීම මගින් නිමවුම අඩු වැඩි කළ හැකි ය.
- මෙහිදී ඇතැම් යෙදවුම් ඉක්මනින් වෙනස් කළ හැකි අතර ඇතැම් යෙදවුම් එසේ ඉක්මනින් වෙනස් කළ නොහැකි ය
- නිමවුම අඩු වැඩි කිරීමේ හැකියාව රඳා පවත්නේ කොතරම් ඉක්මනින් යෙදවුම් වෙනස් කිරීමට නිෂ්පාදකයාට හැකියාවක් තිබේ ද යන්න මත ය.
- මෙලෙසින් යෙදවුම වෙනස් කිරීමට ගත වන කාලය මත නිෂ්පාදනය හා සම්බන්ධ ප්‍රධාන කාල ස්වරූප දෙකක් හඳුනාගත හැකි ය. එනම්

1) කෙටි කාලය

2) දිගු කාලය

- නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය සඳහා යොදා ගැනෙන ඇතැම් යෙදවුම් (අවම වශයෙන් එක් සාධකයක් වත්) වෙනස් කළ නොහැකි කාලපරිච්ඡේදය කෙටි කාලය නම් වේ.
- මේ නිසා ම කෙටි කාලයේ ස්ථාවර යෙදවුම් හා විචල්‍ය යෙදවුම් ලෙසින් සාධක දෙවර්ගයක් දැකිය හැකි ය.
- කර්මාන්ත ශාලාවේ තාක්ෂණය හා ධාරිතාව නොවෙනස් ව තිබිය දී විචල්‍ය යෙදවුම් වෙනස් කරන විට යෙදවුම් හා නිමවුම් අතර පවත්නා තාක්ෂණික සම්බන්ධතාව කෙටි කාලීන නිෂ්පාදන ශ්‍රිතය නමින් හැඳින්වේ එනම්,

$$Q = f(L, K)$$

විචල්‍ය සාධකය (ශ්‍රමය) ස්ථාවර ප්‍රාග්ධනය

- කෙටි කාලයේ දී වෙනස් කළ හැක්කේ විචල්‍ය සාධක පමණක් වන හෙයින් තව දුරටත් මෙම ශ්‍රිතය පහත ලෙස දැක්විය හැකි ය.

$$Q = f(L_1, L_2, L_3, \dots, L_n, K)$$

(ශ්‍රමය වෙනස් කළ හැකි සාධකය යන අර්ථයෙන්)

$$Q = f(V_1, V_2, V_3, \dots, V_n, K) \text{ ලෙස ද දැක්විය හැකිය.}$$

- නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියට අදාළ සියලු ම යෙදවුම් වෙනස් කිරීමට ප්‍රමාණවත් කාලය දිගු කාලය යි.
- මේ නිසා ම නිෂ්පාදන ආයතනයක දිගු කාලයේ දී පවතින සියලු ම යෙදවුම් විචල්‍ය යෙදවුම් වේ.
- නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියට අදාළ සියලු යෙදවුම් වෙනස් කරන විට යෙදවුම් හා නිමවුම් අතර පවතින සම්බන්ධතාව පහත පරිදි දිගුකාලීන නිෂ්පාදන ශ්‍රිතයෙන් පෙන්විය හැකි ය.
- $Q = f(L_1, L_2, L_3, \dots, L_n, K_1, K_2, K_3, \dots, K_n)$
- නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය ප්‍රධාන අදියර දෙකකට වෙන් කළ හැකි ය.

1. කෙටි කාලීන නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය

2. දිගු කාලීන නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය

- කෙටි කාලයේ නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ යෙදී සිටින නිෂ්පාදන ආයතන විසින් විචල්‍ය යෙදවුම් හා ස්ථාවර යෙදවුම් යන දෙවර්ගය ම භාවිත කෙරේ.
- කෙටි කාලයේ දී නිෂ්පාදන ආයතන, ස්ථාවර සාධක නොවෙනස් ව තබා ගනිමින් විචල්‍ය යෙදවුම් පමණක් වැඩි කරමින් නිෂ්පාදනයේ යෙදේ.
- ස්ථාවර සාධක නොවෙනස් ව තබාගෙන විචල්‍ය යෙදවුම් පමණක් වැඩි කරමින් නිෂ්පාදනය වැඩි කිරීමේ දී නිමවුම කිසියම් රටාවක් අනුව හැසිරේ.
- හීන වන ආන්තික ඵලදා නීතිය මගින්පැහැදිලි කෙරෙන්නේ කෙටි කාලයේ නිමැවුමෙහි එම හැසිරීම් රටාව යි.
- නිෂ්පාදන ආයතනයක් කෙටි කාලයේ දී ස්ථාවර යෙදවුම් සමඟ මිශ්‍ර කරමින් විචල්‍ය යෙදවුම් පමණක් වැඩි කරන විට, විචල්‍ය යෙදවුමේ ආන්තික ඵලදාව හා සාමාන්‍ය ඵලදාව එක්තරා අවස්ථාවකට පසු ව පහළ යෑම හීන වන ආන්තික ඵලදා නීතිය නමින් හැඳින්වේ.
- කෙටි කාලීන නිමවුම හා සම්බන්ධ මෙම හීන වන ආන්තික ඵලදා නීතිය පදනම් වන්නේ පහත උපකල්පන මත ය.

1. සියලු විචල්‍ය යෙදවුම් ඒකක සමජාතිය වීම.

2. අදාළ නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය තුළ තාක්ෂණය නොවෙනස් ව පැවැතීම

- හීන වන ආන්තික ඵලදා නීතිය පහත නිදසුන ඇසුරින් විමසා බැලිය හැකි ය.

නිදසුන : අක්කරයක ඉඩමක තේ වගා කිරීම සඳහා ශ්‍රමිකයින් යෙදවීම

ස්ථාවර සාධකය

ඉඩම

විචල්‍ය සාධකය

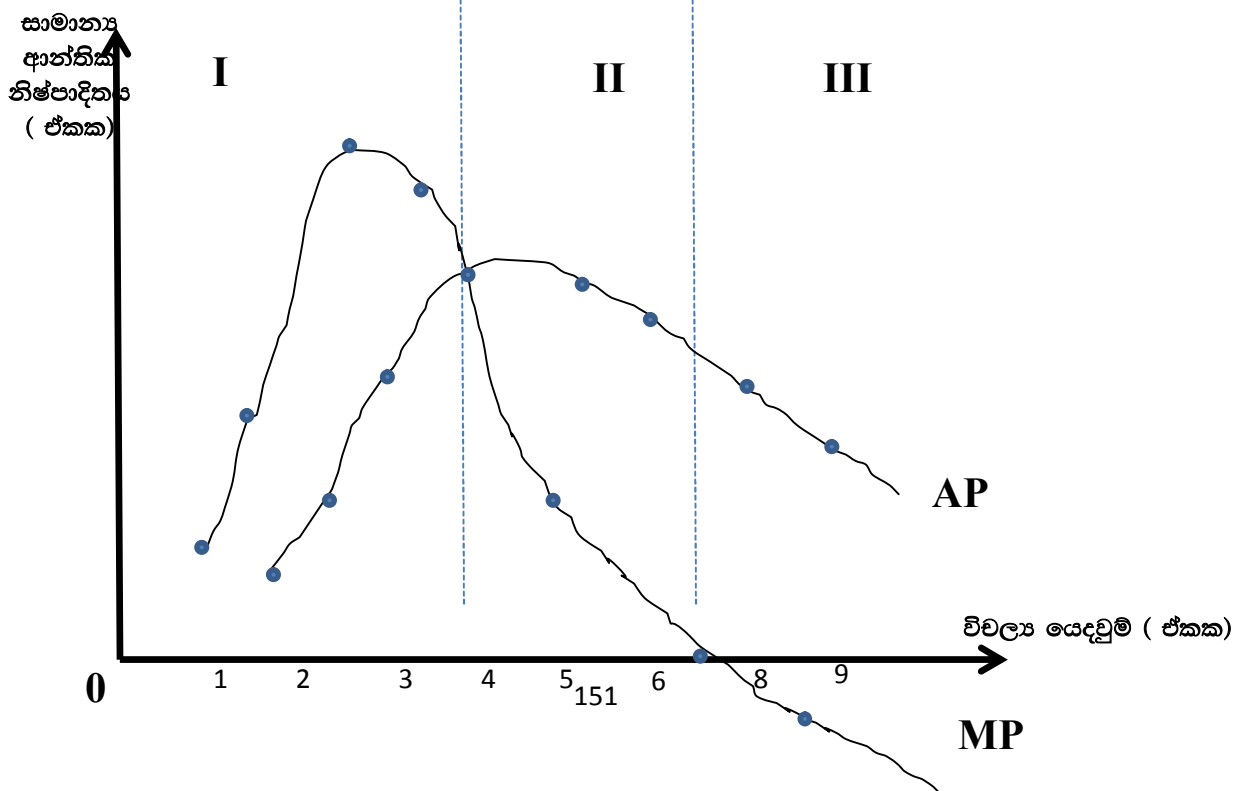
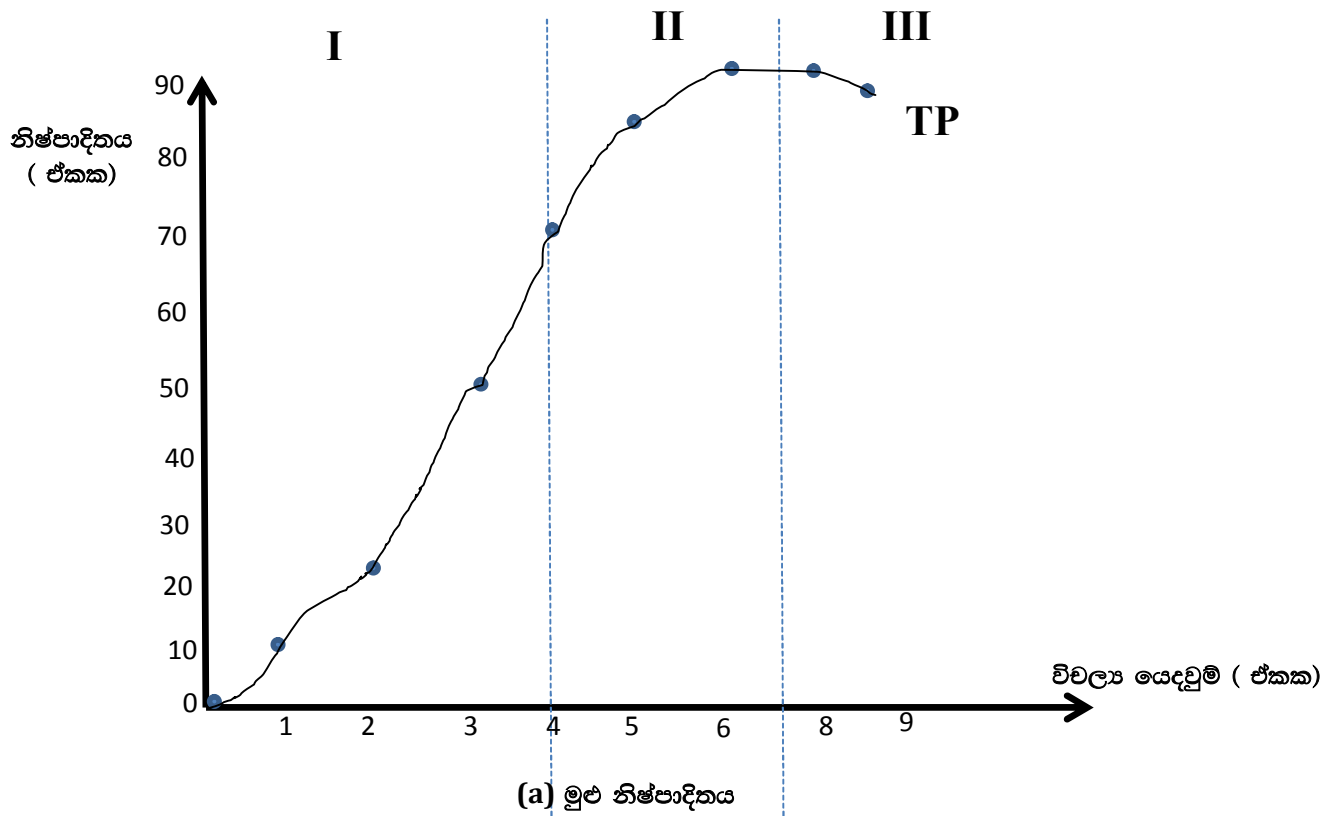
ශ්‍රමිකයින්

- මෙහි දී විචල්‍ය සාධක ප්‍රමාණය වැඩි කිරීමත් සමඟ ස්ථාවර සාධක ප්‍රමාණය විචල්‍ය සාධක ප්‍රමාණය අතර බෙදී යන හෙයින් විචල්‍ය සාධක ඒකකයකට ලැබෙන ස්ථාවර සාධක ප්‍රමාණය ක්‍රමයෙන් අඩු වේ.
- ඉඩමෙහි තේ වගා කිරීමට අඩුවෙන් ශ්‍රමය යොදන විට ශ්‍රමය වැඩි කරන ප්‍රතිභවයට වඩා වැඩි ප්‍රතිභවයකින් නිමවුම වැඩි කර ගැනීමට හැකියාව ලැබේ.
- එහෙත් අක්කරයකට යොදවන ශ්‍රම ප්‍රමාණය සීමාව ඉක්මවා යන පරිදි වැඩි කරන විට ලැබෙන තේ අස්වනු ප්‍රමාණය ශ්‍රමය වැඩි කරන ප්‍රතිභවය මෙන් වැඩි නොවේ.
- අනෙක් අතට එක් එක් ශ්‍රමිකයෙකු බැගින් වැඩි කිරීමෙන් මුළු නිමවුමට අලුතෙන් එකතු වන ප්‍රමාණයත් ක්‍රමයෙන් අඩු වී එය ශූන්‍ය මට්ටමක් කරා ළඟා වීමට ද පුළුවන.
- හීන වන ආන්තික ඵලදා නීතියෙන් හෙළි වන මෙම තොරතුරු තව දුරටත් පහත ආකාරයට වගු සටහනක් මගින්ද දැක්විය හැකි ය.

ස්ථාවර සාධකය (අක්කර)	විචලය සාධකය (ශ්‍රමය)	මුළු නිෂ්පාදිතය (ඒකක TP)	සාමාන්‍ය නිෂ්පාදිතය (ඒකක)	ආන්තික නිෂ්පාදිතය (ඒකක MP)
1	0	0	0	
1	1 >	6 >	6	6
1	2 >	20 >	10	14
1	3 >	48 >	16	28
1	4 >	72 >	18	24
1	5 >	80 >	16	08
1	6 >	84 >	14	04
1	7 >	84 >	12	0
1	8 >	80 >	10	-4

- වන මෙම තොරතුරු තව දුරටත් පහත ආකාරයට ප්‍රස්තාර සටහන් මගින්ද දැක්විය හැකි ය.

iii

ඉහත රූප සටහන්වලට අනුව. **(b) සාමාන්‍ය නිෂ්පාදිතය හා ආන්තික නිෂ්පාදිතය**

- මුළු නිෂ්පාදිතය මුල දී වේගයෙන් ඉහළ ගොස් පසු ව ක්‍රමයෙන් වර්ධන වේගය පසු බැසීමේ ප්‍රවණතාවකට මුහුණ දේ.
- විචල්‍ය යෙදවුම් තව දුරටත් වැඩි කරනු ලැබුවහොත් එක්තරා අවස්ථාවක දී මුළු නිෂ්පාදිතය උපරිම වී පසු ව පහත වැටීමට ද ඉඩ ඇත.
- නිෂ්පාදිතයේ හැසිරීම් අවධි තුනකි. එනම්, මුළු නිෂ්පාදිතය මුල දී වැඩි වන වේගයෙන් ඉහළ ගොස් (I), පසු ව අඩු වන වේගයෙන් ඉහළ ගොස් (II), නැවත නිමවුම පහළ බසී. (III),
- මුළු නිෂ්පාදිතය වේගයෙන් ඉහළ නගින විට ආන්තික නිෂ්පාදිතය උපරිම වන අතර, මුළු නිමැවුම් වේගය අඩුවීමේ දී ආන්තික නිෂ්පාදිත වක්‍රය සාමාන්‍ය නිෂ්පාදිත වක්‍රයේ උපරිම ලක්ෂ්‍යය ජේදනය කරමින් වේගයෙන් පහතට ගමන් කරයි. එහි දී සාමාන්‍ය ඵලදාව උපරිම වේ. මුළු ඵලදාව උපරිම වන විට ආන්තික ඵලදාව ශුන්‍ය වේ.
- විචල්‍ය යෙදවුම් වැඩි කරන විට ස්ථාවර යෙදවුම් ද වැඩි කිරීමට හැකියාවක් ඇත්නම් ආන්තික ඵලදාව හීන වීම වළක්වා ගත හැකි ය. එහෙත් කෙටි කාලයේ ස්ථාවර යෙදවුම් වැඩි කළ නොහැකි ය.
- කෙටි කාලයේ දී ස්ථාවර යෙදවුම් සමඟ විචල්‍ය යෙදවුම් පමණක් වැඩි කිරීමේ දී නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය හා සම්බන්ධ ව හඳුනාගත හැකි නිෂ්පාදනයේ ස්වරූප තුනකි.

1. මුළු නිෂ්පාදිතය (TP)
2. සාමාන්‍ය නිෂ්පාදිතය (AP)
3. ආන්තික නිෂ්පාදිතය (MP)

- ස්ථාවර යෙදවුම් සමඟ විචල්‍ය යෙදවුම් මිශ්‍ර කරමින් නිෂ්පාදනයේ යෙදෙන විට ලැබෙන නිෂ්පාදන ප්‍රතිඵලය මුළු නිෂ්පාදිතය යි.

නිදසුන් :- අක්කරයක කුඹුරු ඉඩමකින් ශ්‍රමිකයෝ 100 දෙනෙක් දිනකට වී බුසල් 1500ක් ලබා

ගන්නේ නම් ඒ මුළු නිෂ්පාදිතය යි.

- විචල්‍ය යෙදවුම් ඒකකයකට සාමාන්‍ය වශයෙන් ලැබෙන නිමවුම් ඒකක ප්‍රමාණය සාමාන්‍ය නිෂ්පාදිතය යි.
- මුළු නිෂ්පාදිතය විචල්‍ය යෙදවුම්වලින් බෙදීමෙන් සාමාන්‍ය නිෂ්පාදිතය ලබාගත හැකි ය.

$$\text{සාමාන්‍ය නිෂ්පාදිතය} = \frac{\text{මුළු නිෂ්පාදිතය}}{\text{විචල්‍ය යෙදවුම්}}$$

$$\begin{aligned}\text{ඉහත නිදසුනට අනුව, } &= \frac{1500}{100} \\ &= \text{මුළු 15}\end{aligned}$$

- විචල්‍ය යෙදවුම් එක් ඒකකයකින් වෙනස් කරනු ලැබුව හොත් මුළු නිෂ්පාදිතයේ හට ගන්නා වෙනස් වීම ආන්තික නිෂ්පාදිතය යි.
- මුළු නිෂ්පාදිතයේ වෙනස විචල්‍ය යෙදවුම්වල වෙනසින් බෙදීමෙන් ආන්තික නිෂ්පාදිතය ලබා ගත හැකි ය.

නිදසුන :-

ශ්‍රේණියින්		මුළු නිෂ්පාදිතය (ඒකක)
100	>	1500
120		2000
		20
		500

$$\begin{aligned}\text{ආන්තික නිෂ්පාදිතය} &= \frac{\text{මුළු නිෂ්පාදිතයේ වෙනස}}{\text{විචල්‍ය යෙදවුම්වල වෙනස}} \\ &= \frac{1500}{20} \\ &= \text{ඒකක 250}\end{aligned}$$

- දිගු කාලයේදී සියලු ම යෙදවුම් වෙනස් කරමින් නිෂ්පාදනයේ යෙදීමට නිෂ්පාදන ආයතනයට හැකි ය.
- සියලු ම යෙදවුම් විචල්‍ය යෙදවුම් වන විට නිමවුම හැසිරෙන ආකාරය පරිමාණානුකූල ඵල නීතිය යන්නෙන් අදහස් වේ.
- දිගු කාලයේ දී තම නිෂ්පාදන ආයතනයේ සමස්ත පරිමාව වෙනස් කිරීමට නිෂ්පාදන ආයතනයට හැකි ය.
- දිගු කාලයේ දී සියලු ම යෙදවුම් විචල්‍ය යෙදවුම් වන විට නිමවුමේ හැසිරීම පිළිබඳ රටා තුනක් දැකිය හැකි ය. එනම්
 1. වැඩෙන පරිමාණානුකූල ඵල
 2. අඩු වන පරිමාණානුකූල ඵල
 3. ස්ථාවර පරිමාණානුකූල ඵල
- පරිමාණානුකූල ඵල ආයතනයක ධාරිතාව පුළුල් කිරීමත් සමඟ නිෂ්පාදන සාධකවල කාර්යක්ෂමතාව ඉහළ යෑමෙන් අත්පත් කර ගනු ලබන මූර්ත ප්‍රතිලාභ වේ.

- සියලු ම යෙදවුම් වෙනස් කරන ප්‍රතිශතයට වඩා විශාල ප්‍රතිශතයකින් නිමවුම වර්ධනය වීම වැඩෙන පරිමාණානුකූල ඵල යන්නෙන් අදහස් වේ.

නිදසුන් :- යෙදවුම් 20 %කින් වැඩි කරන විට

නිමවුම 30%කින් වර්ධනය වීම.

- වැඩි වන පරිමාණානුකූල ඵල හට ගැනීම කෙරෙහි බලපාන සාධක කිහිපයකි.
 1. නිෂ්පාදන සාධකවල අභ්‍යන්තරතාවය හෙවත් නොබෙදිය හැකි යෙදවුම් තිබීම
 2. ශ්‍රම විභජනය මගින් විශේෂ ප්‍රාගුණය කිරීමේ හැකියාව
 3. යන්ත්‍ර භාවිතය කිරීමේ හැකියාව
 4. එක් වරක දී පමණක් දූරිය යුතු වියදම් තිබීම.
- යෙදවුම් වැඩි කරන ප්‍රතිශතයට වඩා අඩු ප්‍රතිශතයකින් නිමවුම වැඩි වීම අඩු වන පරිමාණානුකූල ඵලයි.

නිදසුන් :- යෙදවුම් 20%කින් වැඩි කරන විට

නිමවුම 15%කින් වර්ධනය වීම

- අඩු වන පරිමාණානුකූල හට ගැනීම කෙරෙහි පහත සඳහන් සාධක බලපායි.
 1. සම්පත් හීන වීම (සම්පත් ක්‍ෂය වීම)
 2. ආතතිය
 3. කළමනාකරණය හා සම්බන්ධීකරණය පිළිබඳ ගැටලු ඇති වීම.
- යෙදවුම් වෙනස් කරන ප්‍රතිශතයට සමාන ප්‍රතිශතයකින් නිමවුම වර්ධනය වීම ස්ථාවර පරිමාණානුකූල ඵල යි.

නිදසුන් :- යෙදවුම් 20%කින් වැඩි කරන විට

නිමවුම 20 %කින් වර්ධනය වීම.

නිපුණතා මට්ටම 4.2 : නිෂ්පාදන පිරිවැය ආශ්‍රිත මූලික සංකල්ප සංසන්දනාත්මක ව විග්‍රහ කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 08

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල

:

- නිෂ්පාදන පිරිවැය හඳුන්වයි.
- නිෂ්පාදන පිරිවැය හා සම්බන්ධ මූලික සංකල්ප පැහැදිලි කරයි.
- සෘජු පිරිවැය හා වක්‍ර පිරිවැය අතර වෙනස නිදසුන් සහිත ව පැහැදිලි කරයි.
- ගිණුම්කරණ පිරිවැය හා ආර්ථික පිරිවැය අතර වෙනස නිදසුන් සහිතව පැහැදිලි කරයි.
- යට කළ පිරිවැය හෙවත් ගිලුණු පිරිවැය නිදසුන් සහිත ව පැහැදිලි කරයි.
- ප්‍රාමාණික ලාභ නිෂ්පාදන පිරිවැයෙහි ඇතුළත් කිරීමට හේතු දක්වයි.

:

විෂයය කරුණු පැහැදිලි කිරීමට අත්වැලක් :

- නිෂ්පාදන පිරිවැය නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය තුළින් හට ගන්නා සංසිද්ධියක් වන අතර එය මූල්‍යමය ප්‍රපංචයක් වේ.
- නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ දී කැප කරනු ලබන සියලු ම නිෂ්පාදන සාධකවල මූල්‍යමය වටිනාකම නිෂ්පාදන පිරිවැය මගින් ප්‍රකාශ කරනු ලබන අතර එම වටිනාකම මගින් නිෂ්පාදනයේ සැබෑ ආවස්ථික පිරිවැය පිළිබිඹු කළ යුතු යි.
- නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියක ආවස්ථික පිරිවැය වන්නේ කිසියම් භාවිතයක් සඳහා සම්පත් යොදා ගත් විට එම සම්පත් භාවිත කොට නිපදවීමට හැකියාව තිබූ ඊළඟ හොඳ ම විකල්පයේ වටිනාකම යි.
- මේ නිසා ආර්ථික විද්‍යාව තුළ නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ දී කැප කරනු ලබන සියලු ආර්ථික සම්පත්වල ආවස්ථික පිරිවැය නිෂ්පාදන පිරිවැය ලෙසින් වඩාත් පරිපූර්ණ අර්ථයකින් නිර්වචනය කෙරේ.
- ආවස්ථික පිරිවැයට අයත් පිරිවැය වර්ග දෙකකි. ඒ සෘජු පිරිවැය සහ වක්‍ර (ආරෝපිත) පිරිවැය යි. ඒ අනුව,

$$\text{ආවස්ථික පිරිවැය} = \text{සෘජු පිරිවැය} + \text{වක්‍ර පිරිවැය}$$

- සෘජු පිරිවැය යනු නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය සඳහා ආයතනය විසින් පිටතින් මිල දී ගත් යෙදවුම් සඳහා වැය වන මුදල් ප්‍රමාණයයි.

නිදසුන්

-

- අමුද්‍රව්‍ය මිල දී ගැනීම සඳහා වැය කළ මුදල් ප්‍රමාණය
- ශ්‍රමිකයන්ට වැටුප් ගෙවීම සඳහා වැය කළ මුදල් ප්‍රමාණය
- ඉන්ධන , විදුලිය ආදිය සඳහා වැය කළ මුදල් ප්‍රමාණය
- චක්‍ර පිරිවැය යනු නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියට උපයෝගී කරගනු ලබන ආයතනය සතු නිෂ්පාදන සම්පත්වල ආවස්ථික පිරිවැය යි.
- චක්‍ර පිරිවැයෙහි සංරචක පහත දැක්වේ.
 - අහිමි වූ වැටුප් ආදායම
 - නිෂ්පාදකයාට අහිමි වූ පොළී ආදායම
 - ආර්ථික ක්‍ෂය වීම්
 - ප්‍රාමාණික ලාභ
- ව්‍යවසායකයකු දැනට කිසියම් ව්‍යාපාරික කටයුත්තක නිරත ව සිටින්නේ ඒ වෙනුවෙන් තම ශ්‍රමය කැප කිරීමෙනි. ඔහු තම ශ්‍රමය වෙනත් ව්‍යාපාරික කටයුත්තක යෙදවේ නම් ඔහුට වැටුපක් උපයා ගත හැකි ව තිබේ. ඒ ඔහුගේ අහිමි වැටුප් ආදායම යි.
- නිදසුන් වශයෙන් ව්‍යවසායකයෙකු දැනට චතුර බෝතල් නිෂ්පාදන කර්මාන්තයක් ආරම්භ කොට ඇතැයි සිතමු. මෙහි දී ඔහුට එම ව්‍යාපාරයේ නිරත නොවී වෙනත් කිසියම් ආයතනයක නිෂ්පාදන කටයුත්තක නිරත ව මසකට රුපියල් 60000ක් ලබා ගත හැකි ව තිබේ නම් එය ඔහුගේ අහිමි වැටුප් ආදායම යි.
- නිෂ්පාදකයාට අහිමි වූ පොළී ආදායම යනු තමන් සතු ප්‍රාග්ධන භාවිතයෙහි ආවස්ථික පිරිවැය යි.
- නිදසුන් වශයෙන් කිසියම් ව්‍යවසායකයකු ව්‍යාපාරයක් කරගෙන යෑම සඳහා ලක්ෂ 50ක අරමුදල් ආයෝජනය කර ඇතැයි සිතමු. එම අරමුදල් ප්‍රමාණය තම ව්‍යාපාරයේ ආයෝජනය නොකර පිළිණපත්වල ආයෝජනය කළේ නම් ඔහුට පොළී ආදායමක් ලබාගත හැකිව තිබුණි. නොඑසේ නම් බැංකුවක තැන්පත් කළේ නම් පොළී ආදායමක් ද ලබා ගත හැකිව තිබුණි. එහෙත් තම ව්‍යාපාරය වෙනුවෙන් ආයෝජනය කිරීම මගින් ව්‍යවසායකයාට මෙම පොළී ආදායම අහිමි වන නිසා එය ආවස්ථික පිරිවැයකි.
- ආර්ථික ක්‍ෂය වීම් යනු යම් දෙන ලද කාලයක් තුළ ප්‍රාග්ධන වත්කම්වල වෙළෙඳපොළ වටිනාකමේ සිදු වන පහළ බැසීම යි.

- නිදසුන් වශයෙන් කිසියම් ව්‍යාපාරයක භාවිත කරන ලද ප්‍රාග්ධන වත්කම්වල වසර ආරම්භයේ වටිනාකම රුපියල් 50000ක් නම් සහ වසර අවසානයේ එම ප්‍රාග්ධන වත්කම්හි වටිනාකම රුපියල් 40000ක් නම් ආර්ථික ක්ෂයවීම්හි වටිනාකම රුපියල් 10,000කි. මෙම රුපියල් 10,000 වක්‍ර පිරිවැයකි.
- ආයතනයේ හිමිකරුවා බොහෝ විට නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියක නිරත වෙමින් නිෂ්පාදන කාර්යයට අවශ්‍ය ව්‍යවසාකත්ව හැකියාවක් (නිෂ්පාදන සම්පත් සංවල කරමින් නිෂ්පාදන කටයුතු සංවිධානය කිරීම, අවදානම් දැරීම, ව්‍යාපාරික තීරණ ගැනීම. නව්‍යතා හඳුන්වාදීම වැනි) සපයයි.
- ඒ වෙනුවෙන් ව්‍යවසායකයාට ලැබෙන ප්‍රතිලාභය ලාභය යි.
- එබඳු නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියක නිරත වෙමින් උපයා ගැනීමට ව්‍යවසායකයෙකු අපේක්ෂා කරන අවම හෝ සාමාන්‍ය හෝ ලාභ ප්‍රමාණය ප්‍රාමාණික ලාභ නම් වේ.
- එම අවම ගෙවීම වත් ඔහුට උපයා ගත නොහැකි වේ නම් ඔහු තම ව්‍යවසායකත්වය ව්‍යාපාරයෙන් ඉවත් කරගනී. එබැවින් ව්‍යවසායකත්ව ගෙවීමක් නිසා මෙම ප්‍රාමාණික ලාභ ද වක්‍ර පිරිවැයකි. මේ මගින් ව්‍යවසායකයාගේ ආවස්ථික පිරිවැය නිරූපණය කරයි.
- නිදසුන් වශයෙන් ව්‍යවසායකයකු දැනට නිරත ව සිටින නිෂ්පාදන කර්මාන්තය A නම් සහ කැප කරන ලද B නැමැති ව්‍යාපාරයෙහි යෙදීමෙන් වාර්ෂික ව රුපියල් 40000ක අවම හෝ සාමාන්‍ය ලාභ ප්‍රමාණයක් (අවම ගෙවීම) උපයාගත හැකි ව තිබේ නම් ව්‍යාපාරයේ යෙදීම වෙනුවෙන් කැප කර ඇති එම රුපියල් 40000ක ලාභ ප්‍රමාණයක් දැනට යෙදී සිටින නිෂ්පාදන කර්මාන්තයෙන් නොලැබේ නම් ඔහු තමා නිරත ව සිටින නිෂ්පාදන කර්මාන්තයෙන් ඉවත් වේ.
- ගණකාධිකාරීවරයකු නිෂ්පාදන පිරිවැයට ඇතුළත් කරනුයේ සෘජු පිරිවැය (මූල්‍ය පිරිවැය) පමණි.
- ඒ අනුව,

ගිණුම්කරණ පිරිවැය = සෘජු පිරිවැය වේ

- ගණකාධිකරණ ලාභ ගණනය කරනුයේ මුළු අයභාරයෙන් සෘජු පිරිවැය අඩු කිරීමෙනි.

$$\text{ගණකාධිකරණ ලාභ} = \text{මුළු අයභාරය} - \text{සෘජු පිරිවැය}$$

නිදසුන්

වශයෙන් ආයතනයක නිමවූම ඒකක 500කි. ඒකකයක මිල රුපියල් 20ක් වේ. අමු ද්‍රව්‍ය මිලට ගැනීම සඳහා රු. 2000ක් ද, ශ්‍රමිකයන්ට වැටුප් ගෙවීමට රුපියල් 1000ක් ද, ඉන්ධන හා විදුලිය

සඳහා රුපියල් 500ක්ද ලබාගත් ණය සඳහා පොළී ගෙවීමට රුපියල් 800ක් ද ආයතනයට වැය වී ඇත. ගණකාධිකරණ ලාභ කොපමණ ද?

$$\begin{aligned}\text{මුළු අයභාරය} &= 500 \times 20 \\ &= \text{රුපියල් } 10000\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\text{සෘජු පිරිවැය} &= 2000 + 1000 + 500 + 800 \\ &= \text{රුපියල් } 4300\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\text{ගණකාධිකරණ ලාභ} &= 10000 - 4300 \\ &= \underline{\underline{\text{රුපියල් } 5700}}\end{aligned}$$

- ආර්ථික විද්‍යාවේ දී නිෂ්පාදන පිරිවැය ගණනය කරනුයේ ඉතා පුළුල් අර්ථයකිනි.
- ආර්ථික විද්‍යාඥයන්ට නිෂ්පාදන පිරිවැය ලෙසින් සලකන්නේ ආවස්ථික පිරිවැයයි.
- මූර්ත පිරිවැය, ආර්ථික පිරිවැය යන නම්වලින් හැඳින්වෙන්නේ ද මෙම ආවස්ථික පිරිවැය ම යි.
- ආර්ථික පිරිවැය සෘජු පිරිවැය සහ වක්‍ර පිරිවැය යන දෙකින් ම සමන්විත ය.
- ඒ අනුව,

$$\text{ආර්ථික පිරිවැය} = \text{සෘජු පිරිවැය} + \text{වක්‍ර පිරිවැය}$$

- ආර්ථික විද්‍යාවේ ලාභ ගණනයේ දී ගණකාධිකරණයේ මෙන් සෘජු පිරිවැය පමණක් නොව වක්‍ර පිරිවැය ද සැලකිල්ලට ගනී.
- ඊට හේතුව කිසියම් නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියක දී ආයතනය සතු සම්පත් ඒ සඳහා යෙදවීම තුළ, එම නිෂ්පාදන සම්පත් යෙදවීමට තිබූ වෙනත් අවස්ථාවක් අහිමි වීම යි.
- මේ නිසා ආර්ථික ලාභ ගණනය කරනු ලබන්නේ මුළු අයභාරයෙන් ආර්ථික පිරිවැය අඩු කිරීමෙනි.

$$\text{ආර්ථික ලාභ} = \text{මුළු අයභාරය} - \text{ආර්ථික පිරිවැය (සෘජු පිරිවැය + වක්‍ර පිරිවැය)}$$

නිදසුන :

සෘජු පිරිවැය	ආයතනයක නිමවුම	= ඒකක 500
	නිමවුම් ඒකකයක මිල	= රුපියල් 20
	ශ්‍රමිකයන්ට වැටුප් ගෙවීම.	= රුපියල් 1000
	අමුද්‍රව්‍ය මිලදී ගැනීම.	= රුපියල් 2000
	ඉන්ධන හා විදුලිය සඳහා ගෙවීම.	= රුපියල් 500
	ලබා ගන්නා ණයවලට පොළී ගෙවීම.	= රුපියල් 800

වක්‍ර පිරිවැය	අහිමි වූ වැටුප් ආදායම	= රුපියල් 500
	ආර්ථික ක්‍ෂය වීම	= රුපියල් 200
	අහිමි පොළී ආදායම	= රුපියල් 100
	ප්‍රාමාණික ලාභ	= රුපියල් 1000

$$\begin{aligned} \text{මුළු අයහාරය} &= 500 \times 20 \\ &= \text{රුපියල් } 10,000 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{සෘජු පිරිවැය} &= 2000 + 1000 + 500 + 800 \\ &= \text{රුපියල් } 4300 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{වක්‍ර පිරිවැය} &= 500 + 200 + 100 + 1000 \\ &= \text{රුපියල් } 1800 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ආර්ථික ලාභ} &= 10000 - (4300 + 1800) \\ &= \text{රුපියල් } 3900 \end{aligned}$$

- ආර්ථික ලාභ නිවැරදි ව ගණනය වීමට නම් ඒ හා සම්බන්ධ ආවස්ථික පිරිවැය නිවැරදි ව ගණනය විය යුතු යි.
- එසේ නොවුණහොත් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ ද කාර්යක්ෂම නොවේ.
- ඇතැම් විට ආවස්ථික පිරිවැයට ඇතුළත් නොවන දෑ ආවස්ථික පිරිවැයට ඇතුළත් කළ හොත් සහ ආවස්ථික පිරිවැයට ඇතුළත් වන දෑ ඇතුළත් නොකළ හොත් එය දෝෂ සහිත ය.
- ආවස්ථික පිරිවැයට ඇතුළත් කළ නොකළ යුතු දේ කවරක් ද යන්න තෝරා ගැනීම හා සම්බන්ධ වැදගත් සංකල්පයක් ලෙසින් ගිලුණු පිරිවැය සැලකිය හැකි ය.
- අතීතයේ වැය කරන ලද පිරිවැය වර්තමානයේ ආපසු ලබාගත නොහැකි නම් ඒ යට කළ පිරිවැය ලෙසින් අර්ථ දැක්වේ.
- ගිලුණු පිරිවැය සේ සැලකිය හැකි දෑ පිළිබඳ ව නිදසුන් කීපයක් පහත දැක්වේ.
 - කෙටි කාලයේ දී ආයතනයක් ස්ථාවර වත්කම් මිලට ගැනීම සඳහා දරන ලද පිරිවැය
 - ආයතනයක් නිෂ්පාදනය කළත් නැතත් ස්ථාවර වත්කම් හා සම්බන්ධ ස්ථාවර පිරිවැය දරා හමාර ය.
 - ස්ථාවර වත්කම් වෙනුවෙන් දැරූ පිරිවැය එම නිෂ්පාදන කටයුත්ත හා සම්බන්ධ ව යට වී ඇති බැවින් එය ආපසු ලබා ගත නොහැකි ය. එය වෙනත් විකල්පයක් සඳහා යොදා ගත නොහැකියි.

නිදසුන් :- ජල බලාගාරයක සවි කර ඇති විදුලි ජනක යන්ත්‍රය

- මෙම යන්ත්‍රය මිලදී ගන්නා අවස්ථාවේ දී නම් ඒ සඳහා වැය කළ මුදල් ප්‍රමාණයෙහි ආවස්ථික පිරිවැයක් තිබිණි. එහෙත් දැන් එම මුදල්වලින් එම යන්ත්‍රය මිලට ගෙන ජල විදුලි බලාගාරයෙහි සවි කළ පසු එහි ආවස්ථික පිරිවැය ශුන්‍ය වේ. ඊට හේතුව දැන් එම යන්ත්‍රයෙහි විකල්ප භාවිත නොමැති වීම යි. බලාගාරයේ නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියට එම යන්ත්‍රය යොදා නොගන්නේ නම් එය නිශ්ක්‍රීයව පවතී.
- වේදිකා නාට්‍යයක් නැරඹීම සඳහා රු. 500ක ටිකට් පතක් රැගෙන ඇතුළු වී නාට්‍යයෙහි කොටසක් නරඹා ආපසු ඒම. මෙය ද යට කළ පිරිවැයකි. එම ටිකට් පතෙහි මුදල ආපසු ලබා ගත නොහැකි ය.
- එම ටිකට් පතෙන් නාට්‍යය බැලීම මිස වෙනත් විකල්ප නොමැති හෙයින් ආවස්ථික පිරිවැය ශුන්‍යය වේ.

නිපුණතා මට්ටම 4.3 : නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ දී පිරිවැය හැසිරෙන ආකාරය විශ්ලේෂණය කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 08

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල

- කෙටි කාලීන නිෂ්පාදන පිරිවැයේ මූලිකාංග අර්ථ දක්වයි.
- කෙටි කාලීන නිෂ්පාදන පිරිවැයෙහි මූලිකාංග ගණනය කර පෙන්වයි.
- කෙටි කාලීන නිෂ්පාදන පිරිවැයෙහි මූලිකාංග ලේඛන හා ප්‍රස්තාර ඇසුරෙන් විග්‍රහ කරයි.
- කෙටි කාලීන නිෂ්පාදන පිරිවැය වක්‍ර හා ඵලදායීතා වක්‍ර අතර සම්බන්ධතාව ය විග්‍රහ කරයි.
- දිගුකාලීන සාමාන්‍ය පිරිවැය වක්‍රයෙහි හැසිරීම හා පරිමාණානුකූල ඵල අතර සම්බන්ධතාව විග්‍රහ කරයි.
- පරිමාණනානුකූල පිරිමැසුම් හා නොපිරිමැසුම් අර්ථ දක්වයි.
- පරිමාණනානුකූල පිරිමැසුම් හා නොපිරිමැසුම්වලට හේතු දක්වයි.

පාඩම් සැලසුම් කිරීම සඳහා උපදෙස් :-

- කිරි කෝපි නිපදවිය හැකි යන්ත්‍රයක් භාවිතයෙන් කිරි කෝපි නිපදවා අලෙවි කිරීමට බලාපොරොත්තු වන පුද්ගලයෙකුට දැරීමට සිදුවන වියදම් සිසුන්ගෙන් විමසන්න.
- පහත කරුණු මතු කරමින් සාකච්ඡාවක් මෙහෙයවන්න.
- කිරි කෝපි නිපදවීමට යොදාගන්නා යන්ත්‍රයේ පිරිවැය, කිරිපිටි පිරිවැය, කෝපි පිරිවැය, සීනි පිරිවැය, ප්ලාස්ටික් කෝප්ප පිරිවැය, විදුලි වියදම ආදිය දැරීමට සිදු වේ.
- මේවායින් කෝපි නිෂ්පාදනය කරන යන්ත්‍රයේ පිරිවැය ස්ථාවර පිරිවැයක් වන අතර අනෙකුත් පිරිවැය වර්ග විචල්‍ය පිරිවැය වේ.
- මේ ආකාරයට නිෂ්පාදන ආයතනයකට දැරීමට සිදුවන පිරිවැය වර්ග දෙකකි. එනම්
 - ස්ථාවර පිරිවැය
 - විචල්‍ය පිරිවැය
- සිසුන් සුදුසු පරිදි කණ්ඩායම් කර, ඉගෙනුම සඳහා යෝජිත උපදෙස් ලබා දී ක්‍රියාකාරකමෙහි යොදවන්න.

ඉගෙනුම සඳහා යෝජිත උපදෙස් :

- පහත සඳහන් ප්‍රකාශ දෙක අතුරින් ඔබේ කණ්ඩායමට ලැබෙන ප්‍රකාශය කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන්න.
- X භාණ්ඩය නිෂ්පාදනය කිරීම සඳහා දැරීමට සිදුවන ස්ථාවර පිරිවැය රු. 60 කි. එම භාණ්ඩයෙන් නිපදවන ඒකක ගණන හා ඒ සඳහා දැරීමට සිදුවන විචල්‍ය පිරිවැය පහත දැක් වේ.

නිමැවුම් ප්‍රමාණය	මුළු විචල්‍ය පිරිවැය
1	30
2	40
3	45
4	55
5	75
6	120

- Y භාණ්ඩය නිෂ්පාදනය කිරීම සඳහා දැරීමට සිදුවන ස්ථාවර පිරිවැය රු. 120 කි. එම භාණ්ඩයෙන් නිපදවන ඒකක ගණන හා ඒ සඳහා දැරීමට සිදුවන විචල්‍ය පිරිවැය පහත දැක් වේ.

නිමැවුම් ප්‍රමාණය	මුළු විචල්‍ය පිරිවැය
1	60
2	80
3	90
4	110
5	150
6	240

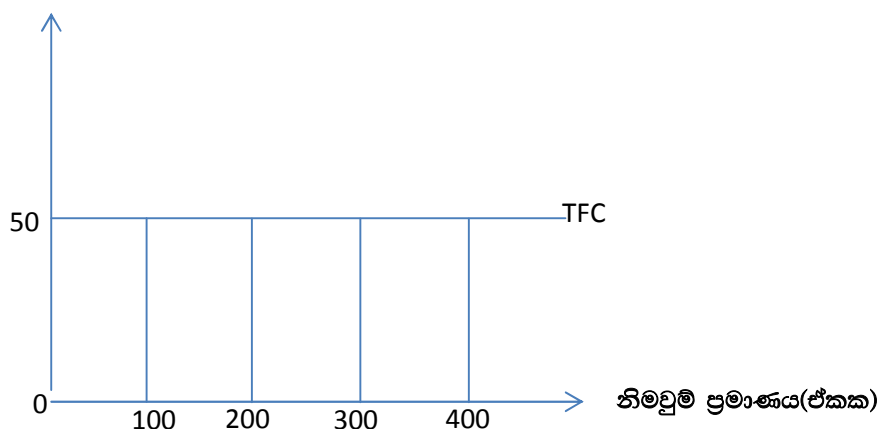
- එක් එක් නිෂ්පාදන මට්ටමේ දී මුළු ස්ථාවර පිරිවැය (TFC) දැක්වෙන ලේඛනයක් පිළියෙල කරන්න.
- ඒ අනුව එක් එක් නිෂ්පාදන මට්ටමේ දී මුළු පිරිවැය (TC) ගණනය කර එම ලේඛනයටම ඇතුළත් කරන්න.
- පිරිවැය සිරස් අක්ෂයේ ද නිෂ්පාදන ප්‍රමාණය තිරස් අක්ෂයේ ද දැක්වෙන පරිදි ඔබ සැකසූ ලේඛනයේ ඇතුළත් තොරතුරු ප්‍රස්තාර ගත කරන්න.
- නිෂ්පාදන මට්ටම ඒකකය බැගින් වැඩි කිරීමේ දී මුළු පිරිවැය වැඩි වන ප්‍රමාණය (ආන්තික පිරිවැය MC) අදාළ නිෂ්පාදන ඒකක ප්‍රමාණය ඉදිරියෙන් දැක්වෙන ලේඛනයක් සකස් කරන්න.
- ඉහත ලේඛනයේ ඔබ ඉදිරිපත් කළ තොරතුරු ඇසුරින් නව ප්‍රස්තාරයක් නිර්මාණය කරන්න. (පිරිවැය සිරස් අක්ෂයේ ද හා නිෂ්පාදන ප්‍රමාණය තිරස් අක්ෂයේ ද දක්වන්න.)

විෂය කරුණු පැහැදිලි කිරීමට අත්වැලක් :-

- නිෂ්පාදන පිරිවැය නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියෙන් ව්‍යුත්පන්න වූ සංසිද්ධියකි.
- මේ නිසා ම කෙටි කාලීන නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය හා දිගු කාලීන නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය යන ස්වරූප දෙක හා සම්බන්ධ ව නිෂ්පාදන පිරිවැයෙහි ද ප්‍රධාන කොටස් දෙකක් පවතී.
 1. කෙටි කාලීන නිෂ්පාදන පිරිවැය
 2. දිගු කාලීන නිෂ්පාදන පිරිවැය
- කෙටි කාලීන නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය තුළ විචල්‍ය සාධක හා ස්ථාවර සාධක යන දෙවර්ගය ම භාවිත වන බැවින් කෙටි කාලයේ පිරිවැය වර්ග දෙකක් පවතී.
 1. මුළු ස්ථාවර පිරිවැය (TFC)
 2. මුළු විචල්‍ය පිරිවැය (TVC)
- මෙම පිරිවැය වර්ග දෙකෙහි එකතුවෙන් කෙටි කාලීන මුළු පිරිවැය ලැබේ.
- මෙම පිරිවැය තත්ත්වලට අනිරේක ව කෙටිකාලීන නිෂ්පාදන පිරිවැය ආශ්‍රිත ව හඳුනාගත හැකි තවත් පිරිවැය සංකල්ප කිහිපයකි.
 - සාමාන්‍ය ස්ථාවර පිරිවැය (AFC)
 - සාමාන්‍ය විචල්‍ය පිරිවැය (AVC)
 - සාමාන්‍ය මුළු පිරිවැය (AC)
 - ආන්තික පිරිවැය (MC)

- නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියට සම්බන්ධ කරගනු ලබන ස්ථාවර සාධක සඳහා දරන පිරිවැය ස්ථාවර පිරිවැය(TFC) යි.
- මුළු ස්ථාවර පිරිවැය නිමවුම් ප්‍රමාණය සමඟ වෙනස් නොවේ.
- එනම් නිමවුම් මට්ටම සමඟ මුළු ස්ථාවර පිරිවැය සම්බන්ධයක් නොපෙන්වයි.
- නිමවුම ශුන්‍ය අගයක් ගනු ලැබුව ද ස්ථාවර පිරිවැය අවශ්‍යයෙන් ම දැරීමට ආයතනයට සිදු වේ.
- මේ නිසා ම කෙටි කාලයේ දී මුළු ස්ථාවර පිරිවැය ආයතනයට නොවැළැක්විය හැකි පිරිවැයක් වේ.
- ස්ථාවර පිරිවැයට අයත් ප්‍රධාන සංරචක කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
 1. ක්‍රම ක්‍ෂය ගාස්තු
 2. දේපොළ බදු
 3. රක්ෂණ වාරික
 4. බලපත්‍ර ගාස්තු
 5. ප්‍රාග්ධනය සඳහා පොළී ගෙවීම්
 6. කොන්ත්‍රාත් පදනමක් මත බඳවා ගත් කළමනාකරුවන්ට සහ අධීක්ෂකවරුන්ට ගෙවනු ලබන වැටුප්
 7. ප්‍රාමාණික ලාභ
- මුළු ස්ථාවර පිරිවැය නිමවුම් ප්‍රමාණය සමඟ සම්බන්ධතාවක් නොදක්වන බැවින් එය සෑම නිමවුම් මට්ටමක දී ම ස්ථාවර අගයක් ගනී.
- මේ නිසාම මුළු ස්ථාවර පිරිවැය චක්‍රය තිරස් අතට සමාන්තර සරල රේඛාවක් සේ පිහිටයි.

මුළු ස්ථාවර පිරිවැය(රුපියල්)

- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනට අනුව නිමවුම ශුන්‍ය මට්ටමේ දී මුළු ස්ථාවර පිරිවැය රුපියල් 50ක් වන අතර නිමවුම් ප්‍රමාණය 100,200,300,400 ආදී වශයෙන් වැඩි වී ගිය ද මුළු ස්ථාවර පිරිවැය වෙනස් නොවේ.
- නිමවුම් ඒකකයකට දරන ස්ථාවර පිරිවැය සාමාන්‍ය ස්ථාවර පිරිවැය(AFC)යි. මුළු ස්ථාවර පිරිවැය නිමවුම් ඒකක ප්‍රමාණයෙන් බෙදීමෙන් සාමාන්‍ය ස්ථාවර පිරිවැය ලබාගනී.

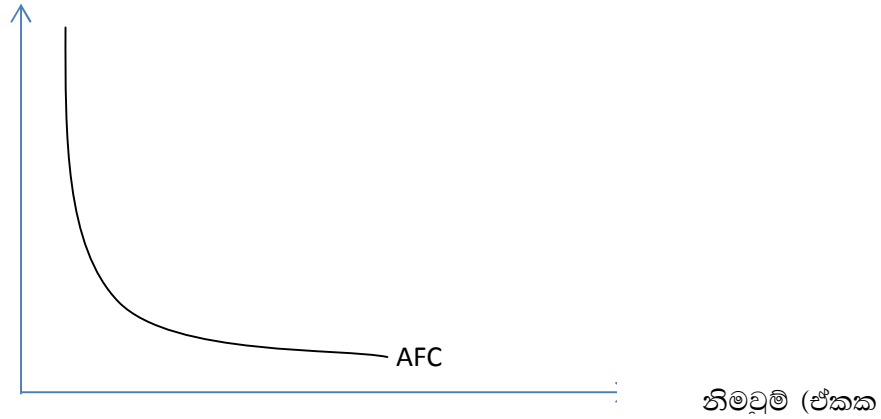
සාමාන්‍ය ස්ථාවර පිරිවැය = මුළු ස්ථාවර පිරිවැය + මුළු නිමවුම් ප්‍රමාණය

$$AFC = \frac{TFC}{Q}$$

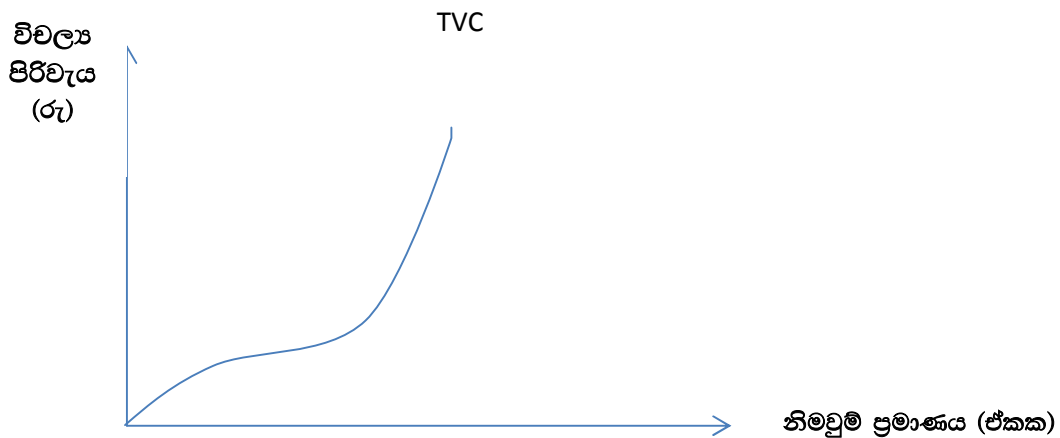
- නිමවුම් ඒකක ප්‍රමාණය වැඩි වන විට සාමාන්‍ය ස්ථාවර පිරිවැය ක්‍රමයෙන් හීන වේ. එහෙත් ශුන්‍ය නොවේ. මේ නිසා සාමාන්‍ය ස්ථාවර පිරිවැය වක්‍රය සෘජුකෝණාස්‍රාකාර බහුවලයක හැඩය ගනියි.
- එසේ වන්නේ සාමාන්‍ය ස්ථාවර පිරිවැය නිමවුමෙන් ගුණ කිරීමෙන් ලැබෙන මුළු ස්ථාවර පිරිවැය සෑම අවස්ථාවක දී ම එක සමාන වන නිසා ය.
- සාමාන්‍ය ස්ථාවර පිරිවැය වක්‍රයේ ඕනෑම ලක්ෂ්‍යයක් සම්බන්ධ කොට අදිනු ලබන සෘජුකෝණාස්‍ර එලය සමාන විමක් මෙහි දී සිදු වන අතර ඒ මඟින් පෙන්නුම් කෙරෙන්නේ ඒ සෑම අවස්ථාවක දී ම මුළු ස්ථාවර පිරිවැය සමාන අගයක් වන බව යි.
- මෙම ලක්ෂණ පෙන්නුම් කෙරෙන සාමාන්‍ය ස්ථාවර පිරිවැය වක්‍රයක් පහත පෙන්නුම් කෙරේ.

නිමවුම (ඒකක)	මුළු ස්ථාවර පිරිවැය(රු)	සාමාන්‍ය ස්ථාවර පිරිවැය(රු)
100	50	0.5
200	50	0.25
300	50	0.167
400	50	0.125

සාමාන්‍ය ස්ථාවර පිරිවැය(රුපියල්)

- නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියට සම්බන්ධ කරන විචල්‍ය සාධක වන අමුද්‍රව්‍ය, ශ්‍රමය, ඉන්ධන, විදුලි ගාස්තු ආදිය සඳහා දරන්නට සිදුවන පිරිවැය විචල්‍ය පිරිවැය(TVC) වේ.
- කෙටි කාලීන නිෂ්පාදන පිරිවැය තුළ ඇතුළත් මුළු විචල්‍ය පිරිවැය නිමවුම් සමග වෙනස් වේ.
- නිමවුම ශුන්‍ය වන විට විචල්‍ය සාධක අවශ්‍ය නොවන බැවින් විචල්‍ය පිරිවැය ශුන්‍ය වන අතර නිමවුම වැඩි වන විට විචල්‍ය පිරිවැය ද වැඩි වේ.
- නිමවුම වැඩි වන විට විචල්‍ය පිරිවැය වැඩි වීමේ වේගය විවිධ නිමවුම් මට්ටම් අතර වෙනස් වේ.
- මේ අනුව නිමවුම ශුන්‍යයේ දී ශුන්‍යය අගයක් ගන්නා මුළු විචල්‍ය පිරිවැය නිමවුම පහළ මට්ටම් වල දී අඩු වන වේගයකින් වැඩි වී, නිමවුම ඉහළ මට්ටම්වල දී වැඩි වන වේගයකින් ඉහළ නගී.

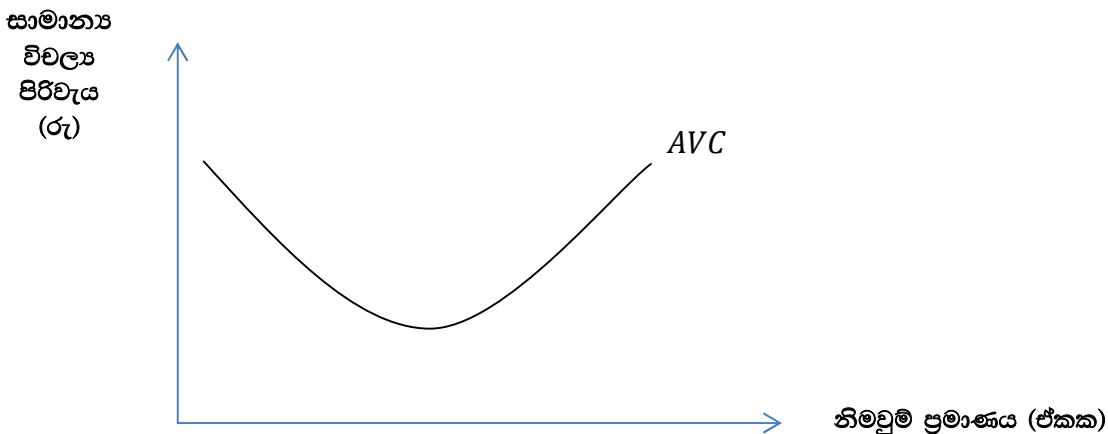

- එක් නිමවුම් ඒකකයකට දරන විචල්‍ය පිරිවැය ප්‍රමාණය සාමාන්‍ය විචල්‍ය පිරිවැය(AVC) වේ.
- මුළු විචල්‍ය පිරිවැය නිමවුම් ප්‍රමාණයෙන් බෙදීමෙන් සාමාන්‍ය විචල්‍ය පිරිවැය ලබාගත හැකි ය.

$$\text{සාමාන්‍ය විචල්‍ය පිරිවැය} = \frac{\text{මුළු විචල්‍ය පිරිවැය}}{\text{නිමවුම් ප්‍රමාණය}}$$

$$AVC = \frac{TVC}{Q}$$

- සාමාන්‍ය විචල්‍ය පිරිවැය වක්‍රය සාමාන්‍යයෙන් ඉංග්‍රීසි යූ (U) අකුරක හැඩය ගනී.

- නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියට යොදා ගනු ලබන සමස්ත විචල්‍ය යෙදවුම් ප්‍රමාණය සහ සමස්ත ස්ථාවර යෙදවුම් ප්‍රමාණය වෙනුවෙන් දරන මුළු වියදම මුළු පිරිවැය(TC) යි.

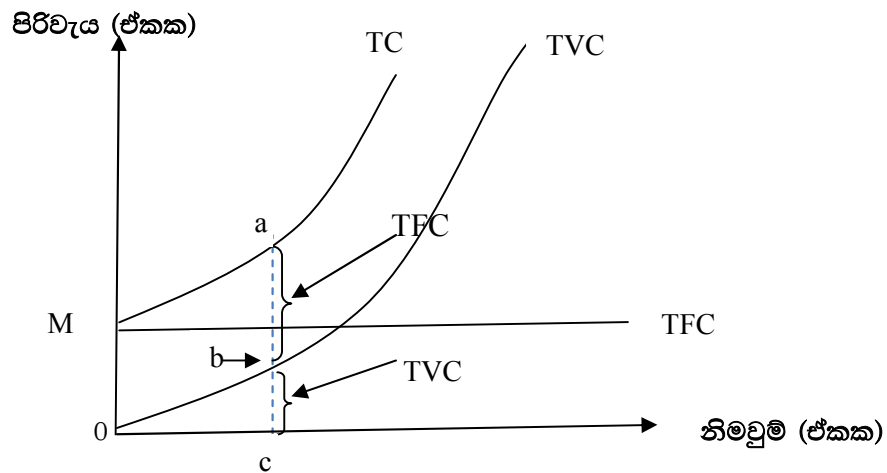
$$\text{මුළු පිරිවැය} = \text{මුළු ස්ථාවර පිරිවැය} + \text{මුළු විචල්‍ය පිරිවැය}$$

$$TC = TFC + TVC$$

- නිමවුම ශුන්‍ය වුව ද මුළු පිරිවැයක් පවතී. ඊට හේතුව ශුන්‍ය නිමවුමක දී මුළු විචල්‍ය පිරිවැය ශුන්‍ය වුව ද මුළු ස්ථාවර පිරිවැයක් පවත්නා හෙයිනි.
- මේ නිසා මුළු පිරිවැය වක්‍රය ආරම්භ වන්නේ ස්ථාවර පිරිවැය ආරම්භ වන ලක්ෂ්‍යයෙන් ය.
- නිමවුම ක්‍රමයෙන් වැඩි කිරීමත් සමඟ මුළු පිරිවැය පහළ නිමවුම් මට්ටම්වල දී අඩු වන වේගයකින් හා ඉහළ නිමවුම් මට්ටම්වල දී වැඩි වන වේගයකින් ඉහළ යයි.
- කෙටි කාලීන නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ දී නිමවුම වැඩි වන විට මුළු ස්ථාවර පිරිවැය නොවෙනස්ව පවතිද්දී මුළු විචල්‍ය පිරිවැය පමණක් වෙනස් වන නිසා මුළු පිරිවැය වෙනස් වීමට බලපාන්නේ

මුළු විචල්‍ය පිරිවැය වෙනස් වීම යි. මේ නිසා මුළු පිරිවැය වක්‍රයේ හැඩය මුළු විචල්‍ය පිරිවැය වක්‍රයේ හැඩයට සමරූපී වේ.

- නිමවුම සමඟ මුළු පිරිවැය සැකසෙන ආකාරය සහ මුළු ස්ථාවර පිරිවැය සහ මුළු විචල්‍ය පිරිවැය මුළු පිරිවැයට සම්බන්ධ වන ආකාරය පහත ප්‍රස්ථාර සටහනෙහි දැක්වේ.

- ඉහත රූප සටහනෙහි 0-M වලින් පෙන්නුම් කෙරෙන්නේ මුළු ස්ථාවර පිරිවැය යි.
- නිමවුම ශුන්‍යයේ දී මුළු විචල්‍ය පිරිවැය ශුන්‍ය වන අතර එම මුළු විචල්‍ය පිරිවැයට 0-M වන මුළු ස්ථාවර පිරිවැය එකතු වීම නිසා මුළු පිරිවැය වක්‍රය M ලක්ෂ්‍යයෙන් ආරම්භ වේ.
- ඒ අනුව රූප සටහනෙහි TC සහ TVC අතර ඕනෑම ලම්භක දුරකට TFC අගය සමාන වේ.
- TVC අගයත් TC සහ TVC අතර ලම්භක දුරක් (TFC) එකතු වීමෙන් TC වක්‍රය ලැබේ ඇත.

නිදසුන් :- ඉහත රූප සටහනට අනුව

$$b - c = TVC$$

$$b - a = TFC$$

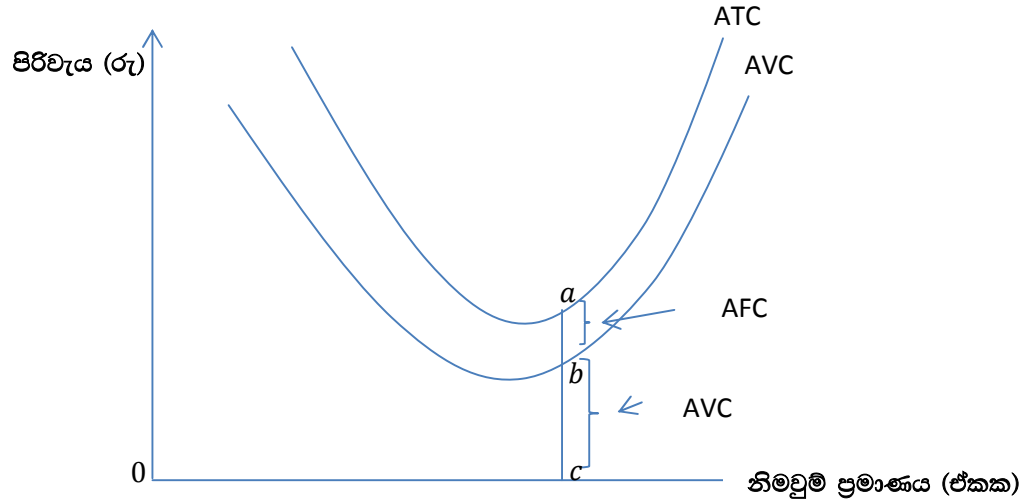
$$(b - c) + (b - a) = TC$$

- එක් නිමවුම ඒකකයකට දරන මුළු පිරිවැය සාමාන්‍ය මුළු පිරිවැය (TC) යි.
- මුළු පිරිවැය නිමවුමෙන් බෙදීමෙන් සාමාන්‍ය මුළු පිරිවැය ලැබේ.

$$\text{සාමාන්‍ය මුළු පිරිවැය} = \frac{\text{මුළු පිරිවැය}}{\text{නිමවුම් ප්‍රමාණය}}$$

$$ATC = \frac{TC}{Q}$$

- නිමවුම වැඩි කරන විට, සාමාන්‍ය මුළු පිරිවැය ක්‍රමයෙන් අඩු වී නැවතත් ඉහළ යයි.
- සාමාන්‍ය මුළු පිරිවැය වක්‍රයේ හැඩය ද සාමාන්‍යයෙන් ඉංග්‍රීසි යූ (U) අකුරක හැඩය ගනී.
- සාමාන්‍ය මුළු පිරිවැය වක්‍රය සැම විට ම සාමාන්‍ය විචල්‍ය පිරිවැය වක්‍රයට ඉහළින් පිහිටයි. මෙය පහත ප්‍රස්ථාර සටහනෙහි පෙන්වුම් කෙරේ.

- ඉහත රූප සටහනට අනුව $a - b$ ලම්බක දුරෙන් දැක්වෙන්නේ සාමාන්‍ය ස්ථාවර පිරිවැය යි.
- සාමාන්‍ය ස්ථාවර පිරිවැය ක්‍රමයෙන් හීන වන අතර ශුන්‍යය නොවේ. නිමවුම වැඩි වීමත් සමඟ සාමාන්‍ය මුළු පිරිවැය සාමාන්‍ය විචල්‍ය පිරිවැය වක්‍රයට සමීප වේ. එහෙත් කිසි විටෙකත් එය සාමාන්‍ය විචල්‍ය පිරිවැය වක්‍රය මත පතිත නොවේ.
- සාමාන්‍ය ස්ථාවර හා සාමාන්‍ය විචල්‍ය පිරිවැයේ එකතුවෙන් සාමාන්‍ය මුළු පිරිවැය සකස්වන නිසා මුළු පිරිවැය වක්‍රයෙහි අවම ලක්ෂ්‍යය පිහිටන්නේ සාමාන්‍ය විචල්‍ය පිරිවැය වක්‍රයෙහි අවම ලක්ෂ්‍යයට ඉහළින් ය.
- ආන්තික පිරිවැය යනු නිමවුම එක් එකකයකින් වෙනස් කරන විට මුළු පිරිවැය වෙනස් වන ප්‍රමාණය යි.
- මුළු පිරිවැයේ වෙනස නිමවුමේ වෙනසින් බෙදීමෙන් ආන්තික පිරිවැය ලැබේ.

$$\text{ආන්තික පිරිවැය} = \frac{\text{මුළු පිරිවැයේ වෙනස}}{\text{නිමවුමේ වෙනස}}$$

$$MC = \frac{\Delta TC}{\Delta Q}$$

නිදසුන්

නිමවුම (Q)

මුළු පිරිවැය (TC)

(ඒකක)

(රුපියල්)

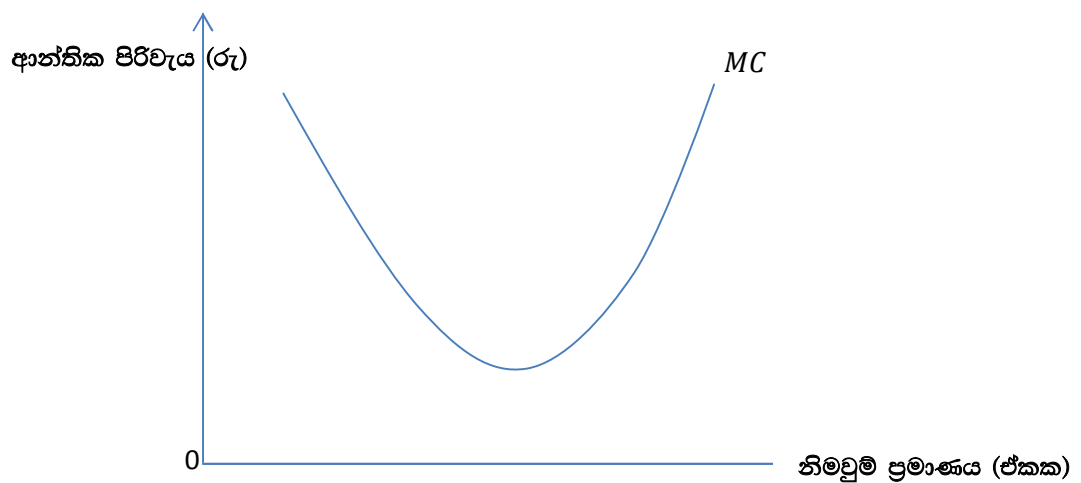
100 ΔQ
100
200

500 ΔTC
1000
1500

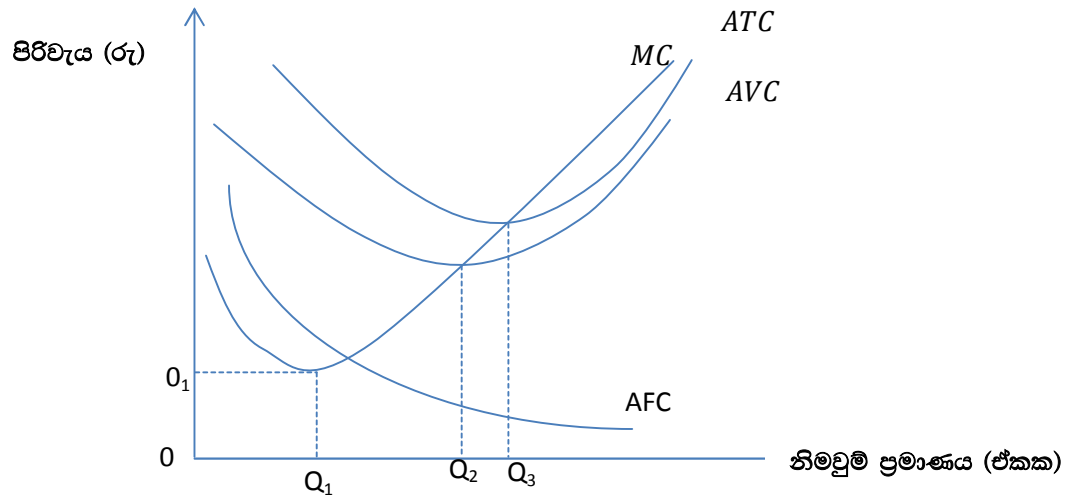
$$\text{ආන්තික පිරිවැය} = \frac{1000}{100}$$

$$= \text{රුපියල් } 10$$

- කෙටි කාලය තුළ නිමවුම වැඩි කරන විට ආන්තික පිරිවැය ක්‍රමයෙන් අඩු වී නැවතත් ඉහළ යයි.
- ආන්තික පිරිවැය වක්‍රය ද සාමාන්‍යයෙන් ඉංග්‍රීසි යූ (U) අකුරක හැඩය ගනී. මෙය පහත ප්‍රස්තාර සටහනෙහි පෙන්වුම් කෙරේ.

- කෙටි කාලීන නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය හා සම්බන්ධ ආන්තික පිරිවැය හා සාමාන්‍ය පිරිවැය වක්‍රවල හැසිරීම් රටා පහත ප්‍රස්තාර සටහනෙහි පෙන්වුම් කෙරේ.

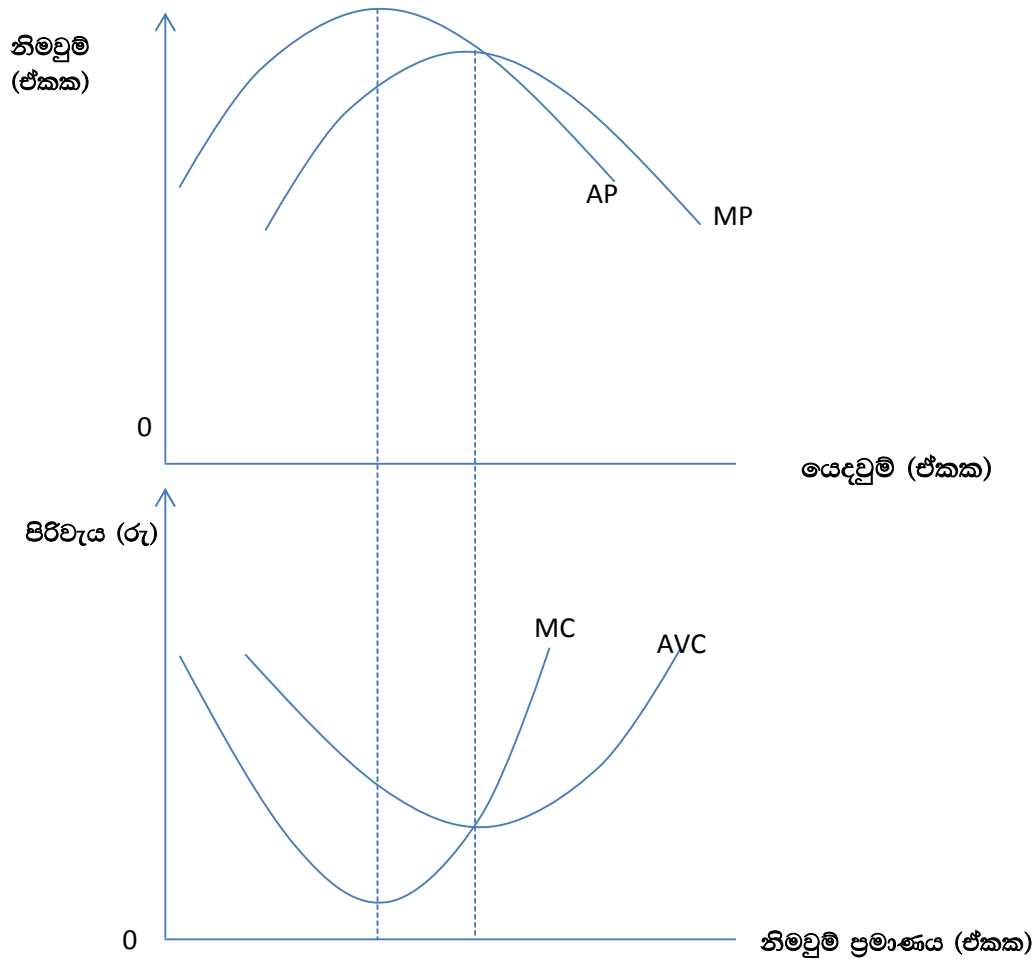
ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනට අනුව,

- ආන්තික පිරිවැය වක්‍රය, සාමාන්‍ය විචල්‍ය පිරිවැය හා සාමාන්‍ය මුළු පිරිවැය වක්‍රයන්හි අවම ලක්ෂ්‍යය ජේදනය කරමින් වේගයෙන් ඉහළට ගමන් කරයි.
- සාමාන්‍ය විචල්‍ය පිරිවැය හා සාමාන්‍ය මුළු පිරිවැය වක්‍රයන් අතරින් සාමාන්‍ය විචල්‍ය පිරිවැයෙහි අවම ලක්ෂ්‍යයයට වම් පසින් සාමාන්‍ය ස්ථාවර පිරිවැය වක්‍රය ගමන් කරයි.
- ආන්තික පිරිවැය අවම වන නිමවුම් මට්ටම Q_1 වේ. එම අවස්ථාවට අදාළ ආන්තික පිරිවැය 0_1 වේ.
- Q_2 නිමවුම් මට්ටමෙන් පෙන්නුමක් අවම සාමාන්‍ය විචල්‍ය පිරිවැය වන අතර Q_3 අවම සාමාන්‍ය මුළු පිරිවැය පෙන්වයි.
- කෙටි කාලීන නිෂ්පාදන පිරිවැයෙහි මූලිකාංගයන් පහත පරිදි සංඛ්‍යා ලේඛනයක් මගින් ද පෙන්වුම් කළ හැකි ය.

නිමවුම ඒකක	මුළු ස්ථාවර පිරිවැය (TFC) රු	මුළු විචල්‍ය පිරිවැය (TVC) රු	මුළු පිරිවැය (TC) රු	සාමාන්‍ය ස්ථාවර පිරිවැය (AFC) රු	සාමාන්‍ය විචල්‍ය (AVC) රු	සාමාන්‍ය පිරිවැය (ATC) රු	ආන්තික පිරිවැය(MC) රු
0	40	0	40.00	0	0		
1	40	40.00	80.00	40.00	40.00	80.00	40
2	40	70.00	110.00	20.00	35.00	55.00	30
3	40	92.00	132.00	13.33	30.67	44.00	22
4	40	107.00	147.00	10.00	26.75	36.75	15
5	40	117.00	157.00	8.00	23.40	31.40	10
6	40	127.00	167.00	6.67	21.16	27.82	10
7	40	142.00	182.00	5.71	20.29	26.00	15
8	40	164.00	204.00	5.00	20.50	25.50	22
9	40	194.00	234.00	4.44	21.56	26.00	30
10	40	234.00	274.00	4.00	23.40	27.40	40

(වගු සටහන ඇසුරින් පිරිවැය වක්‍රයන් අදිමින් ඒවාහි සම්බන්ධතා තව දුරටත් තහවුරු කර ගැනීමත්, ඒ ඒ සංකල්ප ගණනය කරන ආධාරයත් පිළිබඳ අභ්‍යාස කළ යුතු යි.)

- කෙටි කාලීන පිරිවැය වක්‍ර හීන වන ඵලදා නීතියේ පිළිබිඹුවකි.
- විචල්‍ය සාධකයේ මිල නොවෙනස් ව තිබිය දී විචල්‍ය යෙදවුමේ ආන්තික ඵලදාව ඉහළ යන විට ආන්තික පිරිවැය පහත වැටේ.
- ආන්තික ඵලදාව හීන වීමට පටන් ගන්නා විට ආන්තික පිරිවැය ද ඉහළ යෑමට පටන් ගනී.
- මේ නිසා කෙටිකාලීන ආන්තික පිරිවැය වක්‍රය ආන්තික ඵලදා වක්‍රයේ ප්‍රතිබිම්බය වේ.
- එසේම සාමාන්‍ය විචල්‍ය පිරිවැය වක්‍රය ද හීන වන ආන්තික ඵලදා නීතියට අනුව ම සාමාන්‍ය ඵලදා වක්‍රයේ ප්‍රතිබිම්බයක් සේ ම පිහිටයි.
- මෙලෙසින් වන කෙටිකාලයේ ඵලදායීතා වක්‍ර සහ පිරිවැය වක්‍ර අතර සම්බන්ධය පහත ප්‍රස්තාර සටහනින් නිරූපණය කෙරේ.

ඉහත රූප සටහනට අනුව,

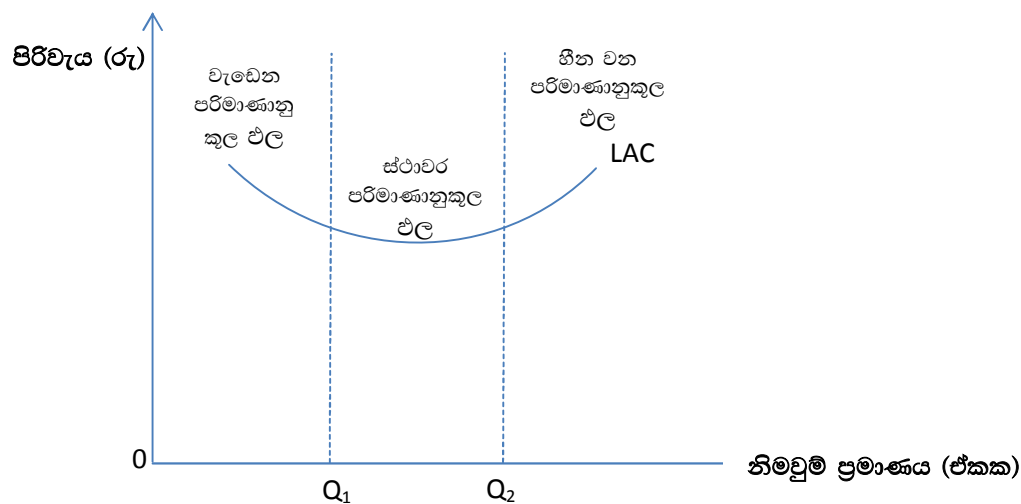
- MP උපරිම වන විට MC අවම වේ.

- AP උපරිම වන විට AVC අවම වේ.

- MP වක්‍රය AP වක්‍රයෙහි උපරිම ලක්ෂ්‍යය ජේදනය කරමින් වේගයෙන් පහත බසී.

- දිගු කාලයේ දී සියලුම යෙදවුම් විචල්‍ය යෙදවුම් වේ.
- නිෂ්පාදනය වැඩි කිරීමෙහි ලා බලපාන කිසි දු සංරෝධයක් දිගු කාලයේ දී දක්නට නොමැත .
- ඒ අනුව දිගු කාලයේ දී සියලුම නිෂ්පාදන ආයතන වඩා නම්‍යශීලී තත්ත්වයට පත් වේ.
- එසේ ම තම නිෂ්පාදන ධාරිතාව අවශ්‍ය පරිදි වෙනස් කර ගැනීමට ආයතනවලට හැකි ය.

- දිගු කාලයේ දී නිෂ්පාදන ධාරිතාව ප්‍රසාරණය කිරීමේ ප්‍රතිඵල වශයෙන් පරිමාණානුකූල පිරිමැසුම් හා පරිමාණානුකූල නොපිරිමැසුම් හට ගනියි.
- පිරිමැසුම් හා නොපිරිමැසුම් යන දෙක ම නොපවතින විට ස්ථාවර පරිමාණානුකූල ඵලත් හට ගනියි.
- පිරිමැසුම් පවතින විට දී වැඩෙන පරිමාණානුකූල ඵලත් නොපිරිමැසුම් පවතින විට දී අඩු වන පරිමාණානුකූල ඵලත් හට ගනියි.
- පරිමාණානුකූල පිරිමැසුම්වලට හා නොපිරිමැසුම්වලට මුහුණ දෙන නිෂ්පාදන ආයතනයක දිගු කාලීන සාමාන්‍ය පිරිවැය වක්‍රය ඉංග්‍රීසි යූ (U) අකුරක හැඩය ගනී.

- පරිමාණානුකූල පිරිමැසුම් යනු දිගුකාලයේ දී නිෂ්පාදන ආයතනයක් නිෂ්පාදන ප්‍රසාරණය කිරීමේ දී ආයතනයේ සාමාන්‍ය පිරිවැය හෙවත් (ඒකක පිරිවැය) පහළ බැසීම යි.
- ආයතනයක ධාරිතාව පුළුල් කිරීමත් සමඟ නිෂ්පාදන සාධකවල කාර්යක්ෂමතාව ඉහළ යෑමත්, නිෂ්පාදන යෙදවුම්වල මිල පහළ වැටීමත් නිසා අත්පත් කරගත හැකි මූල්‍ය ප්‍රතිලාභයක් ලෙස පරිමාණානුකූල පිරිමැසුම් හැඳින්විය හැකි ය.
- ඉහත රූප සටහනෙහි Q_1 නිමවුම් මට්ටම දක්වා දිගුකාලීන සාමාන්‍ය පිරිවැය පහත වැටීමක් සිදුව ඇති අතර එය පරිමාණානුකූල පිරිමැසුම් පවතින ප්‍රදේශය වේ. එහිදී පවතින්නේ වැඩෙන පරිමාණානුකූල ඵල ය.
- පරිමාණානුකූල පිරිමැසුම් ඇතිවීම කෙරෙහි බලපාන හේතු පහත දැක්වේ.
 1. ධාරිතාව විශාල වීම නිසා හටගන්නා තාක්ෂණික පිරිමැසුම්
 2. කළමනාකරණය ආශ්‍රිත පරිමාණානුකූල පිරිමැසුම්
 3. අලෙවිකරණය හා සම්බන්ධ පරිමාණානුකූල පිරිමැසුම්

4. මූල්‍යමය පරිමාණානුකූල පිරිමැසුම්

5. අවදානම් දරීම හා සම්බන්ධ පරිමාණානුකූල පිරිමැසුම්

- පරිමාණානුකූල නොපිරිමැසුම් යනු දිගු කාලයේ දී ආයතනයක් නිෂ්පාදනය ප්‍රසාරණය කිරීමේ දී ආයතනයේ සාමාන්‍ය පිරිවැය හෙවත් ඒකක පිරිවැය ඉහළ යාම යි.
- එනම් ආයතනයක ධාරිතාව පුළුල් කිරීමත් සමඟ නිෂ්පාදන සාධකවල කාර්යක්ෂතාව පහළ යෑම නිසා මූල්‍යමය වශයෙන් සිදු වන පාඩුව යි.
- ඉහත රූප සටහනට අනුව Q_2 නිමවුම මට්ටමෙන් පසු දිගුකාලීන සාමාන්‍ය පිරිවැය ඉහළ යෑමක් සිදුව ඇති අතර එම ප්‍රදේශයේ දී නොපිරිමැසුම් පවතී. එහි දී පවතින්නේ අඩු වන හීන වන පරිමාණානුකූල ඵලය.
- පරිමාණානුකූල නොපිරිමැසුම් ඇති වීම කෙරෙහි ද බලපාන හේතු සාධක කිහිපයකි.
 - ධාරිතාව විශාල වීම නිසා හටගන්නා තාක්ෂණික නොපිරිමැසුම්
 - කළමනාකරණය ආශ්‍රිත පරිමාණානුකූල නොපිරිමැසුම්
 - අලෙවිකරණය හා සම්බන්ධ පරිමාණානුකූල නොපිරිමැසුම්
 - මූල්‍යමය නොපිරිමැසුම්
 - අවදානම් දරීම හා සම්බන්ධ පරිමාණානුකූල නොපිරිමැසුම්
- පරිමාණානුකූල පිරිමැසුම් හෝ නොපිරිමැසුම් හෝ නොපවතින විට ආයතනයේ දිගු කාලීන සාමාන්‍ය පිරිවැය ස්ථාවර ව පවතී. එහි දී පවතින්නේ ස්ථාවර පරිමාණානුකූල ඵල ය.
- ඉහත රූප සටහනේ $Q_0 - Q_2$ දුරෙන් දැක්වෙන්නේ එවැනි ස්ථාවර පිරිවැය තත්ත්වයකි.

නිපුණතා මට්ටම 4.4 :- වෙළෙඳපොළ ව්‍යාප්තිය මූලික ලක්ෂණ සංසන්දනය කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :08

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :

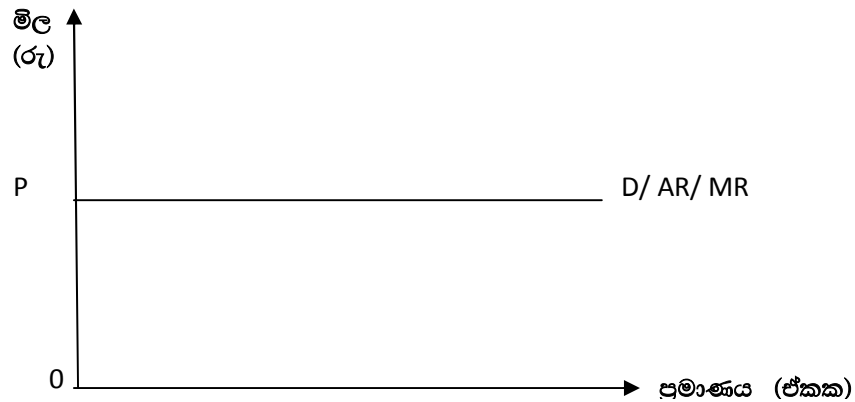
- වෙළෙඳපොළ ව්‍යුහ නම් කරයි.
- පූර්ණ තරගකාරී වෙළෙඳපොළක මූලික ලක්ෂණ පැහැදිලි කරයි.
- ඒකාධිකාරී වෙළෙඳපොළක මූලික ලක්ෂණ පැහැදිලි කරයි.
- ඒකාධිකාරී තරග වෙළෙඳපොළක මූලික ලක්ෂණ පැහැදිලි කරයි.
- කතිපයාධිකාරී වෙළෙඳපොළක මූලික ලක්ෂණ පැහැදිලි කරයි.
- වෙළෙඳපොළ ව්‍යුහවල මූලික ලක්ෂණ සංසන්දනය කරයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කිරීමට අත්වැලක් :-

- කිසියම් භාණ්ඩයක් හෝ සේවාවක් හෝ නිපදවීමෙහි යෙදී සිටින සියලු ම ආයතනවල එකතුවෙන් වෙළෙඳපොළ හෙවත් කර්මාන්තය සමන්විත ය.
- ආයතනවලින් නිපදවනු ලබන භාණ්ඩ හා සේවා විවිධ වෙළෙඳපොළ තත්ත්වයන් යටතේ අලෙවි කරන අතර එම වෙළෙඳපොළ තත්ත්ව හැඳින්වීමට වෙළෙඳපොළ ව්‍යුහ යන සංකල්පය භාවිතා කෙරේ.
- ප්‍රායෝගික ලෝකයේ විවිධ වෙළෙඳපොළ ව්‍යුහයන් පවතී.
- වෙළෙඳපොළ ව්‍යුහ විවිධ වීම කෙරෙහි පහත සඳහන් සාධක බලපායි.
 1. වෙළෙඳපොළ තුළ සිටින ආයතන සංඛ්‍යාව
 2. නිෂ්පාදනයේ සමජාතීය බව
 3. ආයතනයකට වෙළෙඳපොළට පිවිසීමට හා වෙළෙඳපොළෙන් ඉවත් වීමට ඇති හැකියාව
 4. වෙළෙඳපොළ තුළ සිටින නිෂ්පාදන ආයතන අතර පවත්නා තරගයෙහි ස්වභාවය
- වෙළෙඳපොළ ව්‍යුහ පහත පරිදි වර්ග කළ හැකි ය.
 1. පූර්ණ තරගය
 2. ඒකාධිකාරය
 3. එකාධිකාරී තරගය
 4. කතිපයාධිකාරය
- සමජාතීය භාණ්ඩ නිපදවන, අබාධ පිවිසුමක් හා පිටවීමක් ඇති ආයතන රාශියකින් සමන්විත වෙළෙඳපොළ තත්ත්වය පූර්ණ තරගය ලෙස හැඳින්වේ.

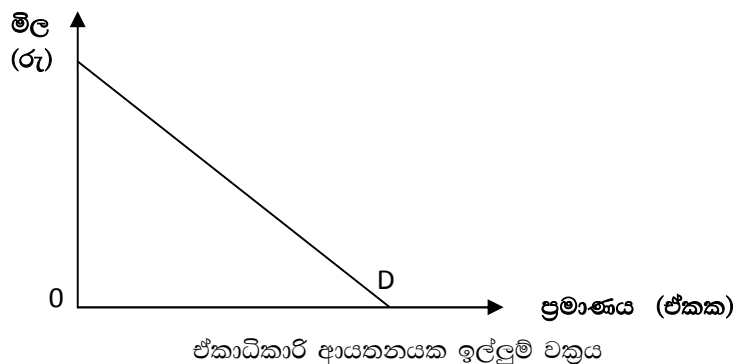
- පූර්ණ තරගකාරී වෙළෙඳපොළ තත්ත්වයක ලක්ෂණ කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
 1. නිෂ්පාදිතය සමජාතීය වීම
 2. ගැනුම්කරුවන් හා විකුණුම්කරුවන් සංඛ්‍යාව ඉතා විශාල වීම
 3. ආයතනය මිල ගනුවකු වීම
 4. අබාධ පිවිසුම හා පිටවීම
 5. ගැනුම්කරුවන්ට හා විකුණුම්කරුවන්ට වෙළෙඳපොළ පිළිබඳ තොරතුරු පූර්ණ වශයෙන් හා පිරිවැයකින් තොර ව ලබාගත හැකි වීම.
 6. සාධක සංවලතාවයට බාධා නොමැතිවීම
 7. දිගු කාලීන සමතුලිතයේ දී වෙළෙඳපොළ තුළ සිටින සියලු ම ආයතන ප්‍රාමාණික ලාභ පමණක් ලැබීම
- නිෂ්පාදිතය සමජාතීය වීම යන්නෙන් අදහස් වන්නේ කර්මාන්තය තුළ සිටින සියලුම නිෂ්පාදන ආයතන නිෂ්පාදනය කරනු ලබන්නේ මුද්‍රමනින්ම සමාන වූ එකිනෙකට ආදේශක වූ භාණ්ඩ බව යි.
- ගැනුම්කරුවන්ට කුමන නිෂ්පාදන ආයතනයකින් එම භාණ්ඩය මිල දී ගන්න ද එහි කිසි දු වෙනසක් ඔහුට නොපෙනේ.
- පූර්ණ තරගකාරී වෙළෙඳපොළක ගැනුම්කරුවන් හා විකුණුම්කරුවන් විශාල සංඛ්‍යාවක් සිටින නිසා එක් ගැනුම්කරුවෙකුගේ හෝ විකුණුම්කරුවකුගේ ක්‍රියාකලාපය වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වය කෙරෙහි කිසි දු බලපෑමක් ඇති නොකරයි.
- වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම හෝ සැපයුම වෙනස් කිරීමට එක් ගැනුම්කරුවකුට හෝ එක් විකුණුම්කරුවකුට කිසි දු හැකියාවක් නොමැත.
- පූර්ණ තරගකාරී නිෂ්පාදන ආයතනයකට මිල තීරණය කිරීමේ හැකියාවක් නොමැති අතර වෙළෙඳපොළ තීරණය වූ මිල යටතේ අවශ්‍ය තරම් සැපයීමට ආයතනයට සිදු වේ.
- වෙළෙඳපොළේ පවතින මිල කෙරෙහි එක් ආයතනයකට කිසි දු බලපෑමක් කළ නොහැකි නිසාත්, වෙළෙඳපොළ තීරණය වූ මිල යටතේ මුළු සැපයුම අලෙවි කරගත හැකි නිසාත් පූර්ණ තරගකාරී ආයතනයක් මිල ගනුවකු (Price taker) ලෙසින් හැඳින්වේ.
- වෙළෙඳපොළ මිල ගනුවකු සේ කටයුතු කිරීමට සිදු වන්නේ වෙළෙඳපොළේ සිටින සෑම ආයතනයක් ම සමජාතීය භාණ්ඩ නිපදවීමත් එක් ආයතනයක් මුළු වෙළෙඳපොළ සැපයුමෙන් ඉතා සුළු කොටසක් පමණක් නිෂ්පාදනය කිරීම නිසාත් ය.

- මේ නිසා පූර්ණ තරගකාරී ආයතනයක ඉල්ලුම් වක්‍රය පහත පරිදි තිරස් අක්ෂයට සමාන්තර වූ සරල රේඛාවක් සේ පිහිටයි.

- පූර්ණ තරගකාරී වෙළෙඳපොළක අබාධ පිවිසුමක් සහ පිටවීමක් පැවතීම විශේෂ ලක්ෂණයකි.
- පූර්ණ තරගකාරී කර්මාන්තයකට අයත් භාණ්ඩ නිෂ්පාදනය කිරීම සඳහා ඉදිරිපත් වීමට නව ආයතනවලට බාධාවක් නොමැති වීම අබාධ පිවිසුම යනුවෙන් හැඳින්වේ.
- එසේ ම කර්මාන්තයේ සිටින ආයතනවලට නිෂ්පාදන කටයුතුවලින් ඉවත් වී යාමට ද කිසි දුර බාධාවක් නොමැති අතර එම තත්ත්වය අබාධ පිට වීම යන්නෙන් අදහස් වේ.
- තොරතුරු පූර්ණ හා පිරිවැයකින් තොර ව ලබා ගත හැකි වීම ද පූර්ණ තරගකාරී වෙළෙඳපොළක තවත් විශේෂ ලක්ෂණයකි.
- භාණ්ඩයේ මිලත් එහි සැපයුම් ප්‍රමාණයත් පිළිබඳ ව ගැනුම්කරුවන් දැනුමත් ව සිටීම මෙයින් අදහස් වේ.
- මෙම නිසා යම් විකුණුම්කරුවකු තම නිෂ්පාදිතයේ මිල වැඩි කළහොත් ගැනුම්කරුවන් එම භාණ්ඩ අඩු මිලට විකුණන වෙනත් විකුණුම්කරුවකු වෙත ගමන් කරයි.
- සාධක සංචලනය කිරීමේ හැකියාවක් ද පැවතීම පූර්ණ තරගයේ විශේෂ ලක්ෂණයක් වන අතර මෙයින් අදහස් වන්නේ කර්මාන්ත අතරේ සාධක මාරුවීමට ඇති හැකියාව යි.
- පූර්ණ තරගකාරී වෙළෙඳපොළක කටයුතු කරන ආයතනයක් කෙටි කාලයේ දී අතිප්‍රාමාණික ලාභ ඉපයීමට ඉඩ ඇත.
- එසේ වුවහොත් වෙනත් කර්මාන්තවල නිරත වන ආයතන ද එකී ලාභ ඉපයීම සඳහා පූර්ණ තරගකාරී කර්මාන්තයට පිවිසේ.
- එහි ප්‍රතිඵලය වශයෙන් කර්මාන්තයේ සැපයුම වැඩිවී භාණ්ඩයේ මිල අඩුවේ.

- මෙම නිසා පූර්ණ තරගකාරී ආයතනවලට දිගු කාලයේ දී ප්‍රාමාණික ලාභ පමණක් ඉපයීමට හැකි වෙයි.
- පූර්ණ තරගකාරී වෙළෙඳපොළේ ලක්ෂණවලට ආසන්න ලක්ෂණ ඇති වෙළෙඳපොළ ලෙස, වී, බඩඉරිඟු, වට්ටක්කා , කැරට් වැනි වෙළෙඳපොළවල් දැක්විය හැකි ය.
- තනි විකුණුම්කරුවකු සිටින කර්මාන්තයක් ඒකාධිකාරය වශයෙන් හැඳින්වේ.
- මෙය පූර්ණ තරගයට ප්‍රතිවිරුද්ධ තත්ත්වයයි.
- ඒකාධිකාරී වෙළෙඳපොළක ආයතනය සහ කර්මාන්තය යන දෙක ම එකක් වේ.
- ඒකාධිකාරී වෙළෙඳපොළ ව්‍යුහයක කැපී පෙනෙන ලක්ෂණ කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
 - 1 නිෂ්පාදනය සුවිශේෂ වීම
 - 2 එක් ආයතනයක් පමණක් නිෂ්පාදනයේ නිරත වීම
 - 3 ප්‍රවේශයට බාධා පැවතීම
 - 4 වෙළෙඳපොළ තොරතුරු අපූර්ණ වීම හා පිරිවැයකින් තොර ව ලබාගත නොහැකි වීම
- ඒකාධිකාරී වෙළෙඳපොළක අලෙවි වන භාණ්ඩ සඳහා සමීප ආදේශක නොමැත.
- අදාළ නිෂ්පාදිතය ලබාගත හැක්කේ එක ම නිෂ්පාදකයකු ගෙන් පමණක් වන අතර ඒ හා සමාන භාණ්ඩ නිෂ්පාදනය කරන වෙනත් නිෂ්පාදකයෙක් නොමැත. මේ නිසා වෙළෙඳපොළ තුළ නිෂ්පාදකයාට ඒකාධිකාරී බලයක් හිමි වේ.
- මෙම සුවිශේෂ බව නිසා පාරිභෝගිකයාට තේරීම් කිරීමට ඉඩක් නොලැබෙන අතර නිෂ්පාදකයාගෙන් භාණ්ඩය මිලදී ගැනීමට හෝ නොගෙන සිටීමට හෝ පාරිභෝගිකයාට සිදු වේ.
- නිෂ්පාදිතය සම්බන්ධයෙන් පවතින මෙම සුවිශේෂ බව නිසා ආයතනයට භාණ්ඩයේ මිල කෙරෙහි බලපෑම් කළ හැකි ය.
- මිල අඩු වැඩි කිරීමට ඇති හැකියාව නිසා ඒකාධිකාරී වෙළෙඳපොළක ආයතනයක් මුහුණ දෙන ඉල්ලුම් වක්‍රය පහත පරිදි වමේ සිට දකුණට පහළට බැවුම් වේ.

- ඒකාධිකාරී වෙළෙඳපොළක් තුළ එක ම ආයතනයක් පමණක් සිටින නිසා තරගයක් දක්නට නොමැති අතර ඒ නිසා ම ඒකාධිකාරී බලයකින් කටයුතු කිරීමට ආයතනයට හැකියාව ලැබේ.
- ආයතනයකට ඒකාධිකාරී කර්මාන්තයකට අලුතින් ප්‍රවේශ වීම ඉතා දුෂ්කර වේ.
- ආයතනයකට ඒකාධිකාරී කර්මාන්තයකට අලුතින් ප්‍රවේශ වීම වළක්වන ස්වාභාවික හෝ කෘත්‍රිම හෝ ස්වරූපයේ බාධක පවතී. පහත දැක්වෙන්නේ එබඳු බාධක කිහිපයකි.

1. ප්‍රධාන අමුද්‍රව්‍ය පිළිබඳ හිමිකම
2. රජයේ නීතිමය බාධක
3. පරිමාණානුකූල පිරිමැසුම් ඇති වීම

- භාණ්ඩයක් නිෂ්පාදනය කිරීමේ ප්‍රධාන අමුද්‍රව්‍යවල අයිතිය තනි ආයතනයකට හිමි වන අවස්ථා පවතී.
- නිදසුන් වශයෙන් රටක පිහිටි මැණික් නිධිවල අයිතිය එක් ආයතනයකට හිමි වීම හේතුවෙන් එකී ද්‍රව්‍යය භාවිතයෙන් කරන නිෂ්පාදිත සඳහා ඒකාධිකාරී තත්ත්වයක් නිර්මාණය වේ. මේ නිසා එවැනි නිෂ්පාදන සඳහා අලුත් ආයතන ප්‍රවේශ වීම බාධාකාරී වේ.
- එසේම රජය ගන්නා ක්‍රියාමාර්ග නිසා ද අලුත් ආයතන ප්‍රවේශ වීම වැළකී ඒකාධිකාරී තත්ත්ව බිහිවන අවස්ථා පවතී.
- යම් යම් ව්‍යාපාර කාර්ය කරගෙන යාමේ අයිතිය තනි ආයතනවලට පැවරීමත්, ඇතැම් ව්‍යාපාර කාර්ය රජයට අයත් ආයතන මගින්පමණක් කරගෙන යාමත් සඳහා රජය පියවර ගන්නා අවස්ථා පවතී.

නිදසුන් - ශ්‍රී ලංකාවේ දුම් රිය අධිකාරිය, විදුලිබල මණ්ඩලය

- පරිමාණානුකූල පිරිමැසුම් පවතින විට ද අලුත් ආයතන ප්‍රවේශ වීම ට බාධාකාරී වේ.
- දිගු කාලයේ දී සියලු ම යෙදවුම් වෙනස් කරමින් නිෂ්පාදනය කරන විට පරිමාණානුකූල පිරිමැසුම් හටගනී.
- පිරිමැසුම් පවතින විට දිගු කාලීන සාමාන්‍ය පිරිවැය පහත වැටෙන අතර ඒ නිසා ම ආයතනයට තම නිසා නිෂ්පාදනය වැඩි කිරීමේ හැකියාව ද ලැබේ.
- මෙහි දී අඩු පිරිවැයක් යටතේ නිපදවීමට හැකියාව ලැබෙන නිසා නිපදවන භාණ්ඩ අඩු මිලකට අලෙවි කිරීමට ද හැකියාව ලැබේ.
- මෙබඳු තත්ත්වයක් ස්වාභාවික ඒකාධිකාරී තත්ත්වයක් ලෙස සලකනු ලබන අතර එවැනි තත්ත්වයක් ගොඩනැගුණු විට අලුත් ආයතනවලට ප්‍රවේශ වීම අපහසු වේ.
- හේතුව ස්වාභාවික ඒකාධිකාරය ගොඩ නැගුණු විට අඩු පිරිවැයක් යටතේ නිමවුම වැඩි කිරීමටත්, අඩු මිලක් යටතේ භාණ්ඩ අලෙවි කිරීමට හැකියාවක් ලැබෙන නිසා අලුතින් පිවිසෙන ආයතනවලට ඒ හා සමග තරග කිරීම අපහසු වීම යි.

- ඒකාධිකාරී නිෂ්පාදකයකුගේ වෙළෙඳපොළ තොරතුරු හා නිෂ්පාදනයට අදාළ තොරතුරු වෙනත් නිෂ්පාදකයකුට පූර්ණ හා පිරිවැයකින් තොර ව ලබාගත නොහැකි ය.

නිදසුන් :

කිසියම් භාණ්ඩයක ඉල්ලුම් තත්ත්ව, මිල ගණන්, ලාභදායීත්වය, නිෂ්පාදන පිරිවැය සහ තාක්ෂණය වැනි තොරතුරු ලබා ගැනීමේ හැකියාවක් වෙනත් ආයතනවලට නොමැත.

- මෙවැනි තොරතුරු නොමැති ව වෙනත් අයුත් නිෂ්පාදන ආයතනවලට වෙළෙඳපොළට ප්‍රවේශ වීමට අපහසු වේ.
- කර්මාන්තයට ඇතුළු වීමේ බාධක නොමැති වූත් ආයතන විශාල සංඛ්‍යාවකින් කර්මාන්තය සමන්විතවූත් වෙළෙඳපොළ තත්ත්වය ඒකාධිකාරී තරගය නමින් හැඳින්වේ.
- ඒකාධිකාරී තරගය තුළ ඒකාධිකාරී ලක්ෂණ මෙන්ම පූර්ණ තරගකාරී ලක්ෂණ ද පවතී.
- ඒ නිසා පූර්ණ තරගය හා ඒකාධිකාරය යන වෙළෙඳපොළ තත්ත්වයන්හි සංකලනයක් ලෙස ඒකාධිකාරී තරගය දැක්විය හැකි ය.
- ඒකාධිකාරී තරගකාරී වෙළෙඳපොළක නිෂ්පාදිත අතර ප්‍රභේදනයක් පවතී.
- ඒකාධිකාරී තරගය පූර්ණ තරගයෙන් වෙනස් වන්නේ මේ නිසයි.
- ඒකාධිකාරී තරගකාරී වෙළෙඳපොළ සංකල්පය මුලින් ම හඳුන්වා දෙන ලද්දේ 1930 වර්ෂයේ “එඩ්වඩ් චැම්බර්ලින්” නමැති ආර්ථික විද්‍යාඥයා විසිනි.
- සැබෑ ලොව සුමට ව දැකිය හැකි වෙළෙඳපොළ තත්ත්වය වන්නේ ද ඒකාධිකාරී තරගය යි.
- ඒකාධිකාරී තරගකාරී වෙළෙඳපොළක ලක්ෂණ පහත දැක්වේ.
 - කර්මාන්ත තුළ ආයතන විශාල සංඛ්‍යාවක් පැවතීම
 - එක් එක් ආයතනය ප්‍රභේදනය කරන ලද භාණ්ඩ නිෂ්පාදනය කිරීම
 - කර්මාන්තය තුලට ප්‍රවේශ වීමට හෝ පිටවීමට හෝ බාධා නොතිබීම
 - ආයතනය මුහුණ දෙන ඉල්ලුම් වක්‍රය පහතට බැවුම් වීම
 - සාධක සංවලතාවට බාධා නොපැවතීම
 - ඒකාධිකාරී තරගකාරී ආයතන දිගු කාලයේ දී ප්‍රාමාණික ලාභ පමණක් ලැබීම
- පූර්ණ තරගකාරී වෙළෙඳපොළක මෙන් ම ඒකාධිකාරී තරගකාරී වෙළෙඳපොළක් තුළ ද ආයතන විශාල සංඛ්‍යාවක් සිටින අතර එක් එක් ආයතන ස්වාධීන මිල ප්‍රතිපත්ති අනුගමනය කරයි.
- ආයතන විශාල සංඛ්‍යාවක් වෙළෙඳපොළ තුළ සිටින නිසා එක් ආයතනයකට මුළු වෙළෙඳපොළ සැපයුමෙන් හිමි වන්නේ ඉතා කුඩා කොටසකි.
- මේ නිසා එක් ආයතනයක නිෂ්පාදනයට අන් ආයතන කෙරෙහි කිසි දු බලපෑමක් කළ නොහැකි ය.

- ඒකාධිකාරී තරගකාරී වෙළෙඳපොළක් තුළ සිටින සියලු ම ආයතන එක ම භාණ්ඩ වර්ගයක් නිෂ්පාදනය කළත්, එක් එක් ආයතනයේ නිෂ්පාදිත අතර විවිධ වෙනස්කම් පවතී.

නිදසුන් :-

ඒකාධිකාරී තරගකාරී වෙළෙඳපොළක නිපදවන භාණ්ඩය සබන් වුවත් ඒ ඒ ආයතන නිපදවන සබන් වෙන වෙන ම ගත් විට ඒ තුළ විවිධ වෙනස්කම් තිබීම.

- මේ නිසා ඒකාධිකාරී තරගකාරී ආයතන නිපදවන භාණ්ඩ සමජාතීය නොවන අතර එක් භාණ්ඩයක් තවත් භාණ්ඩයක් සඳහා පූර්ණ ආදේශන නොවේ. භාණ්ඩ ප්‍රභේදනය යන්නෙන් අදහස් වන්නේ මෙම තත්ත්වය යි.
- භාණ්ඩ ප්‍රභේදනය කිරීම නිසා නිෂ්පාදන ආයතන අතර තරගකාරීත්වයක් ඇති වේ.
- ආයතන තරගකාරීත්වයක් ඇති කිරීමට පහත සඳහන් මාධ්‍යය භාවිත කරයි.
 - භාණ්ඩයේ ගුණාත්මක බව (භාණ්ඩයේ හැඩය, විශ්වසනීයත්වය, කල් පැවැත්ම, පාරිභෝගික සේවා)
 - භාණ්ඩයේ මිල
 - අලෙවිකරණය
- එක් එක් ආයතන ප්‍රභේදිත භාණ්ඩ නිපදවීම නිසා භාණ්ඩ එක සමාන වුවත් ඒවා අතර යම් යම් අසමානකම් පවතින බවට පාරිභෝගිකයන් තුළ විශ්වාසයක් පවතින නිසා භාණ්ඩවල මිල වෙනස් කිරීමේ හැකියාවක් ඒකාධිකාරී තරගකාරී ආයතනයට ඇත.
- මේ නිසා ඒකාධිකාරී තරගකාරී ආයතනයක ඉල්ලුම් චක්‍රය වමේ සිට දකුණට පහළට බැවුම් වේ.
- පූර්ණ තරගයේ මෙන්ම ඒකාධිකාරී තරගයේ දී ද ව්‍යාපාර ආයතනවලට කර්මාන්තයට ඇතුළු වීමටත්, කර්මාන්තයෙන් ඉවත් ව යාමටත් නිදහස තිබේ.
- ඒකාධිකාරී තරගකාරී ආයතනයක් කෙටි කාලයේ දී අතිප්‍රාමාණික ලාභ ඉපයීමට ඉඩකඩ පවතින අතර මේ නිසා නව ආයතන කර්මාන්තයට ප්‍රවේශ වේ. මේ නිසා දිගු කාලයේ දී ඒකාධිකාරී තරගකාරී ආයතනයකට ලැබිය හැක්කේ ප්‍රාමාණික ලාභ පමණි.
- ඒකාධිකාරී තරගකාරී වෙළෙඳපොළ සඳහා නිදසුන් පහත සඳහන් වේ.
 - ආපණ ශාලා
 - සිල්ලර කඩ
 - බාබර් සාප්පු
 - සබන්
 - දන්තාලේප
 - සෙරෙප්පු
 - පාචනන් වර්ග

- මුළු වෙළෙඳපොළ ම නිෂ්පාදන ආයතන අතලොස්සකට පමණක් හිමි ව පවතින වෙළෙඳපොළ තත්ත්වය කතිපයාධිකාරය ලෙස හැඳින්වේ.
- මෙවැනි වෙළෙඳපොළක දැකිය හැකි විශේෂිත ලක්ෂණ කිහිපයක් පහත සඳහන් වේ.
 - සැපයුම්කරුවන් සංඛ්‍යාව අතිශයින් සීමිත වීම
 - ප්‍රවේශයට දැඩි බාධා පැවතීම
 - ආයතන අතර දැඩි අන්‍යෝන්‍ය රැඳියාවක් පැවතීම
 - ප්‍රභේදනය වූ හෝ ප්‍රභේදනය නොවූ හෝ භාණ්ඩ නිපදවීම
 - ආයතනය මුහුණදෙන ඉල්ලුම් වක්‍රය සාපේක්ෂ වශයෙන් අනමා වූ පහළට බැවුම් වන එකක් වීම
- වෙළෙඳපොළ තුළ තරග කෙරෙන ආයතන සංඛ්‍යාව අතිශයින් සීමිත වීම නිසා එක් ආයතනයක හැසිරීම අනෙකුත් ආයතනවල හැසිරීම කෙරෙහි බලපෑම කතිපයාධිකාරයේ විශේෂ ලක්ෂණයකි.
- බලපෑමට ලක්වන ආයතන ද අනෙක් ආයතනවලට ප්‍රතික්‍රියා දක්වයි.
- එසේ ම කතිපයාධිකාරී වෙළෙඳපොළක ස්වාභාවික හෝ කෘත්‍රිම හෝ බාධක පවතින අතර එය අලුත් ආයතන කර්මාන්තය තුළට ප්‍රවේශ වීම වළක්වයි.
- එවැනි බාධක කිහිපයක් පහත සඳහන් වේ.
 - ආයතන තුළ පරිමාණානුකූල පිරිමැසුම් පැවතීම
 - උපාය මාර්ග ක්‍රියා අනුගමනය කිරීම
 - නෛතික සාධක
 - ආරම්භක ප්‍රාග්ධනය විශාල වීම
 - අමුද්‍රව්‍ය පාලනය ආයතන කිහිපයක් සතු වීම
- මෙවැනි බාධක නිසා කර්මාන්තයට අලුතින් පැමිණෙන ආයතනයකට වෙළෙඳපොළ තුළ කටයුතු කිරීම දුෂ්කර වේ.
- ආයතන සංඛ්‍යාව සීමිත වන හෙයින් එක් ආයතනයකට වෙළෙඳපොළෙන් හිමි වන කොටස සාපේක්ෂ වශයෙන් විශාල වේ.
- සෑම ආයතනයක් ම වෙළෙඳපොළ තුළ විශාල කොටසක් හිමිකර ගෙන තිබෙන නිසා ආයතන අතර දැඩි අන්‍යෝන්‍ය රැඳියාවක් පවතී.
- එක් ආයතනයක් අනුගමනය කරන ප්‍රතිපත්ති අනෙක් ආයතනවලට සෘජුව ම බලපාන අතර සෑම ආයතනයක් ම තරගකරුවන්ගේ ක්‍රියාකාරිත්වය කෙරෙහි දැඩි සැලැකිල්ලෙන් පසුවේ.
- ඒ ඒ ආයතන, තරග කිරීමේ ආශාව නිසා එකිනෙකට ප්‍රතික්‍රියා දක්වමින් කටයුතු කරයි.
- නිදසුන් වශයෙන්, යම් ආයතනයක් භාණ්ඩයේ මිල පහළ හෙළීමට තීරණය කළහොත් එය අනෙක් ආයතනවල භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම අඩුවී ලාභය අඩු වීමට හේතුවේ. එවිට එම ආයතනය ද

තරගකාරි ලෙස භාණ්ඩයේ මිල පහළ දමයි. එවිට ප්‍රථමයෙන් මිල අඩු කළ ආයතනය අවදානමකට ලක් වන අතර ඒ නිසා විවිධ උපක්‍රම භාවිතා කරමින් ඔවුන් අතර සහයෝගිතාව වර්ධනය කරගැනීමට උත්සාහ ගනී.

- පුවත් පත්, රූපවාහිනී සේවා, වාණිජ බැංකු සහ සිමෙන්ති කම්හල් ආදිය කතිපයාධිකාරී වෙළෙඳපොළ තත්ත්වයන්ට නිදසුන් වේ.
- කතිපයාධිකාරී වෙළෙඳපොළ තුළ ඒ ඒ ආයතන නිපදවන භාණ්ඩ ප්‍රභේදිත හෝ ප්‍රභේදිත නොවූ හෝ ඒවා විමට පුළුවන.
- එක් එක් ආයතන වෙළෙඳපොළ මුළු සැපයුමෙන් විශාල කොටසක් හිමිකර ගෙන තිබෙන නිසා ඒ ඒ ආයතනවලට වෙළෙඳපොළ මිල කෙරෙහි බලපෑම් ඇති කළ හැකි ය.
- මේ නිසා ආයතනයක ඉල්ලුම් වක්‍රය වමේ සිට දකුණට පහළට බැවුම් වේ.
- වෙළෙඳපොළේ එක් ආයතනයක් මිලෙහි වෙනසක් සිදු කරන්නේ නම් අනෙක් ආයතන ඊට ප්‍රතිචාර දක්වන නිසා ආයතනයේ ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය නිශ්චිත නැත.
- ඒ නිසා මිල කෙරෙහි දක්වන ප්‍රතිචාරයන් මත ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වෙනස් විය හැකි බැවින් ඉල්ලුම් වක්‍රයෙහි බිඳුණු ස්වභාවයක් හට ගැනීමට පුළුවන.
- ඉහත සඳහන් කරන ලද ප්‍රධාන වෙළෙඳපොළ ව්‍යුහයන්හි මූලික ලක්ෂණ සංසන්දනාත්මක ව වඩාත් සංක්ෂිප්ත ආකාරයෙන් පහත වගු සටහනෙහි දැක්වේ.

වෙළෙඳපොළේ ස්වරූපය	ආයතන සංඛ්‍යාව	කර්මාන්තයට ප්‍රවේශ වීම	නිෂ්පාදිතයේ ස්වභාවය	නිදසුන්	ආයතනය මුහුණ දෙන ඉල්ලුම් වක්‍රය
පූර්ණ තරගය	අතිවිශාල වේ.	බාධා රහිත වේ.	සමජාතිය භාණ්ඩයකි.	වී බඩඉරිගු, වට්ටක්කා කැරට්, ආසන්න ලක්ෂණ ඇති	තිරස් අක්ෂයට සමාන්තර වේ. ආයතනය මිල ගනුවෙකි.
ඒකාධිකාරය	එක් ආයතනයක් පමණි.	බාධා සහිත වේ.	සුවිශේෂ වූවකි.	දුම්රිය සේවා, ජල සම්පාදනය, විදුලි බල සැපයීම,	පහළට බෑවුම් වේ. ආයතනයට මිල කෙරෙහි සැලකිය යුතු බලපෑමක් කළ හැකි ය.
ඒකාධිකාරී තරගය	විශාල වේ.	බාධා රහිත වේ.	ප්‍රභේදනය වූවකි.	ආපන ශාලා, සිල්ලර කඩ, බාබර් සාප්පු	පහළට බෑවුම් වේ. එහෙත් සාපේක්ෂ වශයෙන් නම්‍යතාව වැඩි ය. මිල කෙරෙහි බලපෑම් කළ හැකි ය.
කතිපයාධිකාරය	අනුප්‍රාප්තිකයකි.	බාධාකාරී වේ.	ප්‍රභේදනය වූ හෝ ප්‍රභේදනය නොවූ හෝ ඒවා වේ.	පුවත් පත්. රූපවාහිනී සේවා, ගෑස්, වාණිජ බැංකු	පහළට බෑවුම් වේ. සාපේක්ෂ වශයෙන් අනම්‍ය වේ. එහෙත් මිල කෙරෙහි නිරන්තරයෙන් දක්වන ප්‍රතිචාර මත රඳා පවතී.

නිපුණතා මට්ටම 4.5

:-පුර්ණ තරගකාරී ආයතනයක් සහ කර්මාන්තය කෙටි කාලයේ දී හැසිරෙන ආකාරය විමසා බලයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව

: 10

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල

:

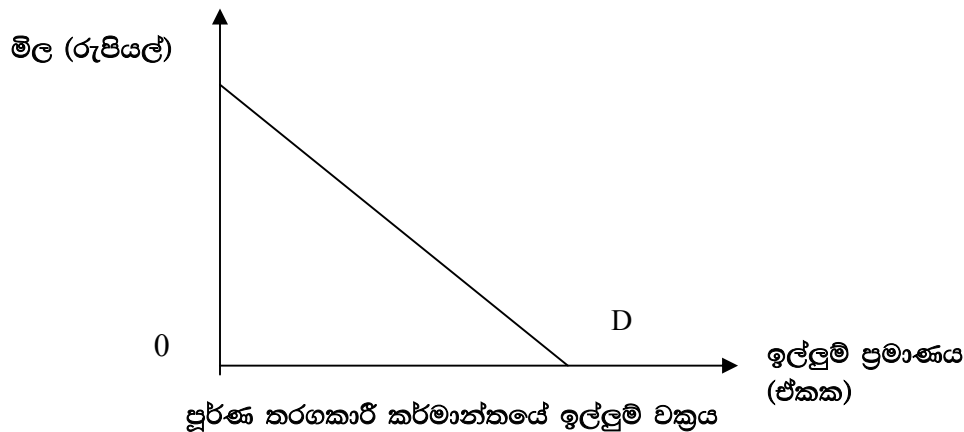
- පුර්ණ තරගකාරී ආයතනයක ඉල්ලුම් චක්‍රය හා වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම් චක්‍රය වෙන් වෙන් ව හඳුන්වයි.
- ආයතනයක ඉල්ලුම් චක්‍රය හා වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම් චක්‍රය අතර සම්බන්ධතාව ප්‍රස්තාර ඇසුරෙන් පැහැදිලි කරයි.
- ආයතනයක් ලාභ උපරිම කිරීමේ මූලික ප්‍රවේශ නම් කරයි.
- මුළු අයභාරය - මුළු පිරිවැය ප්‍රවේශය සංඛ්‍යා ලේඛන හා ප්‍රස්තාර ඇසුරෙන් විග්‍රහ කරයි.
- ආන්තික අයභාරය - ආන්තික පිරිවැය ප්‍රවේශය සංඛ්‍යා ලේඛන හා ප්‍රස්තාර ඇසුරෙන් විග්‍රහ කරයි.
- පුර්ණ තරගකාරී ආයතනයක කෙටි කාලයේ හැසිරීම සංඛ්‍යා ලේඛන හා ප්‍රස්තාර ඇසුරෙන් විග්‍රහ කරයි.
- පුර්ණ තරගකාරී ආයතනයක ප්‍රාමාණික ලාභ, නිෂ්ප්‍රාමාණික ලාභ, අවප්‍රාමාණික ලාභ හා ආයතනයක නිෂ්පාදනය අත්හිටුවීම යන සංකල්ප ප්‍රස්තාර ඇසුරෙන් පැහැදිලි කරයි.
- ආයතනයක කෙටි කාලීන සැපයුම් චක්‍රයේ හැසිරීම ප්‍රස්තාර සටහන් ඇසුරෙන් විග්‍රහ කරයි.
- වෙළෙඳපොළ සැපයුම් චක්‍රය හා ඉල්ලුම් චක්‍රය මගින්කර්මාන්තයේ සමතුලිතය ප්‍රස්තාර සටහන් ඇසුරෙන් විග්‍රහ කරයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කිරීමට අත්වැලක් :

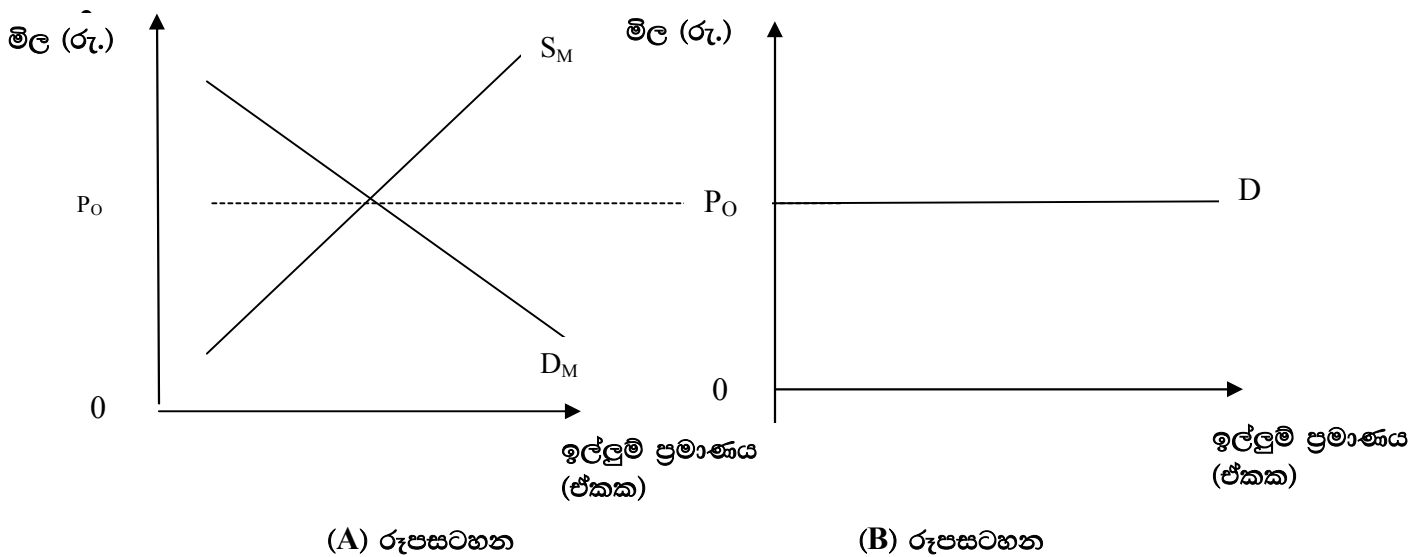
- සමජාතීය භාණ්ඩ නිපදවීමත් එක් ආයතනයක් මුළු වෙළෙඳපොළ සැපයුමෙන් ඉතා සුළු කොටසක් පමණක් නිෂ්පාදනය කරන නිසාත් පූර්ණ තරගකාරී නිෂ්පාදන ආයතනයක් මිල ගනුවකු (Price Taker) ලෙස සැලැකේ.
- මිලට බලපෑමක් නොකර වෙළෙඳපොළ පවතින මිලට ඕනෑම ප්‍රමාණයක් අලෙවි කර ගත හැකි නිසා පූර්ණ තරගකාරී ආයතනයක ඉල්ලුම් වක්‍රය පහත පරිදි තිරස් අක්ෂයට සමාන්තර වූ සරල රේඛාවක ආකාරයට පිහිටයි.

- පූර්ණ තරගකාරී ආයතනයක් මිල ගනුවකු වුව ද පූර්ණ තරගකාරී කර්මාන්තයට භාණ්ඩයක මිල තීරණය කිරීමට හැකි ය.
- මේ නිසා පූර්ණ තරගකාරී කර්මාන්තයේ ඉල්ලුම් වක්‍රය වමේ සිට දකුණට පහළට බෑවුම් වන්නකි.
- එය පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

- පූර්ණ තරගකාරී ආයතනයක ඉල්ලුම් වක්‍රය හා පූර්ණ තරගකාරී කර්මාන්තයක ඉල්ලුම් වක්‍රය අතර සම්බන්ධතාවක් පවතී. මෙම සම්බන්ධතාව පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

පූර්ණ තරගකාරී කර්මාන්තයක සහ ආයතනයක ඉල්ලුම් වක්‍ර අතර පවතින සම්බන්ධතාව

- ඉහත (A) රූපසටහනේ D_M වක්‍රයෙන් කර්මාන්තයේ ඉල්ලුම් වක්‍රයත්, S_M වක්‍රයෙන් කර්මාන්තයේ සැපයුම් වක්‍රයත් දැක්වේ.
- කර්මාන්තයේ තීරණය වී ඇති සමතුලිත මිල P_0 වේ.
- ආයතනවල නිෂ්පාදිත මෙම P_0 මිලට අලෙවි කර ගත හැකි ය. මෙම නිසා ආයතනයේ ඉල්ලුම් වක්‍රය පූර්ණ නම් එකක් වන අතර (B) රූප සටහනේ D වක්‍රයෙන් එම ඉල්ලුම් වක්‍රය පෙන්නුම් කෙරේ.
- ආයතන මුහුණ දෙන මිල වෙනස් වන්නේ කර්මාන්තයේ ඉල්ලුම සැපයුම වෙනස් වුව හොත් පමණි.

නිදසුන් :

- කර්මාන්තයේ සැපයුම ස්ථාවර ව තිබිය දී ඉල්ලුම වැඩි වුව හොත් සමතුලිත මිල ඉහළ යයි. ඒ අනුව ආයතනවලට ලැබෙන මිල ද ඉහළ යයි.
- පූර්ණ තරගකාරී නිෂ්පාදන ආයතනයකට කෙටි කාලයේ දී සංරෝධක දෙකකට මුහුණ දීමට සිදු වේ. එනම්
 - මිල ගනුවකු ලෙස කටයුතු කිරීමට සිදු වීම.
 - ආයතනය සතු ව පවතින තාක්ෂණය හා ධාරිතාව මත කටයුතු කිරීමට සිදු වීම.

- මෙම සංරෝධක දෙකක යටතේ කටයුතු කිරීමේ දී වැදගත් තීරණ දෙකක් ගැනීමට ආයතනයට සිදු වේ.

1. නිෂ්පාදනයේ තව දුරටත් රැඳී සිටිනවා ද? නො එසේ නම් ආයතනය වසා දමනවා ද ?

2. නිෂ්පාදනයේ තව දුරටත් රැඳී සිටීමට තීරණය කළ හොත් කොපමණ භාණ්ඩ ප්‍රමාණයක් නිපදවනවා ද?

- ආයතනය වසා නො දමා තව දුරටත් නිෂ්පාදනයේ රැඳී සිටීමට තීරණය කළ හොත් පූර්ණ තරගකාරී නිෂ්පාදන ආයතනයට සිය ප්‍රශස්ත නිමවුම තීරණය කිරීමට විශ්ලේෂණ ක්‍රම 2ක් භාවිත කළ හැකි ය. එනම්

1. මුළු අයහාර - මුළු පිරිවැය ප්‍රවේශය

2. ආන්තික අයහාර - ආන්තික පිරිවැය ප්‍රවේශය

- මුළු අයහාරය හා මුළු පිරිවැය ඇසුරින් ආර්ථික ලාභ ගණනය කොට ආර්ථික ලාභ වැඩිම නිමවුම ප්‍රශස්ත නිමවුම ලෙස තෝරා ගැනීම මුළු අයහාර හා මුළු පිරිවැය ප්‍රවේශය මගින් සිදු කරයි.

- පූර්ණ තරගකාරී ආයතනයේ මුළු අයහාරය හෙවත් අලෙවි ආදායම පහත පරිදි ලබා ගත හැකි ය.

$$\text{මුළු අයහාරය} = \text{භාණ්ඩයේ මිල} \times \text{ප්‍රමාණය}$$

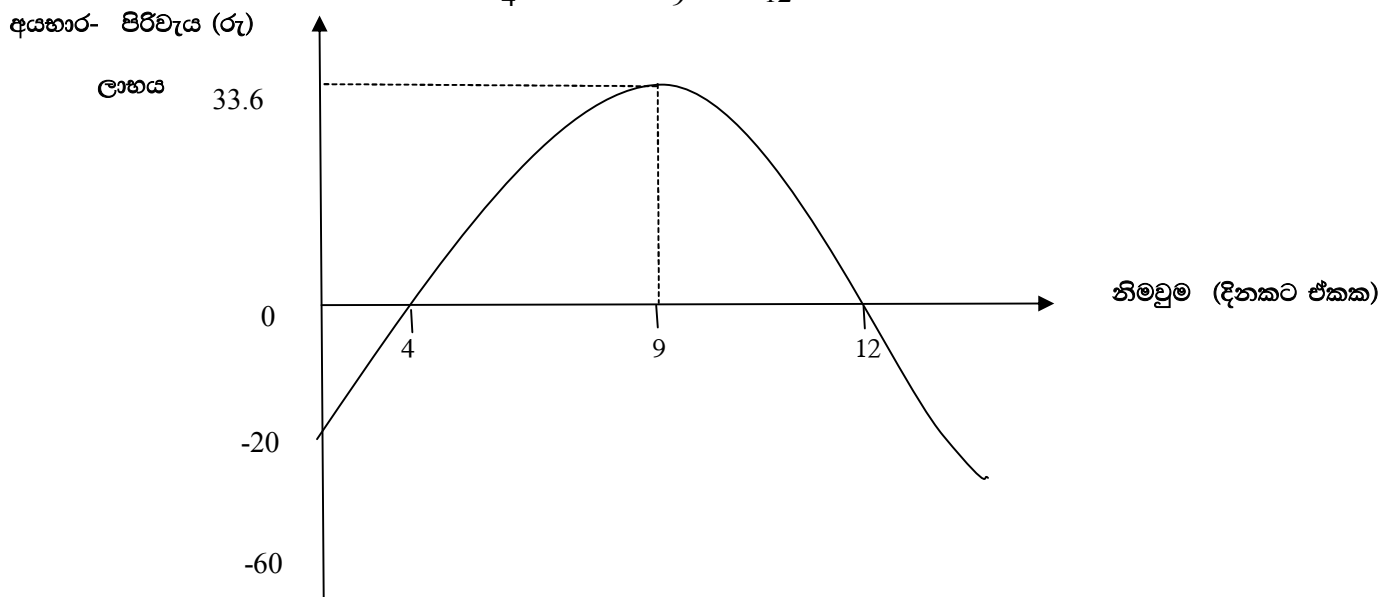
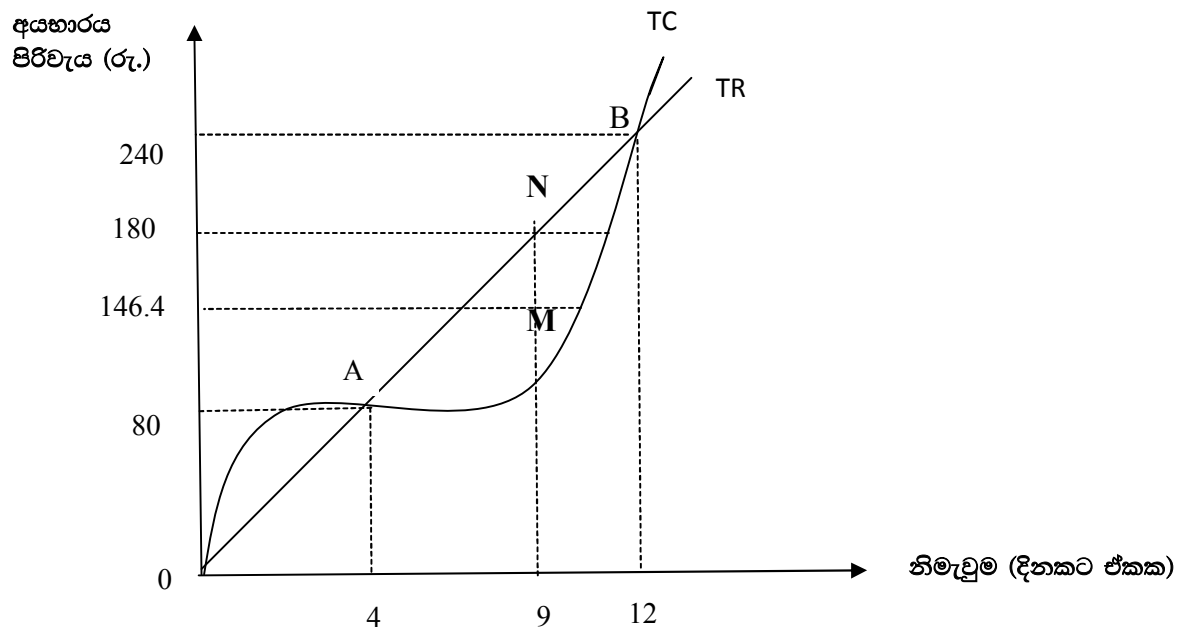
$$TR = P \times Q$$

- මුළු ස්ථාවර පිරිවැය (TFC) සහ මුළු විචල්‍ය පිරිවැය (TVC) යන දෙකෙහි එකතුවෙන් පූර්ණ කෙටිකාලීන මුළු පිරිවැය (TC) ලැබේ.

- මෙලෙසින් ලබා ගන්නා මුළු අයහාරය හා මුළු පිරිවැය ඇසුරෙන් ප්‍රශස්ත නිමවුම තෝරා ගන්නා ආකාරය පහත සංඛ්‍යා සටහන ඇසුරෙන් පැහැදිලි කළ හැකි ය.

නිමවුම (දිනකට ඒකක)	මුළු අයහාරය (රු.)	මුළු පිරිවැය (රු.)	ආර්ථික ලාභ (රු.)
0	0	20	-20
1	20	36.8	-16.8
2	40	52.8	-12.8
3	60	68.0	-8.0
4	80	80.0	0
5	100	90.4	9.6
6	120	101.6	18.4
7	140	114.4	25.6
8	160	128.0	32.0
9	180	146.4	33.6
10	200	168.0	32.0
11	220	196.0	24.0
12	240	240.0	0

- මෙහි දී වෙළෙඳපොළේ තීරණය වී ඇති භාණ්ඩ ඒකකයක මිල රුපියල් 20/- ලෙසින් සැලකිල්ලට ගෙන ඇත.
- සංඛ්‍යා සටහනට අනුව මුළු අයහාරයෙන් මුළු පිරිවැය අඩු කිරීමෙන් ආර්ථික ලාභ ලබා ගෙන ඇති අතර වැඩි ම ආර්ථික ලාභය රුපියල් 33.60කි.
- එම නිසා පූර්ණ තරගකාරී ආයතනය ආර්ථික ලාභය වැඩි ම නිමැවුම් මට්ටම වන නිමවුම ඒකක 9 ප්‍රශස්ත නිමැවුමක් සේ තෝරා ගනී.
- ඉහත සංඛ්‍යා ලේඛන සටහනේ දැක්වෙන තොරතුරු පහත ආකාරයට ප්‍රස්තාර සටහනක් මගින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

- ඉහත ප්‍රස්ථාර සටහනට අනුව a සහ b ලක්ෂ්‍යයන්හි දී මුළු අයහාර වක්‍රය මුළු පිරිවැය වක්‍රය ජේදනය කරයි. ඒ අනුව a සහ b ලක්ෂ්‍යයන්හි දී ආර්ථික ලාභ ශුන්‍ය වේ.
- a ලක්ෂ්‍යයට පහළ කොටසේ දී මුළු අයහාර වක්‍රයට වඩා ඉහළින් මුළු පිරිවැය වක්‍රය ගමන් කරයි. එම ප්‍රදේශයේ දී ම ආර්ථික ලාභ සෘණ අගයක් ගනී.
- b ලක්ෂ්‍යයට ඉහළ කොටසේ දී මුළු අයහාර වක්‍රයට වඩා ඉහළින් මුළු පිරිවැය වක්‍රය ගමන් කරයි. එම ප්‍රදේශයේ දී ආර්ථික ලාභ සෘණ අගයක් ගනී.
- a හා b අතර ප්‍රදේශයේ දී මුළු පිරිවැයට වඩා ඉහළින් මුළු අයහාර වක්‍රය ගමන් කරයි.

- එම නිසා a හා b අතර ප්‍රදේශය ආර්ථික ලාභ සහිත ප්‍රදේශයක් වේ.
- පූර්ණ තරගකාරී ආයතනය ආර්ථික ලාභ සහිත ප්‍රදේශයේ දී තම ප්‍රශස්ත නිමවුම් මට්ටම වශයෙන් තෝරා ගන්නේ වැඩි ම ආර්ථික ලාභ පවතින අවස්ථාව යි.
- රූප සටහනේ N – M දක්වා ලම්බක දුරෙන් වැඩිම ආර්ථික ලාභ දැක් වේ. ඒ අනුව රුපියල් 33.60 වැඩි ම ආර්ථික ලාභය යි.
- මේ නිසා වැඩි ම ආර්ථික ලාභ පවතින ඒකක 9 කෙටි කාලයේ දී ප්‍රශස්ත නිමවුම් මට්ටම සේ තෝරා ගනී.
- ආන්තික අයහාර = ආන්තික පිරිවැය ($MR=MC$) ප්‍රවේශයේ දී නිෂ්පාදන ආයතනයේ ආන්තික අයහාරය හා ආන්තික පිරිවැය පදනම් කර ගෙන ලාභ ගණනය කිරීම සිදු වේ. ඒ අනුව යම් අවස්ථාවක ආන්තික අයහාරය ආන්තික පිරිවැයට සමාන වන නිමවුම් මට්ටම ප්‍රශස්ත නිමවුම සේ තෝරා ගනී.
- නිමවුම එක් ඒකකයකින් වැඩි කරන විට ආයතනයේ මුළු අයහාරයට අලුතෙන් එකතු වන ප්‍රමාණය ආන්තික අයහාරය යි.
- මුළු අයහාරයේ වෙනස නිමවුමේ වෙනසින් බෙදීමෙන් ආන්තික අයහාරය ලබා ගත හැකි ය.

$$\text{ආන්තික අයහාරය} = \text{මුළු අයහාරයේ වෙනස} \div \text{නිමවුමේ වෙනස}$$

$$\text{ආන්තික අයහාරය} = \text{මුළු අයහාරයේ වෙනස} \div \text{නිමවුමේ වෙනස}$$

$$MR = \frac{\Delta TR}{\Delta Q}$$

නිමවුම (Q) (ඒකක)

10 > 2
12

$$MR = \frac{100}{2} \\ = \text{රුපියල් } 50.00$$

මුළු අයහාරය (රු.) (TR)

100 > 100
200

- නිමවුම එක් ඒකකය බැගින් වැඩි කරන විට මුළු පිරිවැයට අලුතෙන් එකතු වන ප්‍රමාණය ආන්තික පිරිවැය යි.
- මුළු පිරිවැයේ වෙනස නිමවුමේ වෙනසින් බෙදීමෙන් ආන්තික පිරිවැය ලබා ගත හැකි ය.

$$\text{ආන්තික පිරිවැය} = \text{මුළු පිරිවැය} + \text{නිමවුමේ වෙනස}$$

$$\text{ආන්තික පිරිවැය} = \text{මුළු පිරිවැය} + \text{නිමවුමේ වෙනස}$$

$$MC = \frac{\Delta TC}{\Delta Q}$$

නිදසුන්- නිමවුම (Q) (ඒකක)

20
30

$$MC = \frac{200}{10} = \text{රුපියල් 20.00}$$

මුළු පිරිවැය (රු.) (TC)

300
500

- පූර්ණ තරගකාරී ආයතනයකට පැවරුණු මිලක් යටතේ කටයුතු කිරීමට සිදුවන නිසා පූර්ණ තරගකාරී ආයතනයක මිල සාමාන්‍ය අයහාරයට සහ ආන්තික අයහාරයට සමාන ($P=AR=MR$)වේ. මෙය පහත සංඛ්‍යා නිදසුන් ඇසුරින් ලෙස පැහැදිලි කළ හැකි ය.
- එහි දී භාණ්ඩයේ මිල රුපියල් 25 ලෙසින් සැලකිල්ලට ගෙන ඇත.

ප්‍රමාණය (Q)	මිල (P)	මුළු අයහාරය (TR)	සාමාන්‍ය අයහාරය (AR)	ආන්තික අයහාරය (MR)
0	25	0	0	-
1	25	25	25	25
2	25	50	25	25
3	25	75	25	25
4	25	100	25	25
5	25	125	25	25

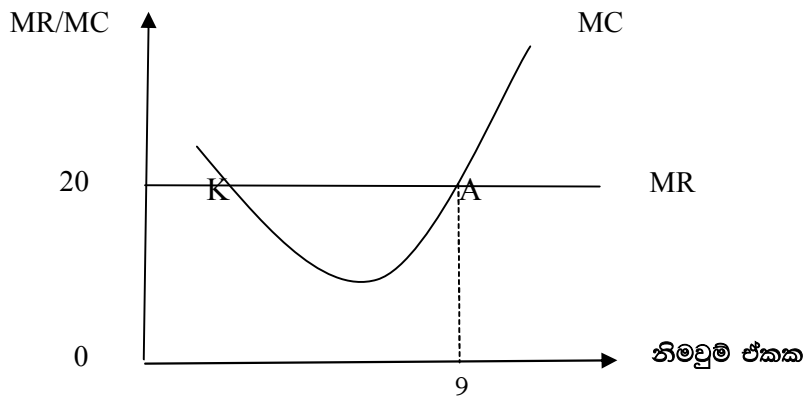
- මිල රුපියල් 25ක් සේ ස්ථාවර ව පවත්නා බැවින් එය සාමාන්‍ය අයහාරයට සහ ආන්තික අයහාරයට සමාන වේ.
- පූර්ණ තරගකාරී ආයතනයේ මිල = සාමාන්‍ය අයහාරය = ආන්තික අයහාරය ($P = AR = MR$) වන බැවින් එම තත්ත්වය පහත ආකාරයට ප්‍රස්තාර සටහනක් මගින් දැක්විය හැකි ය.

- කෙටි කාලයේ දී පූර්ණ තරගකාරී නිෂ්පාදන ආයතනයක් ආන්තික අයහාරය ආන්තික පිරිවැයට සමාන වන විට දී සමතුලිතතාවට පත්වෙමින් ප්‍රශස්ත නිමවුම තෝරා ගන්නා ආකාරය පහත පරිදි සංඛ්‍යා සටහනක් හා ප්‍රස්තාර සටහනක් ඇසුරෙන් පැහැදිලි කළ හැකි ය.

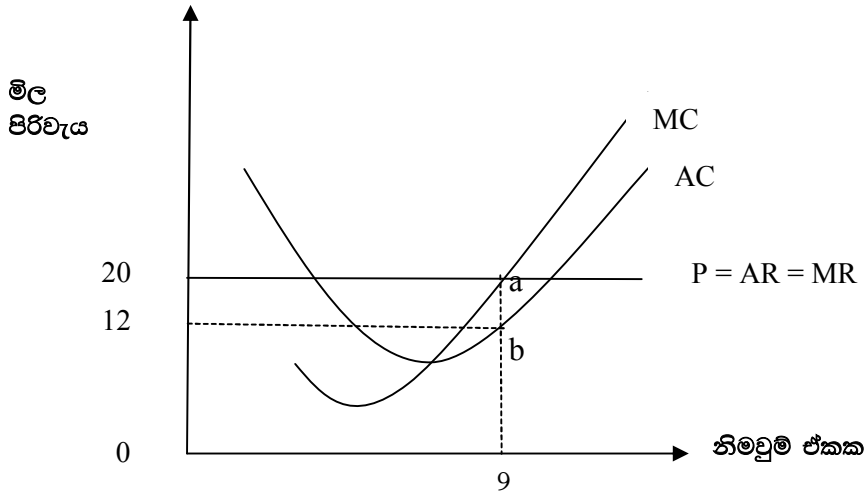
නිමවුම (Q)	මුළු අයහාරය (TR)	මුළු පිරිවැය (TC)	ආන්තික අයහාරය (MR)	ආන්තික පිරිවැය (MC)	ආර්ථික ලාභය (TR - TC)
6	120	101.6		12.8	18.4
7	140	114.4	20	13.6	25.6
8	160	128.0	20	18.4	32.0
9	180	146.4	20	20	33.6
10	200	168.0	20	21.6	32.0
11	220	196	20	28.0	24.0

- සංඛ්‍යා සටහනට අනුව නිමවුම ඒකක 9 දී ආර්ථික ලාභය උපරිම වේ. එහි දී ආන්තික අයහාරය ආන්තික පිරිවැයට සමාන වේ.
- එම නිසා පූර්ණ තරගකාරී ආයතනය නිමවුම් ඒකක 9 ප්‍රශස්ත නිමවුම් මට්ටම සේ තෝරා ගනී. ආන්තික අයහාර = ආන්තික පිරිවැය($MR=MC$) කොන්දේසිය තෘප්ත කරමින් ලාභ උපරිම කරන ප්‍රශස්ත නිමවුම් මට්ටම පහත ප්‍රස්තාරයෙන් පෙන්වුම් කෙරේ.

- රූප සටහනට අනුව a ලක්ෂ්‍යයේ දී ආන්තික අයහාර = ආන්තික පිරිවැය ($MR = MC$) වේ. එම අවස්ථාවේ දී ආර්ථික ලාභ ද උපරිම වන අතර ප්‍රශස්ත නිමවුම ඒකක 9 .
- රූප සටහනේ දක්වන K ලක්ෂ්‍යයේ දී ආන්තික අයහාර = ආන්තික පිරිවැය ($MR = MC$) කොන්දේසිය තෘප්ත වුවත් ඊට අදාළ නිමවුම ප්‍රශස්ත නිමවුම සේ තෝරා නො ගනී.
- ඊට හේතුව K ලක්ෂ්‍යයට අදාළ නිමවුම් මට්ටමේ දී කිසිදු ලාභයක් නොලැබේ. නිමවුම ප්‍රසාරණය කළහොත් ලාභ හට ගනී. ලාභ උපරිම වීම සඳහා ආන්තික අයහාරය = ආන්තික පිරිවැය ($MR = MC$) යන කොන්දේසිය ඉටු වීම පමණක් ප්‍රමාණවත් නොවේ. මේ සඳහා තවත් කොන්දේසියක් ඉටු විය යුතුය එනම් ආන්තික අයහාරය ආන්තික පිරිවැයට සමාන වන ($MR = MC$) ලක්ෂ්‍යයේ දී ආන්තික පිරිවැය (MC) වක්‍රය ආන්තික අයහාර (MR) වක්‍රය ඡේදනය කළ යුත්තේ ඉහළ සිට පහළින් නොව පහළ සිට ඉහළින් එනම් ආන්තික පිරිවැය (MC) වක්‍රයේ බෑවුම ධන අගයක් විය යුතු ය.
- පූර්ණ තරගකාරී නිෂ්පාදන ආයතනයක කෙටි කාලීන හැසිරීම තුළ මුහුණ දිය හැකි විකල්ප අවස්ථා කිහිපයක් පහත දැක් වේ.
 1. ආර්ථික ලාභ උපයමින් නිෂ්පාදනයේ යෙදී සිටීම (නිෂ්ප්‍රාමාණික ලාභ / අතිප්‍රාමාණික ලාභ)
 2. ආර්ථික ලාභ ශුන්‍ය මට්ටමේ නිෂ්පාදනයේ යෙදීම (ප්‍රාමාණික ලාභ)
 3. පාඩු ලැබීම (අවප්‍රාමාණික ලාභ) / පාඩු ලබමින් නිෂ්පාදනයේ යෙදී සිටීම
 4. නිෂ්පාදන ආයතනය වසා දැමීම
- පූර්ණ තරගකාරී නිෂ්පාදන ආයතනයක් ආර්ථික ලාභ උපයමින් නිෂ්පාදනයේ යෙදී සිටින අවස්ථාවේ දී මිල සාමාන්‍ය පිරිවැය ඉක්මවා යන අතර මුළු අයහාරය මුළු පිරිවැය ඉක්මවා යයි.

- පහත රූප සටහනේ දැක්වෙන්නේ මෙවැනි නිෂ්පාදනාණික ලාභ ලබන තත්ත්වයකි.

- ඉහත රූප සටහනට අනුව කොන්දේසිය තෘප්ත කරමින් a ලක්ෂ්‍ය දී ආයතනය සමතුලිතතාවට පත් අතර ඊට අදාළ නිමවුම මට්ටම ඒකක 9ක් වේ.
- එම අවස්ථාවේ දී පූර්ණ තරගකාරී ආයතනයේ මුළු අයහාරය මුළු පිරිවැය හා ආර්ථික ලාභය පහත පරිදි වේ.

- මුළු අයහාරය = සාමාන්‍ය අයහාරය $\times$ නිමවුම් ඒකක ප්‍රමාණය

$$TR = AR \times Q$$

$$TR = 20 \times 9$$

$$TR = \text{රුපියල් } 180$$

- මුළු පිරිවැය = සාමාන්‍ය පිරිවැය $\times$ නිමවුම් ඒකක ප්‍රමාණය

$$TC = ATC \times Q$$

$$TC = 12 \times 9$$

$$TC = \text{රුපියල් } 108$$

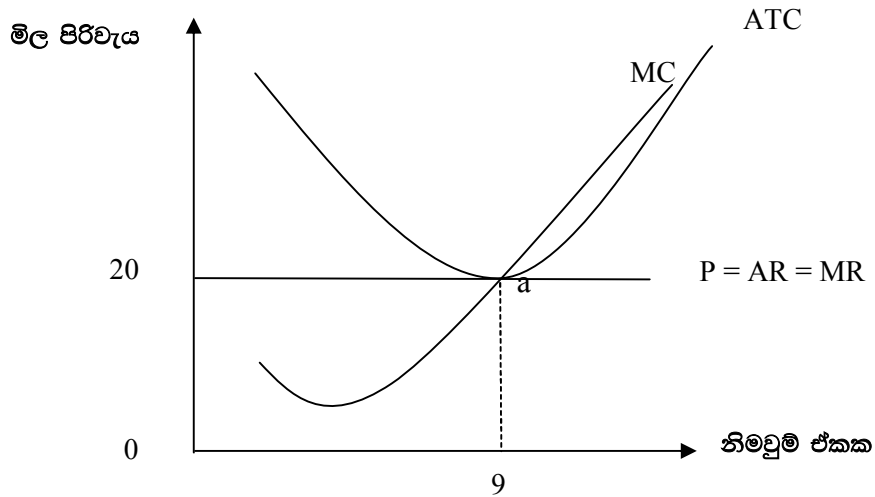
- ආර්ථික ලාභය = මුළු අයහාරය - මුළු පිරිවැය

$$= TR - TC$$

$$= 180 \times 108$$

$$TC = \text{රුපියල් } 72$$

- පූර්ණ තරගකාරී නිෂ්පාදන ආයතනයක් ප්‍රාමාණික ලාභ උපයමින් නිෂ්පාදනයේ යෙදී සිටින අවස්ථාවේ දී මිල සාමාන්‍ය පිරිවැයට සමාන වන අතර මුළු අයහාරය ද මුළු පිරිවැයට සමාන වේ.
- පහත රූප සටහනෙහි පෙන්වුම් කෙරෙන්නේ එවැනි ප්‍රාමාණික ලාභ ලබන තත්ත්වයකි.

- ඉහත රූප සටහනෙහි a ලක්ෂ්‍යයෙන් සමතුලිත අවස්ථාව දක්වෙන අතර ඊට අදාළ නිමවුම ඒකක 9 වේ.
- මෙම අවස්ථාවේ දී ආයතනයේ මුළු අයහාරය මුළු පිරිවැය සහ ආර්ථික ලාභ තත්ත්ව පහත පරිදි වේ.

$$\text{මුළු අයහාරය} = 20 \times 9$$

$$= \text{රුපියල් } 180$$

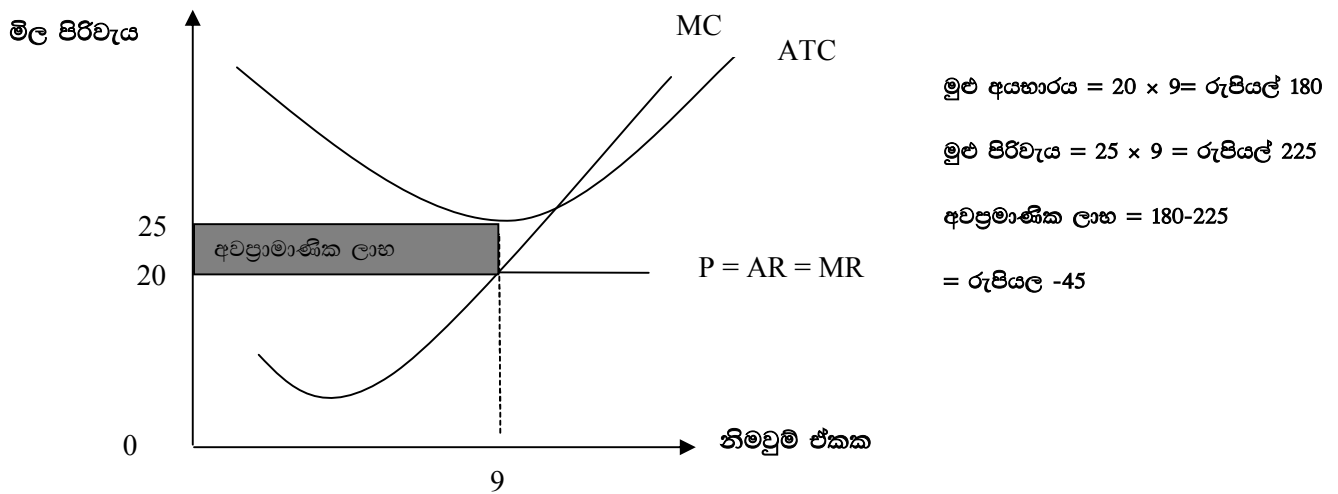
$$\text{මුළු පිරිවැය} = 20 \times 9$$

$$= \text{රුපියල් } 180$$

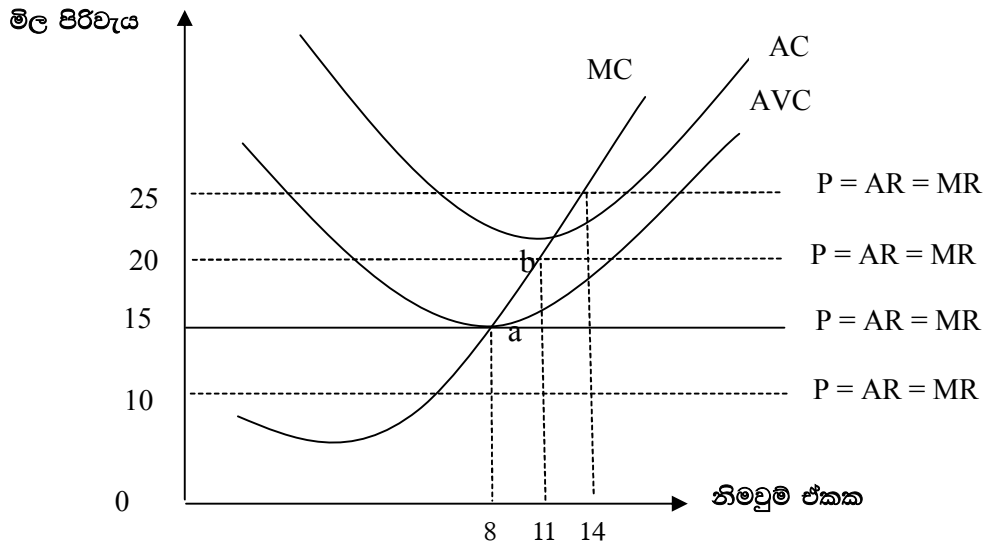
$$\text{ආර්ථික ලාභ} = 0$$

- පූර්ණ තරගකාරී නිෂ්පාදන ආයතනයක භාණ්ඩ ඒකකයක සාමාන්‍ය පිරිවැය භාණ්ඩ ඒකකයක මිල ඉක්මවා යන අවස්ථාවේ දී පාඩු ලැබීම සිදු වේ. මෙහි දී මුළු අයහාරයට වඩා මුළු පිරිවැය වැඩි වන නිසා ආයතනයට අවප්‍රාමාණික ලාභ හිමි වේ.

- පහත රූප සටහනෙහි පෙන්වුම් කෙරෙන්නේ එවැනි පාඩු (අවප්‍රාමාණික ලාභ) ලබන තත්ත්වයකි.

- රූප සටහනේ අඳුරු කළ කොටසේ ක්ෂේත්‍රඵලයෙන් දක්වෙන්නේ මෙම අවප්‍රාමාණික ලාභ ප්‍රමාණයයි.
- කෙටි කාලයේ දී පූර්ණ තරගකාරී නිෂ්පාදන ආයතනයක් අවප්‍රාමාණික ලාභ ලැබූ ව ද නිෂ්පාදන ආයතනය වසා නොදමා නිෂ්පාදනයේ නිරත වීමට තීරණය කළ හැකි ය. එසේ තීරණය කරනුයේ නිෂ්පාදනයේ නිරත වීමෙන් ස්ථාවර පිරිවැයෙන් කිසියම් ප්‍රමාණයක් හෝ පියවා ගැනීමට ඉඩ සැලසේ නම් පමණි.
- කෙටි කාලයේ දී පූර්ණ තරගකාරී නිෂ්පාදන ආයතනයකට මුළු ස්ථාවර පිරිවැය නියත වශයෙන් දැරීමට සිදුවන පිරිවැයක් වන අතර, මුළු විචල්‍ය පිරිවැය වලක්වා ගත හැකි පිරිවැයක් වේ.
- ආයතනයේ මුළු අයහාරයෙන් මුළු පිරිවැය පියවා ගැනීමට නොහැකි වුවත් මුළු අයහාරයෙන් මුළු විචල්‍ය පිරිවැය පියවා ගැනීමට හැකියාවක් පවතී නම් පාඩු ලබන තත්ත්වයක වුව ද නිෂ්පාදනයේ යෙදෙමින් කර්මාන්තයේ තවදුරටත් රැඳී සිටීමට ආයතනය කටයුතු කරයි. පහත රූප සටහනින් මෙම තත්ත්ව තව දුරටත් පැහැදිලි කළ හැකි ය.

- ඉහත රූප සටහනට අනුව a ලක්ෂ්‍යයෙන් දැක්වෙන සමතුලිත අවස්ථාවේ දී ආයතනයේ මුළු අයහාරය මුළු විචල්‍ය පිරිවැය පියවා ගැනීමට ප්‍රමාණවත් වේ.

$$\begin{aligned} \text{a ලක්ෂ්‍යයේ දී මුළු අයහාරය} &= 15 \times 8 \\ &= \text{රුපියල් } 120 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{a ලක්ෂ්‍යයේ දී මුළු විචල්‍ය පිරිවැය} &= 15 \times 8 \\ &= \text{රුපියල් } 120 \end{aligned}$$

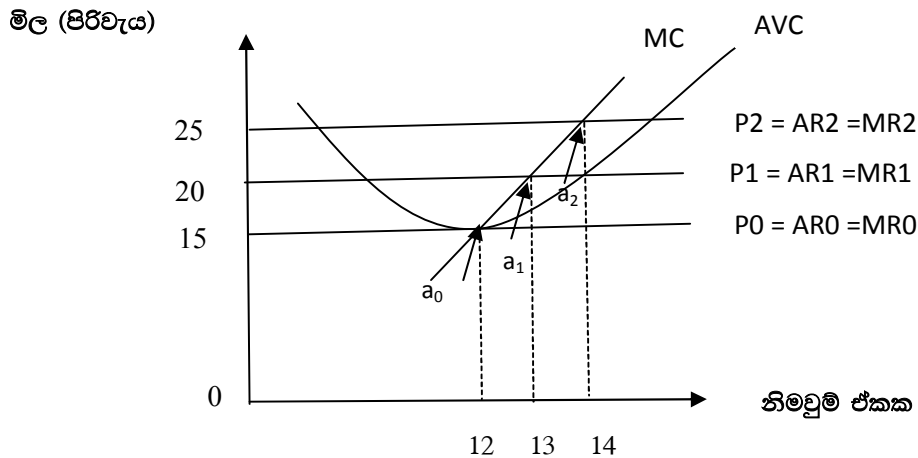
- b ලක්ෂ්‍යයේ දී පාඩු ලැබුව ද මුළු විචල්‍ය පිරිවැයට වඩා මුළු අයහාරය වැඩි ය.

$$\text{b ලක්ෂ්‍යයේ දී මුළු අයහාරය} = 20 \times 11 = \text{රුපියල් } 220$$

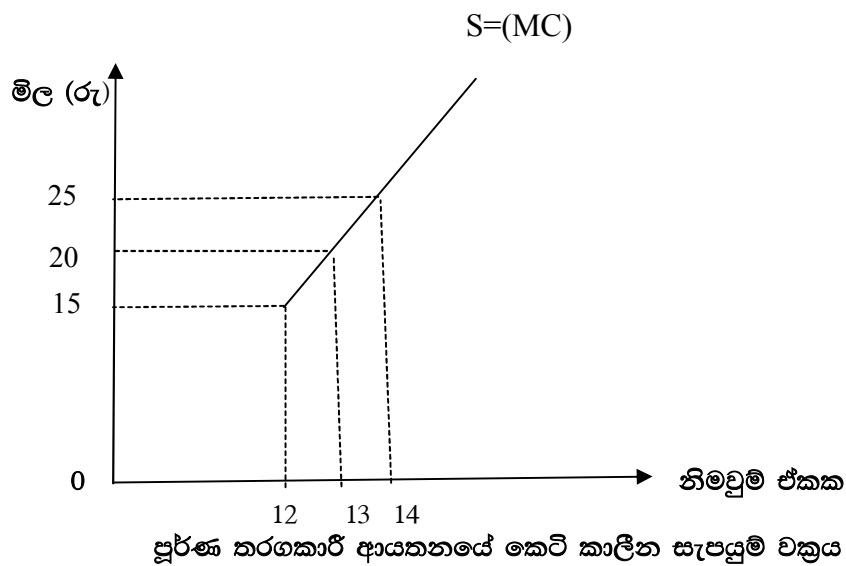
$$\text{b ලක්ෂ්‍යයේ දී මුළු විචල්‍ය පිරිවැය} = 15 \times 11 = \text{රුපියල් } 165$$

- b ලක්ෂ්‍යයේ දී මුළු අයහාරයෙන් මුළු විචල්‍ය පිරිවැය පියවීමෙන් පසු තව රුපියල් 55ක් (220 - 165) ඉතිරි වේ. එම ඉතිරි කොටසින් ස්ථාවර පිරිවැයෙන් කොටසක් හෝ පියවීමට ද ආයතනයට යොදා ගත හැකි ය. මෙම නිසා පාඩු ලබන තත්ත්වයක වුව ද කෙටි කාලයේ දී නිෂ්පාදනයේ යෙදෙමින් කර්මාන්තයේ තවදුරටත් රුඳුම් සිටීමට ආයතනය කටයුතු කරයි.
- රූප සටහනේ දැක්වෙන පරිදි a ලක්ෂ්‍යයට පහළ ලක්ෂ්‍යවලට අදාළ සමතුලිත අවස්ථාවල දී ආයතනයේ මුළු අයහාරයෙන් මුළු විචල්‍ය පිරිවැය පියවා ගැනීමට නොහැකි නිසා නිෂ්පාදනය අත්හිටුවීම තාර්කික ය.

- ඉහත රූප සටහනින් හෙළි වන සමස්ත තොරතුරුවලට අනුව පැහැදිලි වන්නේ කෙටි කාලයේ දී පූර්ණ තරගකාරී නිෂ්පාදන ආයතනයක නිෂ්පාදනයේ රැඳී සිටිනවා ද අත් හිටුවනවා ද යන්න තීරණය කෙරෙන තීරණාත්මක ලක්ෂ්‍යය වන්නේ මිල අවම සාමාන්‍ය විචල්‍ය පිරිවැයට සමාන වන a_0 ලක්ෂ්‍යය යි .

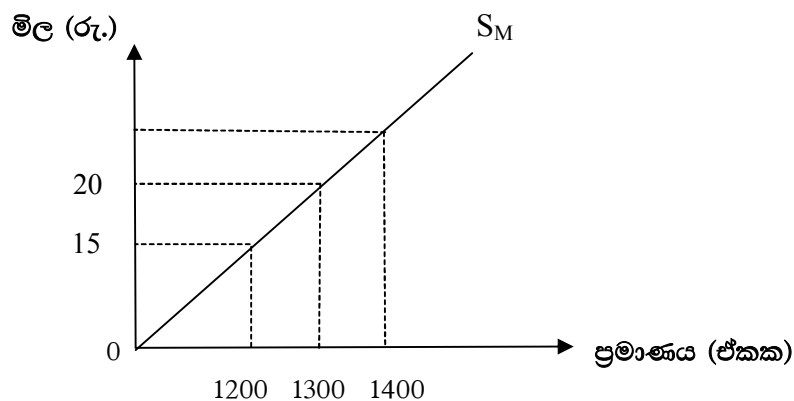
- ඉහත රූප සටහනෙහි a_0 ලක්ෂ්‍යයේ දී මිල අවම සාමාන්‍ය විචල්‍ය පිරිවැයට සමාන වන නිසා a_0 ලක්ෂ්‍යයන් ඉහළ පිහිටි MC වක්‍රය ආයතනයේ කෙටි කාලීන සැපයුම් වක්‍රය වේ.
- එ අනුව පූර්ණ තරගකාරී ආයතනයේ කෙටි කාලීන සැපයුම් වක්‍රය පහත පරිදි ප්‍රස්තාර සටහනකින් දැක්විය හැකි ය.

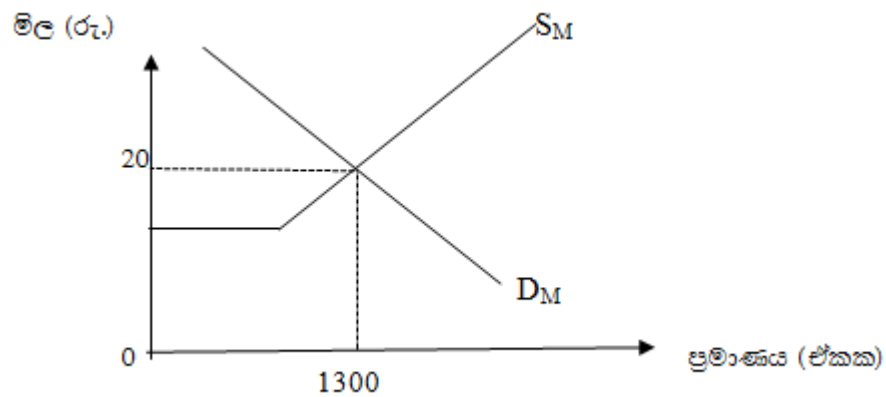
- පූර්ණ තරගකාරී කර්මාන්තයේ සමතුලිතතාව ඇති වන්නේ කර්මාන්තයේ ඉල්ලුම් වක්‍රය කර්මාන්තයේ සැපයුම් වක්‍රය ඡේදනය වන ලක්ෂ්‍යයේ දී ය.
- පූර්ණ තරගකාරී කර්මාන්තයේ ඉල්ලුම් වක්‍රය භාණ්ඩය සඳහා අදාළ වෙළෙඳපොළේ සියලු ම පෞද්ගලික ඉල්ලුම් වක්‍ර තිරස් අතට එකතු කිරීමෙන් ලබා ගන්නකි.
- ඒ අනුව පූර්ණ තරගකාරී වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම් වක්‍රය වමේ සිට දකුණට පහළට බැවුම් වන්නකි.
- පූර්ණ තරගකාරී වෙළෙඳපොළ සැපයුම් වක්‍රය ලබා ගන්නේ ආයතනවල සැපයුම් වක්‍රවල තිරස් එකතුවෙනි.
- ඒ අනුව පූර්ණ තරගකාරී ආයතන සියල්ල ම සාමාන්‍ය විවලය පිරිවැයට ඉහළින් පිහිටි ආන්තික පිරිවැය වක්‍රවල තිරස් එකතුවෙන් වෙළෙඳපොළ සැපයුම් වක්‍රය ව්‍යුත්පන්න කර ගත හැකි ය.
- නිදසුන් ලෙස පූර්ණ තරගකාරී වෙළෙඳපොළේ ආයතන 100ක් පවතී නම් වෙළෙඳපොළෙහි සැපයුම් තත්ත්ව හා ඊට අදාළ වෙළෙඳපොළ සැපයුම් වක්‍රය පහත පරිදි ව්‍යුත්පන්න කර ගත හැකි ය.

මිල (රු.)	එක් ආයතනයක සැපයුම (ඒකක)	වෙළෙඳපොළ සැපයුම (ඒකක)
15	12	1200
20	13	1300
25	14	1400

- ඉහත තොරතුරුවලට ආදාළ වෙළෙඳපොළ සැපයුම් වක්‍රය පහත පරිදි වේ.

- පූර්ණ තරගකාරී වෙළෙඳපොළ ඉල්ලුම් වක්‍රය හා සැපයුම් වක්‍රය පදනම් කර ගෙන පූර්ණ තරගකාරී කර්මාන්තයේ සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය පහත ප්‍රස්තාර සටහනින් දැක්වේ.

- ඉහත රූප සටහනේ කර්මාන්තයේ ඉල්ලුම් වක්‍රය D_M වක්‍රයෙන් ද කර්මාන්තයේ සැපයුම S_M වක්‍රයෙන් ද දැක්වේ.
- එම ඉල්ලුම සහ සැපයුම මත කර්මාන්තයේ සමතුලිතය තීරණය වේ.
- එලෙස තීරණය වූ සමතුලිත මිල රුපියල් 20 වන අතර සමතුලිත ප්‍රමාණය ඒකක 1300 වේ.

නිපුණතා මට්ටම 4.6 : නිෂ්පාදන සාධක වෙළෙඳපොළ හැසිරීම විස්තර කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව : 08

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :

- සාධක ඉල්ලුම විග්‍රහ කරයි.
- සාධක සැපයුම විග්‍රහ කරයි.
- සාධක මිල තීරණය වන ආකාරය විග්‍රහ කරයි.
- නිෂ්පාදන සාධක ඉපැයුම විස්තර කරයි.
- සංක්‍රාම ඉපැයුම සහ ආර්ථික බදු කුලිය ඉල්ලුම් සැපයුම් වක්‍ර ඇසුරෙන් පෙන්වයි.
- සංක්‍රාම ඉපැයුම හා ආර්ථික බදු කුලිය අතර වෙනස නිදසුන් සහිත ව පැහැදිලි කරයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කිරීමට අත්වැලක් :

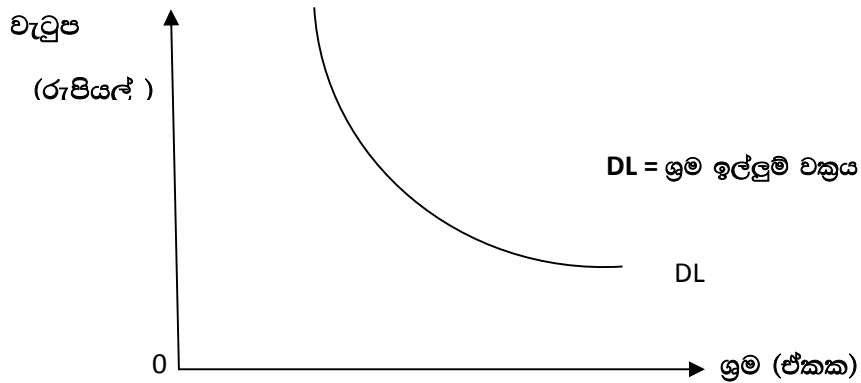
- භූමිය, ශ්‍රමය, ප්‍රාග්ධනය හා ව්‍යවසායකත්වය වැනි නිෂ්පාදන සාධක විකිණීමත්, මිලට ගැනීමත් සිදු කෙරෙන වෙළෙඳපොළ සාධක වෙළෙඳපොළ නමින් හැඳින්වේ.
- භාණ්ඩ වෙළෙඳපොළෙහි භාණ්ඩවලට ඇති ඉල්ලුම හා සැපයුම මත භාණ්ඩ මිල තීරණය වන්නා සේ ම සාධක වෙළෙඳපොළෙහි සාධකවලට ඇති ඉල්ලුම හා සැපයුම මත සාධක මිල තීරණය වේ.
- සාධක සේවා විකිණීමට ඉදිරිපත් වන්නේ කුටුම්භ අංශය වන අතර, සාධක සේවා මිලට ගනු ලබන්නේ භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය කරන ආයතන විසිනි.
- සාධකවලට ඇති ඉල්ලුම රඳා පවත්නේ එම සාධක භාවිත කොට නිපදවනු ලබන භාණ්ඩ හා සේවාවලට ඇති ඉල්ලුම මත ය.
- මේ නිසා නිෂ්පාදන සාධක සඳහා ඇති ඉල්ලුම ව්‍යුත්පන්න ඉල්ලුමක් සේ සැලකේ.

නිදසුන් :-

- ඉදි කිරීම් සඳහා ඇති ඉල්ලුම මත පෙදරේරුවන් සඳහා ඉල්ලුමක් ඇති වීම
- ඇඟලුම් සඳහා ඇති ඉල්ලුම මත ඒවා නිපදවන ශ්‍රමිකයන්ට ඉල්ලුමක් ඇති වීම
- පරිගණකවලට ඇති ඉල්ලුම මත පරිගණක මෘදුකාංග ශිල්පීන්ට ඉල්ලුමක් ඇති වීම
- කෘෂිභෝගවලට ඇති ඉල්ලුම මත භූමියට ඉල්ලුමක් ඇති වීම
- නිෂ්පාදන ආයතන සාධක සඳහා ඉල්ලුම් කරනුයේ සාධක මිල (වැටුප්, බදු කුලී, පොළී, ලාභ) සැලකිල්ලට ගැනීමෙනි.
- සාධක මිල වැඩි නම් සාධක ඉල්ලුම් කරන ප්‍රමාණය අඩුවන අතර සාධක මිල අඩු නම් සාධක ඉල්ලුම් කරන ප්‍රමාණය වැඩි වේ. මෙම නිසා සාධක මිල හා සාධක ඉල්ලුම් කරන ප්‍රමාණය අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධයක් පවතී.

නිදසුන් :- ශ්‍රමිකයකුගේ වැටුප් ඉහළ යත් ම ශ්‍රම ඉල්ලුම අඩු වන අතර, වැටුප් පහළ යන විට ශ්‍රම ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය වැඩි වේ.

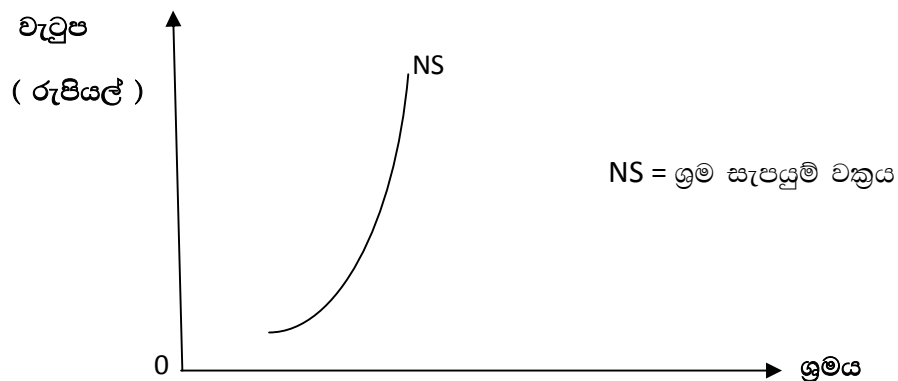
- මේ නිසා සාධක සඳහා වන ඉල්ලුම් වක්‍රය වමේ සිට දකුණට පහළට බැවුම් වේ.
- නිදසුන් :- ශ්‍රම ඉල්ලුම් වක්‍රය පහත පරිදි වමේ සිට දකුණට පහළට බැවුම් වේ.

- සාධක හිමියන් සාධක සපයනු ලබන්නේ ද සාධක මිල සැලකිල්ලට ගැනීමෙනි.
- සාධක මිල වැඩි වන විට සාධක සැපයුම වැඩි වන අතර, සාධක මිල අඩු වන විට සාධක සැපයුම අඩු කරයි. මෙම නිසා සාධක මිල හා සාධක ඉල්ලුම් කරන ප්‍රමාණය අතර අනුලෝම සම්බන්ධයක් පවතී.

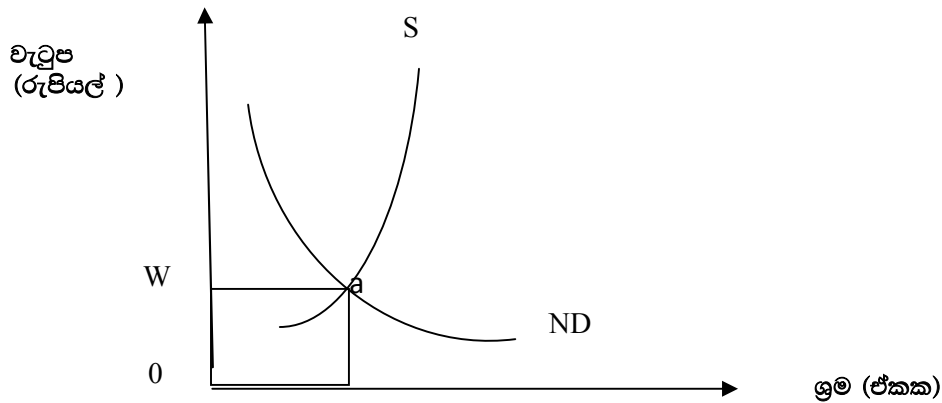
නිදසුන් : වැටුප් වැඩි වත් ම ශ්‍රමිකයන් වැඩියෙන් ශ්‍රමය සැපයීමට කැමැත්තක් දක්වන අතර වැටුප් අඩු වත් ම ශ්‍රම සැපයුම අඩු කිරීමට පෙළඹෙති.

- මේ නිසා සාධක සඳහා වන සැපයුම වක්‍රය වමේ සිට දකුණට ඉහළට බැවුම් වේ.

- මේ අනුව සාධක ඉල්ලුම් වක්‍රය හා සාධක සැපයුම් වක්‍රයෙහි අන්තර්ගත ක්‍රියාකාරීත්වය මත සාධක මිල සහ සමතුලිත ප්‍රමාණය තීරණය වේ.

නිදසුන් :

- ඉහත රූප සටහනට අනුව a ලක්ෂ්‍යයේ ශ්‍රම වෙළෙඳපොළ සමතුලිත අවස්ථාව වන අතර එහි දී සමතුලිත වැටුප් අනුපාතිකය W වේ.
(ශ්‍රම වෙළෙඳපොළේ ශ්‍රම ඉල්ලුම හා ශ්‍රම සැපයුම මත ශ්‍රමයේ මිල තීරණය වන්නා සේ ම , අනෙකුත් සාධකවල ද ඉල්ලුම හා සැපයුම මත ඒවාහි ද මිල ගණන් තීරණය වේ.)
- කිසියම් සාධක සේවාවක මිල මගින් පෙන්නුම් කෙරෙනුයේ එම සාධකයේ ඉපයීම යි.
- කිසියම් නිෂ්පාදන සාධකයක් පවත්නා භාවිතයෙහි රඳවා තබා ගැනීම සඳහා එම සාධකය අපේක්ෂා කරන අවම මිල එම සාධකයේ **සංක්‍රාම ඉපයීම** ලෙස හැඳින්වේ. (යම් සාධකයක් සේවා නියුක්ත කරවීම සඳහා ගෙවිය යුතු අවමය සංක්‍රාම ඉපයීම වේ.)
- සාධකයකට එම අවම ප්‍රමාණයවත් ලබාගත නොහැකි නම් එම සාධකය තව දුරටත් එම කාර්යයේ නිරත නොවී එම ඉපයීම් ලබා ගත හැකි වෙනත් භාවිතයක් කරා ඉවත් වී යාමට පුළුවන.
- මේ නිසා එක් නිෂ්පාදන කාර්යයක සිට තවත් නිෂ්පාදන කාර්යයකට සම්පත් මාරු වීම වැළැක්වීම සඳහා සාධකයකට අවශ්‍ය අවම ඉපයුම සංක්‍රාම ඉපයුම් මගින් පිළිබිඹු කෙරේ.
- එහෙයින් සාධකයක වර්තමාන භාවිතයේ ආවස්ථික පිරිවැය සංක්‍රාම ඉපයුම් මගින් පෙන්නුම් කරයි.
- කිසියම් සාධකයක පවත්නා භාවිතයෙහි රඳවා ගත හැක්කේ එම ආවස්ථික පිරිවැය පියවීමට ප්‍රමාණවත් ආදායමක් ලැබේ නම් පමණි.
- කිසියම් නිෂ්පාදන සාධකයක් පවත්නා භාවිතයෙහි රඳවා ගැනීම සඳහා අපේක්ෂා කරන අවම ගෙවීම ඉක්මවා ආදායමක් උපයා ගන්නේ නම් එම අතිරික්ත ආදායම **ආර්ථික බදු කුලිය** ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ.
- එනම් යම් සාධකයක වර්තමාන ඉපයුම සංක්‍රාම ගෙවීම් ඉක්මවා යන්නේ නම් ඒ ඉක්මවා යන ප්‍රමාණය ආර්ථික බදු කුලියෙන් පෙන්නුම් කෙරේ.

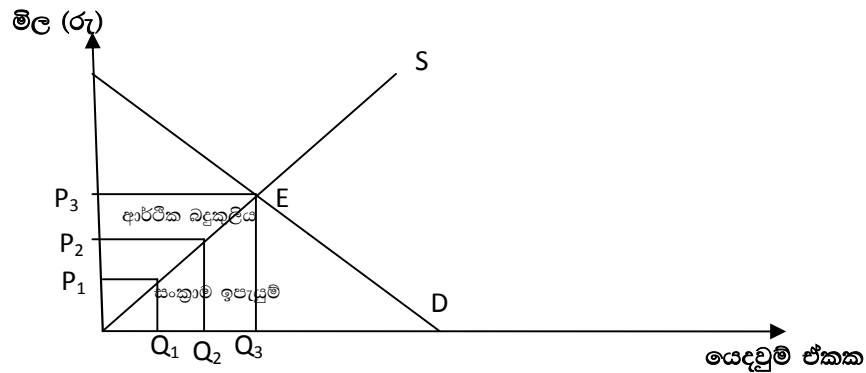
නිදසුන කිසියම් පුද්ගලයකුට වර්තමාන සේවා නියුක්තිය මගින් දිනකට රුපියල් 1000ක් ද, ඊළඟට කළ හැකි රැකියාව තුළින් දිනකට රුපියල් 800ක්ද ඉපයීමට හැකි බව සිතමු.

මේ අනුව ඔහුගේ,

සංක්‍රාම ඉපයීම් = රුපියල් 800

ආර්ථික බදු කුලිය = රුපියල් 200

- ආර්ථික බදු කුලිය හා සංක්‍රාම ඉපයීම් පහත ආකාරයට ප්‍රස්තාර සටහනක් මගින් පෙන්වනුම් කළ හැකියි.

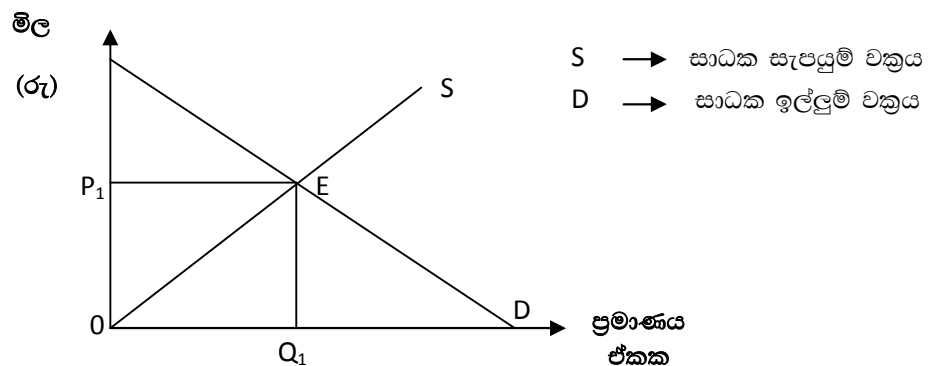

- සාධක සැපයුම් චක්‍රයෙන් එම සාධකයේ ඒ ඒ ඒකකය සැපයීම සඳහා සැපයුම්කරුවා බලාපොරොත්තු වන අවම මිල එනම් ආවස්ථික පිරිවැය පෙන්වනුම් කෙරේ.
- රූප සටහනට අනුව සාධකයෙහි සමතුලිත මිල P_3 හා සමතුලිත ප්‍රමාණය Q_3 වේ.
- $OP_3 EQ_3$ සෘජුකෝණාස්‍රයේ කේන්ද්‍රඵලයෙන් Q_3 ප්‍රමාණය සේවා නියුක්ත වන විට සාධකය සඳහා ලැබෙන මුළු ඉපයීම් ප්‍රමාණය පෙන්වනුම් කෙරේ.
- මෙ මුළු ඉපයීම් ආර්ථික බදු කුලිය හා සංක්‍රාම ඉපයීම් යන සංරචක දෙකකින් සමන්විත ය.
- ඒ අනුව $OP_3 E$ ත්‍රිකෝණයේ කේන්ද්‍රඵලය Q_3 ප්‍රමාණය සේවා නියුක්ත කිරීමෙන් ලැබෙන ආර්ථික බදු කුලිය ද $OE Q_3$ ත්‍රිකෝණයේ කේන්ද්‍රඵලය Q_3 සේවා නියුක්තිය කිරීමෙන් ලැබෙන සංක්‍රාම ඉපයීම් ද වේ.
- තව දුරටත් සාධකයේ මුළු ඉපයීම් ආර්ථික බදු කුලිය හා සංක්‍රාම ඉපයීම් ලෙස කොටස් වී යන ආකාරය පහත පරිදි හඳුනාගත හැකි ය.
- රූප සටහන අනුව,
- Q_1 සේවා නියුක්ත කරවීම සඳහා සාධක හිමියන්ට ගෙවිය යුතු අවම මිල එනම් සංක්‍රාම ඉපයීම P_1 වේ. එහෙත් Q_1 සේවා නියුක්ත කරන විට එම සාධකයේ වෙළෙඳපොළ මිල P_3 වේ. මේ නිසා $P_3 - P_1$ අතර වෙනස ආර්ථික බදු කුලිය වේ.
- මේ ආකාරයෙන් ම Q_2 සේවා නියුක්ත කරන විට සංක්‍රාම ඉපයීම P_2 වේ. $P_3 - P_1$ අතර වෙනස ආර්ථික බදු කුලිය වේ.
- Q_3 සේවා නියුක්ත කරන විට ගෙවිය යුතු අවම මිල P_3 වේ. එය සාධකයේ වෙළෙඳපොළ මිලට සමාන හෙයින් එහිදී මුළු ඉපයීම සංක්‍රාම ඉපයීම වේ.

- සාධක සැපයුම් නම්‍යතාව විවිධ වන විට ආර්ථික බදු කුලිය හා සංක්‍රාම ඉපැයුම්හි ද වෙනස්කම් ඇතිවේ.
- පහත දැක්වෙන්නේ විවිධ සාධක සැපයුම් නම්‍යතා අවස්ථාවල දී ආර්ථික බදු කුලිය හා සංක්‍රාම ඉපැයුම් හැසිරෙන ආකාරය යි.

ඒකීය නම්‍ය සාධක සැපයුම් අවස්ථාවක සාධක ඉපැයුම්

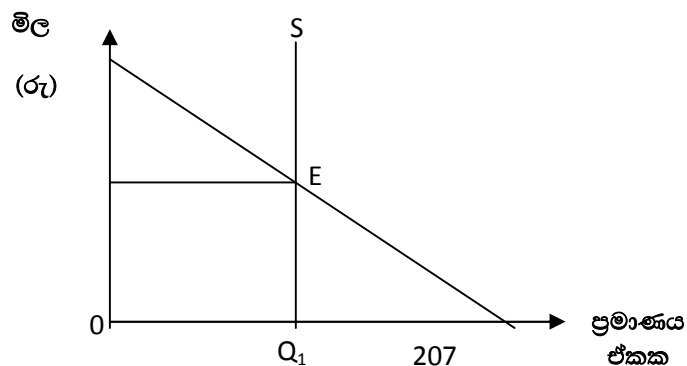
- සාධක සැපයුම ඒකීය නම්‍ය වන විට ආර්ථික බදු කුලිය හා සංක්‍රාම ඉපැයුම් එකිනෙකට සමාන වේ.
- පහත රූප සටහනෙන් දැක්වෙන්නේ එම තත්ත්වය යි.

- ඉහත රූප සටහනේ OP_1EQ_1 සෘජුකෝණයේ ක්ෂේත්‍රඵලය සාධකයේ මුළු ඉපැයුම් වේ.
- මුළු ඉපැයුම්වලින් OP_1E ත්‍රිකෝණයේ ක්ෂේත්‍රඵලය ආර්ථික බදු කුලිය ද , OEQ_1 ත්‍රිකෝණයේ ක්ෂේත්‍රඵලය සංක්‍රාම ඉපැයුම් ද වේ.
- OP_1E සහ OEQ_1 ත්‍රිකෝණ දෙකෙහි ක්ෂේත්‍රඵලය එකිනෙකට සමාන වන අතර එයින් පිළිබිඹු වන්නේ ආර්ථික බදු කුලිය හා සංක්‍රාම ඉපැයුම් එකිනෙකට සමාන වන බව යි.

පූර්ණ අනම්‍ය සාධක සැපයුම් අවස්ථාවක සාධක ඉපැයුම්

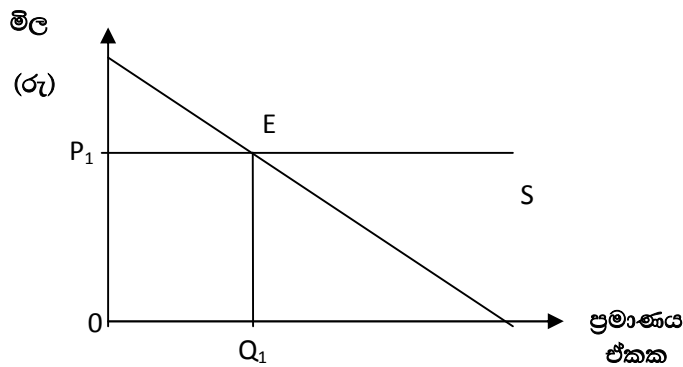
- සාධක සැපයුම පූර්ණ අනම්‍ය වන විට මුළු සාධක ඉපැයුම් ආර්ථික බදු කුලියෙන් සමන්විත වේ.
- පහත රූප සටහනින් පෙන්වුම් කෙරෙන්නේ එබඳු තත්ත්වයකි.

- ප්‍රස්තාර සටහනෙහි දැක්වෙන පූර්ණ අනාගත සැපයුම් අවස්ථාවේ දී සාධකයේ මිල ශුන්‍ය වුව ද එම සාධකයේ සැපයුම් ප්‍රමාණය Q_1 වේ.
- වෙළෙඳපොළ සාධක ඉල්ලුම හා සැපයුම මගින් තීරණය වූ මිල P_1 වේ. එවිට මුළු ඉපැයුම් OP_1EQ_1 කේන්ද්‍රස්ථලයෙන් දැක්වෙන අතර එම මුළු ඉපැයුම ම ආර්ථික බදු කුලියක් වේ.
- සාධකයේ ඉපැයුම මුළුමනින් ම ආර්ථික බදු කුලියක් වීමට හේතුව වන්නේ පූර්ණ අනාගත සැපයුම් අවස්ථාවේ දී Q_1 ප්‍රමාණයක් සේවා නියුක්ත කිරීම සඳහා ගෙවිය යුතු මිල ශුන්‍ය වීම යි.

පූර්ණ නාම සාධක සැපයුම් අවස්ථාවක දී සාධක ඉපැයුම් :-

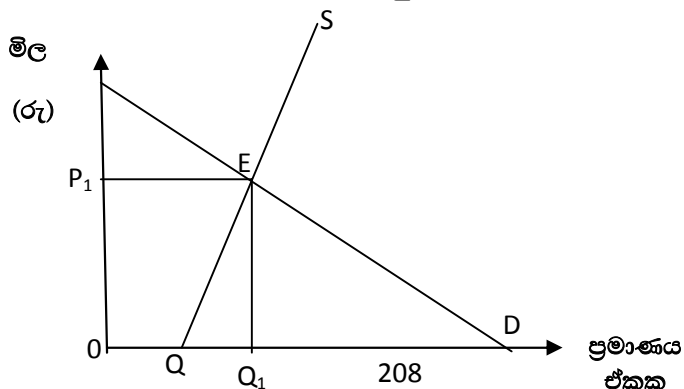
- සාධකයේ සැපයුම පූර්ණ නාම වන විට මුළු ඉපැයුම් සංක්‍රාම ඉපැයුම් වේ.
- පහත රූප සටහනින් එම තත්ත්වය පෙන්වුම් කෙරේ.

- සාධක සැපයුම පූර්ණ නාම වන විට P_1 මිලට ඕනෑ ම සාධක ප්‍රමාණයක් සැපයීමට සාධක හිමියෝ කැමැත්තක් දක්වති.
- මේ නිසා OP_1EQ_1 සෘජුකෝණයේ කේන්ද්‍රස්ථලය මුළුමනින්ම සංක්‍රාම ඉපැයුම් වේ.
 - (නිදසුන් - භූමි සාධකය සැලකිල්ලට ගත හොත් එක් වගාවකින් වෙනත් වගාවකට මාරු විය හැකි වීම)

අනාගත සාධක සැපයුම් අවස්ථාවක දී සාධක ඉපැයුම් :-

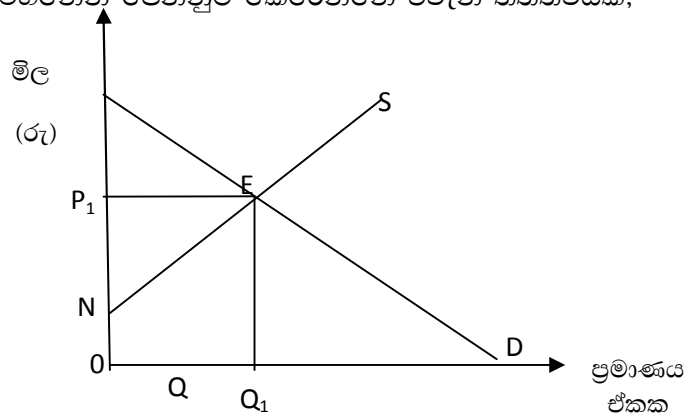
- අනාගත සාධක සැපයුමක් පවතින විට මුළු ඉපැයුම්වලින් වැඩි කොටසක් ආර්ථික බදු කුලියෙන් ද , අඩු කොටසක් සංක්‍රාම ඉපැයුම් වේ.
- පහත රූප සටහනෙන් එම තත්ත්වය පෙන්වුම් කෙරේ.

- රූප සටහනට අනුව OP_1EQ_1 සෘජුකෝණය මුළු සාධක ඉපයුම් පෙන්නුම් කරන අතර එයින් OP_1EQ ප්‍රදේශයෙන් ආර්ථික බදු කුලියක් QEQ_1 ප්‍රදේශයෙන් සංක්‍රාම ඉපයුමක් පෙන්නුම් කරයි.
- මෙහි දී OP_1EQ ක්ෂේත්‍රඵලය QEQ_1 ක්ෂේත්‍රඵලයට වඩා වැඩි වීමෙන් පෙන්නුම් කෙරෙන්නේ අනම්‍ය සාධක සැපයුමක දී ආර්ථික බදු කුලිය සංක්‍රාම ඉපයුම්වලට වඩා වැඩි බව යි.

නම්‍ය සාධක සැපයුම් අවස්ථාවක දී සාධක ඉපයුම් :-

- සාධක සැපයුම නම්‍ය වන විට වැඩි කොටසක් සංක්‍රාම ඉපයුම් වන අතර අතර අඩු කොටස ආර්ථික බදු කුලිය වේ.
- පහත රූප සටහනෙන් පෙන්නුම් කෙරෙන්නේ එවැනි තත්ත්වයකි,

- ඉහත රූප සටහනේ OP_1EQ_1 සෘජුකෝණයේ ක්ෂේත්‍රඵලය මුළු සාධක ඉපයුම් වේ.
- එයින් NP_1E ක්ෂේත්‍රඵලය ආර්ථික බදු කුලිය වන අතර $ONEQ_1$ ප්‍රදේශය සංක්‍රාම ඉපයුම් වේ.
- මෙහිදී $ONEQ_1$ ක්ෂේත්‍රඵලය NP_1E ක්ෂේත්‍රඵලයට වඩා වැඩි වීමෙන් නම්‍ය සාධක සැපයුමක දී වැඩි කොටසක් සංක්‍රාම ඉපයුම් බව පැහැදිලි වේ.

නිපුණතාව 05 :- සාර්ව ආර්ථික ක්‍රියාකාරිත්වය සැලකිල්ලට ගනිමින් ජාතික ගිණුම් සකස් කිරීමේ සුදානම ප්‍රදර්ශනය කරයි.

නිපුණතා මට්ටම 5.1 :- සාර්ව ආර්ථික අරමුණු සාර්ව ආර්ථික ගැටලු සහ සාර්ව ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති විමසයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 06

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

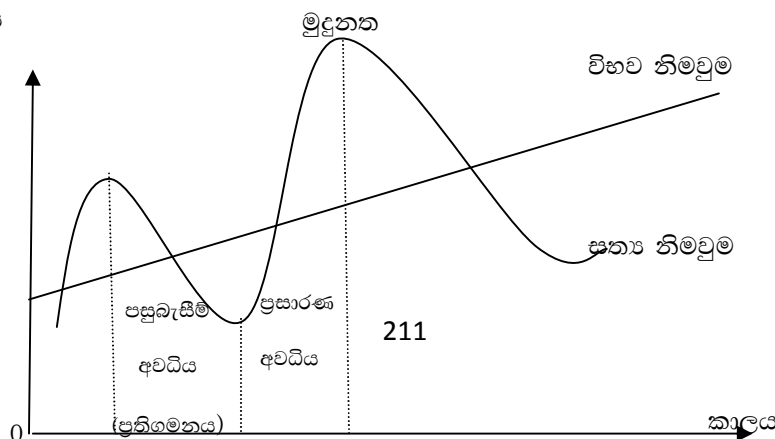
- සාර්ව ආර්ථික අරමුණු සහ සාර්ව ආර්ථික විචල්‍ය නම් කරයි.
- සාර්ව ආර්ථික ගැටලු විස්තර කරයි.
- ව්‍යාපාර වක්‍රය හඳුන්වයි.
- ව්‍යාපාර වක්‍රයක විවිධ අදියර හඳුන්වයි.
- ව්‍යාපාර වක්‍ර ඇසුරෙන් ආර්ථික උච්චාවචන පැහැදිලි කරයි.
- සාර්ව ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති විස්තර කරයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කරගැනීමට අත්වැලක් :-

- සමාජයක් විසින් සමස්ත ආර්ථික ක්‍රියාකාරිත්වය තුළින් ඉටුකර ගැනීමට අපේක්ෂා කරන විවිධ අරමුණු සාර්ව ආර්ථික අරමුණු වශයෙන් හැඳින්වේ.
- සාර්ව ආර්ථික අරමුණු පහත සඳහන් පරිදි දැක්විය හැකි ය.
 - පූර්ණ සේවා නියුක්තිය
 - ආර්ථික ස්ථායීතාව
 - සාධාරණත්වය
 - ආර්ථික වර්ධනය
 - තිරසර සංවර්ධනය
- සමස්ත ආර්ථිකයේ ක්‍රියාකාරිත්වයට බලපෑම් කරන මූලික විචල්‍යන් සාර්ව ආර්ථික විචල්‍යන් වේ.
- සාර්ව ආර්ථික විචල්‍යයන් සඳහා නිදසුන් පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.
 - සමස්ත නිමවුම
 - සේවා නියුක්තිය
 - පොදු මිල මට්ටම
 - විනිමය අනුපාතිකය
 - පොළී අනුපාතිකය
 - ගෙවුම් ශේෂය
 - සේවා නියුක්තිය

- සාර්ව ආර්ථික විචල්‍යයන් අපේක්ෂිත මට්ටමට ළඟා නොවන අවස්ථාවල දී එනම් අනපේක්ෂිත සාර්ව ආර්ථික උච්චාවචනයන් ඇති වන විට දී සාර්ව ආර්ථික ගැටලු ඇති වේ.
- සාර්ව ආර්ථික ගැටලු සඳහා නිදසුන් පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.
 - ආර්ථික පසුබැසීම හා ආර්ථික ප්‍රසාරණය
 - සේවා විප්ලවය
 - උද්ධමනය
- ආර්ථික පසුබැසීම යනු කෙටි කාලීන (කාර්තු දෙකකට වඩා අඩු කාලයක දී සිදු වන) තත්ත්වයකි. ආර්ථිකයේ භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා සමස්ත ඉල්ලුම අඩු වී නිෂ්පාදනය අඩු වීම මගින් ආර්ථික පසුබැසීම ඇති වේ. ආර්ථික පසුබැසීම තුළින් සේවා විප්ලවය ඉහළ යයි. නිෂ්පාදන හැකියා මායිම් වක්‍රයේ ලක්ෂ්‍යයකින් ඇතුළට විතැන් වීමක් මගින් ආර්ථික පසුබැසීම පෙන්නුම් කළ හැකි ය.
- ආර්ථික ප්‍රසාරණයේ දී ආර්ථිකයේ භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා සමස්ත ඉල්ලුම වැඩි වී සමස්ත නිමවුම ඉහළ යාම සිදු වේ.
- ආර්ථිකයේ සමස්ත නිෂ්පාදන සාධක ඵලදායී ආකාරයෙන් නිෂ්පාදනය සඳහා උපරිම ලෙස භාවිත නොකිරීම සේවා විප්ලවයයි.
- ආර්ථිකයක පොදු මිල මට්ටමෙහි අඛණ්ඩ ඉහළ යාම උද්ධමනය වශයෙන් හඳුන්වයි.
- සාර්ව ආර්ථික උච්චාවචන ව්‍යාපාර චක්‍රය ආශ්‍රයෙන් පෙන්නුම් කළ හැකි ය.
- එසේ ම සාර්ව ආර්ථිකයේ කෙටි කාලීන හා දිගු කාලීන හැසිරීම්වල සම්බන්ධතාව අවබෝධ කර ගැනීමට ද ව්‍යාපාර චක්‍ර උපයෝගී කරගත හැකි ය.
- කාලයත් සමඟ ආර්ථිකයේ මූර්ත දළ දේශීය නිෂ්පාදනයේ වක්‍රීය හැසිරීම ව්‍යාපාර චක්‍ර ලෙස හඳුන්වයි.
- ව්‍යාපාර චක්‍රයක අවධි 04ක් හඳුනාගත හැකි ය.
 - පසුබැසීමේ අවධිය
 - පතුල
 - ප්‍රසාරණ අවධිය
 - මුද්‍රන
- එය පහත දැක්වෙන ආකාරයට ප්‍රස්තාර සටහනකින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

මූර්ත දළ දේශීය
නිෂ්පාදනය

- සැබෑ නිමවුමෙන් සමස්ත ආර්ථිකයේ කෙටි කාලීන හැසිරීම පෙන්නුම් කරන අතර විභව නිමවුමෙන් සමස්ත ආර්ථිකයේ දිගු කාලීන හැසිරීම පෙන්නුම් කරයි.
- විභව නිමවුම යනු ආර්ථිකයක සම්පත් පූර්ණ හා උපරිම කාර්යක්ෂමතාවයෙන් උපයෝජනය කළ විට උද්ධමන පීඩනයකින් තොරව ලබා ගත හැකි උපරිම වූත් තිරසර වූත් නිමවුම් මට්ටම යි.
- කාලයත් සමඟ විභව නිමවුම වටා සැබෑ නිමවුම දෝලනය වේ.
- විභව නිමවුමට පහළ සත්‍ය නිමවුමේ පහළ ම අවස්ථාව පතුල හා විභව නිමවුමට ඉහළ සැබෑ නිමවුමේ ඉහළ ම අවස්ථාව මුදුනක වේ.
- පතුලේ සිට මුදුනක දක්වා ගමන් කරන අවධිය නිමවුමේ ප්‍රසාරණ අවධිය වේ.
- මුදුනක සිට පතුල දක්වා ගමන් කරන අවධිය නිමවුමේ පසුබැසීමේ අවධිය වේ.
- ප්‍රසාරණ අවධිය පසුබැසීමේ අවධියට වඩා දීර්ඝ වේ.
- ව්‍යාපාර චක්‍රයක එක් මුදුනක සිට තවත් මුදුනකට ඇති දුර ව්‍යාපාර චක්‍රයක කාලය වේ.
- එකම ව්‍යාපාර චක්‍රයක මුදුනත් අතර දිග එකිනෙකට වෙනස් වේ.
- ව්‍යාපාර චක්‍රයක දිගු කාලීන උපනති තත්ත්වයක් ද විභව නිමවුම් මට්ටමෙහි පෙන්නුම් කරයි. විභව නිමවුම් රේඛාවෙන් පෙන්නුම් කරනුයේ දිගු කාලීන ආර්ථික වෘද්ධියේ හැසිරීම යි.
- විභව නිමවුම් මට්ටම හා සැබෑ නිමවුම් මට්ටම් අතර වෙනස නිමවුම් පරතරය යි.
- සාර්ව ආර්ථික ස්ථායීතාව කරා ළඟා වීමට නිමවුම් පරතරය අවම කර ගැනීම වැදගත් වේ.
- සාර්ව ආර්ථික අරමුණු කරා ආර්ථිකය මෙහෙයවීමට ගනු ලබන ක්‍රියාමාර්ග සාර්ව ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති ලෙස හැඳින්වේ.
- සාර්ව ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති පහත දැක්වේ.
 - මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති
 - පිස්කල් නැතහොත් රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති
 - සැපයුම් ප්‍රවර්ධන ප්‍රතිපත්ති
 - ආදායම් ප්‍රතිපත්ති
 - සෘජු පාලන ප්‍රතිපත්ති

- විදේශ වෙළෙඳ ප්‍රතිපත්ති
- එම ප්‍රතිපත්තිවලින් කිහිපයක් පහත පරිදි පැහැදිලි කළ හැකි ය.
 - මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය මගින් සිදු කරනුයේ මුදල් සැපයුමට හා පොළී අනුපාතයට බලපෑම් කිරීම යි. මුදල් සැපයුම හා පොළී අනුපාතය වෙනස් කිරීම මගින් නිෂ්පාදනය, පාරිභෝජනය, ඉතිරි කිරීම්, ආයෝජන, මිල මට්ටම, ආදී විචල්‍යවලට බලපෑම් කළ හැකි ය. මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති සඳහා භාවිත කරන උපකරණ වනුයේ,
 - මහ බැංකු පොළී අනුපාතිකය
 - ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතිකය
 - විවට වෙළෙඳපොළ කටයුතු වේ.
- මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කෙරෙනුයේ මහ බැංකුව විසිනි.
- රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය යනුවෙන් හඳුන්වන්නේ පිස්කල් ප්‍රතිපත්තිය යි. රාජ්‍ය ආදායම හා රාජ්‍ය වියදම වෙනස් කිරීම මගින් සාර්ව ආර්ථික විචල්‍යයන්ට බලපෑම් කිරීම මගින් සාර්ව ආර්ථික අරමුණු කරා ළඟා විය හැකි ය. මෙම පිස්කල් ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රධාන උපකරණ වනුයේ,
 - රාජ්‍ය වියදම්
 - රාජ්‍ය බදු
 - රාජ්‍ය ණය යි

නිපුණතා මට්ටම 5.2

:- වෘත්තාකාර ප්‍රවාහය ආශ්‍රයෙන් ජාතික ගිණුම්කරණයේ විවිධ ප්‍රවේශ විග්‍රහ කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව

:- 05

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

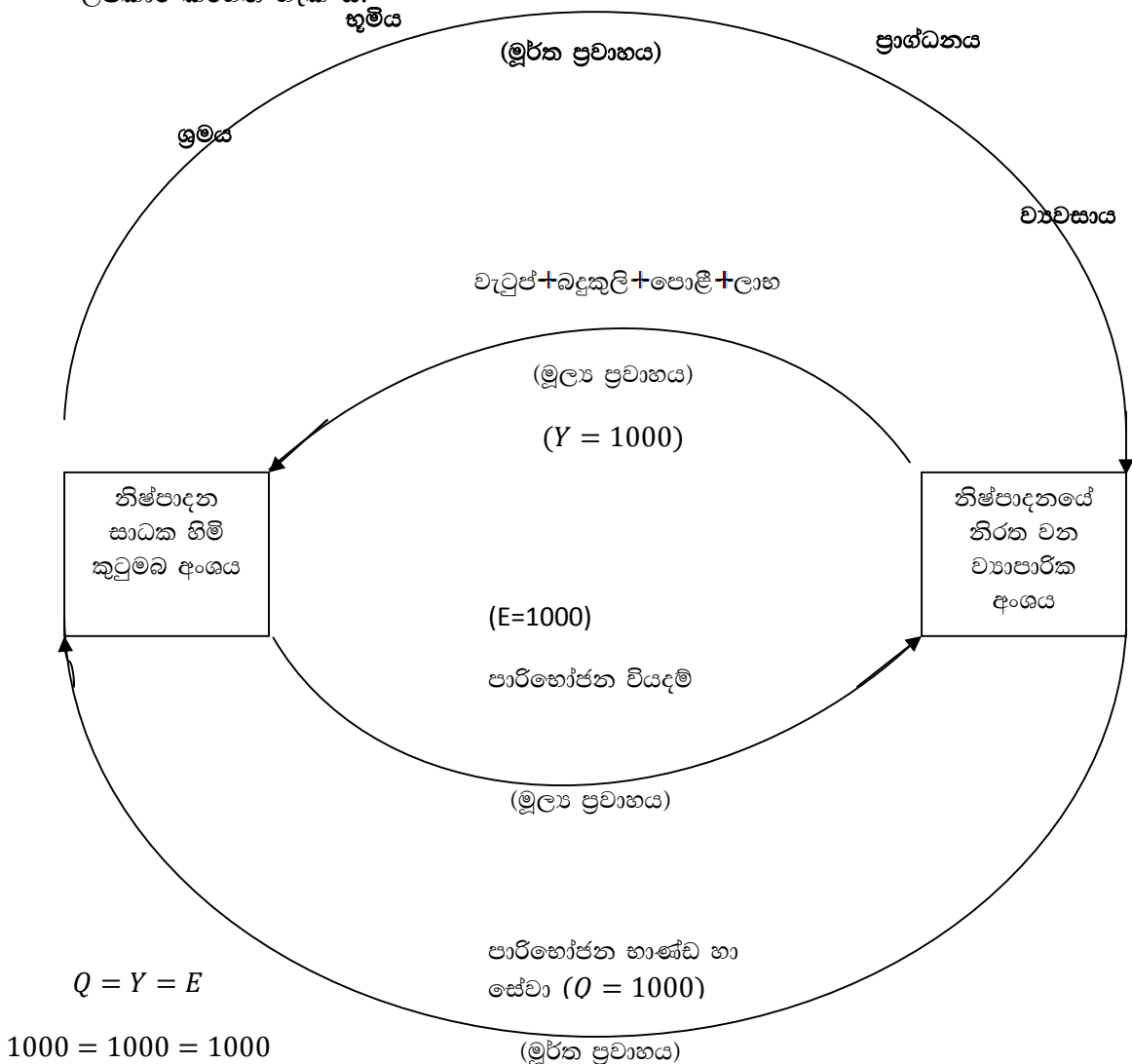
- ආර්ථික කටයුතුවලට සම්බන්ධ ආර්ථික කාරක නම් කරමින් පැහැදිලි කරයි.
- සරල ආර්ථිකයක වෘත්තාකාර ප්‍රවාහය ඇසුරෙන් ආර්ථිකයක කාරක අතර පවතින අන්තර් සම්බන්ධතාව පැහැදිලි කරයි.
- සරල ආර්ථිකයක වෘත්තාකාර ප්‍රවාහය ඇසුරෙන් ජාතික ගිණුම්කරණයේ ප්‍රවේශ තුන මතු කරයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කරගැනීමට අත්වැලක් :-

- සාර්ව ආර්ථික ක්‍රියාකාරිත්වයට දායක වන විවිධ අංශ, ආර්ථික කාරක නමින් හැඳින්වේ. එම කාරක, සිවු වැදූරුම් වේ. ඒවා නම්,
 1. කුටුම්භ අංශය
 2. ව්‍යාපාරික අංශය
 3. රාජ්‍ය අංශය
 4. විදේශ අංශය
- කුටුම්භ අංශයේ ප්‍රධාන කාර්ය පහත දැක්වේ.
 - ආර්ථිකයේ නිෂ්පාදන සාධකවලට හිමිකාරිත්වය කුටුම්භ අංශය සතු වන අතර එම නිෂ්පාදන සාධක ව්‍යාපාරික අංශයට සැපයීම මගින් සාධක ආදායම් ඉපයීම
 - ව්‍යාපාරික අංශය නිපදවන භාණ්ඩ හා සේවා මිලට ගැනීම
 - ආර්ථිකයක ඉතිරි කිරීම් බිහි කිරීම
 - කුටුම්භ අංශය රජයට බදු ගෙවන අතර රජය මගින් සපයන පොදු සේවා පරිභෝජනය කිරීම
- ව්‍යාපාරික අංශයේ ප්‍රධාන කාර්ය පහත දැක්වේ.
 - කුටුම්භ අංශයෙන් නිෂ්පාදන සාධක මිලදී ගෙන භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය කිරීම නිෂ්පාදන භාණ්ඩ විකුණා ආදායම් ලබයි.
 - ව්‍යාපාර උපයන ලාභවලින් හිමිකරුවන්ට ලාභාංශ ද රජයට බදු කොටසක් ද ලබා දී ආයෝජනය කරයි.

රාජ්‍ය අංශයේ ප්‍රධාන කාර්ය පහත දැක්වේ.

- රජය විසින් අය කර ගනු ලබන බදු ආදායමෙන් මහජනතාවට පොදු භාණ්ඩ සුභසාධන භාණ්ඩ හා සේවා සැපයීම
- ජාතික ආරක්ෂාව, නීතිය හා සාමය රැකීම, පරිසරය සුරැකීම, අධ්‍යාපනය, සෞඛ්‍යය වැනි සේවා සැපයීම
- මහාමාර්ග, සන්නිවේදනය වැනි ආර්ථික පොදු කාර්ය ප්‍රාග්ධනය ද සැපයීම
- කුටුම්භවලට පාරිභෝගික සහනාධාරණ ව්‍යාපාරික අංශවලට නිෂ්පාදන සහනාධාරණ සැපයීම
- විදේශ අංශයේ ප්‍රධාන කාර්යය පහත දැක්වේ.
 - භාණ්ඩ හා සේවා ආනයනය හා අපනයනය කිරීම
 - විදේශ සාධක ආදායම් ලැබීම් හා ගෙවීම් සිදු කිරීම
- සරල ආර්ථිකයක් ක්‍රියාකාරිත්වය වෘත්තාකාර ආදායම් ප්‍රවාහයක් ඇසුරෙන් පැහැදිලි කිරීමේදී කාරක අතර පවතින අන්තර් සම්බන්ධතාව ද පැහැදිලි කිරීමට පහත රූප සටහන උපකාරී කරගත හැකි ය.

- ඉහත රූප සටහන ඇසුරින් ජාතික ගිණුම්කරණයේ ප්‍රවේශ තුන අංශ දෙකක් පමණක් ඇති (සරල) ආර්ථිකයක වෘත්තාකාර ප්‍රවාහය ඇසුරෙන් පහත සඳහන් පරිදි කළ හැකි ය.
- කුටුම්භ අංශයෙන් ලබාගත් නිෂ්පාදන සාධක සංයෝග කොට ව්‍යාපාරික අංශය විසින් භාණ්ඩ හා සේවා නිපදවන අතර එය ජාතික ගිණුම්කරණයට අදාළව **නිෂ්පාදන ප්‍රවේශය** වේ.
- ව්‍යාපාරික අංශය නිෂ්පාදන සාධක කුටුම්භ අංශයෙන් මිල දී ගන්නා විට කුටුම්භ අංශය වෙත සාධක ආදායම් ප්‍රවාහයක් ගමන් කරයි. එය ජාතික ගිණුම්කරණයේ **ආදායම් ප්‍රවේශය** වේ.
- ව්‍යාපාරික අංශය නිපදවනු ලබන නිෂ්පාදන භාණ්ඩ හා සේවා මිල දී ගැනීමට කුටුම්භ අංශය දරන වියදම් ජාතික ගිණුම්කරණයේ **වියදම් ප්‍රවේශය** වේ.

නිපුණතා මට්ටම 5.3

:- නිමැවුම් ප්‍රවේශයට අනුව ජාතික ගිණුම් සකස් කිරීමේ සූදානම ප්‍රදර්ශනය කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව

:- 08

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- බහු ගණන දෝෂය මඟ හරවා ගැනීමේ ක්‍රම නම් කරයි.
- අවසාන නිමැවුම් ක්‍රමය පැහැදිලි කර, එම ක්‍රමය යටතේ ජාතික ගිණුම් සකස් කරන ආකාරය ඉදිරිපත් කරයි.
- එකතු කළ වටිනාකම් ක්‍රමය පැහැදිලි කර, එම ක්‍රමය යටතේ ජාතික ගිණුම් සකස් කරන ආකාරය ඉදිරිපත් කරයි.
- දළ නිමැවුමේ වටිනාකම සහ අතරමැදි යෙදවුම් වටිනාකම යන සංකල්පය විස්තර කරයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කරගැනීමට අත්වැලක් :-

- නිෂ්පාදන ප්‍රවේශය ඔස්සේ ප්‍රධාන වශයෙන් සිදු වන්නේ දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය ගණනය කිරීම යි. දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය යනු කිසියම් කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ (සාමාන්‍යයෙන් වර්ෂයක් වැනි කාල සීමාවක් තුළ) රටක ආර්ථික ප්‍රදේශය ඇතුළත නිෂ්පාදනය කරන ලද සියලු ම අවසාන භාණ්ඩ හා සේවාවල වටිනාකම යි.
- නිමැවුම් ප්‍රවේශයට අනුව දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය ඇස්තමේන්තු කිරීමේ දී එක ම භාණ්ඩයේ වටිනාකම කිහිප වරක් එකතු වීමෙන් නිෂ්පාදිතයේ අගය අධිකක්සේරුවට ලක් වේ. මෙලෙස එක ම භාණ්ඩ වටිනාකම කිහිප වරක් නිෂ්පාදිතයේ අගයට ඇතුළත් වීම බහුගණන දෝෂය ලෙස හඳුන්වයි.
- මේ නිසා බහුගණන දෝෂය මඟ හරවා ගැනීම සඳහා සමස්ත නිෂ්පාදිතය ගණනය කිරීමේ ක්‍රම දෙකක් පවතී.
 - 1 අවසාන නිෂ්පාදිත ක්‍රමය
 - 2 එකතු කළ වටිනාකම් ක්‍රමය
- අවසාන නිෂ්පාදිත ක්‍රමයට නිෂ්පාදිතය ගණනය කළ ද දළ එකතු කළ වටිනාකම් ක්‍රමයට ගණනය කළ ද ඒ සඳහා ලැබෙන අගය සමාන විය යුතු ය.
- නිෂ්පාදිත ක්‍රියාවලියේ අවසාන අදියර පසු කළ, එනම් තවදුරටත් සකස් කිරීමෙන් තොර ව පරිභෝජනය හෝ ආයෝජනය හෝ සඳහා යොදාගත හැකි භාණ්ඩ හෝ සේවා පමණක් ජාතික ගිණුම්වලට ඇතුළත් කිරීම අවසාන නිෂ්පාදිත ක්‍රමය යි.

- අවසාන නිෂ්පාදිත ක්‍රමයට අනුව සමස්ත නිෂ්පාදිතය ගණනය කරනුයේ පරිභෝජන භාණ්ඩ හා ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩවල නිෂ්පාදනයේ එකතුවට තොග වෙනස් වීම් ගැළපීමෙනි.
- බහුගණන දෝෂ මඟහැරවීමට අවසාන නිමවුම් ක්‍රමය භාවිත කළ ද එහි ද ගැටලු පවතී. එනම් ඇතැම් විට පාරිභෝගික භාණ්ඩ හා අන්තර් භාණ්ඩ වෙන් කොට හඳුනා ගැනීමේ දුෂ්කරතා පැවතීම යි.

නිදසුන්

සිනි අවසාන පාරිභෝගික භාණ්ඩයක් වුව ද රස කැවිලි නිෂ්පාදකයාට එය අන්තර් භාණ්ඩයක් විය හැකි ය.

- අවසාන නිමවුම් ක්‍රමයේ පවතින මෙම ගැටලු තත්ත්ව මඟහරවන නිමැවුම තක්සේරු කිරීමේ වඩාත් සුදුසු ම ක්‍රමය වන්නේ එකතු කළ වටිනාකම් ක්‍රමය යි.
- නිෂ්පාදනය කරන ලද භාණ්ඩ හා සේවාවල මූල්‍යමය වටිනාකම නිමැවුමේ දළ වටිනාකම ලෙස හඳුන්වයි. (GVO)
- නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය සඳහා පිටතින් මිල දී ගනු ලබන භාණ්ඩ හා සේවා අතරමැදි යෙදවුම් ලෙස හඳුන්වයි.
- නිෂ්පාදිතයේ එකතු කළ වටිනාකම යනු (GVA) භාණ්ඩවල හා සේවාවල නිමැවුමේ දළ වටිනාකමින් (GVO) අතරමැදි යෙදවුම්වල (අතරමැදි පරිභෝජනය) වටිනාකම අඩු කළ විට ලැබෙන අගය වේ.
- නිෂ්පාදිතයේ එකතු කළ වටිනාකම ගණනය කළ හැකි ආකාර දෙකකි.
 - නිෂ්පාදන මූලාශ්‍රය
 - ආදායම් මූලාශ්‍රය
- නිෂ්පාදන මූලාශ්‍රය අනුව එකතු කළ අගය ගණනය කරනුයේ නිමවුමේ වටිනාකමින් පිටතින් ලබා ගත් සියලුම යෙදවුම්වල වටිනාකම අඩු කිරීමෙනි .
- ආදායම් මූලාශ්‍රය අනුව එකතු කළ අගය ගණනය කරනුයේ නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියට සහභාගි වන සියලු ම නිෂ්පාදන සාධකවලට ලැබෙන සාධක ආදායම් සහ ස්ථාවර ප්‍රාග්ධනය උපයෝජනය කිරීමෙන් හට ගන්නා ක්ෂය වීම් එකතු කිරීමෙනි.

නිදසුන්

නිෂ්පාදන මූලාශ්‍රය	ආදායම් මූලාශ්‍රය
1. නිමවුණේ වටිනාකම 9500 (වෙළෙඳපොළට ප්‍රවේශ වීමට පෙර)	1. නිෂ්පාදන සාධක සඳහා ගෙවීම් (රු)
2. අඩු කළා	බදුකුලී 2000
අමු ද්‍රව්‍ය 3000	වැටුප් 1000
සේවා පිරිවැය 1500	පොළී 800
එකතුව 4500	ලාභ 500 එකතුව 4300
	2. සාධක නොවන ගෙවීම් ප්‍රාග්ධන ක්ෂය වීම් 700 එකතුව 700
මුළු එකතු කළ වටිනාකම 5000	මුළු එකතු කළ වටිනාකම 5000

නිපුණතා මට්ටම 5.4 :- නිෂ්පාදන ප්‍රවේශය යටතේ දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය ඇස්තමේන්තු කරන

ආකාරය සහ ඒ ආශ්‍රිත සංකල්ප විග්‍රහ කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 10

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- නිෂ්පාදන ඉම පැහැදිලි කරයි.
- නිෂ්පාදන ඉම තුළ ඇතුළත් කළ යුතු හා බැහැර කළ යුතු අයිතම පැහැදිලි කරයි.
- ශ්‍රී ලංකාවේ සම්මත කර්මාන්ත කටයුතු ආශ්‍රයෙන් ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් හඳුන්වයි.
- ආයතනික අංශ අනුව ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් වල සංයුතිය විස්තර කරයි.
- වටිනාකම් තක්සේරු කිරීමේ විවිධ මිල ගණන් නම් කරයි.
- මූලික මිල, නිෂ්පාදකයාගේ මිල හා ගැනුම්කරුගේ මිල යන සංකල්ප නිදසුන් ආශ්‍රයෙන් විස්තර කරයි.
- වෙළෙඳපොළ මිල අනුව දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය සහ දළ ජාතික ආදායම යන සංකල්ප විස්තර කරයි.
- ශ්‍රී ලංකාවේ කර්මාන්ත ශාලා නිෂ්පාදිත දර්ශකයේ සංයුතිය දක්වයි.
- නිමවුම් ප්‍රවේශය ආශ්‍රිත සංකල්ප පැහැදිලි කරයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කර ගැනීමට අත්වැලක්:-

- නිෂ්පාදන ඉම (Production boundary) සංකල්පය භාවිත කරනුයේ ආර්ථික නිෂ්පාදන ක්‍රියාකාරකම් සහ ආර්ථික නොවන නිෂ්පාදන ක්‍රියාකාරකම් වෙන් කර අර්ථ දැක්වීමට යි. SNA – 2008 හි නිෂ්පාදන ඉම ඉතා පැහැදිලි ව විස්තර කරයි.
- නිෂ්පාදන ඉම අර්ථකථනය සඳහා පවත්නා ආර්ථිකය තුළ ඔවුන් ඉටු කරන ප්‍රධාන නිමැවුම අනුව නිෂ්පාදකයන් කොටස් තුනකට වර්ග කළ හැකි වේ.
 - වෙළෙඳපොළ අරමුණු කොටගත් නිෂ්පාදකයන් (Market Producer)
 - වෙළෙඳපල අරමුණු කොට නොගත් වෙනත් නිෂ්පාදකයන් (NPISHS)
 - ගෘහ ආර්ථික ඒකක කටයුතු අයත් නිෂ්පාදකයන්
- ජාතික ගිණුම්කරණයේ දී නිෂ්පාදනයේ ඉම තුළට ඇතුළත් කළ යුතු නිෂ්පාදන ක්‍රියාකාරකම් පහත දැක්වේ.

- වෙළෙඳපොළේ විකිණෙන සියලුම භාණ්ඩ හා සේවාවන් නිෂ්පාදන ඉමට ඇතුළත් වේ.
- නිෂ්පාදනය කළ ආයතනය හැර සෙසු ආයතනික ඒකක සඳහා නිෂ්පාදනය කරන ලද සියලුම භාණ්ඩ හා සේවා
- තමන්ගේ ම අවසාන පරිභෝජනය සඳහා හෝ ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය සඳහා හෝ නිෂ්පාදනය කොට ඒවායේ නිෂ්පාදකයන් විසින් තමන් වෙත රඳවා ගන්නා ලද සියලුම භාණ්ඩ
- තමන් සතු ව ඇති තමන් පදිංචි වී සිටින නිවාසවලින් ලබා දෙන නේවාසික සේවය
- වැටුප් ලබන සේවකයන් විසින් ඉටු කරනු ලබන ගෘහ සේවා සහ පෞද්ගලික සේවා
- තමන්ගේ ම පරිභෝජනය සඳහා කෘෂි හෝග නිෂ්පාදනය , ඒවා ගබඩා කොට තබා ගැනීම, වනාන්තරවලින් ආහාර හෝග ලබාගැනීම හා පලතුරු රැස් කර ගැනීම, දර කැපීම සහ එකතු කිරීම, දඩයම් කිරීම සහ මසුන් අල්ලා ගැනීම
- කෘෂි නිෂ්පාදන සැකසීම, වී කොටා සහල් සකසා ගැනීම, පිටි කොටා ගැනීම, මස් මාළු කල් තබා ගැනීම සඳහා පිළියෙළ කිරීම, පලතුරු බෝකල් කිරීම හා වියලා ගැනීම, කිරි මුදවා ගැනීම, කුඩු සහ පන් මලු විවීම, පැයුරු විවීම ආදිය
- රෙදි විවීම, ඇඳුම් මසා ගැනීම, ගෞතන ලද ඇඳුම් සහ තොප්පි, ගෘහ භාණ්ඩ තනා ගැනීම
- ජලය සපයා ගැනීම (කුඩා ඇළවල්, දිය ඇලි මගින්, ජලය සපයා ගැනීම සඳහා කුඩා ව්‍යාපෘති සැකසීම)
- මෙලෙස ගෘහ ඒකකය තුළ සිදුවන භාණ්ඩ නිෂ්පාදන ක්‍රියාකාරකම් නිෂ්පාදන ඉමට ඇතුළත් කළ ද ගෘහ ඒකකයේ සාමාජිකයා විසින් තමන්ගේ ම පෞද්ගලික පරිභෝජනය සඳහා ඉටු කරනු ලබන සේවා ආර්ථික නිෂ්පාදන ක්‍රියාවන් ලෙස නොසැලකයි.

නිදසුන් :- නිවසේ සාමාජිකයන්ට ආහාර පිසීම

දැවැන් රැකබලා ගැනීම

නිවසේ වියපත් හා ආබාධිතයන් රැකබලා ගැනීම

නිවෙස් අලංකරණ හා පිරිසිදු කිරීම් ආදිය

- කෙසේ වෙතත් මිනිසාගේ මැදිහත් වීමක් සහිත ද නැද්ද යන්න මත නිෂ්පාදන ඉමට ඇතුළත් කිරීම හෝ නොකිරීම සිදුවේ.
- ස්වාභාවික සම්පතක් වුව ද පුද්ගලයෙකුගේ පාලනයට නතු වී නිෂ්පාදනයක් බිහි වන්නේ නම් ඒවා නිෂ්පාදන ඉමට අයත් වේ.

නිදසුන් :- මත්ස්‍ය උද්‍යානයක ඇති කරන මසුන්ගේ බෝ වීම

නමුත් විවෘත ජලාශයක මත්ස්‍ය ගහනය ජනනය වීම නිෂ්පාදන ඉමට ඇතුළත් නොවේ.

- දළ දේශීය නිමැවුම ගණනය කිරීමේ දී නිරීක්ෂණය නොවන ආර්ථික කටයුතු ද ඇතුළත් විය යුතු ය.
- නිරීක්ෂණය නොවන ආර්ථික කටයුතු කොටස් දෙකකින් සමන්විත වේ. එනම්
 - සැඟවුණු ආර්ථික කටයුතු
 - නිත්‍යානුකූල නොවන ආර්ථික කටයුතු

- සැඟවුණු ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් ලෙස සලකනු ලබන්නේ විධිමත් ගණනය කිරීමකට පාත්‍ර නොවන නිත්‍යානුකූල ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් ය.
- වුවමනාවෙන් ම මෙම ආර්ථික ක්‍රියා වසන් කොට තබා ගැනීමට උත්සාහ දැරීමට බලපාන හේතු කීපයකි.
- බදු ගෙවීමෙන් වැළකී සිටීම
- සමාජ ආරක්ෂණ දායක මුදල් ගෙවීමෙන් වැළකී සිටීම
- නීතිමය ප්‍රමිතීන් පිළිපැදීමෙන් වැළකී සිටීම

නිදසුන් :- අවම වැටුප් ගෙවීම, උපරිම වැඩ කාලය පිළිබඳ නීති

- මෙලෙස වාර්තා නොකැබ්ම, තොරතුරු සැපයීම හා නීතිරීති මඟ හැරීම නිසා සැඟවුණු ආර්ථික කටයුතු පිළිබඳ ව දත්ත නොලැබී යාම මෙහි දී දැකිය හැකි ය.
- නිත්‍යානුකූල නොවන ආර්ථික කටයුතු ස්වරූප 2 ක් පවතී.
 - නීතියෙන් තහනම් කොට ඇති භාණ්ඩ හා සේවා නිපදවීම සහ බෙදා හැරීම.
- ඇතැම් නිත්‍යානුකූල භාණ්ඩ හා සේවා නිත්‍යානුකූල ව ලියාපදිංචිය නොලත් පුද්ගලයන් විසින් නිෂ්පාදනය කිරීම හා බෙදා හැරීම.

නිදසුන් :- ලියාපදිංචිය නොලත් වෛද්‍ය සේවය

- දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයට ඇතුළත් නොවන ඵලදායී කටයුතු
 - ගෙවීමකින් තොර ව නිවස තුළ ඉටු කරනු ලබන ගෘහ සේවය (නොගෙවූ ගෘහ සේවා)
 - නොමිලේ ලැබෙන ස්වාභාවික සම්පත් (භූමිය, ජලය, වාතය ආදිය)
 - මිනිස් ශ්‍රමයකින් තොර ව වර්ධනය වන ස්වාභාවික සම්පත් (වනාන්තර ආදිය)

- ඉගෙනීම හා විවේකය
- මිල වෙනස් වීම හෝ ස්වාභාවික වර්ධනය හෝ මගින් සම්පත් වල සිදුවන වටිනාකම වෙනස් වීම
- දේශීය නිමැවුම ගණනය කිරීමේ දී බැහැර කෙරෙන ඵලදායී නොවන ගනුදෙනු
 - ඵලදායී නොවන වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනු
 - සංක්‍රාම
 - මුදල්මය පත්‍රිකා ආශ්‍රිත ගනුදෙනු
 - පාවිච්චි කළ භාණ්ඩ විකිණීම ආශ්‍රිත ගනුදෙනු
- ශ්‍රී ලංකාවේ දළ දේශීය නිමැවුම ගණනය කිරීමේ දී විවිධ ආකෘති භාවිත කරයි.
 1. කර්මාන්ත මූලය අනුව වර්ගීකරණය
 2. ආයතනික අංශ අනුව වර්ගීකරණය
- ශ්‍රී ලංකාවේ සම්මත කර්මාන්ත කටයුතුවලට මූලික වශයෙන් ඇතුළත් වන ශීර්ෂයන් පහත දැක්වේ.
 1. - කෘෂි කර්මාන්තය, වන වගාව හා ධීවර කර්මාන්තය
 2. - පතල් කැණීම්, නිෂ්පාදන කර්මාන්ත විදුලිය හා ජලය නිෂ්පාදන කටයුතු
 2. 1 - උප අංශය නිෂ්පාදන කර්මාන්ත
 3. - ඉදිකිරීම්
 4. - වෙළෙඳාම ප්‍රවාහන සේවා, නවාතැන් සැපයීම හා ආහාරපාන සැපයීම
 5. - තොරතුරු හා සන්නිවේදන කටයුතු පිළිබඳ සේවා
 6. - මූල්‍ය හා රක්ෂණ සේවා
 7. - නිවාස අයිතිය හා දේපොළ වෙළෙඳාම
 8. - වෘත්තීය විද්‍යාත්මක තාක්ෂණික පරිපාලන හා සහාය සේවා
 9. - රාජ්‍ය පරිපාලනය, ආරක්ෂාව, අධ්‍යාපනය, සෞඛ්‍ය හා සමාජ ආරක්ෂණ සේවා
 10. - වෙනත් සේවා

ඉහත ශීර්ෂ දහයට අදාළ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම්වල මූල්‍යමය වටිනාකම මූලික මිල අනුව සමස්ත එකතු කළ අගය වේ.

- ආයතනික අංශ වර්ගීකරණය අනුව ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම්වල සංයුතිය.
- ආයතනික අංශයක් (ඒකකයක්) යනු සමස්ත ආර්ථිකය තුළ වත්කම් හිමිකර ගැනීම , වගකීම් දැරීම සෙසු ආයතනත් සමඟ ගනුදෙනුවලට සම්බන්ධවීමට හැකියාව ඇති ආර්ථික ඒකක ය.
- සමස්ත ආර්ථිකය යනු ගිණුම්කරණ කාල පරිච්ඡේදය තුළ සියලු ම ආයතනික ඒකක නේවාසිකව කටයුතු කරන ආර්ථික ප්‍රදේශයක් ලෙස හඳුන්වයි. ආර්ථික ප්‍රදේශය යනු සඵල ආර්ථික පාලනයක් සහිත තනි ආණ්ඩුවක් යටතේ පුද්ගලයන්ට, භාණ්ඩවලට හා ප්‍රාග්ධනයට නිදහසේ සංචලනය විය හැකි භූගෝලීය ප්‍රදේශයකි.
- සමස්ත ආර්ථික ප්‍රදේශය තුළ සිටින ප්‍රධාන ආයතනික ඒකක පහකි.

- **මූල්‍ය නොවන සමාගමික අංශය NFC**

මේ යටතට ගැනෙන්නේ වෙළෙඳපොළ අරමුණු කරගත් නිෂ්පාදනයන්හි නිරත වන විවිධ සංස්ථා හා සමාගම් ය. මේ යටතට රාජ්‍ය හා පෞද්ගලික යන දෙඅංශයේ ම නිෂ්පාදන සමාගම් අයත්ය.

- **මූල්‍ය සමාගමික අංශය FC**

මූල්‍ය සේවා සැපයීම ප්‍රධාන අරමුණ කරගත් සංස්ථා හා සමාගම් මේ යටතට ගැනේ. මූල්‍ය අතරමැදි කටයුතු හා වෙනත් විශේෂිත භාණ්ඩ හා සේවා සැපයීම මෙම අංශයේ කාර්යභාරය වේ. මේ යටතට රාජ්‍ය හා පෞද්ගලික යන දෙඅංශයේ ම සමාගම් අයත් ය.

- **රාජ්‍ය අංශය GG**

රාජ්‍ය අංශයට වෙළෙඳපොළ අරමුණු කර නොගත් පෞද්ගලික හා සාමූහික පරිභෝජනය සඳහා සේවා සපයන විවිධ රාජ්‍ය ආයතන මෙයට අයත් වේ.

නිදසුන් අධ්‍යාපනය, සෞඛ්‍ය, ආරක්ෂාව, පරිසරය සුරැකීම

- **ලාභ අපේක්ෂාවෙන් තොර ව ගෘහ ඒකක සඳහා සේවා සපයන අංශය NPISH**

නොමිලේ හෝ වෙළෙඳපොළ මිලට වඩා අඩුවෙන් හෝ ගෘහ ඒකක සඳහා සේවා සපයන ආයතන වේ. මෙම ආයතනයන්හි සේවකයින් හෝ සාමාජිකයින් ස්වේච්ඡා වෙන් තම ශ්‍රමය කැප කර යි.

නිදසුන් පුණ්‍ය ආයතන, ආගමික සංවිධාන, දේශපාලන පක්ෂ

- **ගෘහ ඒකක HH (කුටුම්භ අංශය)**

තමන්ගේ ම පරිභෝජනය සඳහා සහ වෙළෙඳපොළ අරමුණු කොට ගෙන නිෂ්පාදන කටයුතුවල නිරත වන ගෘහ ඒකක මෙම අංශයට අයත් වේ. පාරිභෝගික හා නිෂ්පාදක දෙපිරිස ම මෙම ගෘහ අංශය තුළ සිටිති. ආගමික පූජ්‍ය පක්ෂය හා සිර ගත පිරිස් ද මීට අයත් ය.

- ඉහත නේවාසික ආයතනික ඒකක පහට අමතර ව නේවාසික නොවන කුටුම්භ හා සමාගමික අංශය ලෙස තවත් ආයතනික ඒකකයක් පවතී, එය **අවශේෂ ලෝකය ROW** ලෙස හඳුන්වයි.
- නිෂ්පාදන ප්‍රවේශය යටතේ දළ දේශීය නිෂ්පාදනයේ වටිනාකම් තක්සේරු කිරීම සඳහා විවිධ මිල ගණන් පවතින අතර ඒවා පහත දැක්වේ.
 - මූලික මිල
 - නිෂ්පාදකයන්ගේ මිල
 - ගැනුම්කරුවන්ගේ මිල
- මූලික මිල යනු නිෂ්පාදකයා තම භාණ්ඩය හෝ සේවාව හෝ නිෂ්පාදනය කොට අලෙවි කිරීමට සූදානම් කොට ඇති අවස්ථාවක දී එම භාණ්ඩය හෝ සේවාව සඳහා අදාළ මිල වේ. එනම් ගැනුම්කරුවන්ගෙන් නිෂ්පාදකයාට ලැබිය යුතු මිල මූලික මිල වශයෙන් හඳුන්වයි. නිෂ්පාදකයා නිෂ්පාදනයේ දී ලබාගත් සහනාධාර මෙම මිලට ඇතුළත් වී ඇත.

නිදසුන් :- පොහොර සහනාධාරය

- ප්‍රවාහන වියදම් මූලික මිලට ඇතුළත් නොවන අතර ගැනුම්කරුවන් විසින් නිෂ්පාදකයාට ගෙවූ වෙන් කළ නොහැකි ප්‍රවාහන වියදම් මෙම මිලට ඇතුළත් වී තිබීමට ඉඩ ඇත.
- නිෂ්පාදිතය මත අය කරනු ලබන කිසි දු කිසි දු බද්දක් මූලික මිලට ඇතුළත් නොවේ.
- නිෂ්පාදිතය මත අය කරනු ලබන බදු හා නිෂ්පාදනය මත අයකරනු ලබන වෙනත් බදු අතර වෙනසක් පවතී.
- නිෂ්පාදිතය මත අය කරනු ලබන බදු නිෂ්පාදිත ඒකක මත රඳා පවතින අතර එය ඒකක හෝ ප්‍රතිශතක හෝ බද්දක් විය හැකි ය.
- නිෂ්පාදනය මත අය කරනු ලබන වෙනත් බදු, අය කරනු ලබන්නේ නිපදවනු ලබන භාණ්ඩය හෝ නිෂ්පාදකයාගේ ලාභය හෝ මත නොව නිෂ්පාදනයට අදාළ භූමිය, ස්ථාවර වත්කම්, සේවක සංඛ්‍යාව හෝ වෙනත් ආදායම් ක්‍රියාකාරකම් යන ගනුදෙනු මතය.

නිදසුන් :-

- සේවක වැටුප් ප්‍රමාණයෙන් කිසියම් ප්‍රතිශතයක් භූමිය, ගොඩනැගිලි මත අය කරන බදු
- ව්‍යාපාරික හා වෘත්තීමය බලපත්‍ර ගාස්තු
- මුද්දර බදු
- වාහන සඳහා අයකරන බදු
- පරිසර දූෂණ (විමෝචන) බදු
- විදේශ සංචාර හා ප්‍රේෂණ මත අයකරන බදු
- නිෂ්පාදිතය මත ලබාදෙන සහනාධාර හා නිෂ්පාදනය මත ලබාදෙන වෙනත් සහනාධාර අතර වෙනසක් පැවතිය හැකි ය.
- නිෂ්පාදිතය මත ලබාදෙන සහනාධාර යනු නිෂ්පාදනය කරන භාණ්ඩය සඳහා ලබාදෙන සහනාධාර වේ. ඒවා ඒකක සහනාධාර හා ප්‍රතිශතක සහනාධාර වලින් යුක්ත වේ.

නිදසුන් :-

තේ. පොල්, රබර් වැනි බෝග සඳහා ලබාදෙන මූල්‍ය සහනාධාර

- නිෂ්පාදනය මත ලබාදෙන වෙනත් සහනාධාර යනුවෙන් අදහස් වන්නේ නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය ආශ්‍රිත ක්‍රියාකාරකම් සඳහා ලබාදෙන සහනාධාර වේ.

නිදසුන් :-

- ආයතනයේ සේවක සංඛ්‍යාව මත ලබාදෙන සහනාධාර
- රැකියා ප්‍රවර්ධනය දිරිමත් කිරීම සඳහා ලබාදෙන සහනාධාර
- ශාරීරික දුබලතාවන්ගෙන් පෙළෙන පුද්ගලයන් සේවා නියුක්ත කිරීම දිරිමත් කිරීමට දෙන සහනාධාර
- පුහුණු කිරීමේ වැඩ සටහන් දිරිමත් කිරීමට දෙන සහනාධාර
- පරිසර දූෂණය අවම කිරීමට දෙන සහනාධාර
- ප්‍රතිවක්‍රියකරණය සඳහා ලබාදෙන සහනාධාර

- මූලික මිල පහත සඳහන් පරිදි ගණනය කළ හැකි ය.

මූලික මිල	= නිෂ්පාදකයන්ගේ මිල - නිෂ්පාදිතය මත පනවන ශුද්ධ බදු
-----------	--

(නිෂ්පාදිතය මත ශුද්ධ බදු = බදු - සහනාධාර)

- නිෂ්පාදකයන්ගේ මිල ලෙස හැඳින්වෙන්නේ නිෂ්පාදන ස්ථානයෙන් වෙළෙඳුන් කරා භාණ්ඩය ඉවතට යන විට නිෂ්පාදකයා විසින් අය කරනු ලබන මිල ය.
- එනම් මූලික මිලට නිෂ්පාදකයා වෙත සෘජුවම පැවරූ නිෂ්පාදිත බදු එකතු කොට නිෂ්පාදකයාට ලබාදුන් සහනාධාර අඩු කිරීමෙන් පසු ලැබෙන අගයයි.
- නිෂ්පාදකයාගේ මිල පහත සඳහන් පරිදි ගණනය කළ හැකි ය.

නිෂ්පාදකයාගේ මිල	= මූලික මිල + නිෂ්පාදිතය මත බදු - නිෂ්පාදිතය මත සහනාධාර
------------------	---

- ගැනුම්කරුවන්ගේ මිල හෙවත් ගැනුම් මිල යනු පාරිභෝගිකයා සත්‍ය වශයෙන්ම භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා ගෙවන මිල වේ.
- නිෂ්පාදකයන්ගේ මිලට අතිරේකව ප්‍රවාහන ගාස්තු වෙළඳ ආන්තිකයන් සහ ගැනුම්කරුවන් විසින් ගෙවිය යුතු ශුද්ධ බදු ඇතුළත් කොට ගැනුම්කරුවන්ගේ මිල සැකසෙයි.
- ගැනුම්කරුවන්ගේ මිල පහත සඳහන් පරිදි ගණනය කළ හැකිය.

ගැනුම්කරුවන්ගේ මිල = නිෂ්පාදකයන්ගේ මිල + අතරමැදියන් විසින් අය කරනු ලබන වෙළෙඳ තීරුව සහ ප්‍රවාහන අය කිරීම් - රජය විසින් පාරිභෝගිකයන් වෙනුවෙන් වෙළෙන්දාට ලබාදෙන සහනාධාර + පාරිභෝගිකයන්ගෙන් අය කරන භාණ්ඩ මත බදු

- දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය හැම විට ම වෙළෙඳපොළ මිලට ඇස්තමේන්තු කළ යුතු බැවින් දළ එකතු කළ අගයන් සමූහයට ශුද්ධ වක්‍ර බදු ගැළපූ විට වෙළෙඳපොළ මිල යටතේ දළදේශීය නිෂ්පාදිතයේ වටිනාකම ලැබේ.

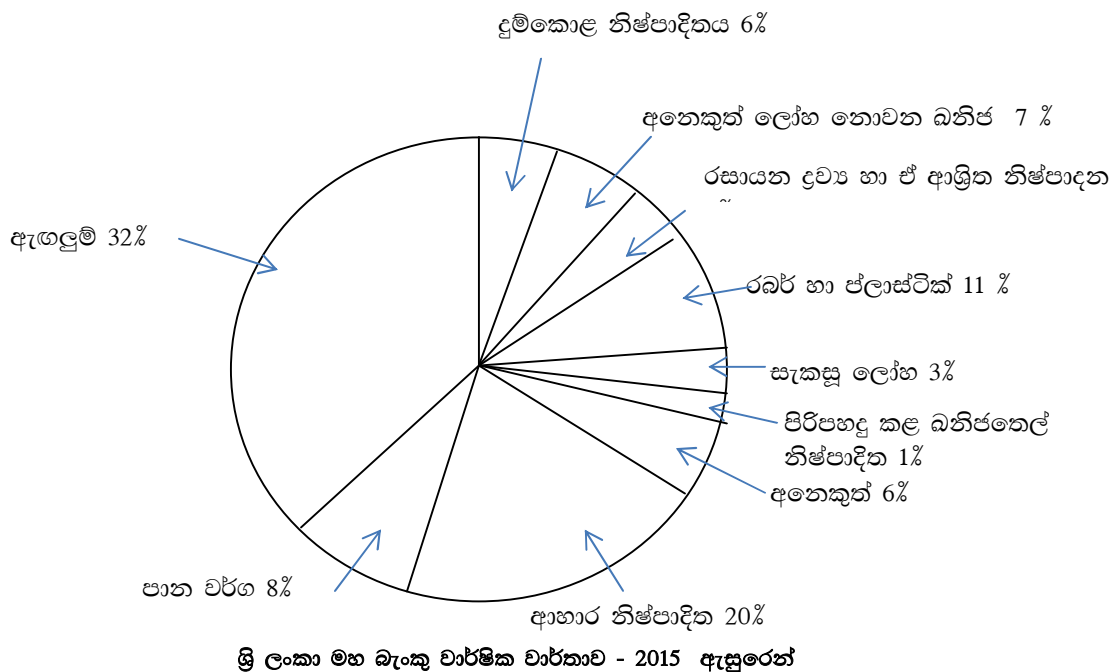
$$GDP = \dots GVA + NT$$

GVA = දළ එකතු කළ අගයන් සමූහය

NT = ශුද්ධ වක්‍ර බදු

නව ක්‍රමවේදයට අනුව ජාතික ගිණුම් සැකසීමේ දී දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය ගණනය කරනුයේ වෙළෙඳපොළ මිල යටතේ පමණි.

- රටෙහි කර්මාන්ත අංශයේ ක්‍රියාකාරීත්වය පෙන්නුම් කරන ප්‍රධාන දර්ශකය කර්මාන්තශාලා නිෂ්පාදන දර්ශකයයි. අන්තර්ජාතික ප්‍රමිතියට අනුව මෙය ප්‍රධාන ක්‍රියාකාරකම් 17ක් ආවරණය කරයි.
- කර්මාන්තශාලා නිෂ්පාදන දර්ශකයට නිදසුන් ලෙස 2015 වර්ෂයේ සංයුතිය පහත පරිදි දැක්විය හැකිය.

- දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ වටිනාකම පවත්නා මිලට රටක නිෂ්පාදිතයේ වටිනාකම කාලයත් සමඟ වෙනස් වී ඇත්ද නැතිද යන්න දැනගැනීම ජාතික ගිණුම්වල එක් වැදගත් අරමුණකි.

- අදාළ කාලය තුළ නිෂ්පාදිත භාණ්ඩ හා සේවා තොගයෙහි වටිනාකම එම වර්ෂයේ පවත්නා මිලෙන් තක්සේරු කිරීමෙන් වර්තන මිල යටතේ දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ අගය ලැබේ.
- අදාළ කාලය තුළ නිෂ්පාදිත භාණ්ඩ හා සේවා තොගයෙහි වටිනාකම කිසියම් පාදක වර්ෂයක මිලෙන් තක්සේරු කිරීම මගින් ලබාගන්නා අගය ස්ථාවර මිල මත දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය ලෙස සැලකේ.
- දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ අවධමනකය යනු පවත්නා මිලට දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ වටිනාකම සහ ස්ථාවර මිලට දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය අතර අනුපාතික සම්බන්ධය යි.

පවත්නා මිලට දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය

$$\text{දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ අවධමනකය} = \frac{\text{පවත්නා මිලට දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය}}{\text{ස්ථාවර මිලට දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය}} \times 100$$

- සංකල්පමය වශයෙන් දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය යනුවෙන් අදහස් කරනුයේ රටක ආර්ථික ප්‍රදේශය ඇතුළත කිසියම් කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ (සාමාන්‍යයෙන් වර්ෂයක් තුළ) නිෂ්පාදනය කරන ලද සියලු ම අවසාන භාණ්ඩවල හා සේවාවල වටිනාකමයි.
- දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී ප්‍රායෝගික ක්‍රමවේදය වනුයේ කිසියම් රටක ආර්ථික ප්‍රදේශය තුළ වර්ෂයක් ඇතුළත සිදු වන සියලු ම ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම්වල එකතු කළ අගයය ගණනය කිරීම යි.
- දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය සමන්විත වන්නේ මෙම දළ එකතු කළ අගයයන් සමූහයේ එකතුව යි.

නිදසුන් :-	දළ නිමැවුම (GVO)	200
	අමු ද්‍රව්‍ය	80
	සේවා පිරිවැය	+ 40
	අතරමැදි පරිභෝජනය (IC)	-120
	දළ එකතු කළ අගය (GVA)	80

- දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය හැම විට ම වෙළෙඳපොළ මිලට ඇස්තමේන්තු කළ යුතු බැවින් ඉහත එකතු කරන ලද දළ එකතු කළ අගයන් සමූහයට ශුද්ධ බදු ගැලපිය යුතු ය.

දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය = දළ එකතු කළ අගය - ශුද්ධ බදු

$$GDP = \text{€ GVA} + \text{ශුද්ධ බදු}$$

(ශුද්ධ බදු = භාණ්ඩ මත බදු - සහනාධාර)

- දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ වටිනාකමින් ස්ථාවර ප්‍රාග්ධන පරිභෝජනය අඩු කළ විට ලැබෙන අගය ශුද්ධ දේශීය නිෂ්පාදිතය යි.

$$NDP = GDP - CFC$$

- රටක සාමාන්‍යයෙන් වර්ෂයක් තුළ නිෂ්පාදනය කරන ලද සියලු ම අවසාන භාණ්ඩවල හා සේවාවල වටිනාකමෙන් එක් පුද්ගලයකුට ලැබෙන වටිනාකම ඒක පුද්ගල දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයයි.
- ඒක පුද්ගල දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය පහත සඳහන් අයුරින් ගණනය කරයි.

$$\text{ඒක පුද්ගල දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය} = \frac{\text{දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය}}{\text{මධ්‍ය වාර්ෂික ජනගහනය}}$$

- කිසියම් රටක යම් නිශ්චිත කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ (සාමාන්‍යයෙන් වර්ෂයක් තුළ) නිෂ්පාදනය ක්‍රියාවලිය නිසා ජනනය කෙරෙන ප්‍රාථමික ආදායම් සියල්ලෙහි එකතුව වන දළ දේශීය ආදායමට අවශේෂ ලෝකයේ නේවාසිකයන් විසින් උපයනු ලබන ප්‍රාථමික ආදායම හෙවත් ශුද්ධ විදේශ ප්‍රාථමික ආදායම් එකතු කළ විට ලැබෙන අගය දළ ජාතික ආදායම යි.
- දළ ජාතික නිෂ්පාදිතය යන සංකල්පය වර්තමානයේ භාවිතා නොකෙරේ. එයට හේතුව දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයට ශුද්ධ විදේශ ප්‍රාථමික ආදායම් ගැළපූ විට ලැබෙන්නේ නිෂ්පාදිත අගයක් නොව ආදායම් අගයක් වීම යි.

$$\text{දළ ජාතික ආදායම} = \text{දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය} + \text{ශුද්ධ විදේශ ප්‍රාථමික ආදායම}$$

$$(\text{ශුද්ධ විදේශ ප්‍රාථමික ආදායම} = \text{වෙනත් රටවලින් ලැබූ ප්‍රාථමික ආදායම්} - \text{වෙනත් රටවලට ගෙවූ ප්‍රාථමික ආදායම්})$$
- ශුද්ධ ජාතික ආදායම යනුවෙන් හඳුන්වන්නේ දළ ජාතික ආදායමෙන් ස්ථාවර ප්‍රාග්ධන පරිභෝජනය අඩු කළ විට ලැබෙන අගය යි.

$$\text{ශුද්ධ ජාතික ආදායම} = \text{දළ ජාතික ආදායම} - \text{ස්ථාවර ප්‍රාග්ධන පරිභෝජනය}$$

$$(\text{ස්ථාවර ප්‍රාග්ධන පරිභෝජනය} = \text{ප්‍රාග්ධන ක්ෂයවීම්})$$

නිපුණතා මට්ටම 5.5 :- ආදායම් ප්‍රවේශය යටතේ දළ දේශීය නිෂ්පාදනය

ඇස්තමේන්තු කරන ආකාරය ආශ්‍රිත සංකල්ප විමසයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 10

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- දේශීය ආදායම් මූලාශ්‍රය විස්තර කරයි.
- ශ්‍රී ලංකාවේ දළ දේශීය ආදායම් සංරචක දක්වයි.
- ආදායම් ප්‍රවේශය ආශ්‍රිත සංකල්ප විස්තර කරයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කරගැනීමට අත්වැලක් :-

- නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ දී එයට දායක වූ සියලු ම නිෂ්පාදන සාධක ඉපයීම් එකතු කළ විට, ආදායම් ප්‍රවේශය යටතේ දේශීය ආදායම තක්සේරු කළ හැකි ය.
- සාධක ආදායම් ප්‍රධාන මූලාශ්‍රයක් යටතේ වර්ග කළ හැකි අතර එය පහත දැක්වේ.
 - සේවා නියුක්තිකයන්ගේ ආදායම්
 - බදු කුලී ආදායම්
 - ශුද්ධ පොළී ආදායම්
 - සමාගම් ලාභ
 - ස්වයං සේවා නියුක්ති ආදායම් / මිශ්‍ර ආදායම්
- සේවා නියුක්ති ආදායම් වශයෙන් සලකනු ලබන්නේ නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය සඳහා ශ්‍රමය සැපයීම වෙනුවෙන් ලබන ඉපයීම් වේ. මෙම ඉපයීම් ප්‍රධාන කොටස් 3ක් යටතේ වර්ග කළ හැකි ය.
 - වැටුප් / වේතන
 - සමාජ සංරක්ෂණ ක්‍රම සඳහා සේවා යෝජකයන් කරන ගෙවීම්
 - සේවා නියුක්තිකයන්ට ලැබෙන රක්ෂණ සේවා, සෞඛ්‍ය පහසුකම් , ආපදා දීමනා, කම්කරු වන්දි
- බදු කුලී ආදායම් ලෙස සලකනුයේ, ප්‍රධාන වශයෙන් මූර්ත දේපළ හා ස්වාභාවික සම්පත් කුලියට දීමෙන් උපයනු ලබන කුලී ආදායම් බව පැහැදිලි කළ හැකි ය. බදු කුලී ආදායම පහත සඳහන් මූලාශ්‍රයවලින් සමන්විත වේ.
 - නිශ්චල දේපළ හා ස්වාභාවික සම්පත් කුලියට දීමෙන් උපයන ලද කුලී ආදායම
 - කුලී නිවාස සඳහා ලැබෙන බදු කුලී සහ අයිතිකරු පදිංචි ව සිටින නිවාස සඳහා ආරෝපිත බදු කුලිය
 - බුද්ධිමය දේපොළ සඳහා ලබන ආදායම්
- පොළී ආදායම යනු ව්‍යාපාරික අංශය විසින් මූල්‍ය ප්‍රාග්ධනය භාවිත කිරීම වෙනුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රාග්ධනය සැපයුම් කළ අය වෙත කරනු ලබන ගෙවීම් කොටසකි.

- සමාගම් වශයෙන් ලියාපදිංචි කොට ඇති ව්‍යාපාරික ආයතනවල හිමිකරුවන් විසින් උපයනු ලබන ලාභ, සමාගමික ලාභ වශයෙන් හඳුන්වයි.
- ලාභ හා ව්‍යාවසායකත්ව ආදායම් පහත සඳහන් මූලාශ්‍රයවලින් සමන්විත වේ.
 - සමාගම් ආදායම් බදු
 - සමාගමික අයිතිකරුවන්ට ගෙවනු ලබන ලාභාංශ
 - ව්‍යාපාර සතු රඳවා ගනු ලැබූ හෙවත් නොබෙදූ ලාභ
- මුළු ලාභය ජාතික ගිණුම්වලට ඇතුළත් කරයි.
- සමාගම් වශයෙන් ලියාපදිංචි නොවූ කේවල ව්‍යාපාර, හවුල් ව්‍යාපාර, සමූපකාර ව්‍යාපාර, ගොවීන් වෙතත් ස්වයං රැකියාවල නිරත විවිධ ශිල්පීන් හා වෘත්තිකයන් ලබන ආදායම් මිශ්‍ර ආදායම් වශයෙන් හඳුන්වයි.
- ආර්ථික විද්‍යාත්මක න්‍යායයන් අනුව, දේශීය ආදායම් මූලාශ්‍රය ඉහත ආකාරයෙන් වර්ග කර පැහැදිලි කළ හැකි ය.
- සියලු ම නිෂ්පාදන ක්‍රියාකාරකම් නිසා නිෂ්පාදන සාධක විසින් උපයන ආදායම් සංරචකවල මුළු එකතුව දේශීය නිෂ්පාදිතය විසින් බිහිකරන දළ දේශීය ආදායම වේ.
- **SNA 2008 නව ජාතික ගිණුම්කරණ ප්‍රවේශයට අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ දළ දේශීය ආදායම් සංරචක වෙතත් ස්වරූපයකින් වර්ග කර ඇත. එනම්,**
 1. සේවක ආදායම් (CE)
 2. දළ මෙහෙයුම් අතිරික්තය (OS)
 - දළ මෙහෙයුම් අතිරික්තයෙහි ප්‍රධාන සංරචක පහත දැක්වේ.
 - ශුද්ධ මෙහෙයුම් අතිරික්තය
 - ස්ථාවර ප්‍රාග්ධන පරිභෝජනය
 3. මිශ්‍ර ආදායම්
 4. නිෂ්පාදනය මත වෙනත් බදු
- ඉහත සංරචකයන්ගේ එකතුව මූලික මිලට දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය වේ.
- වැටුප් හා වේතන, සේවා යෝජකයා විසින් ලබා දෙන සමාජ ආරක්ෂණදායක මුදල්, රෝගී තත්ත්වයක දී, විරැකියා අවස්ථාවක දී හා විශ්‍රාම ගන්නා විට සේවා යෝජකයා විසින් සෘජුවම සේවකයාට ලබා දෙන අරමුදල් සේවක ආදායම් වේ.
- මෙහෙයුම් අතිරික්තය ලෙස හඳුන්වන්නේ සමාගමික අංශය ජනනය කරන ආදායම් වේ. (මෙය සමන්විත වන්නේ පොලිය, බදු කුලිය හා දළ ලාභයෙනි.)
- දළ මෙහෙයුම් අතිරික්තය යනු නිෂ්පාදනයේ වටිනාකමින් සියලු ම පිරිවැය හා ශුද්ධ නිෂ්පාදන බදු ඉවත් කළ විට ලැබෙන ශේෂයයි.
- දළ මෙහෙයුම් අතිරික්තය සමන්විත වන්නේ පොලිය, බදු කුලිය හා දළ ලාභය යන දේපළ ආදායම් සංරචක වලිනි.
- දළ මෙහෙයුම් අතිරික්තයෙන් ප්‍රාග්ධන පරිභෝජනය අඩු කළ විට ශුද්ධ මෙහෙයුම් අතිරික්තය ලැබේ.
- මිශ්‍ර ආදායම් ලෙස සැලකෙනුයේ, ගෘහ ඒකක විසින් හිමිකරගෙන සිටින හෝ හවුල් ව්‍යාපාර වශයෙන් පවත්වනු ලබන හෝ සමාගමික නොවන ව්‍යවසායකයන් ජනනය කරන ආදායම් වේ.

- මිශ්‍ර ආදායම් ගණනය කරනුයේ ගෘහ ඒකකවලින් පවත්වාගනු ලබන මෙවැනි ව්‍යවසායන්ගේ ඉපයීම්වලින් අතරමැදි පරිභෝජනය, සියලු ම ශුද්ධ බදු, හා වැටුප් ලබන සේවකයන්ගේ ගෙවීම් අඩු කිරීමෙනි.
- ස්ථාවර ප්‍රාග්ධන පරිභෝජනය යනු නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ දී ප්‍රාග්ධන වත්කම් ප්‍රතිසම්පාදනය සඳහා දරන වියදම් වේ. (කෂය වීම්)
- නිෂ්පාදනය මත වෙනත් බදු යනු රජය විසින් සපයන පරිපාලන සේවා හෝ පොදු දේපළ හෝ වෙනුවෙන් අය කරනු ලබන බදු අය කිරීම් ය. (රජයේ නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියට නීති රීති පැනවීම, නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියට පහසුකම් හා පරිපාලන අවශ්‍යතා සැපයීම)
- වෙළෙඳපොළ මිලට දළ දේශීය නිෂ්පාදනය යනු මූලික මිලට ගණනය කළ දළ දේශීය නිෂ්පාදනයට නිෂ්පාදිතය හා ආනයන මත ශුද්ධ බදු ගැළපීමෙන් ලැබෙන අගය වේ.
- ආදායම් ප්‍රවේශය ආශ්‍රිත සංකල්ප කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
 - ප්‍රාථමික ආදායම
 - දළ දේශීය ආදායම් සහ ශුද්ධ දේශීය ආදායම
 - දළ ජාතික ආදායම හා ශුද්ධ ජාතික ආදායම
 - වැය කළ හැකි ජාතික ආදායම
 - කුටුම්භ ආදායම / පෞද්ගලික ආදායම
 - වැය කළ හැකි කුටුම්භ ආදායම
 - මූර්ත ජාතික ආදායම

සංඛ්‍යාත්මක නිදසුන.

අයිතමය	පවත්නා වෙළෙඳපොළ මිල අනුව
1. සේවක ආදායම	3000
2. දළ මෙහෙයුම් අතිරික්තය	5000
2. 1. ශුද්ධ මෙහෙයුම් අතිරික්තය	4000
2. 2. ස්ථාවර ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය	1000
3 මිශ්‍ර ආදායම	2000
4. නිෂ්පාදන මත වෙනත් බදු (අඩු කළා සහනාධාර)	100
5. මූලික මිල ගණන් අනුව සමස්ත එකතු කළ අගය	10100
6. නිෂ්පාදනය හා ආනයන මත ශුද්ධ බදු	700
7. වෙළෙඳපොළ මිල අනුව දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය	<u>10800</u>

මහ බැංකු වාර්තාව 2015 තොරතුරු ඇසුරෙන්

- ආදායම් ප්‍රවේශය ආශ්‍රිත සංකල්ප පහත පරිදි පැහැදිලි කළ හැකි ය.
- ප්‍රාථමික ආදායම යනු නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ නිරත වීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස හෝ නිෂ්පාදනයට අවශ්‍ය කරන වත්කම් හිමිකර ගැනීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස හෝ ආයතනික ඒකකවලට ලැබෙන ආදායම යි.

- මෙහි ප්‍රධාන සංරචක 4කි.
 - සේවක ආදායම් (CE)
 - මෙහෙයුම් අතිරික්තය (OS)
 - මිශ්‍ර ආදායම් (MI)
 - නිෂ්පාදන හා ආනයන මත ශුද්ධ බදු (t-s)
- නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියක් නිසා ජනනය කෙරෙන මෙම ආදායම් සමූහය නිෂ්පාදනයේ දළ එකතු කළ අගයට (GVA) සමාන වන අතර ඒවා ප්‍රාථමික ආදායම නමින් හඳුන්වනු ලැබේ.

$$GVA = \epsilon (CE + OS + MI + (t - s))$$

$$GDP = GVA + \text{ශුද්ධ වක්‍ර බදු}$$

- යම්කිසි කාලපරිච්ඡේදයක ආර්ථිකයේ නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියට සහභාගි වන්නන්ගේ සියලු නිෂ්පාදන සාධකවලට ලැබෙන ආදායම්වලට ස්ථාවර ප්‍රාග්ධන පරිභෝජනය එකතු කිරීමෙන් දළ දේශීය ආදායම ලැබේ.
- දළ දේශීය ආදායම තුළින් ස්ථාවර ප්‍රාග්ධන පරිභෝජනය ඉවත් කළ විට ශුද්ධ දේශීය ආදායම් අගය ලැබේ.
- දළ ජාතික ආදායම ලෙස හඳුන්වන්නේ දළ දේශීය ආදායමට ශුද්ධ විදේශීය ප්‍රාථමික ආදායම් ගැළපූ විට ලැබෙන අගය යි.
- ශුද්ධ ජාතික ආදායම යනු දළ ජාතික ආදායමෙන් ස්ථාවර ප්‍රාග්ධන පරිභෝජනය ඉවත් කළ විට ලැබෙන අගය වේ.
- වැය කළ හැකි දළ ජාතික ආදායම යනු දළ ජාතික ආදායමට ශුද්ධ විදේශ ජංගම (විදේශ ද්විතීක ආදායම් ලැබීම් - විදේශ ද්විතීක ආදායම් ගෙවීම්) සංක්‍රාම ගැළපූ විට ලැබෙන අගය යි.
- කුටුම්භ ආදායම යනු, (පෞද්ගලික ආදායම) ජාතික ආදායමෙන් කුටුම්භ වෙත නොලැබෙන ආදායම් ඉවත් කර, ජාතික ආදායමට ඇතුළත් නොවූ කුටුම්භ වෙත ලැබෙන ආදායම් එකතු කිරීමෙන් ලැබෙන අගය යි.
- ශුද්ධ විදේශ ජංගම සංක්‍රාම (ශුද්ධ විදේශ ද්විතීක ආදායම්)
- කුටුම්භ වෙත නොලැබෙන ආදායම්
 - ප්‍රාග්ධන පරිභෝජනය
 - නොබෙදූ සමාගම්ක ලාභ
 - සමාගම්ක බදු
 - සමාජ සංරක්ෂණ දායක මුදල්
 - රජයේ දේපොළ ආදායම්
- ජාතික ආදායමේ ඇතුළත් නොවූ කුටුම්භ වෙත ලැබෙන ආදායම්
 - ශුද්ධ විදේශ පෞද්ගලික ද්විතීක ආදායම්
 - විශ්‍රාම වැටුප්
 - රාජ්‍ය ණය සඳහා කුටුම්භවලට ලැබෙන පොළී
 - කුටුම්භවලට ලැබෙන වෙනත් සහනාධාර

- වැය කළ හැකි කුටුම්භ ආදායම යනු කුටුම්භ ආදායම තුළින් පෞද්ගලික ආදායම් බදු (සෘජු බදු) අඩු කළ පසු ලැබෙන අගය වේ.
- මූර්ත ජාතික ආදායම යනු ස්ථාවර මිලට දළ ජාතික ආදායමට විදේශ වෙළෙඳාම යටතේ අපනයනවල කුය ශක්තියට සිදු වූ බලපෑම ගැලපූ විට ලැබෙන අගය වේ.
- මූර්ත ජාතික ආදායම පහත පරිදි ගණනය කළ හැකි ය.

$$\text{මූර්ත ජාතික ආදායම} = \text{ස්ථාවර මිලට දළ ජාතික ආදායම} \times \left[\frac{\text{අපනයන වටිනාකම}}{\text{ආනයන මිල දර්ශකය}} - \frac{\text{අපනයන වටිනාකම}}{\text{අපනයන මිල දර්ශකය}} \right]$$

නිපුණතා මට්ටම 5.6 :-වියදම් ප්‍රවේශය යටතේ දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය ඇස්තමේන්තු කරන ආකාරය සහ ආශ්‍රිත සංකල්ප විමසයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 08

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- දළ දේශීය වියදම පැහැදිලි කරයි.
- දළ දේශීය වියදමේ සංරචක නම් කරමින් විස්තර කරයි.
- දළ දේශීය වියදම ගණනය කරයි.
- දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය ගණනය කරයි.
- දළ ජාතික ආදායම ගණනය කරයි.
- වියදම් ප්‍රවේශය ආශ්‍රිත සංකල්ප විස්තර කරයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කරගැනීමට අත්වැලක් :-

- වියදම් ප්‍රවේශය ඔස්සේ දළ දේශීය නිෂ්පාදනය ගණනය කරනුයේ ආර්ථිකයේ යම් කාලපරිච්ඡේදයක දී නිෂ්පාදිතය මිල දී ගැනීම සඳහා කරන මුළු වියදම ගණනය කිරීමෙනි.
- දළ දේශීය වියදමේ මූලාශ්‍රය ස්වරූප තුනකින් පවතින අතර එනම්,
 - කුටුම්භ පරිභෝජන වියදම
 - රාජ්‍ය පරිභෝජන වියදම
 - දළ ආයෝජන වියදම
- පරිභෝජන වියදම් ප්‍රධාන කොටස් 02 කොටස් දෙකකි.
 - අවසාන පරිභෝජන වියදම - Final consumption expenditure
 - සත්‍ය සුනිශ්චිත පරිභෝජන වියදම - Actual Final consumption expenditure
- අවසාන පරිභෝජන වියදම යනු භාණ්ඩ හා සේවා අත්පත් කර ගැනීමට කරනු ලබන වියදම් වේ.
- සත්‍ය සුනිශ්චිත පරිභෝජන වියදම සැබැවින් ම භාණ්ඩ හා සේවා අත්පත් කර ගැනීම සඳහා වියදම් කරන්නේ කවරෙක් ද යන්න නොසලකා ගණනය කරන වියදම යි.
- එසේ වන්නේ සෑම විට ම වියදම් දරන්නා හා පරිභෝජනය කරන්නා එකම පුද්ගලයකු නොවන නිසා ය. (නිදසුන් රජයේ සෞඛ්‍ය සේවය මගින් පාරිභෝගිකයා ලබන වාසිය)

- අවසාන පරිභෝජන වියදම් පෞද්ගලික පරිභෝජන වියදම් හා (Private Consumption) පොදු පරිභෝජන (රාජ්‍ය) වියදම වශයෙන් වර්ග දෙකකට වෙන් කළ හැකි වේ.(Government Consumption)
- පෞද්ගලික පරිභෝජන වියදම යනු කුටුම්භ පරිභෝජන වියදම් හා ලාභ නොලබා ගෘහ ඒකකවලට සේවා සපයන ආයතන ලබා දෙන සේවාවල (NPISH) එකතුව යි.
- විදේශ රටවලින් කුටුම්භ වෙත ලැබෙන ත්‍යාග ආදිය ද පෞද්ගලික පරිභෝජනයට ඇතුළත් වේ.
- පොදු පරිභෝජන වියදම් (රාජ්‍ය මිල දී ගැනීම්) යනු මධ්‍යම රජය හා එහි උප ආයතන භාණ්ඩ හා සේවා මිලදී ගැනීම් සඳහා දරන වියදම යි.
- පොදු රාජ්‍ය පරිභෝජන වියදම නැවත පුද්ගල පරිභෝජන වියදම (Individual Consumption Expenditure) හා සමූහ පරිභෝජන වියදම ලෙස කොටස් 2කට වර්ග කෙරේ. (Collective Consumption Expenditure)
- රජය විසින් කරනු ලබන පුද්ගල පරිභෝජන වියදම් ලෙස අධ්‍යාපන, සෞඛ්‍ය, සමාජ ආරක්ෂණ වියදම්, සුභසාධන, ක්‍රීඩා හා විනෝදය සඳහා කරන වියදම් ඇතුළත් වේ.
- රජය විසින් කරනු ලබන සමූහ පරිභෝජන වියදම් සඳහා ආරක්ෂණ වියදම් රාජ්‍ය පරිපාලන වියදම්, දුම්රිය හා මහාමාර්ග සඳහා කරන වියදම් ඇතුළත් වේ.
- නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය සඳහා භාවිත වන යන්ත්‍ර සූත්‍ර, මෙවලම්, ගොඩනැගිලි, කර්මාන්ත ශාලා හා පවත්නා තොග ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය ලෙස සලකයි. මේවා නිෂ්පාදන සාධකවලට අයත් වේ. වසරකට වඩා වැඩි කාලයක් භාවිත කළ හැකි (දිගු කාලීන ව) නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියට දායක වන භාණ්ඩ රටක දළ දේශීය ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය (දළ ආයෝජන වියදම)යි.
- දළ දේශීය ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය යනු, දේශීය ආර්ථිකයට එකතු වන දිගුකාලීන ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩවල එකතුව යි. එහි ප්‍රාග්ධන ක්ෂය වීම් ද ඇතුළත් වේ.
- ශුද්ධ දේශීය ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය යනු දළ ප්‍රාග්ධන සම්පාදනයෙන් ස්ථාවර ප්‍රාග්ධන පරිභෝජනය අඩු කළ විට ලැබෙන අගය වේ.
- දළ දේශීය ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය ප්‍රධාන කොටස් 3කින් සමන්විත වේ.
 - දළ දේශීය ස්ථාවර ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය
 - තොග වෙනස් වීම්
 - වටිනාකම්හි වෙනස් වීම් (රන්රිදී මුතු මැණික් ආදි වටිනා දේවල් අත්පත් කර ගැනීම් හා විකිණීම) නිසා සිදුවන වෙනස වටිනාකමේ වෙනස වේ.
 - ශ්‍රී ලංකාවේ දළ දේශීය වියදම ගණනය කරනුයේ ආර්ථිකයේ අවසාන පරිභෝජන වියදමට දළ දේශීය ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය ගැළපීමෙනි.

වෙළෙඳපොළ මිල අනුව දළ දේශීය වියදම = පෞද්ගලික පරිභෝජන වියදම + රාජ්‍ය පරිභෝජන වියදම + දළ දේශීය ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය

- වෙළෙඳ මිල අනුව දළ දේශීය වියදමට ශුද්ධ අපනයන ගැලපූ විට දළ දේශීය නිෂ්පාදනය මත වියදම (දළ දේශීය නිෂ්පාදනය) ගණනය කළ හැකි ය.

වෙළෙඳපොළ මිල අනුව දළ දේශීය නිෂ්පාදනය මත වියදම = දළ දේශීය වියදම + ශුද්ධ අපනයන

වෙළෙඳ මිල ගණන් අනුව දළ ජාතික ආදායම = වෙළඳ මිල ගණන් අනුව . දළ දේශීය නිෂ්පාදනය + විදේශීය ශුද්ධ ප්‍රාථමික ආදායම්

වෙළෙඳ මිල ගණන් අනුව වැය කළ හැකි දළ ජාතික ආදායම = වෙළෙඳ මිල ගණන් අනුව දළ ජාතික නිෂ්පාදනය + විදේශීය ශුද්ධ වර්තන (ජංගම) සංක්‍රාම (විදේශීය ශුද්ධ ද්විතීයික ආදායම්)

නිදසුන්,

1) අවසාන පරිභෝජන වියදම (FCE)		500
1.1.කුටුම්භ පරිභෝජන වියදම	375	
1.2.ලාභ අපේක්ෂාවෙන් තොර ව කුටුම්භ වෙත සපයන සේවා	100	
1.3.රජයේ පරිභෝජන වියදම	25	
2) දළ දේශීය ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය		800
2.1 ස්ථාවර ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය	400	
2.2 තොග වෙනස් වීම්	250	
2.3 වටිනාකම් හි වෙනස් වීම්	150	
3) වෙළෙඳ මිල අනුව දළ දේශීය වියදම (1+2)		1300
4) ශුද්ධ අපනයන		200
4.1 අපනයන	500	
4.2 ආනයන	300	
5) වෙළෙඳ මිල අනුව දළ දේශීය නිෂ්පාදනය (3+4) (GVO)		1500
6) වෙළෙඳ මිලට දළ ජාතික ආදායම (5+7)		1400
7) විදේශීය ශුද්ධ ප්‍රාථමික ආදායම		-100
7.1 විදේශීය ප්‍රාථමික ආදායම් ලැබීම්	800	
7.2 විදේශීය ප්‍රාථමික ආදායම් ගෙවීම්	900	
8) වෙළෙඳ මිලට වැය කළ හැකි දළ ජාතික ආදායම (6+9)		1650
9) විදේශීය ශුද්ධ ජංගම සංක්‍රාම (වර්තන සංක්‍රාම)		250
12.1 විදේශීය ජංගම සංක්‍රාම ලැබීම්	300	
12.2 විදේශීය ජංගම සංක්‍රාම ගෙවීම්	50	

- යම්කිසි කාල පරිච්ඡේදයක ආරම්භයේ කුටුම්භ ඉතුරුම්, ව්‍යාපාරික ඉතුරුම් හා රාජ්‍ය ඉතුරුම්වල එකතුව දේශීය ඉතුරුම් වේ.
- කිසියම් ආර්ථිකයක දළ දේශීය නිෂ්පාදනයෙන් මුළු පරිභෝජන වියදම් ඉවත් කළ පසු ද ඉතිරි කොටස දේශීය ඉතුරුම් ලෙස හඳුන්වයි.
- දේශීය ඉතුරුම් ගණනය කිරීමේදී කුටුම්භ, ව්‍යාපාර හා රාජ්‍ය ඉතුරුම් ගණනය කිරීම අපහසු බැවින් ඒ සඳහා සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතයේ දී දළ ආයෝජනය ඉතුරුම්වලට සමාන බැවින් ($I = S$) දළ ආයෝජනයට ශුද්ධ අපනයන ගැළපීමෙන් දේශීය ඉතුරුම් ලබා ගත හැකි ය.

$$I = GDCF + X - M$$

$$I = SD$$

GDCF = දළ දේශීය ප්‍රාග්ධන
සම්පාදනය / දළ ආයෝජනය

$X-M$ = ශුද්ධ අපනයන

I = මුළු ආයෝජනය

- ජාතික ඉතුරුම් යනු යම් කාලපරිච්ඡේදයක දී දේශීය ඉතුරුම්වලට විදේශීය ශුද්ධ ප්‍රාථමික ආදායම් හා විදේශීය ශුද්ධ වර්තන සංක්‍රාම ගැළපූ විට ය.
- යම් වර්ෂයක දී උපයෝජනය කිරීම සඳහා ආර්ථිකය සතු සම්පත් ප්‍රමාණය මුළු සම්පත් වශයෙන් හැඳින්වේ. එහි සංයුතිය පහත පරිදි වේ.
- දළ දේශීය නිෂ්පාදනය භාණ්ඩ හා සාධක නොවන සේවා ආනයන ගැළපූ විට මුළු සම්පත් සම්භාරය ලැබේ.

දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය	1500
භාණ්ඩ හා සේවා සාධක නොවන ආනයන	<u>300</u>
සම්පත් සම්භාරය	<u><u>1800</u></u>

- මුළු සම්පත් සම්භාරය භාවිත කරන ආකාරය සම්පත් උපයෝජනය වශයෙන් හැඳින්වේ.

- අවසාන පරිභෝජන වියදම්
- දළ දේශීය ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය
- භාණ්ඩ හා සාධක නොවන සේවා අපනයන

} දළ දේශීය වියදම

දළ දේශීය වියදම	1300
අපනයන	<u>500</u>
සම්පත් උපයෝජනය	<u><u>1800</u></u>

නිපුණතා මට්ටම 5.7 ජාතික ගිණුම්කරණයේ වැදගත්කම හා ජාතික ගිණුම්කරණයේ සීමා විග්‍රහ කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 08

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- ජාතික ගිණුම්කරණයේ වැදගත්කම විස්තර කරයි.
- ජාතික ගිණුම්කරණයේ සීමා ඉදිරිපත් කරයි.
- හරිත දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය යන සංකල්පය නිදසුන් ආශ්‍රයයෙන් විස්තර කරයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කර ගැනීමට අත්වැලක්

- නිමැවුම්, ආදායම් හා වියදම් යන ත්‍රිවිධ ප්‍රවේශ යොදාගනිමින් ජාතික ගිණුම් පිළියෙළ කර ලබා ගන්නා දත්ත ඉතා වැදගත් වේ. සමස්ත ආර්ථිකයේ ව්‍යුහය, සාධනය හා හැසිරීම අවබෝධ කර ගැනීමට හා ආර්ථිකය කළමනාකරණය කර ගැනීමට එම දත්ත යොදා ගැනීමට හැකි වේ.
- ජාතික ගිණුම් දත්තවල ප්‍රධාන භාවිත කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
 - ආර්ථිකයේ කාර්ය සාධනය ඇගයීමට යොදා ගැනීම.
 - ආර්ථික වෘද්ධිය මැනීම.
 - ඒක පුද්ගල ජාතික නිෂ්පාදිතය ඇස්තමේන්තු කිරීම.
 - ආර්ථිකයේ ව්‍යුහමය ලක්ෂණ අනාවරණය කර ගත හැකි වීම.
 - කාර්යාත්මක ආදායම් ව්‍යාප්තිය අනාවරණය වීම.
 - අන්තර්ජාතික සංසන්දනයන් සඳහා භාවිත කළ හැකි වීම.
 - ආර්ථික කාරක අතර ශ්‍රිතාත්මක සම්බන්ධතා හඳුනා ගත හැකි වීම.
 - සම්පත් සංයුතිය හා උපයෝජනය අනාවරණය වීම.
 - ආර්ථික කළමනාකරණය සඳහා තොරතුරු ලබා ගත හැකි වීම.
 - සාර්ව ආර්ථික විචල්‍යයන්ගේ හැසිරීම පුරෝකථනය කළ හැකි වීම.
- ජාතික ගිණුම් දත්ත පිළියෙළ කිරීමේ දී පහත සඳහන් සීමා පවතී.
 - ආර්ථිකයේ ඇතැම් ඵලදායී ගනුදෙනු ජාතික ගිණුම්කරණයේ දී ඇතුළත් නොකෙරේ. ඒවා නම්,
 - ගෘහ ඒකකය තුළ සිදු වන භාණ්ඩ නිෂ්පාදන ක්‍රියාකාරකම් ජාතික ගිණුම් සඳහා ඇතුළත් කළ ද ගෘහ ඒකකයේ සාමාජිකයන් තමන්ගේ ම පෞද්ගලික පරිභෝජනය සඳහා ඉටු

කරනු ලබන සේවා ආර්ථික නිෂ්පාදන ක්‍රියා ලෙස නොසලකන බැවින් ජාතික ගිණුම් සඳහා ඇතුළත් නොකෙරේ. (ගෙවීමකින් තොර ව නිවස තුළ ඉටු කරනු ලබන සේවා)

- ගෘහණියන්ගේ සේවය ජාතික ගිණුම්වලට ඇතුළත් නොවීම.
- නොවිධිමත් ආර්ථිකය තුළ සිදුවන ඵලදායී නිෂ්පාදන ජාතික නිෂ්පාදිතයට ඇතුළත් නොවීම.
- නිෂ්පාදනය හේතුවෙන් පාරිසරික සම්පත්වලට සිදුවන හානිය සැලකිල්ලට නොගැනීම.
- රාජ්‍ය සේවා වල ඵලදායීතාවයේ ඇති වන වෙනස් වීම් සැලකිල්ලට නොගැනීම.
- විවේකයෙන් පුද්ගලයන් ලබන සතුට ජාතික ගිණුම් තුළ ඇතුළත් නොවීම.
- රාජ්‍ය ණය පොලී ජාතික නිෂ්පාදිතය ගණනය කිරීමේදී සැලකිල්ලට නොගැනීම.
- කල් පවත්නා ඇතැම් පරිභෝජන භාණ්ඩ ආයෝජනයක් ලෙස සලකා ජාතික ගිණුම් තුළ ඇතුළත් නොකිරීම.
- ජාතික ගිණුම් සැකසීමේ දී සැඟවුණු ආර්ථික කටයුතු හා නීත්‍යානුකූල නොවන ආර්ථික කටයුතු ඇතුළත් විය යුතු වුව ද තොරතුරු සැපයීම හා නීති-රීති මගහැරීම නිසා විධිමත් ගණනය කිරීමක් සිදු නොවේ.
- හරිත ජාතික ගිණුම්කරණය තිරසර සංවර්ධනය තිරසර සංවර්ධනය හා බැඳුණු සංකල්පයකි.
- නිෂ්පාදන කටයුතුවල දී පරිසරයට ප්‍රතිලාභ අත්වන අවස්ථා පවතියි.

නිදසුන්

- වන වගාව
- කසළ ප්‍රතිචක්‍රීකරණය
- අපවිත්‍ර ජලය පිරිසිදු කර ප්‍රයෝජනයට ගැනීම
- නිෂ්පාදන කටයුතුවල දී පරිසරයට හානි සිදු වන අවස්ථා පවතියි.

නිදසුන්

- ඕසෝන් ස්තරය විනාශ වීම
- වෙරළ බාදනය
- පාංශු භායනය
- ජලජ පැළෑටි හා ජීවීන් විනාශ වීම
- වන විනාශය
- මෙලෙස නිෂ්පාදන කටයුතු නිසා පරිසරයට සිදු වන ප්‍රතිලාභ හා හානි තක්සේරු කරමින් ජාතික ගිණුම් සකස් කිරීම හරිත ජාතික ගිණුම්කරණය ලෙස හැඳින්වේ.
- හරිත දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය ගණනය කිරීමේ දී නිෂ්පාදන කටයුතුවල දී පරිසරයට ලැබෙන ප්‍රතිලාභ එකතු කරන අතර නිෂ්පාදන කටයුතුවල දී පරිසරයට වන හානිය තක්සේරු කිරීමෙන් ලැබෙන අගය අඩු කරනු ලබයි.

නිපුණතාවය 6.0 : සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය විග්‍රහ කරයි.

නිපුණතා මට්ටම 6.1 : සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය සහ අසමතුලිතය විග්‍රහ කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 05

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය යන්න අර්ථ දක්වයි.
- සාර්ව ආර්ථික අස්ථායීතාව යන්න අර්ථ දක්වයි.
- සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය ඉදිරිපත් කළ හැකි විකල්ප ප්‍රවේශ පැහැදිලි කරයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කිරගැනීමට අත්වැලක්

- සමස්ත නිමැවුමේ වටිනාකමට සමාන සමස්ත ඉල්ලුමක් පවතින අවස්ථාව සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය ලෙස හැඳින්වේ. මෙහි දී සමස්ත ඉල්ලුම සපුරාලීමට සමත් සමස්ත සැපයුමක් පවතී.
- ආර්ථික සමතුලිතයේ දී සමස්ත නිමැවුමත් සමස්ත සේවානියුක්ති මට්ටමත් උච්චාවචනය නොවී පවත්නා මට්ටමහි ම පවතී.
- සමස්ත ඉල්ලුම සපුරාලීමට සමත් සමස්ත සැපයුමක් ඇති නොවන අවස්ථාව සාර්ව ආර්ථික අසමතුලිතය යි. මෙහි දී සමස්ත නිමැවුමත් සමස්ත සේවානියුක්ති මට්ටමත් උච්චාවචනය වේ.
- සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය ඉදිරිපත් කළ හැකි ප්‍රවේශ පහත සඳහන් වේ.

1. සමාහාර ආදායම් = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය (Y=E)
2. කාන්දු වීම් = විදිම් ප්‍රවේශය (Y=E)
3. සමාහාර ඉල්ලුම් = සමාහාර සැපයුම් ප්‍රවේශය (AD=AS)

- කිසියම් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ සමස්ත ආදායම සමස්ත වියදමට සමාන වීම යන කොන්දේසිය මත සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වීම සමාහාර ආදායම් වියදම් ප්‍රවේශය තුළින් සිදු වේ.
- කිසියම් කාලපරිච්ඡේදයක් ඇතුළත ආර්ථිකයේ ආදායම් වෘත්තාකාර ප්‍රවාහයෙන් පිට වීම් (කාන්දු වීම්) එකතු වීම්වලට (විදිම්) සමාන වීම යන කොන්දේසිය මත සාර්ව ආර්ථික සමතුලිත තීරණය වීම කාන්දුවීම් හා විදිම් ප්‍රවේශය තුළින් සිදු වේ.

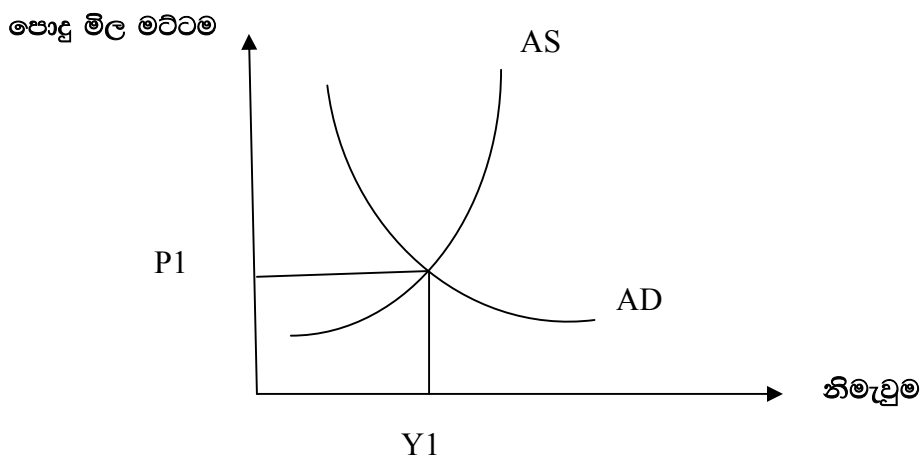
- කිසියම් කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ ආර්ථිකයේ සමාහාර ඉල්ලුම(AD) සමාහාර සැපයුම(AS)ට සමාන වීම යන කොන්දේසිය මත සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වීම සමාහාර ඉල්ලුම් සැපයුම් ප්‍රවේශය තුළින් සිදු වේ.
- සමාහාර ඉල්ලුම (AD) සමන්විත වන්නේ පෞද්ගලික පරිභෝජනය (C) රාජ්‍ය පරිභෝජනය (G) ආයෝජනය (I) අපනයන (X) යනාදිය සඳහා කෙරෙන භාණ්ඩ හා සේවා ඉල්ලුමෙනි.
- මේ ආකාරයෙන් භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා කෙරෙන සමාහාර ඉල්ලුම

$$AD = C + I + G + X$$

- රටක නිෂ්පාදිතයේ අගය එමගින් බිහි වන ආදායමට සමාන වේ. රටක ආදායමක් වියදමක් අතර සම්බන්ධතාවක් පවතින අතර ආදායම උපයෝජනය වන ආකාරය සමාහාර සැපයුමෙන් පෙන්නුම් කෙරේ. ඒ අනුව සමාහාර සැපයුම සමන්විත වන්නේ දේශීය භාණ්ඩ හා සේවා පරිභෝජනය (C), විදේශීය භාණ්ඩ හා සේවා පරිභෝජනය එනම් ආනයන (M), රජයට ගෙවන බදු (T) හා අනාගත පරිභෝජනය සඳහා වෙන් කරන කොටස නැතහොත් ඉතුරුම් (S) වලිනි. ඒ අනුව,

$$AS = C + S + T + M$$

- මේ අනුව ආර්ථිකයක සමාහාර ඉල්ලුම සමාහාර වියදමට සමාන වන අවස්ථාවේදී සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වේ. එය පහත සඳහන් ආකාරයට ප්‍රස්තාර සටහනෙන් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

නිපුණතාවය 6.2 : සමාහාර වියදමේ සංරචක විග්‍රහ කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 10

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- සමාහාර වියදමේ සංරචක පැහැදිලි කරයි.
- පරිභෝජන ශ්‍රිතය අර්ථ දක්වයි.
- පරිභෝජන ශ්‍රිතය ඇසුරින් ස්වායත්ත පරිභෝජනය හා ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව විස්තර කරයි.
- ස්වායත්ත පරිභෝජනය හා ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව ප්‍රාස්තාරිකව නිරූපණය කරයි.
- කුටුම්භ පරිභෝජන වියදම් හා කුටුම්භ ඉතුරුම් අතර සම්බන්ධතාව සමීකරණය හා ප්‍රාස්තාර ඇසුරෙන් විමසයි.
- ඉතුරුම් ශ්‍රිතය අර්ථ දක්වයි.
- ඉතුරුම් ශ්‍රිතය ඇසුරෙන් නිර් ඉතුරුම් හා ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව විස්තර කරයි.
- නිර්-ඉතුරුම් හා ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව ප්‍රාස්තාරිකව නිරූපණය කරයි.
- සාමාන්‍ය පරිභෝජන නැමියාව හා සාමාන්‍ය ඉතුරුම් නැමියාව ප්‍රස්තාර ඇසුරෙන් විමසයි.
- ආයෝජන වියදම්, රජයේ මිල දී ගැනීම් සහ ශුද්ධ අපනයන හඳුන්වයි.
- ස්වායත්ත ආයෝජන වියදම සහ රජයේ මිල දී ගැනීම් ප්‍රාස්තාරිකව නිරූපණය කරයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කිරීමට අත්වැලක්

- කිසියම් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ ආර්ථිකයේ කාරකයක් භාණ්ඩ සහ සේවා මිලදී ගැනීම සඳහා වැය කරනු ලබන වියදම සමාහාර වියදම ලෙස හැඳින්වේ.
- සමාහාර වියදමට අයත් සංරචක පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.
 - පරිභෝජන වියදම (C)
 - ආයෝජන වියදම (I)
 - රජයේ මිලදී ගැනීම් (G)
 - ශුද්ධ අපනයනය $N_x(X-M)$

- කුටුම්භ විසින් පරිභෝජන සඳහා අවශ්‍ය භාණ්ඩ හා සේවා මිලදී ගැනීමට දරන වියදම් කුටුම්භ පරිභෝජන වියදම් වේ.

මෙම සම්බන්ධතාව ශ්‍රිතාත්මක ව පහත දැක්විය හැකි ය.

- C = පෞද්ගලික පරිභෝජන වියදම
- Y_d = වැය කළ හැකි ආදායම

$$C = f(Y_d)$$

- වැය කළ හැකි ආදායම හා පරිභෝජනය අතර අනුලෝම සම්බන්ධතාවක් පවතින බැවින් පරිභෝජන ශ්‍රිතය පහත ලෙස දැක්විය හැකි ය.

$$C = a + b Y_d$$

C = කුටුම්භ පරිභෝජන වියදම

a = ස්වායත්ත පරිභෝජනය

b = ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව

Y_d = වැය කළ හැකි ආදායම

- පරිභෝජන ශ්‍රිතයේ " a " සංගුණකයෙන් පෙන්නුම් කරනුයේ ස්වායත්ත පරිභෝජනය යි. ආදායම ශුන්‍ය අවස්ථාවේ දී සිදුවන පරිභෝජන වියදම් ස්වායත්ත පරිභෝජනය යි. එනම් ආදායම් බලපෑමකින් තොර ව සිදු කරන පරිභෝජනය යි.
- පරිභෝජන ශ්‍රිතයේ " b " සංගුණකයෙන් පෙන්නුම් කරනුයේ ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව යි. ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව (MPC) යනු වැය කළ හැකි ආදායම වෙනස් වීමට සාපේක්ෂ ව පරිභෝජනයේ වෙනස් වන අනුපාතය යි. එනම් ආදායම එක ඒකකයකින් වෙනස් වන විට පරිභෝජනය කොපමණ ප්‍රමාණයකින් වෙනස් වේ ද යන්න යි.
- ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව පහත ලෙස ගණනය කළ හැකි ය.

$$b = (MPC) = \frac{\Delta C}{\Delta Y}$$

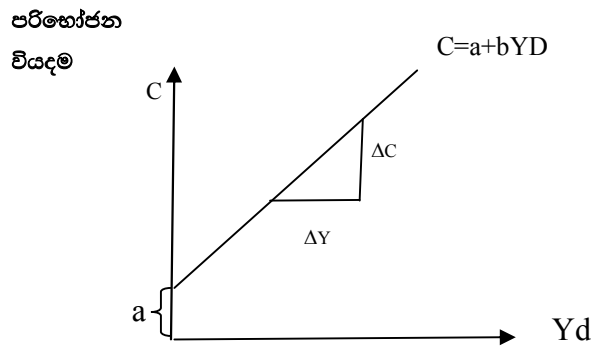
ΔC = පරිභෝජනයේ වෙනස්වීම

ΔY = ආදායමේ වෙනස්වීම

$$\bullet \text{ ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව} = \frac{\text{පරිභෝජනයේ වෙනස්වීම}}{\text{ආදායමේ වෙනස්වීම}}$$

$$(MPC) = \frac{\Delta C}{\Delta Y}$$

- පරිභෝජන ශ්‍රිතය හා සම්බන්ධ පරිභෝජන රේඛාව හා ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව ලබා ගන්නා ආකාරය පහත ප්‍රස්තාර සටහනේ දැක්වේ.

පරිභෝජන රේඛාවේ බෑවුම $\frac{\Delta C}{\Delta Y}$ වලින් පෙන්වනු ලබන කෙරෙන්නේ ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව යි (MPC).

- වැය කළ හැකි ආදායමෙන් පරිභෝජනය නොකරන කොටස කුටුම්භ ඉතුරුම් ය. ඉතුරුම් රඳා පවතින්නේ පහත පරිදි වැය කළ හැකි ආදායම මත ය. මෙය ශ්‍රිතාත්මක ව පහත පරිදි වේ.

$$S = \text{කුටුම්භ ඉතුරුම්}$$

$$Y = \text{ආදායම}$$

$$C = \text{පරිභෝජන වියදම්}$$

- ඉහත ශ්‍රිතයට පරිභෝජන ශ්‍රිතය ආදේශ කළ පසු ලැබෙන ඉතුරුම් ශ්‍රිතය පහත පරිදි වේ.

$$S = Y - C$$

$$S = Y - (a + bYd)$$

$$S = Y - a - bYd$$

$$S = -a + (1 - b) Yd$$

- නිර්-ඉතුරුම් (සෘණ ඉතුරුම්)(-a)**

නිර්-ඉතුරුම් යනු ශුන්‍ය ආදායම් මට්ටමක දී හට ගන්නා පරිභෝජන වියදම් වේ. පරිභෝජන වියදම් වැය කළ හැකි ආදායමට සමාන වන තුරු පවතින්නේ නිර්-ඉතුරුම් ය. ආදායම් ශුන්‍ය අවස්ථාවලදී කලින් රැස්කර ගත් ඉතුරුම් යොදාගෙන පරිභෝජන කරයි. ඉතුරුම් පහළ වැටෙන නිසා එම තත්ත්වය නිර්-ඉතුරුම් ලෙස හැඳින් වේ.

ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව $(1 - b)$

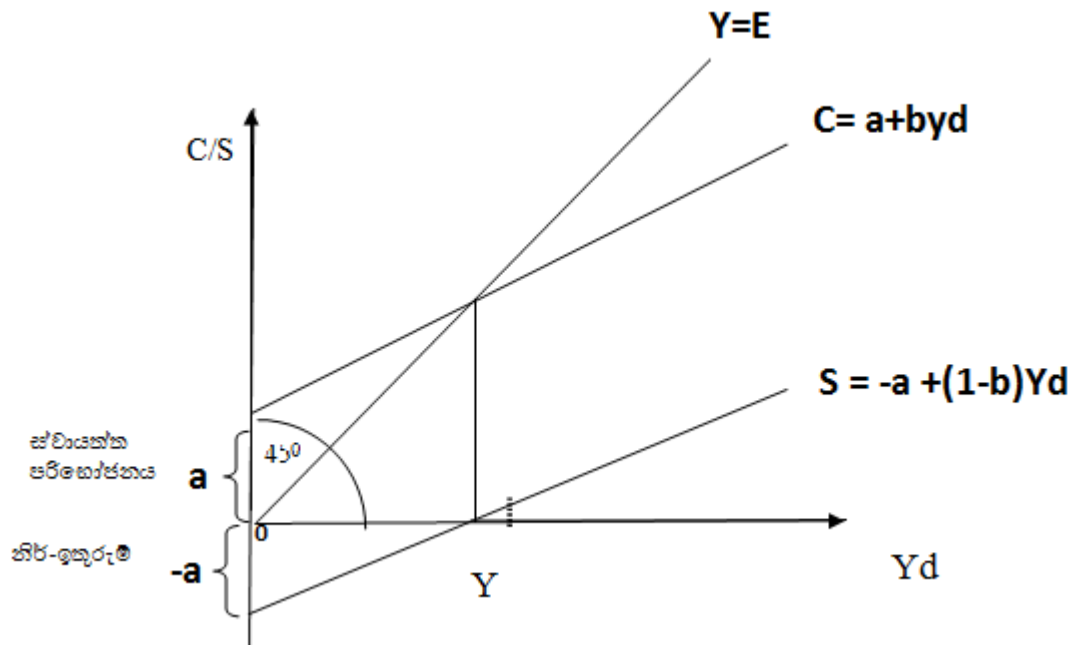
ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව යනු වැය කළ හැකි ආදායමේ වෙනස් වීමට සාපේක්ෂ ව ඉතිරි කිරීම් වෙනස් වන අනුපාතය යි. එනම් ආදායම එක ඒකකයකින් වෙනස් වන විට ඉතුරුම් කොපමණ ප්‍රමාණයකින් වෙනස් වේ ද යන්නයි.

- ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව පහත ලෙස ගණනය කෙරේ.

$$\text{ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව} = \frac{\text{ඉතිරි කිරීම්වල වෙනස}}{\text{ආදායම් වෙනස}}$$

$$(1-b) = (\text{MPC}) = \frac{\Delta S}{\Delta Y}$$

- ඉතුරුම් ශ්‍රිතය සම්බන්ධ ඉතුරුම් චක්‍රය හා ඒ ඇසුරෙන් ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව ලබා ගන්නා ආකාරය පහත ප්‍රස්තාර සටහනෙහි දැක්වේ.

නිදසුන :

$$C = 200 + 0.8 Yd$$

$$S = - 200 + 0.2 Yd$$

ඉතුරුම් ශුන්‍ය වන අවස්ථාවේ දී ආදායම $S = (- 200) + 0.2 Yd$

$$Y = 1000$$

එම ආදායම් මට්ටමේ දී මුළු පරිභෝජනය $(C) = 200 + 0.8Y$

Y වලට 1000 ආදේශ කිරීමෙන් $C = 200 + 0.8(1000)$

$C = 1000$

- ප්‍රස්තාර සටහනේ ශුන්‍ය ඉතුරුම් වන අවස්ථාවේ දී ආදායම (Y) එම ආදායම් මට්ටමේ දී පරිභෝජනයට සමාන වේ. පරිභෝජන ශ්‍රිතයේ බැවුමේ අගයේ සහ ඉතුරුම් ශ්‍රිතයේ බැවුමේ අගයේ එකතුව එකට සමාන වේ.

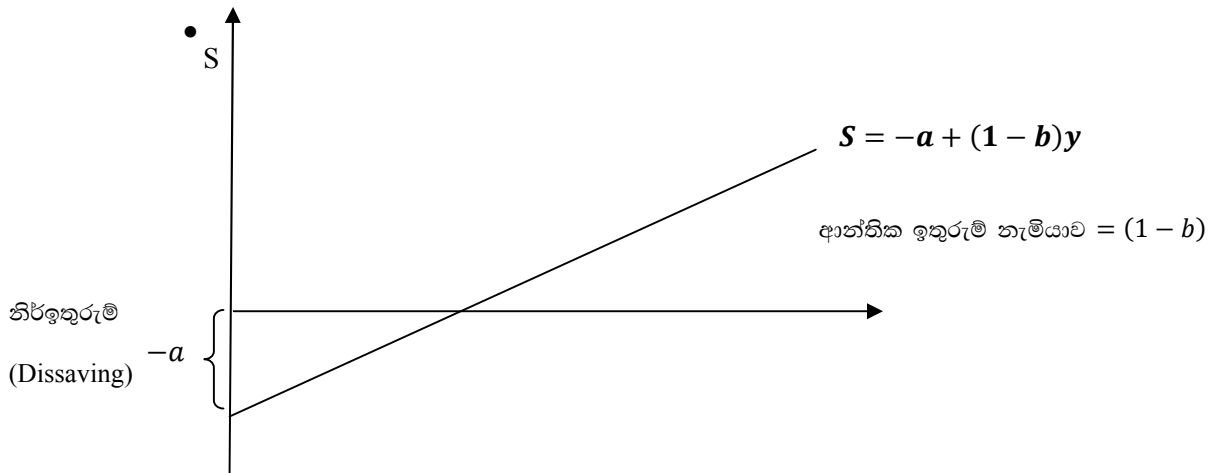
$$MPC + MPS = 1$$

$$\left. \begin{array}{l} MPC = 0.8 \\ MPS = 0.2 \end{array} \right\} = 1$$

නිදසුන :- $C = 100 + 0.8Y$

$S = -100 + 0.2Y$

- සෘණ ඉතුරුම් ස්වයක්ත පරිභෝජනයට සමාන වේ.
- ඉතුරුම් ශ්‍රිතය පහත පරිදි ප්‍රස්තාර සටහනකින් දැක්විය හැකි ය.

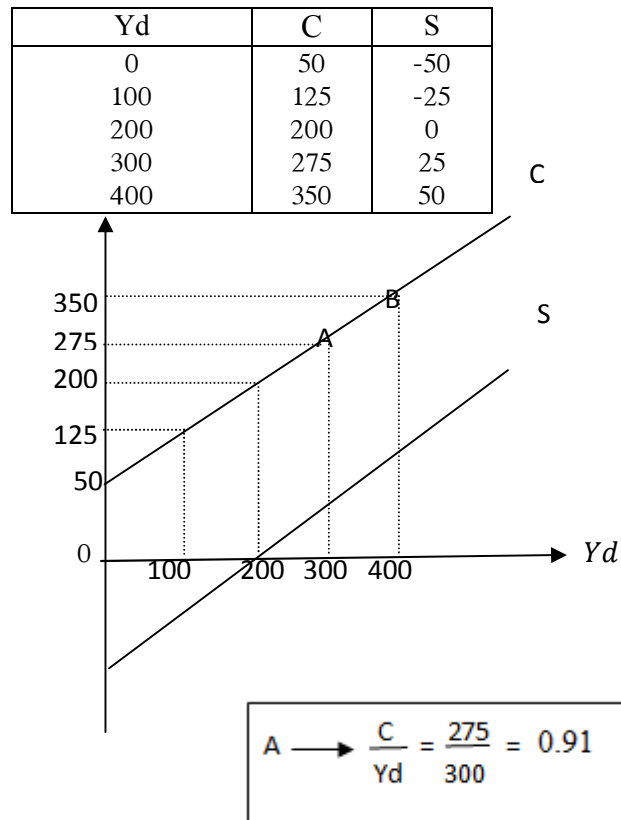

- වැය කළ ආදායම (Y_d) සහ මුළු පරිභෝජනය අතර අනුපාතය සාමාන්‍ය පරිභෝජන නැමියාව (APC) වේ. වැය කළ මුළු ආදායමෙන් කොපමණ ප්‍රමාණයක් පරිභෝජනයට යොදාගන්නේ ද යන්න සාමාන්‍ය පරිභෝජන නැමියාවෙන් ප්‍රකාශ වේ.
- සාමාන්‍ය පරිභෝජන නැමියාව පහත ලෙස ගණනය කළ හැකි ය.

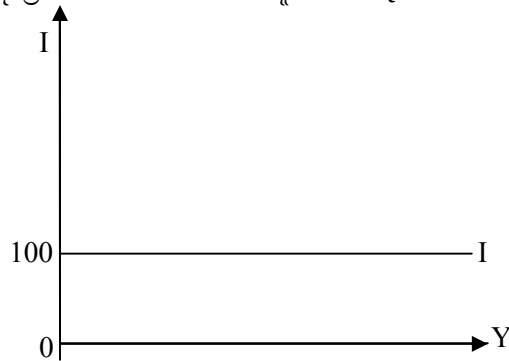
$$\text{සාමාන්‍ය පරිභෝජන නැමියාව} = \frac{\text{පරිභෝජනය වියදම්}}{\text{වැය කළ හැකි ආදායම}}$$

$$APC = \frac{C}{Y_d}$$

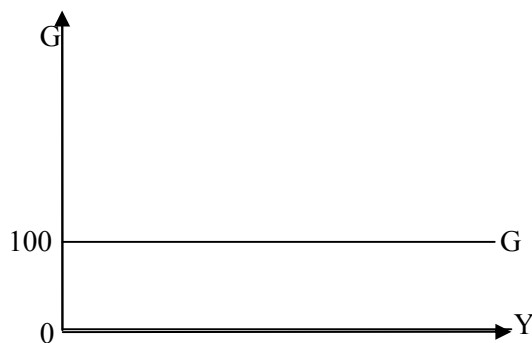
- මුළු ඉතුරුම් සහ මුළු ආදායම අතර අනුපාතය සාමාන්‍ය ඉතුරුම් අනුපාතය වේ. මුළු ආදායමෙන් කොපමණ ප්‍රමාණයක් ඉතුරුම්වලට යොදවන්නේ ද යන්න සාමාන්‍ය ඉතුරුම් නැමියාවෙන් (APS) ප්‍රකාශ වේ. ඉතුරුම් ප්‍රමාණය එම අවස්ථාවේ වැය කළ හැකි ආදායමෙන් බෙදීමෙන් සාමාන්‍ය ඉතුරුම් නැමියාව (A.P.S) ගණනය කළ හැකි ය.
- සාමාන්‍ය පරිභෝජන නැමියාව සහ සාමාන්‍ය ඉතුරුම් නැමියාව පහත වගුව හා ප්‍රස්ථාර සටහන ඇසුරින් ගණනය කළ හැකි ය.

- ආයෝජනය වියදම ආදායම මත තීරණය නොවන ස්වයන්ත වියදමක් ලෙස උපකල්පනය කෙරෙන නිසා ආයෝජන වියදම් රේඛාව තිරස් අක්ෂයට සාමාන්තර සරල රේඛාවක් සේ පිහිටයි.
- මෙය පහත පරිදි ප්‍රස්තාර සටහනකින් දැක්විය හැකි ය.

- ආයෝජන වක්‍රයේ බැවුම ශුන්‍ය අගයක් ගනී. ආර්ථිකයේ ආයෝජනය විදිම්භවලට අයත් සංරචකයකි.
- රාජ්‍ය මිලදී ගැනීම්(G) ද ආදායම මත තීරණය නොවන ස්වයන්ත වියදමක් ලෙස උපකල්පනය කෙරෙන නිසා ස්වයන්ත වියදමකි. රාජ්‍ය මිලදී ගැනීම්වලට නිදසුන් ලෙස ජාතික ආරක්ෂාව, අධ්‍යාපන, සෞඛ්‍ය, ප්‍රවාහණය වැනි රාජ්‍ය සේවා පවත්වාගෙන යාමට කරන වියදම් දැක්විය හැකි ය. මුළු රාජ්‍ය මිලදී ගැනීම් භාණ්ඩ හා සේවා මිලදී ගැනීමට කරන ලද වියදම් සහ රාජ්‍ය සංක්‍රාම වියදම්වලින් සමන්විත වේ. විශ්‍රාම වැටුප් සහ පොහොර සහනාධාර සංක්‍රාම වියදම්වලට නිදසුන් වේ.
- රාජ්‍ය මිලදී ගැනීම් වක්‍රය පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

- අපනයන සහ ආනයනය අතර වෙනස ශුද්ධ අපනයනය යි.(X-M)
- ශුද්ධ අපනයනය සමස්ත ඉල්ලුම් සංරචකයකි.
- ශුද්ධ අපනයන ජාතික ආදායම මත තීරණය නොවේ. එය ස්වාධීන විචල්‍යයකි.
- ආර්ථිකයේ ආනයන ජාතික ආදායම මත තීරණය වන අතර ජාතික ආදායම ශුන්‍ය අවස්ථාවක දී වුව ද සමහර භාණ්ඩ ආනයනය කිරීමට සිදු වේ.

නිපුණතා මට්ටම 6.3 : විවිධ ප්‍රවේශ ඔස්සේ සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය විශ්ලේෂණය කරයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 10

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

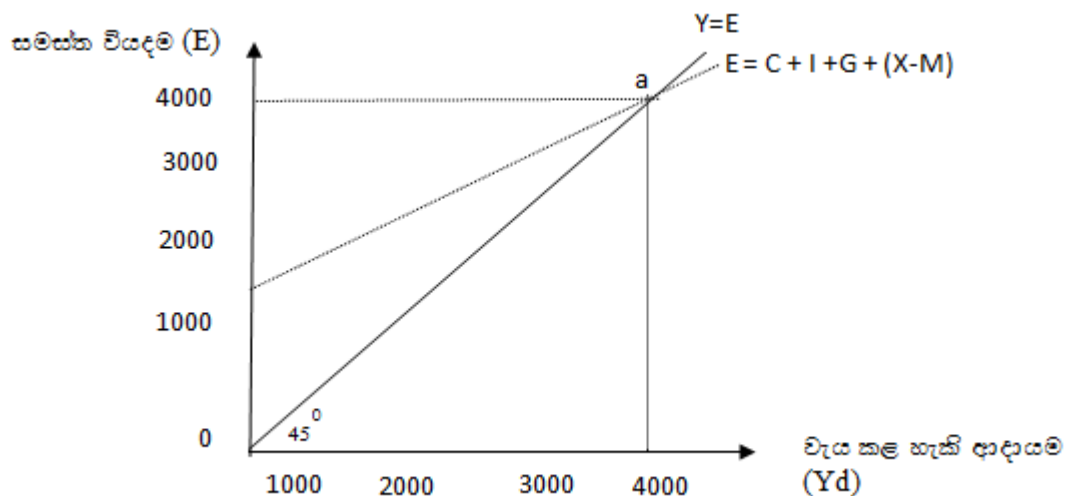
- සමාහාර ආදායම = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය හරහා සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය සංඛ්‍යා ලේඛන ඇසුරින් ඉදිරිපත් කරයි.
- සමාහාර ආදායම = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය ප්‍රස්තාර ඇසුරින් ඉදිරිපත් කරයි.
- සමාහාර ආදායම = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය සමීකරණ ඇසුරින් ඉදිරිපත් කරයි.
- කාන්දු වීම් = විදිම් ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය සංඛ්‍යා ලේඛන ඇසුරින් ඉදිරිපත් කරයි.
- කාන්දු වීම් = විදිම් ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය ප්‍රස්තාර ඇසුරින් ඉදිරිපත් කරයි.
- කාන්දු වීම් = විදිම් ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය සමීකරණ ඇසුරින් ඉදිරිපත් කරයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කිරීමට අත්වැලක්

- ආර්ථිකයක් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතයට පත් වන විට සමස්ත ආදායම (Y) සමාහාර වියදමට (E) සමාන වේ.
- Y වලින් අදහස් වන්නේ සමස්ත නිමැයුම(සමස්ත ආදායම)යි.
- ආර්ථිකයක සමස්ත වියදම(E) කුටුම්භ පරිභෝජනය (C), ආයෝජන වියදම (I), රාජ්‍ය මිලදී ගැනීම් (G) සහ ශුද්ධ අපනයනවලින් (X-M) සමන්විත ය.
- $E = C + I + G + (X - M)$
- සමාහාර ආදායම = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය හරහා සාර්ව ආර්ථිකයක සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය පහත දැක්වෙන සංඛ්‍යා වගුව මගින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

ආදායම (Y)	චුය කළ හැකි ආදායම (yd)	පරිභෝජනය (C)	ආයෝජනය (I)	රාජ්‍ය වියදම (G)	අපනයනය (X)	ආනයනය (M)	ශුද්ධ අපනයන (X-M)	සමස්ත වියදම (E)
0	-250	400	200	300	200	300	-100	1000
2000	1750	2000	200	300	200	300	-100	2400
4000	3750	3600	200	300	200	300	-100	4000
6000	5750	5200	200	300	200	300	-100	5600
8000	7750	6800	200	300	200	300	-100	7200
10000	9750	8400	200	300	200	300	-100	8800

- ඉහත සංඛ්‍යා වගුව අනුව රු.මි.4000 ආදායම් මට්ටම දී සමස්ත වියදමේ වටිනාකම සමස්ත ආදායමට සමාන වන නිසා සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය රු.මි. 4000 ආදායම් මට්ටම දී සිදු වේ. මෙහි දී ආර්ථිකයේ සමස්ත ඉල්ලුමට සරිලන සමස්ත නිෂ්පාදනයක් ඇති වේ.
- අනෙකුත් සෑම ආදායම් මට්ටමක දී ම සමස්ත වියදමේ වටිනාකම සමස්ත ආදායමට සමාන නොවන නිසා සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතයක් සිදු නොවේ.
- සමාහාර ආදායම = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය හරහා සාර්ව ආර්ථිකයක සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය පහත දැක්වෙන ප්‍රස්තාර සටහන මගින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනේ සමස්ත වියදම (**E**) සිරස් අක්ෂයෙන් දැක්වෙන වන අතර වැය කළ හැකි ආදායම (**Yd**) තිරස් අක්ෂයෙන් දැක්වෙයි.
- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනේ සමතුලිත ආදායම් වියදම් රේඛාව (අංශක 45° රේඛාව) මූල ලක්ෂ්‍යයන් ආරම්භ වී වමේ සිට දකුණට ඉහළට බෑවුම් වේ.
- එම ප්‍රස්තාර සටහනේ **a** ලක්ෂ්‍යයේ දී සමස්ත ආදායම (**Y**) සමස්ත වියදමට (**E**) සමාන වී ඇත. ඒ අනුව සමතුලිත නිමැවුම් මට්ටම 4000කි.
- සමාහාර ආදායම = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය සමීකරණ ඇසුරින් පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

$$Y = E$$

$$E = C + I + G + (X-M)$$

නිදසුන්

පරිභෝජන ශ්‍රිතය (C) = $(C = 600 + 0.8Y_d)$

ආයෝජන වියදම (I) = 200

රාජ්‍ය ආදායම (G) = 300

ශුද්ධ අපනයන (X-M) = -100

වැය කළ හැකි ආදායම (Y-T) = $-Y_d$

ස්වාධීන බදු (T) = -250

$$Y = E$$

$$Y = C + I + G + (X - M)$$

$$Y = 600 + 0.8Y_d + 200 + 300 + (-100)$$

$$Y = 600 + 0.8(Y - T) + 400$$

$$E = 600 + 0.8(Y - 250) + 400$$

$$E = 1000 - 200 + 0.8Y$$

$$Y = 800 + 0.8Y_d$$

$$Y - 0.8y = 800$$

$$0.2Y = 800$$

$$\underline{\underline{Y = 4000}} \quad (\text{රු. මිලියන})$$

- කාන්දුවීම් විදීම් ප්‍රවේශය මගින් ද ආර්ථිකය සමතුලිත නිමැවුම තීරණය වන ආකාරය දැක්විය හැකි ය.
- කිසියම් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ වක්‍රීය ආදායම් වෘත්තාකාර ප්‍රවාහයන් සිදුවන ගිලිහීම් කාන්දුවීම ලෙස හඳුන්වයි. ආර්ථිකයක කාන්දු වීම් ස්වරූප තුනකි. එනම්
 - ඉතුරුම් (S)
 - ස්වාධීන බදු (T)
 - ආනයන (M)
- ඉතුරුම් වැය කළ හැකි ආදායමෙන් පරිභෝජනය සඳහා වැය නොකරන කොටස යි.
- ස්වාධීන බදු කුටුම්භ වෙත ලැබෙන්නේ ආදායමෙන් රජය වෙත, මාරු වන කොටස යි.
- ඉතුරුම්, ස්වාධීන බදු සහ ආනයන වියදම් හේතුවෙන් සමස්ත වියදම් ප්‍රවාහය සංකෝචනය වේ.
- මුළු විදීම් වටිනාකම වක්‍රීය ආදායම් ප්‍රවාහය ශක්තිමත් කිරීමට හේතු වන අතර විදීම් වක්‍රීය ආදායම් ප්‍රවාහය ප්‍රසාරණය කිරීමට හේතු වේ.
- ආර්ථිකයේ විදීම් ස්වරූප තුනකි. එනම්
 - ස්වාධීන ආයෝජන (I)
 - ස්වාධීන රාජ්‍ය වියදම් (G)
 - අපනයන (X)
- කාන්දුවීම් වටිනාකම වක්‍රීය ආදායම් ප්‍රවාහය දුර්වල කිරීමට හේතු වන අතර මුළු විදීම් (එකතු වීම්) වටිනාකම වක්‍රීය ආදායම් ප්‍රවාහණ ශක්තිමත් කිරීමට හේතු වේ. මෙම නිසා ඒවා

එකිනෙකට සමාන වීම තුළින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය ඇති වේ. ආර්ථිකයේ එම කොන්දේසිය පහත දැක්වෙන ලෙස ප්‍රකාශ කළ හැකි ය.

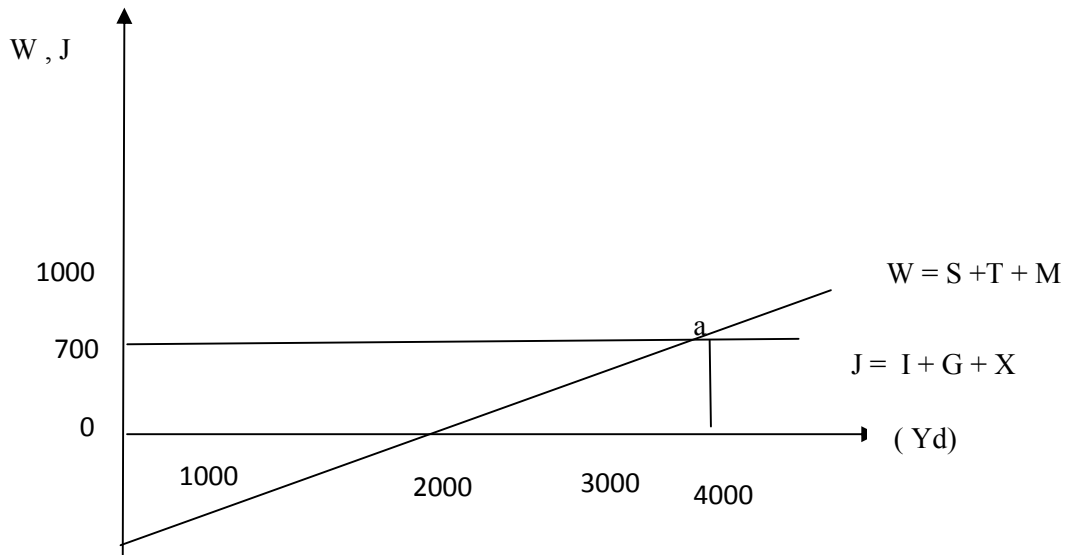
$$W = J$$

$$S + T + M = I + G + X$$

කාන්දු වීම් = විදීම් ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය පහත පරිදි සංඛ්‍යා ලේඛන මගින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

ආදායම (Y)	ඉතුරුම් (S)	ස්වාධීන බදු (T)	ආනයන (M)	ආයෝජනය (I)	රාජ්‍ය වියදම (G)	අපනයන (X)	මුළු කාන්දුවීම් (W)	මුළු විදීම් (J)
0	-650	250	300	200	300	200	-150	700
2000	-250	250	300	200	300	200	300	700
4000	150	250	300	200	300	200	700	700
6000	550	250	300	200	300	200	1100	700
8000	950	250	300	200	300	200	1500	700
10000	1350	250	300	200	300	200	1900	700

- ආර්ථිකයේ මුළු කාන්දු වීම් වටිනාකම මුළු විදීම් වටිනාකමට සමාන වන්නේ රු.මි 4000 ආදායම් මට්ටම දී ය. එම අවස්ථාවේ දී සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය සිදු වේ.
- කාන්දුවීම් = විදීම් ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය පහත පරිදි ප්‍රස්තාර සටහන් මගින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනේ මූල ලක්‍ෂ්‍යයට පහළින් කාන්දු වීම් රේඛාව ආරම්භ වේ.
- එම ප්‍රස්තාර සටහනේ විදිම් රේඛාව ආරම්භ වන්නේ මූල ලක්‍ෂ්‍යයට ඉහළින් ය. එය ආදායම් අක්‍ෂයට සමාන්තර වේ.
- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනේ **a** ලක්‍ෂ්‍යයේ දී කාන්දු වීම් රේඛාව සහ විදිම් රේඛාව ජේදනය වන අතර එම ලක්‍ෂ්‍යයේ දී සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය ඇති වේ. එම ලක්‍ෂ්‍යයේ දී ආදායම් මට්ටම රු.මි 4000 වන නිසා සමතුලිත ආදායම් මට්ටම රු.මි 4000 වේ.
- කාන්දු වීම් = විදිම් ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය පහත පරිදි සමීකරණ ඇසුරෙන් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.
- ආර්ථිකයේ මුළු කාන්දු වීම්වලට ඇතුළත් සංරචක පහත දැක්වේ.

$$W = S + T + M$$

- ආර්ථිකයේ මුළු විදිම්වල ඇතුළත් සංරචක පහත දැක් වේ.

$$J = I + G + X$$

- එ අනුව කාන්දුවීම් = විදිම් ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය පහත පරිදි සමීකරණ ඇසුරෙන් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

$$W = J$$

$$S + T + M = I + G + X$$

නිදසුන් :

රු. මිලියන

○ ඉතුරුම්	(S)	=	150
○ ස්වාධීන බදු	(T)	=	250
○ ආනයනය	(M)	=	300
○ මුළු කාන්දු විම් වටිනාකම	(W)	=	700
○ ආයෝජන	(I)	=	200
○ රාජ්‍ය වියදම	(G)	=	300
○ අපනයන	(X)	=	200
○ මුළු විදීම වටිනාකම	(J)	=	700

$$W = J$$

$$S + T + M = I + G + X$$

$$150 + 250 + 300 = 200 + 300 + 200$$

$$700 = 700 \text{ (රු. මිලියන)}$$

$$W = J$$

$$S + T + M = I + G + X$$

$C=600+0.8Y_d$ පරිභෝජන ශ්‍රිතය ඇසුරෙන් ඉතුරුම් ශ්‍රිතය $S=(-600)+0.2Y_d$ ලෙස ආදේශ කර

$$-600 + 0.2y_d + 250 + 300 = 200 + 300 + 200$$

$$-600 + 0.2 (y - 250) + 550 = 700$$

$$-650 + 550 + 0.2 y = 700$$

$$0.2y = 700 + 100$$

$$Y = \frac{800}{0.2}$$

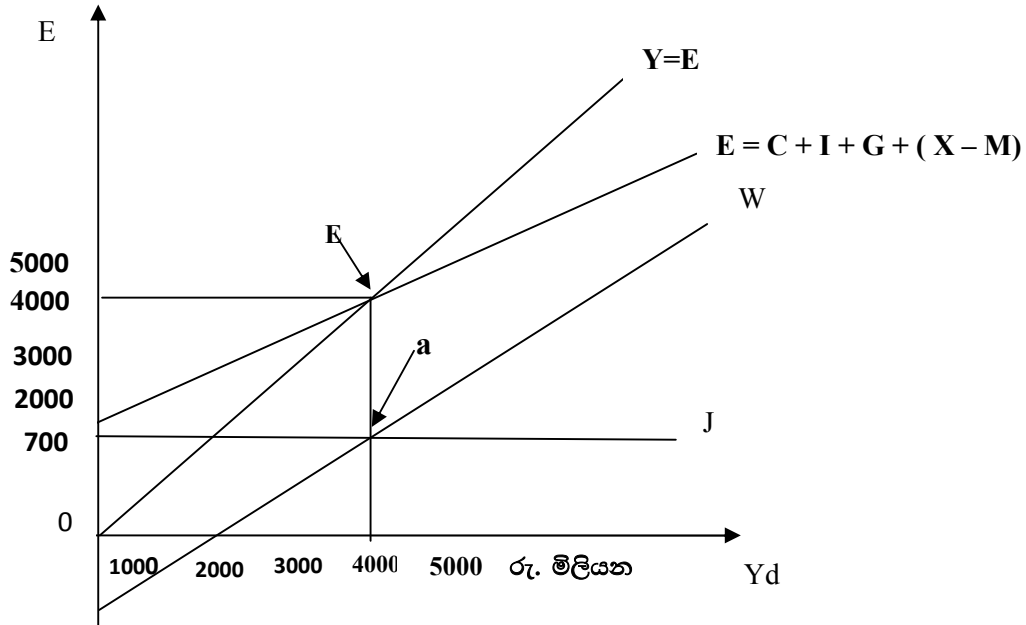
$$Y = 4000$$

- ආදායම් වියදම් ප්‍රවේශය සහ කාන්දු වීම් විදීමේ ප්‍රවේශය අතර පවතින සම්බන්ධතාව සංඛ්‍යා ලේඛන වගුවකින් පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

ආදායම (Y)	චුය කළහැකි ආදායම (y _d)	පරිභෝජනය (C)	ආයෝජනය (I)	රාජ්‍ය වියදම (G)	අපනයන (X)	සමස්ත වියදම (E)	ශුද්ධ අපනයන (X-M)	ආනයන (M)
0	-250	600	200	300	200	1000	-100	300
2000	1750	2000	200	300	200	2400	-100	300
4000	3750	3600	200	300	200	4000	-100	300
6000	5750	5200	200	300	200	5600	-100	300
8000	7750	6800	200	300	200	7200	-100	300
10000	9750	8400	200	300	200	8800	-100	300

(රුපියල් මිලියනවලින් දැක්වේ.)

- ඉහත සංඛ්‍යා ලේඛන වගුව අනුව ආර්ථිකයේ රුපියල් මිලියන 4000 ආදායම් මට්ටමේ දී ආදායම වියදමට සමාන ($Y = E$) වන අතර කාන්දු වීම් විදීමවලට සමාන ($W = J$) වේ.
- ආර්ථිකයේ ආදායම් වියදම් ප්‍රවේශ ($Y = E$) සහ කාන්දු වීම් විදීමේ ප්‍රවේශ ($W = J$) අතර පවතින සම්බන්ධතාව ප්‍රස්තාර සටහනක් මගින් පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනේ සමාහාර ආදායම් රේඛාව හා වියදම් රේඛාව E ලක්ෂ්‍යයේ දී ජේදනය වන අතර එම ලක්ෂ්‍යයේ දී ආදායම් මට්ටම වන රුපියල් මිලියන 4000 සහ කාන්දු වීම් රේඛාව විදීම් රේඛාව ජේදනය වන a ලක්ෂ්‍යයේ දී ආදායම් මට්ටම වන රුපියල් මිලියන 4000 සමාන අගයක් වේ.
- මේ අනුව ආදායම් වියදම් ප්‍රවේශ ($Y = E$) සහ කාන්දුවීම් විදීම් ප්‍රවේශ ($W = J$) අතර පවතින සම්බන්ධතාව පැහැදිලි වේ.

නිපුණතා මට්ටම 6.4 : සමාහාර ඉල්ලුම සංරචක වෙනස් වීම මත සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය වෙනස්වීම් ගුණක ක්‍රියාවලිය ඇසුරින් පෙන්වා දෙයි.

කාලච්ඡේද සංඛ්‍යාව :- 10

අපේක්ෂිත ඉගෙනුම් පල :-

- සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය වෙනස් වීම පැහැදිලි කරයි.
- සාර්ව ආර්ථිකයක සමතුලිතය වෙනස් වීමට බලපාන සාධක නම් කරයි.
- ස්වයංත්ත වියදම් වර්ග වෙනස් වීම අනුව සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාරය ඉදිරිපත් කරයි.
- පරිභෝජන ශ්‍රිතය වෙනස් වීම අනුව සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාරය පැහැදිලි කරයි.
- ආයෝජන ශ්‍රිතය වෙනස් වීම අනුව ආර්ථිකයක සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාරය පැහැදිලි කරයි.
- සාර්ව ආර්ථිකයක ගුණක ක්‍රියාවලිය හඳුන්වයි.
- ආර්ථිකයක ගුණක ක්‍රියාවලිය ලේඛනයක් හා සමීකරණයක් ඇසුරෙන් විග්‍රහ කරයි.
- ආයෝජන ගුණකය, රජයේ වියදම් ගුණකය, බදු ගුණකය, සංක්‍රාම ගුණකය සහ තුලිත අය වැය ගුණකය සංඛ්‍යාත්මක ව විස්තර කරයි.
- සමතුලිත ආදායම, පූර්ණ සේවා නියුක්ති මට්ටම මත හා ඉන් බැහැර ව පිහිටන අවස්ථා විස්තර කරයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කිරීමට අත්වැලක්

- සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය වෙනස් වීමට පහත සඳහන් සාධක බලපායි.
 - පරිභෝජන ශ්‍රිතය වෙනස් වීම
 - ස්වාධීන ආයෝජන වෙනස් වීම
 - රාජ්‍ය මිල දී ගැනීම් වෙනස් වීම
 - ස්වාධීන බදුවල වෙනස් වීම
 - සංක්‍රාම වියදම් වෙනස් වීම

- ස්වාධීන පරිභෝජනය හෝ ආන්තික පරිභෝජනය නැමියාව හෝ වෙනස් වීම අනුව පරිභෝජන ශ්‍රිතය වෙනස් වේ. මෙම නිසා ස්වාධීන පරිභෝජනය හෝ ආන්තික පරිභෝජනය නැමියාව වෙනස් වීම අනුව සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය ද වෙනස් වේ.
- ස්වාධීන පරිභෝජනය වෙනස් වීම අනුව සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාරය පහත නිදසුන ඇසුරින් පැහැදිලි කළ හැකි ය.

නිදසුන :- $C = 200 + 0.8yd$, $I = 100$

$$\begin{aligned}
 & \text{සමතුලිත ආදායම} \quad Y = E \\
 & Y = C + I \\
 & Y = 200 + 0.8yd + 100 \\
 & Y = 300 + 0.8y \\
 & Y - 0.8y = 300 \\
 & 0.2y = 300 \\
 & Y = \frac{300}{0.2} \\
 & Y = 1500 \text{ (රු.මිලියන)}
 \end{aligned}$$

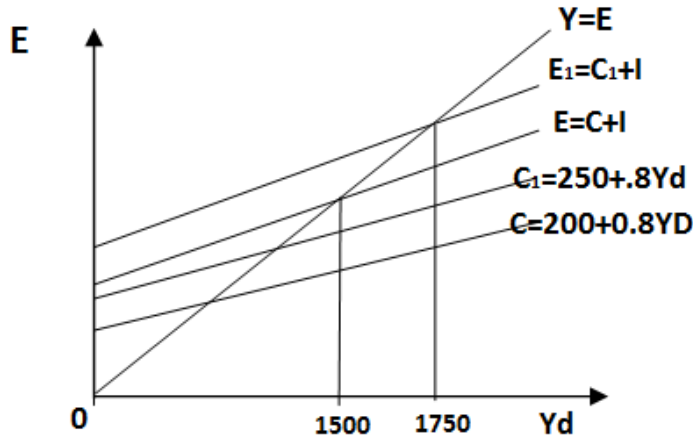
- ඉහත නිදසුනේ ස්වාධීන පරිභෝජනය 200 සිට 250 දක්වා ඉහළ ගිය විට පරිභෝජන ශ්‍රිතය පහත ආකාරයට වෙනස් වේ.

$$C = 250 + 0.8 yd \quad I = 100 \text{ (ස්වාධීන ආයෝජනය)}$$

$$E = Y$$

$$\begin{aligned}
 & \text{සමතුලිත ආදායම (Y) = C+I} \\
 & Y = 250 + 0.8 Yd + 100 \\
 & Y = 350 + 0.8 Yd \\
 & y - 0.8 Yd = 350 Yd \\
 & 0.2Y = 350 \\
 & Y = \frac{350}{0.2} \\
 & Y = 1750 \text{ (රු.මිලියන)}
 \end{aligned}$$

- ස්වාධීන පරිභෝජනය වෙනස් වීම අනුව සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාරය පහත පරිදි ප්‍රස්තාර සටහනකින් ද දැක්විය හැකි ය.

- ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව වෙනස් වීම නිසා සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය වෙනස් විය හැකි ආකාරය පහත නිදසුන ඇසුරින් පැහැදිලි කළ හැකි ය.

නිදසුන

$$C = 200 + 0.8y \quad I = 100 \text{ (ස්වාධීන ආයෝජනය)}$$

$$Y=E$$

$$Y=C+I$$

$$Y= 200+0.8Y+100$$

සමතුලිත ආදායම (Y) = 1500 (මිලියන)

$C = 200 + 0.9y$ ලෙස ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව ඉහළ ගිය විට සමතුලිත ආදායම

$$Y=E$$

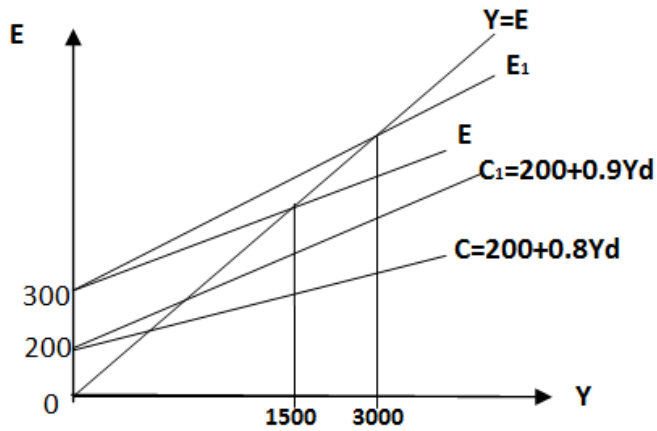
$$Y=C+I$$

$$Y= 200+0.9Y+100$$

$$0.1Y=300$$

සමතුලිත ආදායම 3000

- ස්වාධීන පරිභෝජනය ස්ථාවර මට්ටමක දී ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව ඉහළ යෑම නිසා සමතුලිත ආදායම වෙනස් වීම පහත දැක්වෙන ප්‍රස්තාර සටහනින් පැහැදිලි කළ හැකි ය.

- ආර්ථිකයෙහි ස්වාධීන ආයෝජන වියදම් වෙනස් වූ විට සමතුලිත ජාතික ආදායම වෙනස් වේ.
නිදසුන

- ආර්ථිකයෙහි ආයෝජනය = 100
- පරිභෝජනය $C = 200 + 0.8 yd$
- රාජ්‍ය මිල දී ගැනීම් = 200
- බදු = 50
- ශුද්ධ අපනයන = - 100

$$\begin{aligned}
 Y &= C + I + G + (X - M) \\
 &= 200 + 0.8 (Y - T) + 200 + 100 + (-100) \\
 &= 400 + 0.8 (Y - 50)
 \end{aligned}$$

$$Y - 0.8y = 360$$

$$Y = \frac{360}{0.2}$$

$$\underline{\underline{Y = 1800}}$$

- ඉහත නිදසුනෙහි ආයෝජන වියදම 100කින් ඉහළ ගියහොත් නව සමතුලිතය පහත පරිදි ගණනය කළ හැකි ය.

$$Y = E$$

$$Y = C + I + G + (X - M)$$

$$= 200 + 0.8 (Y - T) + 200 + 200 + (-100)$$

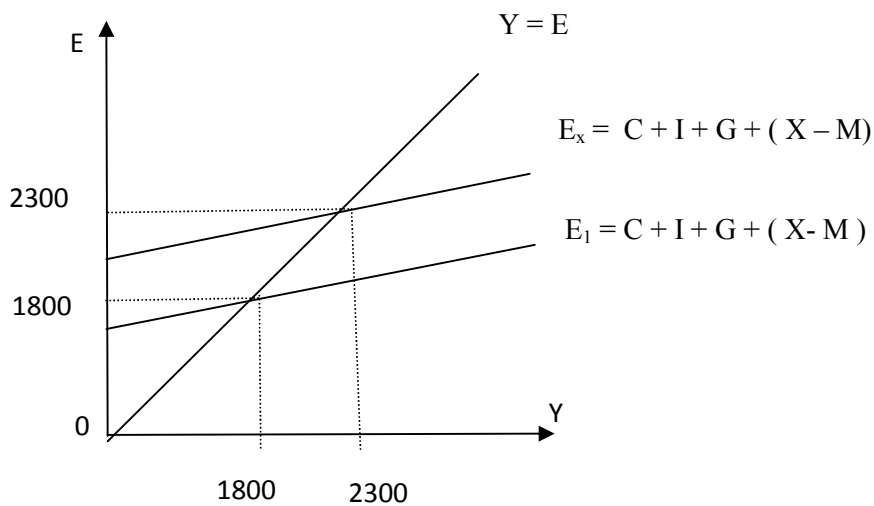
$$= 500 + 0.8 (Y - 50)$$

$$Y - 0.8Y = 460$$

$$\frac{Y = 460}{0.2}$$

$$\underline{\underline{Y = 2300}}$$

- මෙහි දී ආයෝජන වියදම් 100 වැඩි වන විට සමතුලිත ජාතික නිෂ්පාදනය ආදායම 1800 සිට 2300 දක්වා ඉහළ යන අතර එය ආර්ථික ප්‍රසාරණ කි.
- එය ප්‍රස්ථාර සටහනකින් පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනට අනුව අයෝජන වියදම් වැඩි වන විට සමස්ත වියදම ඉහළ ගොස් සමාහාර ඉල්ලුම චක්‍රය E_1 සිට E_x දක්වා ඉහළට විතැන් වේ. ඒ අනුව සමතුලිත නිෂ්පාදන 1800 සිට 2300 දක්වා ඉහළ යයි.
- රාජ්‍ය මිල දී ගැනීම් වෙනස් වීම් තුළින් ද සමතුලිත නිෂ්පාදනය වෙනස් වේ.

නිදසුන්

$$Y = E$$

$$Y = C + I + G + (X - M)$$

$$= 200 + 0.8 (Y - T) + 200 + 100 + (-100)$$

$$= 200 + 0.8 (Y - 50) + 200 + 100 + (-100)$$

$$Y - 0.8y = 400 - 40$$

$$\frac{Y = 360}{0.2}$$

$$\underline{\underline{Y = 1800}}$$

- මෙම ආර්ථිකයේ රාජ්‍ය මිලදී ගැනීම් 50කින් ඉහළ ගියහොත් සමතුලිත නිමැවුම පහත පරිදි ඉහළ යයි.

$$Y = E$$

$$Y = C + I + G + (X - M)$$

$$= 200 + 0.8 (Y - 50) + 100 + 250 + (-100)$$

$$Y = 450 + 0.8y - 40$$

$$\frac{Y = 410}{0.2}$$

$$\underline{\underline{Y = 2050}}$$

- රාජ්‍ය මිල දී ගැනීම් 50කින් වැඩි වන විට සමතුලිතය 1800 සිට 2050 දක්වා ඉහළ යයි.
- ආර්ථිකයේ රජය විසින් බදු අය කිරීම වෙනස් කිරීම් තුළින් ද සමතුලිත ජාතික නිමැවුම වෙනස් වේ.

- බදු අය කිරීම් වැඩි කළ විට සමතුලිත නිමවුම අඩු වන අතර බදු ගෙවීම් අඩු කළ විට සමතුලිත නිමවුම් මට්ටම ඉහළ යයි.

නිදසුන්

කලින් ඉදිරිපත් කළ නිදසුන සැලකිල්ලට ගත් විට බදු අය කිරීම් 50 වන අතර සමතුලිත නිමවුම 1800කි. බදු අය කිරීම් 100 දක්වා වැඩි කළ හොත් සමතුලිත නිමවුම පහත පරිදි වෙනස් වේ.

$$Y = E$$

$$Y = C + I + G + (X - M)$$

$$= 200 + 0.8 (Y - 100) + 200 + 200 + (-100)$$

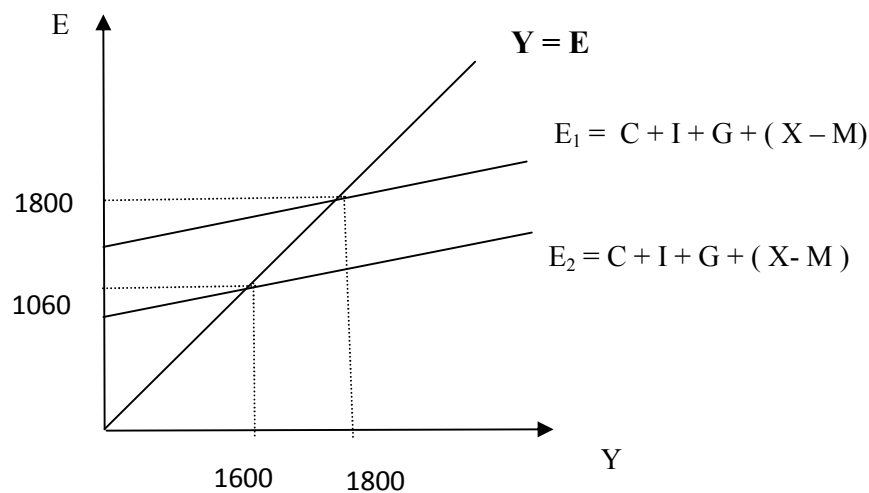
$$= 400 + 0.8 Y - 80$$

$$Y - 0.8Y = 320$$

$$Y = \frac{320}{0.2}$$

$$\underline{\underline{Y = 1600}}$$

- බදු අය කිරීම හේතුවෙන් සමතුලිත නිමවුම 1800 සිට 1600 දක්වා සංකෝචනය විය. මෙය ප්‍රස්ථාර සටහන මගින්ද පැහැදිලි කළ හැකි ය.

- ස්වාධීන වියදමේ සංරචකයක් වෙනස් වීම නිසා සමතුලිත ආදායමේ ඇති වන වෙනස් වීම විග්‍රහ කරන්නේ ගුණක ක්‍රියාවලියෙනි. ස්වාධීන වියදමේ වෙනස් වීම නිසා ආදායම් මට්ටම කිහිප ගුණකයකින් වෙනස් වීම ගුණක ප්‍රතිවිපාකය (Multiplier effect) ලෙස හැඳින්වේ.
- ස්වාධීන වියදම් ඉහළ යෑම හෝ පහළ යෑම හෝ නිසා සමතුලිතය වෙනස් වීම ගුණකයේ විශාලත්වය අනුව සිදු වේ.
- ආර්ථිකයේ කිසියම් ස්වාධීන වියදමක් යම්කිසි ප්‍රමාණයකින් වැඩි වන විට සමතුලිත නිමැවුම කොපමණ ප්‍රමාණයකින් වැඩි වේදැයි පෙන්වන සංගුණකය ගුණකය ලෙස හඳුන්වයි.
- සාමාන්‍යයෙන් සරල ආර්ථිකයක ගුණකය පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

$$K = 1/(1-b) = 1/(1-MPC) = 1/(MPS)$$

- රජය ඇතුළත් ආර්ථිකයක වුව ද පවතින බදු ස්වයත්ත බදු යැයි උපකල්පනය මත ගුණකය පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය. $K = 1/(1-b) = 1/(1-MPC) = 1/(1-MPS)$
- රජය ඇතුළත් ආර්ථිකයක ස්වයත්ත වියදම් වර්ග තුනකි.
 - පරිභෝජන වියදම
 - ආයෝජන වියදම
 - රජයේ පරිභෝජන වියදම
- ඉහත දක්වන කිසියම් ස්වයත්ත වියදමක් යම් ප්‍රමාණයකින් ඉහළ යන විට ජාතික නිමැවුම කොපමණ ප්‍රමාණයකින් ඉහළ යන්නේ දැයි ගුණකය මගින් ගණනය කළ හැකිය.
- ගුණකයෙහි විවිධ ස්වරූප කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
 - පරිභෝජන වියදම් ගුණකය
 - ආයෝජන වියදම් ගුණකය
 - රජයේ වියදම් ගුණකය
 - බදු ගුණකය
 - සංක්‍රාම ගුණකය
 - තුලිත අයවැය ගුණකය

- රජයේ වියදම් ගුණකය $(K) = \frac{1}{MPS}$ (MPS ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව)
රජයේ වියදම් ගුණකය ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාවේ පරස්පරය වේ.

$$C = 200 + 0.8y$$

$$I = 100$$

$$\text{සමතුලිත ආදායම (Y)} = 1500$$

$$\begin{aligned} \text{ආයෝජන ගුණකය} &= \frac{1}{1-0.8} \\ &= \frac{1}{0.2} = 5 \end{aligned}$$

- ආයෝජන ගුණකයේ විශාලත්වය මත සමතුලිත ආදායම වෙනස් වීම සංඛ්‍යා ලේඛන වගුවකින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

නිදසුන :-

ආයෝජනයේ වෙනස්වීම (ΔI)	ආයෝජන ගුණකය (K)	පවතින සමතුලිත ආදායම	නව සමතුලිත ආදායම (Y)	සමතුලිත ආදායමේ වෙනස්වීම (ΔY)
100	5	1500	$1500 + 500 = 2000$	500
100	10	1500	$1500 + 1000 = 2500$	1000

- ආයෝජන ගුණකයේ විශාලත්වය අනුව සමතුලිත ආදායම වෙනස් වේ.
- ආයෝජන ගුණකයේ විශාලත්වය තීරණය වන්නේ ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව මතයි.

ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව	↑	ආයෝජන ගුණකය	↓	සමතුලිත ආදායම	↓
ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව	↓	ආයෝජන ගුණකය	↑	සමතුලිත ආදායම	↑

$$\text{රජයේ වියදම් ගුණකය (K_G)} = \frac{1}{MPS}$$

$$C = 200 + 0.8y$$

$$(K_G) = \frac{1}{1 - 0.8}$$

$$= \frac{1}{0.2}$$

$$= 5$$

බදු ගුණකය

$$\begin{aligned}(K_T) &= \frac{-b}{1-b} \\&= \frac{-0.8}{1-0.8} \\&= \frac{-0.8}{0.2} \\&= -4\end{aligned}$$

- ස්වාධීන බද්දක් යම් වටිනාකමකින් වැඩි වන විට එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ජාතික නිමැවුම කොපමණ ප්‍රමාණයකින් අඩුවේදැයි බදු ගුණකයෙන් පෙන්වයි. ස්වාධීන බදු සහ ජාතික නිමැවුම අතර පවතින්නේ ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාවයකි.
- රජය විදේශී ගුණකය සහ බදු ගුණකයේ වටිනාකම අතර වෙනස එකට සමාන වේ. එය තුලිත අයවැය ගුණකය ලෙස හඳුන්වයි. රජයේ ආදායමට සමාන විදේශමත් පවතින අයවැය ලේඛනයක් තුලිත අයවැය ගුණකය වටිනාකම එකට සමාන වේ.
- තුලිත අයවැය ගුණකය = $K_G + K_T$

$$\begin{aligned}&= \frac{1}{1-b} + \frac{-b}{1-b} \\&= \frac{1-b}{1-b} \\&= 1\end{aligned}$$

- එයින් අදහස් කරන්නේ රාජ්‍ය විදේශී සහ බදු සමාන ප්‍රමාණයකින් වැඩි කළ විට ජාතික ආදායම රාජ්‍ය විදේශී වැඩි කළ ප්‍රමාණයෙන් ම ප්‍රසාරණය වන බවයි. තුලිත අයවැය ලේඛනයක් ආර්ථිකයේ ප්‍රසාරණාත්මක බලපෑමක් ඇති කරයි.
- මෙයට හේතු වන්නේ රජයේ විදේශී වැඩි කිරීම නිසා ඇති වන නිමවමේ ප්‍රසාරණාත්මක බලපෑම රජයේ බදු ආදායම ඉහළ දැමීමෙන් ඇති වන සංකෝචනාත්මක බලපෑමට වඩා ඉහළ අගයක් ගැනීමය.

නිදසුන :- රාජ්‍ය වියදම සහ ස්වාධීන බදු මිලියන 50න් වැඩිකළ විට ආර්ථිකයේ මිලියන 50න් සමතුලිත ආදායම ප්‍රසාරණය වේ.

$$\text{රාජ්‍ය වියදම් ගුණකය (} K_G \text{)} = 1 / 1-b = 1 / 0.2 = 5$$

$$\text{රජයේ බදු ගුණකය (} K_T \text{)} = -b / 1-b = -0.8 / 0.2 = -4$$

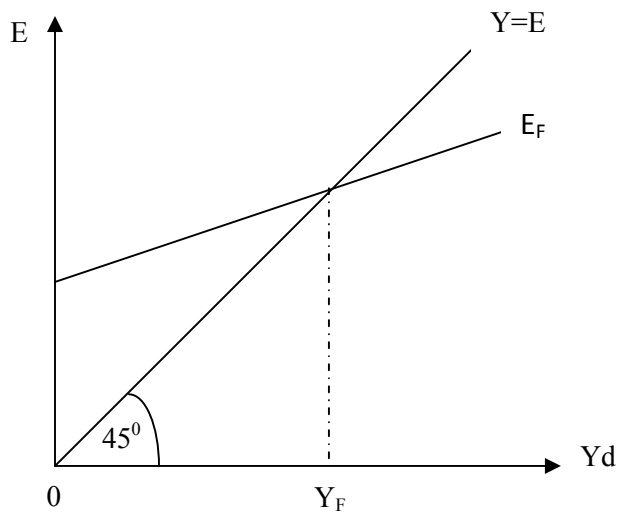
$$\Delta Y = K_G \times \Delta G + K_T \times \Delta T$$

$$\Delta Y = 5 \times 50 + (-4 \times 50)$$

$$\Delta Y = 250 + (-200)$$

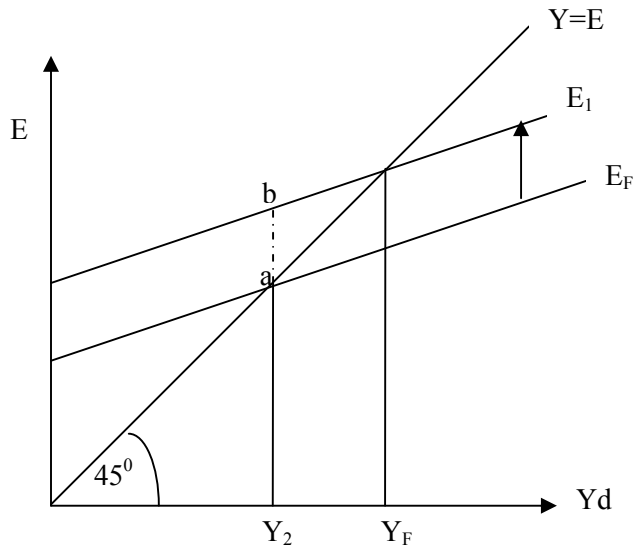
$$\Delta Y = \underline{50}$$

- කිසියම් ආර්ථිකයක විභව නිමැවුම නැතහොත් පූර්ණ සේවා නියුක්ති නිමැවුම් මට්ටම පවත්වා ගැනීමට අවශ්‍ය සමාහාර ඉල්ලුම් මට්ටමක් පවතී නම් එය පූර්ණ සේවා නියුක්ති මට්ටමේ සමතුලිත නිමැවුම වශයෙන් හැඳින්වේ. මෙය පහත සඳහන් ප්‍රස්තාර සටහනෙන් ඇසුරෙන් පෙන්විය හැකි ය.

ඉහත ප්‍රස්තාරයේ Y_F නිමැවුම් මට්ටමෙන් පෙන්නුම් කරනුයේ පූර්ණ සේවා නියුක්ති මට්ටමේ සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතයයි. එහි දී පූර්ණ සේවා නියුක්ති නිමැවුම් මට්ටම (Y_F) එය පවත්වා ගෙන යාමට අවශ්‍ය සමාහාර වියදමට (E_F) සමාන වේ. මෙහිදී උද්ධමනාත්මක හෝ අවධමනාත්මක තත්ත්ව හෝ නොපවතී.

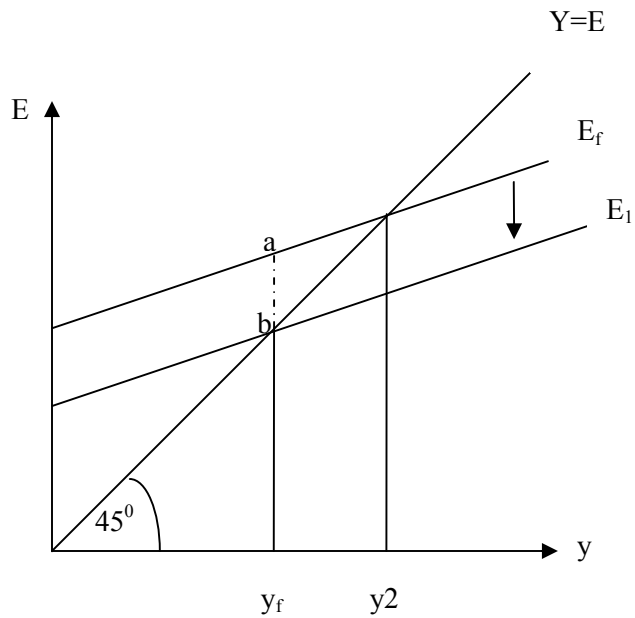
- ඇතැම් අවස්ථාවල දී පූර්ණ සේවා නියුක්ති මට්ටමේ නිමැවුමට අවශ්‍ය ඉල්ලුම ඉක්මවා සැබෑ සමාහාර ඉල්ලුම (වියදම) ඉහළ ගිය විට උද්ධමනාත්මක පරතරයක් ඇති වේ. එය පහත ප්‍රස්තාර සටහනෙන් පැහැදිලි කළ හැකි ය.

ඉහත ප්‍රස්තාරයේ Y_F යනු පූර්ණ සේවා නියුක්ති මට්ටම වන අතර Y_2 යනු ආර්ථිකයේ පවතින සාර්ව ආර්ථික සමතුලිත මට්ටම වේ. මෙහි E_F වක්‍රයෙන් පෙන්නුම් කරනුයේ පූර්ණ සේවා නියුක්ති නිමැවුමට අවශ්‍ය සමාහාර වියදම වන අතර E_1 වක්‍රයෙන් පෙන්නුම් කරනුයේ පූර්ණ සේවා නියුක්ති මට්ටමට අවශ්‍ය වියදම ඉක්මවා දෑතට පවතින සැබෑ සමාහාර වියදම් තත්ත්වයයි. මෙහි $a - b$ පරතරය මගින් උද්ධමනාත්මක පරතරය පෙන්නුම් කරයි.

- ආර්ථිකයක ඇතැම් අවස්ථාවලදී පූර්ණ සේවා නියුක්ති නිමැවුමට අවශ්‍ය සමාහාර වියදමට වඩා අඩු සැබෑ සමාහාර වියදමක් ආර්ථිකය තුළ පවතී. එය ප්‍රතිශමනාත්මක (අවධමනාත්මක) පරතරයක් සහිත තත්ත්වයකි.

- එය පහත සඳහන් ප්‍රස්ථාර සටහන ඇසුරින් පැහැදිලි කළ හැකි ය.

ඉහත ප්‍රස්ථාරයට අනුව Y_F පූර්ණ සේවා නියුක්ති සමතුලිත තත්ත්වය වන අතර Y_2 මගින් පෙන්නුම් කරනුයේ ආර්ථිකයේ පවතින සමතුලිත නිමවුම් මට්ටම වේ. E_f වක්‍රයෙන් පෙන්නුම් කරනුයේ පූර්ණ සේවා නියුක්ති නිමැවුම් මට්ටම අවශ්‍ය සමාහාර වියදම වන අතර E_1 වක්‍රයෙන් පෙන්නුම් කරනුයේ පූර්ණ සේවා නියුක්ති නිමවුම් මට්ටමට අවශ්‍ය වියදමට වඩා අඩු දෑතට ආර්ථිකයේ පවතින සැබෑ සමාහාර වියදම වේ. මෙහි $a - b$ පරතරය මගින් පෙන්නුම් කරනුයේ අවධමනාත්මක පරතරයයි. මෙහි $Y_F - Y_2$ මගින් පෙන්වන්නේ ප්‍රතිගමනාත්මක පරතරය හෙවත් සේවා විෂුක්ති පරතරයයි.

මූලාශ්‍ර :

- (1) අතපත්තු, ඩැනී, ආර්ථික විද්‍යා ප්‍රවේශය 1, 2009
- (2) අතපත්තු, ඩැනී, ආර්ථික විද්‍යා ප්‍රවේශය 2, 2011
- (3) තිලකරත්න සිරිසේන, ආර්ථික විද්‍යා පදනම, 1996
- (4) ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය, ගුරු මාර්ගෝපදේශය, 2009
- (5) ඒකනායක කුමාර මංජුල ඊ එම්, ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික ගිණුම්, 2014
- (6) දයාරත්න, ඊ., උසස් පෙළ සහ වෘත්තීය විභාග සඳහා ආර්ථික විද්‍යාව, 2006
- (7) දයාරත්න, ඊ., ආර්ථික විද්‍යාව 1, 2017
- (8) ලක්ෂ්මන් ඩබ්.ඩී., ගුණසේකර එච්.එම්., ආර්ථික විශ්ලේෂණය, 1974
- (9) Lipsey Richard G. and Colin Harbury, First Principles of Economics, 1992
- (10) ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව - වාර්ෂික වාර්තාව - 2015
- (11) සටහන - ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ සමාජ හා ආර්ථික විද්‍යා මාසිකය - ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව